

Година X – Број 35

Понедељак, 28.07.2003. године
S A R A J E V O

Претплата за II полугодиште 2003.
укључујући и претплату за
"Службени гласник БиХ": КМ 120.-

ISSN 1512-7079

**ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

357

На основу члана IV. Б. 7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ

**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Проглашава се Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 8. јула 2003. године и на сједници Дома народа од 9. јула 2003. године.

Број 01-530/03
28. јула 2003. године
Сарајево

Предсједник
Нико Лозанчић, с. р.

ЗАКОН

**О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ГЛАВА I - ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Члан 1.

Предмет овог закона

Овим законом утврђују се правила кривичног поступка по којима су дужни да поступају општински судови, кантонални судови и Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Врховни суд Федерације), тужилац и други учесници у кривичном поступку предвиђени овим законом, кад поступају у кривичним стварима.

Члан 2.

Принцип законитости

- (1) Правила утврђена овим законом требају обезбиједити да нико невин не буде осуђен, а да се починиоцу изрекне кривичноправна санкција под условима које предвиђа Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине (у даљем

тексту: КЗФБиХ), други закони Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација), закони кантона и закони Босне и Херцеговине у којима су прописана кривична дјела и на основу законом прописаног поступка.

- (2) Прије доношења правоснажне пресуде осумњичени односно оптужени може бити ограничен у својој слободи и другим правима, само под условима које прописује овај закон.
- (3) Кривичноправну санкцију може починиоцу кривичног дјела изрећи само надлежан суд, односно суд коме је Суд Босне и Херцеговине пренио вођење поступка, у поступку који је покренут и проведен по овом закону.

Члан 3.

Претпоставка невиности и *in dubio pro reo*

- (1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом суда не утврди његова кривица.
- (2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обиљежја кривичног дјела или о којима зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава пресудом на начин који је повољнији за оптуженог.

Члан 4.

Ne bis in idem

Нико не може бити поново суђен за дјело за које је већ био суђен и за које је донесена правоснажна судска одлука.

Члан 5.

Права лица лишена слободе

- (1) Лице лишено слободе мора се на матерњем језику или језику који разумије одмах обавијестити о разлозима лишавања слободе и истовремено прије првог испитивања поучити да није дужно да да изјаву, да има право узети браниоца ког може сама да изабере, као и о томе да има право да њена породица, конзуларни службеник стране државе чији је држављанин или друго лице које оно одреди буду обавијештени о његовом лишавању слободе.
- (2) Лицу које је лишено слободе поставиће се бранилац на његов захтјев ако због свог имовног стања не може да сноси трошкове одбране.

Члан 6.

Права осумњиченог односно оптуженог

- (1) Осумњичени већ на првом испитивању мора бити обавијештен о дјелу за које се терети и о основама сумње против њега.

- (2) Осумњиченом односно оптуженом се мора омогућити да се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да изнесе све чињенице и доказе који му иду у корист.
- (3) Осумњичени односно оптужени није дужан да изнесе своју одбрану нити одговара на постављена питања.

Члан 7.

Право на одбрану

- (1) Осумњичени односно оптужени има право да брани се сам или уз стручну помоћ браниоца кога сам изабере.
- (2) Ако осумњичени односно оптужени сам не узме браниоца поставиће му се бранилац по службеној дужности кад је то одређено овим законом.
- (3) Осумњиченом односно оптуженом се мора обезбиједити довољно времена за припремање одбране.

Члан 8.

Језик и писмо

У кривичном поступку у равноправној су употреби босански језик, хрватски језик и српски језик, а службена писма су латиница и ћирилица.

Члан 9.

Право на употребу језика и писма

- (1) Кривични поступак се води на једном од језика из члана 8. овог закона. У поступку се користи једно од писама из члана 8. овог закона.
- (2) Странке, свјedoци и остали учесници у поступку имају право да се служе својим језиком. Ако лице не разумије један од службених језика Босне и Херцеговине односно Федерације, осигураће се усмено преводјење онога што она односно други изнесе, као и документ и други писани доказни материјал.
- (3) О правима из става 2. овог члана поучиће се прије првог испитивања лица из става 2. овог члана која се тих права могу одрећи ако знају језик на коме се води поступак. У записнику ће се забиљежити да је дата поука и изјава учесника на дату поуку.
- (4) Преводјење обавља судски тумач.

Члан 10.

Упућивање и достављање писмена

- (1) Позиве, одлуке и друга писмена упућује суд и други органи који учествују у поступку на једном од службених језика и писама из члана 8. овог закона.
- (2) Тужбе, жалбе и други поднесци достављају се суду и другим органима који учествују у поступку на једном од службених језика и писама из члана 8. овог закона.
- (3) Лицу које је лишено слободе или се налази у притвору, на издржавању казне или на обавезном психијатријском лијечењу, односно обавезном лијечењу од овисности доставиће се и превод писмена из ст. 1. и 2. овог члана на језику којим се та лице служи у поступку.

Члан 11.

Законитост доказа

- (1) Забрањено је од осумњиченог, оптуженог или било којег другог лица које учествује у поступку изнуђивати признање или какву другу изјаву.
- (2) Суд не може засновати своју одлуку на доказима прибављеним повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима које је Босна и Херцеговина ратификовала, нити на доказима који су прибављени битним повредама овог закона.
- (3) Суд не може заснивати своју одлуку на доказима који су добијени на основу доказа из става 2. овог члана.

Члан 12.

Право на одштету и рехабилитацију

Лице које је неоправдано осуђено за кривично дјело или је без основа лишено слободе има право на рехабилитацију, право на надокнаду штете из буџетских средстава, као и друга права утврђена законом.

Члан 13.

Поука о правима

Осумњиченог односно оптуженог или другог лице које учествује у поступку које би из незнања могло пропустити неку радњу у поступку, или се из незнања не би користило својим правима, суд, тужилац и други органи који учествују у поступку ће поучити о правима која им по овом закону припадају и о посљедицама пропуштања радње.

Члан 14.

Право на суђење без одгађања

- (1) Осумњичени, односно оптужени има право да у најкраћем разумном року буде изведен пред суд и да му буде суђено без одгађања, а најкасније у року од једне године од дана потврђивања оптужнице.
- (2) Суд је дужан да поступак проведе без одуговлачења и онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.
- (3) Трајање притвора мора бити сведено на најкраће нужно вријеме.

Члан 15.

Једнакост у поступању

Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом да испитују и утврђују како чињенице које терете осумњиченог односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 16.

Слободна оцјена доказа

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 17.

Принцип акузаторности

Кривични поступак се може покренути и провести само по захтјеву надлежног тужиоца.

Члан 18.

Принцип легалитета кривичног гоњења

Тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је почињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано.

Члан 19.

Посљедице покретања поступка

Кад је прописано да покретање кривичног поступка има за посљедицу ограничење одређених права, ове посљедице, ако овим законом није другачије одређено, наступају потврђивањем оптужнице. Ако се ради о кривичним дјелима с прописаном казном затвора до пет година или новчаном казном као главном казном, ове посљедице наступају од дана кад је донесена осуђујућа пресуда, без обзира на то је ли постала правоснажна.

Члан 20.

Претходна питања

- (1) Ако примјена Кривичног закона зависи од претходне одлуке о каквом правном питању за чије је одлучивање надлежан суд у којем другом поступку или неки други орган, суд кад суди у кривичном предмету може сам одлучити и о том питању по одредбама које важе за доказивање у кривичном поступку. Одлука суда о овом правном питању има учинак само у кривичном предмету који овај суд расправља.
- (2) Ако је о таквом претходном питању већ донио одлуку суд у којем другом поступку или неки други орган, таква одлука не веже суд у погледу оцјене да ли је учињено одређено кривично дјело.

ГЛАВА II - ЗНАЧЕЊЕ ИЗРАЗА

Члан 21.

Основни појмови

Осим ако овим законом није другачије одређено, поједини изрази употријебљени у овом закону имају следеће значење:

- а) "осумњичени" је лице за које постоји основана сумња да је починио кривично дјело,
- б) "оптужени" је лице против којег је једна или више тачака у оптужници потврђена,
- ц) "осуђени" је лице за које је правоснажном одлуком утврђено да је кривично одговорно за одређено кривично дјело,
- д) "судија за претходни поступак" је судија који у току истраге поступа у случајевима када је то прописано овим законом,
- е) "судија за претходно саслушање" је судија који послје подизања оптужнице поступа у случајевима када је то прописано овим законом и који има овлашћења која припадају судији за претходни поступак,
- ф) "странке" су тужилац и осумњичени односно оптужени,
- г) "овлаштено службено лице" је оно лице која има одговарајућа овлашћења унутар државне граничне службе, полицијских органа Федерације, судске полиције, као и царинских органа, органа финансијске полиције, пореских органа и органа војне полиције,
- х) "оштећени" је лице којем је лично или имовинско право кривичним дјелом повријеђено или угрожено,
- и) "правна лица" су лица која су као таква дефинисана у КЗФБиХ, укључујући: корпорације, предузећа, удружења и ортаклуци и друга правна лица,
- ј) "истрага" обухвата активности предузете од тужиоца или овлашћеног службеног лица у складу с овим законом, укључујући прикупљање и чување изјава и доказа,
- к) "унакрсно испитивање" је испитивање свједока и вјештака од странке односно браниоца која није позвала свједока, односно вјештака,
- л) "директно испитивање" је испитивање свједока и вјештака од странке односно браниоца, која је позвала свједока, односно вјештака,
- м) "основана сумња" је виши степен сумње заснован на прикупљеним доказима који упућују на закључак да је извршено кривично дјело,
- н) "забиљешке" и "списи" су слова, ријечи или бројеви или њихов еквивалент записане руком, откуцане писаћом машином, одштампане, фотокопирани, фотографирани, забиљежене магнетским импулсима, механички или електронски или неким другим видом сакупљања података,
- о) "фотографије" су фотографски, дигитални и рендгенски снимци, видеотраке и филмови,
- п) "оригинал" је сам спис или снимак или сличан еквивалент којим се остварује исто дјеловање од лица које га пише, снима или издаје. "Оригинал" фотографија укључује негатив и све копије. Ако су подаци похрањени у компјутеру или сличном уређају за аутоматску обраду података, оригинал је и сваки одштампани примјерак или оком видљиви похрањени податак,
- р) "копија" је пресликавање оригинала или матрице, укључујући увећања и умањења, механичким или електронским преснимавањем, хемијском репродукцијом или неком другом еквивалентном техником којом се прецизно репродукује оригинал,
- с) "телекомуникацијска адреса" је сваки телефонски број, линијски или мобилни или електронска пошта или интернет адреса коју посједује или користи одређено лице.

ГЛАВА III - ПРАВНА ПОМОЋ И СЛУЖБЕНА САРАДЊА

Члан 22.

Обавеза пружања правне помоћи и службене сарадње

- (1) Сви судови у Федерацији дужни су да пруже правну помоћ суду који води поступак.
- (2) Сви органи власти у Федерацији дужни су службено да сарађују са судовима, тужиоцем и другим органима који учествују у кривичном поступку.

Члан 23.

Пружање правне помоћи и службене сарадње

- (1) Суд ће упутити захтјев за пружање правне помоћи, односно за службену сарадњу надлежном суду односно органу власти.
- (2) Пружање правне помоћи и службена сарадња проводе се без надокнаде.

- (3) Ставови 1. и 2. овог члана примјењују се и на захтјеве које је тужилац упутио према тужилаштву или другим органима власти у Федерацији.

ГЛАВА IV - НАДЛЕЖНОСТ СУДА

Одјељак 1. Стварна надлежност и састав суда

Члан 24.

Стварна надлежност суда

Врховни суд Федерације, кантонални судови и општински судови суде у кривичним стварима у границама своје стварне надлежности одређене законом Федерације односно законом кантона.

Члан 25.

Састав суда

- (1) У првом степену суди вијеће кривичног одјељења суда састављено од тројице судија.
- (2) За кривична дјела с прописаном казном затвора до пет година или новчаном казном као главном казном суди судија појединац.
- (3) У другом степену суди вијеће апелационог одјељења суда састављено од тројице судија.
- (4) О захтјеву за понављање поступка одлучује вијеће кривичног одјељења састављено од тројице судија.
- (5) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, предсједник суда и предсједник вијећа одлучују у случајевима предвиђеним овим законом.
- (6) У вијећу састављеном од тројице судија, суд одлучује о жалбама против рјешења када је то одређено овим законом и доноси друге одлуке ван главног претреса.

Одјељак 2. Мјесна надлежност

Члан 26.

Forum delicti commissi

- (1) Мјесно надлежан је суд на чијем подручју је кривично дјело извршено или покушано.
- (2) Ако је кривично дјело извршено или покушано на подручјима разних судова или на граници тих подручја, или је неизвесно на којем је подручју извршено или покушано, надлежан је онај суд који је први потврдио оптужницу, а ако оптужница није потврђена - суд који је први примио оптужницу на потврђивање.

Члан 27.

Посебна надлежност

Ако је кривично дјело почињено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову док се налази у домаћем пристаништу, надлежан је суд на чијем се подручју налази то пристаниште. У осталим случајевима кад је кривично дјело учињено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову, надлежан је суд на чијем се подручју налази матична лука брода односно ваздухоплова или домаће пристаниште у коме се брод односно ваздухоплов први пут заустави.

Члан 28.

Forum domicilii

- (1) Ако није познато мјесто извршења кривичног дјела или ако је то мјесто ван подручја Федерације, надлежан је суд на чијем подручју осумњичени односно оптужени има пребивалиште или боравиште.
- (2) Ако је суд на чијем подручју осумњичени односно оптужени има пребивалиште или боравиште већ започео поступак, остаје надлежан иако се сазнало за мјесто извршења кривичног дјела.

Члан 29.

Forum deprehensionis

Ако није познато мјесто извршења кривичног дјела, а нити пребивалиште или боравиште осумњиченог односно оптуженог, или се оба мјеста налазе ван подручја Федерације, надлежан је суд на чијем се подручју осумњичени односно оптужени ухапси или се сам пријави.

Члан 30.

Надлежност с елементом иностраности

Ако је неко лице починило кривична дјела у Федерацији и у иностранству, а између тих дјела постоји међусобна веза и исти докази, надлежан је суд који је надлежан за кривично дјело почињено у Федерацији.

Члан 31.

Forum ordinatum

Ако се према одредбама овог закона не може установити који је суд мјесно надлежан, Врховни суд Федерације одредиће један од стварно надлежних судова пред којим ће се провести поступак.

Одјељак 3. Спајање и раздвајање поступка

Члан 32.

Спајање поступка

- (1) Ако је исто лице оптужено за више кривичних дјела, па је за нека од тих дјела надлежан нижи а за нека виши суд, надлежан је виши суд, а ако су надлежни судови исте врсте, надлежан је онај суд који је први потврдио оптужницу, а ако оптужнице нису потврђене - суд који је први примио оптужницу на потврђивање.
- (2) Према одредбама става 1. овог члана, одређује се надлежност и у случају ако је оштећени истовремено учинио кривично дјело према осумњиченом односно оптуженом.
- (3) За саизвршиоце, у правилу, надлежан је суд који је први потврдио оптужницу.
- (4) Суд који је надлежан за извршиоца кривичног дјела надлежан је, у правилу, и за саучеснике, прикриваче, лица које су помогла починиоцу послје извршења кривичног дјела, као и за лица која нису пријавила припремање кривичног дјела, извршење кривичног дјела или почиоца.
- (5) У свим случајевима из ст. од 1. до 4. овог члана, провешће се, у правилу, јединствени поступак и донијети једна пресуда.
- (6) Суд може одлучити да проведе јединствени поступак и донесе једну пресуду у случају кад је више лица оптужено за више кривичних дјела, али само ако између извршених кривичних дјела постоји међусобна веза. Ако је за нека од ових кривичних дјела надлежан виши а за нека нижи суд, јединствени поступак може се провести само пред вишим судом.
- (7) Суд може одлучити да проведе јединствени поступак и донесе једну пресуду ако се пред istim судом воде одвојени поступци против истог лица за више кривичних дјела или против више лица за исто кривично дјело.
- (8) О спајању поступка одлучује суд који је надлежан за провођење јединственог поступка. Против рјешења којим је одређено спајање поступка или којим је одбијен приједлог за спајање није дозвољена жалба.
- (9) По одредбама овог члана поступиће се и ако јединствени поступак треба да се проведе за више кривичних дјела за која су надлежни судови у разним кантонима.

Члан 33.

Раздвајање поступка

- (1) Суд који је по члану 32. овог закона надлежан може из важних разлога или из разлога цјелисходности до завршетка главног претреса одлучити да се поступак за поједина кривична дјела или против појединих оптужених раздвоји и посебно доврши.
- (2) Рјешење о раздвајању поступка доноси судија односно вијеће по саслушању странака и браниоца.
- (3) Против рјешења којим је одређено раздвајање поступка или којим је одбијен приједлог за раздвајање поступка није дозвољена жалба.

Одјељак 4. Преношење мјесне надлежности

Члан 34.

Преношење надлежности из правних или стварних разлога

- (1) Кад је надлежни суд из правних или стварних разлога спречен да поступа, дужан је, по саслушању странака и браниоца, да о томе извјести непосредно виши суд који ће одредити други стварно надлежан суд на свом подручју.
- (2) Против рјешења из става 1. овог члана није дозвољена жалба.

Члан 35.

Преношење надлежности из важних разлога

- (1) Суд одређен законом може за вођење поступка одредити други стварно надлежан суд на свом подручју, ако постоје важни разлози.
- (2) Врховни суд Федерације може за вођење поступка одредити други стварно надлежан суд на подручју другог кантона, ако постоје важни разлози.
- (3) Рјешење у смислу ст. 1. и 2. овог члана, против којег није дозвољена жалба, може се донијети на приједлог судије за претходни поступак, судије за претходно саслушање, судије или предсједника вијећа или на приједлог једне од странака или браниоца.

Одјељак 5. Посљедице ненадлежности и сукоб надлежности

Члан 36.

Посљедице ненадлежности

- (1) Суд је дужан да пази на своју стварну и мјесну надлежност и чим примијети да није надлежан прогласиће се ненадлежним и по правоснажности рјешења упутиће предмет надлежном суду.
- (2) Ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд неће доставити предмет том суду, него ће сам провести поступак и донијети одлуку.
- (3) Након потврђивања оптужнице суд се не може прогласити мјесно ненадлежним нити странке могу истицати приговор мјесне ненадлежности.
- (4) Ненадлежан суд је дужан предузети оне радње у поступку за које постоји опасност од одгађања.

Члан 37.

Покретање поступка за рјешавање сукоба надлежности

- (1) Ако суд коме је предмет уступљен као надлежном сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, покренуће поступак за рјешавање сукоба надлежности.
- (2) Кад је поводом жалбе против одлуке првостепеног суда којом се овај прогласио ненадлежним одлуку донио другостепени суд, за ту одлуку везан је по питању надлежности и суд коме је предмет уступљен ако је другостепени суд надлежан за рјешавање сукоба надлежности између тих судова.

Члан 38.

Рјешавање сукоба надлежности

- (1) Сукоб надлежности између судова рјешава заједнички непосредно виши суд.
- (2) Прије него што донесе рјешење поводом сукоба надлежности суд ће затражити мишљење странака и браниоца. Против овог рјешења није дозвољена жалба.
- (3) Приликом одлучивања о сукобу надлежности суд може истовремено по службеној дужности донијети одлуку о преношењу мјесне надлежности ако су испуњени услови из члана 35. овог закона.
- (4) Док се не ријеши сукоб надлежности између судова, сваки од њих је дужан предузети оне радње у поступку за које постоји опасност од одгађања.

ГЛАВА V - ИЗУЗИМАЊЕ

Члан 39.

Разлози за изузимање

Судија не може вршити судијску дужност:

- а) ако је оштећен кривичним дјелом,
- б) ако му је осумњичени односно оптужени, његов бранилац, тужилац, оштећени, његов законски заступник или опуномоћеник, брачни односно ванбрачни друг или сродник по крви у правој линији до било којег степена, у бочној линији до четвртог степена, а по тазбини до другог степена,
- ц) ако је са осумњиченим односно оптуженим, његовим браниоцем, тужиоцем или оштећеним у односу стараоца, стараника, усвојиоца, усвојеника, храниоца или храниеника,
- д) ако је у истом кривичном предмету учествовао као судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или је поступао као тужилац, бранилац, законски заступник или

- опуномоћеник оштећеног или је саслушан као свједок или као вјештак,
- е) ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке која се побија правним лијеком, и
- ф) ако постоје околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност.

Члан 40.

Изузимање на захтјев странке

- (1) Изузимање предсједника суда и судије може тражити странка или бранилац.
- (2) Захтјев из става 1. овог члана може се поднијети до почетка главног претреса, а ако се за разлог изузимања из члана 39. тач. од а) до ф) овог закона сазнало касније, захтјев се подноси одмах по сазнању.
- (3) Захтјев за изузимање судије вијећа апелационог одјељења странка или бранилац могу да поднесу у жалби или у одговору на жалбу.
- (4) Странке или бранилац могу да траже изузимање само поименично одређеног судије односно предсједника суда који поступа у предмету.
- (5) Странка или бранилац дужни су да у захтјеву наведу околности и доказе због којих сматрају да постоји неки од законских основа за изузимање. У захтјеву се не могу поново наводити разлози који су истицани у захтјеву за изузимање који је раније одбијен.

Члан 41.

Поступак за изузимање

- (1) Чим сазна за постојање неког од разлога за изузимање из члана 39. тач. од а) до е) овог закона, судија је дужан да прекине сваки рад на том предмету и о томе обавијести предсједника суда. Ако судија сматра да постоје околности из члана 39. тачке ф) овог закона, извјестиће о томе предсједника суда.
- (2) У случају из става 1. овог члана, као и у случају када се ради о изузећу предсједника суда - о његовом изузећу и замјени одлучује општа сједница односно колегијум судија тог суда.

Члан 42.

Одлучивање о захтјеву за изузимање

- (1) О захтјеву за изузимање из члана 40. овог закона одлучује општа сједница односно колегијум судија.
- (2) Прије доношења рјешења о изузимању прибавиће се изјава судије односно предсједника суда, а по потреби провешће се и други извјештаји.
- (3) Против рјешења којим се усваја или одбија захтјев за изузимање жалба није дозвољена.
- (4) Ако је захтјев за изузимање из члана 39. тачка ф) овог закона поднесен после почетка главног претреса или ако је поступљено противно одредбама члана 40. ст. 4. и 5. овог закона, захтјев ће се одбацити у цјелини односно дјелимично. Рјешење којим се захтјев одбацује доноси вијеће. У доношењу овог рјешења не може учествовати судија чије се изузимање тражи. Против рјешења којим се захтјев одбацује није дозвољена жалба.

Члан 43.

Ваљаност радњи предузетих након подношења захтјева за изузимање

Кад судија сазна да је поднесен захтјев за његово изузимање, дужан је одмах да обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу из члана 39. тачка ф) овог закона, може до доношења рјешења о захтјеву предузимати само оне радње за које постоји опасност од одгађања.

Члан 44.

Изузимање тужиоца и других учесника у поступку

- (1) Одредбе о изузимању судије сходно се примјењују и на тужиоца и лица која су на основу закона овлаштена да га заступају у поступку, записничаре, судске тумаче, стручна лица, као и на вјештаке ако за њих није одређено нешто друго.
- (2) Тужилац одлучује о изузимању лица која су на основу закона овлаштена да га заступају у кривичном поступку. О изузимању тужиоца одлучује колегијум тужилаштва.

- (3) О изузимау записничара, судског тумача, стручног лица и вјештака одлучује вијеће, предсједник вијећа или судија.
- (4) Када овлаштена службена лица предузимају истражне радње на основу овог закона, о њиховом изузимању одлучује тужилац. Ако приликом предузимања радње учествује записничар, о његовом изузимању одлучује службено лице које предузима радњу.

ГЛАВА VI - ТУЖИЛАЦ

Члан 45.

Права и дужности

- (1) Основно право и основна дужност тужиоца је откривање и гоњење починилаца кривичних дјела која су у надлежности суда.
- (2) Тужилац има право и дужан је да:
- а) одмах по сазнању да постоји основана сумња да је почињено кривично дјело предузме потребне мјере с циљем његовог откривања и провођења истраге, проналажења осумњиченог, руковођења и надзора над истрагом, као и ради управљања активностима овлашћених службених лица везаних за проналажење осумњиченог и прикупљање изјава и доказа,
- б) проведе истрагу у складу са овим законом,
- ц) даје имунитет у складу са законом,
- д) захтијева достављање информација од државних органа, предузећа, правних и физичких лица у Федерацији,
- е) издаје позиве и наредбе и предлаже издавање позива и наредби у складу са овим законом,
- ф) нареди овлашћеном службеном лицу да изврши наредбу издату од суда у складу са овим законом,
- г) предлаже издавање кривичног налога у складу с чланом 350. овог закона,
- х) подиже и заступа оптужницу пред судом,
- и) подноси правне лијекове,
- ј) обавља и друге послове одређене законом.
- (3) У складу са ст. 1. и 2. овог члана, сви органи који учествују у истрази дужни су да о свакој предузетој радњи обавијесте тужиоца и да поступе по сваком његовом захтјеву.

Члан 46.

Поступање пред судовима

Главни федерални тужилац односно тужилац у кантону поступа пред судовима у складу са федералним односно кантоналним законом.

Члан 47.

Предузимање радњи

Тужилац предузима све радње у поступку за које је по закону овлашћен сам или преко лица која су на основу закона обавезна да поступају по његовом захтјеву у кривичном поступку.

Члан 48.

Мјесна надлежност тужиоца

Мјесна надлежност тужиоца одређује се према одредбама које важе за надлежност суда оног подручја за који је тужилац именован.

Члан 49.

Поступање ненадлежног тужиоца

Кад постоји опасност од одгађања, радње у поступку предузеће и ненадлежни тужилац у кантону, али о томе мора одмах да извјести надлежног тужиоца.

Члан 50.

Давање упутстава

У оквиру дјелокруга свога рада главни федерални тужилац може у конкретним предметима давати потребна обавезна упутства тужилаштвима у Федерацији.

Члан 51.

Сукоб надлежности

Сукоб надлежности између тужилаца рјешава главни федерални тужилац.

Члан 52.

Принцип мутабилитета

Тужилац може да одустане од гоњења до завршетка главног претреса, а у поступку пред вијећем апелационог одјељења - када је то предвиђено овим законом.

ГЛАВА VII - БРАНИЛАЦ

Члан 53.

Право на браниоца

- (1) Осумњичени односно оптужени може имати браниоца током цијелог поступка.
- (2) За браниоца се може узети адвокат под условима који су прописани Законом о адвокатури Федерације Босне и Херцеговине.
- (3) Уколико осумњичени односно оптужени сам не узме браниоца, осумњиченом односно оптуженом осим ако се он томе изричито не противи, могу браниоца узети његов законски заступник, брачни односно ванбрачни друг, крвни сродник у правој линији до било ког степена, усвојилац, усвојеник, брат, сестра или хранилац.
- (4) Бранилац мора предати пуномоћ за заступање приликом предузимања прве радње у поступку.

Члан 54.

Број бранилаца

- (1) Више осумњичених односно оптужених могу имати заједничког браниоца, осим ако браниоца поставља суд, у складу са чл. 59. и 60. овог закона.
- (2) Осумњичени односно оптужени може имати више бранилаца, али само један од њих имаће статус главног браниоца о чему ће се осумњичени односно оптужени изјаснити. Сматра се да је одбрана обезбијеђена када у поступку учествује један од бранилаца.

Члан 55.

Ко не може бити бранилац

- (1) Бранилац не може бити оштећени, брачни односно ванбрачни друг оштећеног или тужиоца, нити њихов сродник по крви у правој линији до било ког степена, у бочној линији до четвртог степена или по тазбини до другог степена.
- (2) Бранилац који је позван као свједок не може бити бранилац у том предмету.
- (3) Бранилац не може бити лице које је у истом предмету поступало као судија или тужилац.

Члан 56.

Искључење браниоца из поступка

- (1) Разлог за искључење браниоца из поступка постоји и у погледу лица које злоупотребљава контакт с осумњиченим односно оптуженим који је у притвору како би осумњичени односно оптужени починио кривично дјело или угрозио безбједност установе у којој се притвор извршава.
- (2) У случају из става 1. овог члана, осумњичени односно оптужени ће се позвати да у одређеном року узме другог браниоца.
- (3) Ако осумњичени односно оптужени у случајевима обавезне одбране сам не узме браниоца или браниоца не ангажују лица из члана 53. става 3. овог закона, поступиће се на начин предвиђен у члану 59. став 4. овог закона.
- (4) У случају из ст. 2. и 3. овог члана, новом браниоцу ће се оставити довољно времена за припрему одбране осумњиченог односно оптуженог.
- (5) За вријеме трајања искључења бранилац не може бранити осумњиченог односно оптуженог у другом поступку. Бранилац не може бранити друге осумњичене односно оптужене у истом поступку, као ни у раздвојеном поступку.

Члан 57.

Поступак искључења браниоца

- (1) Одлука о искључењу браниоца доноси се на посебном саслушању коме присуствују тужилац, осумњичени односно оптужени, бранилац и представник адвокатске коморе чији је бранилац члан.
- (2) Поступак искључења се може провести и без браниоца ако је уредно позван и ако је у позиву за саслушање био упозорен

да ће се поступак водити и у његовом одсуству. О саслушању се саставља записник.

Члан 58.

Рјешење о искључењу

- (1) Рјешење о искључењу из члана 57. овог закона прије почетка главног претреса доноси вијеће (члан 25. став 6.), а на главном претресу судија односно вијеће. У поступку пред вијећем апелационог одјељења рјешење о искључењу браниоца доноси вијеће надлежно за одлучивање у апелационом поступку.
- (2) Против рјешења из става 1. овог члана жалба није дозвољена.
- (3) Ако је бранилац искључен из поступка може му се наредити да сноси трошкове настале због прекида или одгађања поступка.

Члан 59.

Када осумњичени односно оптужени мора имати браниоца

- (1) Осумњичени мора имати браниоца већ приликом првог испитивања ако је нијем или глув или ако је осумњичен за кривично дјело за које се може изрећи казна дуготрајног затвора.
- (2) Осумњичени односно оптужени мора имати браниоца одмах пошто му је одређен притвор, за вријеме док притвор траје.
- (3) Након подизања оптужнице за кривично дјело за које се може изрећи десет година затвора или тежа казна оптужени мора имати браниоца у вријеме достављања оптужнице.
- (4) Ако осумњичени односно оптужени у случајевима обавезне одбране не узме сам браниоца, или браниоца не ангажују лица из члана 53. став 3. овог закона, браниоца ће му поставити судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија, односно предсједник вијећа. У овом случају осумњичени односно оптужени има право на браниоца до правоснажности пресуде, а ако је изречена казна дуготрајног затвора - и у поступку по правном лијеку.
- (5) Бранилац ће бити постављен осумњиченом односно оптуженом ако суд утврди да је то због сложености предмета или менталног стања осумњиченог односно оптуженог у интересу правде.
- (6) У случају постављања браниоца осумњичени односно оптужени ће се прво позвати да сам изабере браниоца са представљене листе. Уколико осумњичени односно оптужени сам не изабере браниоца са представљене листе, браниоца ће поставити суд.

Члан 60.

Постављање браниоца због слабог имовног стања

- (1) Кад не постоје услови за обавезну одбрану, а поступак се води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна или када то захтијевају интереси праведности, без обзира на прописану казну, осумњиченом односно оптуженом ће се, на његов захтјев, поставити бранилац, ако према свом имовном стању не може сносити трошкове одбране.
- (2) Захтјев за постављање браниоца из става 1. овог члана може се поднијети током цијелог кривичног поступка. Браниоца поставља судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија односно предсједник вијећа након што је осумњиченом односно оптуженом прво пружена прилика да са представљене листе изабере браниоца.

Члан 61.

Право браниоца да прегледа списе и документацију

- (1) У току истраге, бранилац има право да разматра списе и разгледа прибављене предмете који иду у корист осумњиченом. Ово право се браниоцу може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.
- (2) Изузетно од става 1. овог члана, када се осумњичени односно оптужени налази у притвору тужилац ће доставити судији за претходни поступак односно судији за претходно саслушање доказе ради обавјештавања браниоца.
- (3) Послије подизања оптужнице бранилац осумњиченог односно оптуженог има право на увид у све списе и доказе.
- (4) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија односно вијеће, као и тужилац дужни су, када дођу у посјед новог доказа или било које информације

или чињенице која може послужити као доказ на суђењу, ставити их на увид браниоцу.

- (5) У случају из ст. 3. и 4. овог члана бранилац може извршити фотокопирање свих списа и докумената.

Члан 62.

Комуникација осумњиченог односно оптуженог са браниоцем

- (1) Ако се осумњичени односно оптужени налази у притвору има право да одмах комуницира са браниоцем, усмено или писано.
- (2) Током разговора осумњичени односно оптужени и бранилац могу бити посматрани, али се не смије слушати њихов разговор.

Члан 63.

Разрјешење постављеног браниоца

- (1) Умјесто постављеног браниоца осумњичени односно оптужени може да сам узме другог браниоца. У том случају разрјешити се постављени бранилац.
- (2) Бранилац може тражити да буде разрјешен само на начин предвиђен законом.
- (3) О разрјешењу браниоца у случају из ст. 1. и 2. овог члана одлучује у току истраге судија за претходни поступак, након подизања оптужнице - судија за претходно саслушање, а у току главног претреса судија односно вијеће. Против ове одлуке није дозвољена жалба.
- (4) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија односно вијеће може, на тражење осумњиченог односно оптуженог или уз његову сагласност да разрјешити постављеног браниоца који неодговорно врши своју дужност. Умјесто разрјешеног браниоца поставиће се други бранилац. О разрјешењу браниоца одмах ће се обавијестити адвокатска комора чији је члан.

Члан 64.

Предузимање радњи од браниоца

- (1) Бранилац мора, заступајући осумњиченог односно оптуженог, предузимати све неопходне радње с циљем утврђивања чињеница, прикупљања доказа који иду у корист осумњиченог односно оптуженог, као и заштите њихових права.
- (2) Права и дужности браниоца не престају у случају опозива пуномоћи све док судија односно вијеће не разрјешити браниоца његових права и дужности.

ГЛАВА VIII - РАДЊЕ ДОКАЗИВАЊА

Одјељак 1. Претресање стана, просторија и лица

Члан 65.

Претресање стана, осталих просторија и покретнина

- (1) Претресање стана и осталих просторија осумњиченог односно оптуженог и других лица, као и њихових покретнина изван стана може се предузети само онда ако има довољно основа за сумњу да се код њих налазе починилац, саучесник, трагови кривичног дјела или предмети важни за поступак.
- (2) Претресање покретнина, у смислу одредбе става 1. овог члана, обухвата и претресање компјутера и сличних уређаја за аутоматску обраду података који су с њима повезани. На захтјев суда, лица која се користе овим уређајима дужна су да омогуће приступ, предају дискете, траке или неки други облик похрањивања података, као и пруже потребна обавјештења за употребу тих уређаја. Лице које одбије њихову предају, иако за то не постоје разлози из члана 98. овог закона, може се казнити према одредби члана 79. став 5. овог закона.
- (3) Претресање компјутера и сличних уређаја из става 2. овог члана, ће се обавити уз помоћ стручног лица.

Члан 66.

Претресање лица

- (1) Претресање лица може се предузети када је вјероватно да је то лице починило кривично дјело или да ће се претресањем пронаћи предмети или трагови важни за кривични поступак.
- (2) Претресање лица обавља лице истог пола.

Члан 67.

Наредба за претресање

- (1) Суд може издати наредбу за претресање под условима прописаним овим законом.
- (2) Наредбу за претресање може издати суд на захтјев тужиоца или на захтјев овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца.

Члан 68.

Форма захтјева за претресање

Захтјев за издавање наредбе за претресање може се поднијети у писаној или усменој форми. Ако се захтјев подноси у писаној форми мора бити састављен, потписан и овјерен на начин одређен у члану 69. став 1. овог закона. Захтјев за издавање наредбе за претресање може се поднијети у складу са чланом 70. овог закона.

Члан 69.

Писани захтјев за издавање наредбе за претресање

- (1) Захтјев за издавање наредбе за претресање мора садржавати:
- назив суда, као и име и функцију подносиоца захтјева,
 - чињенице које указују на вјероватност да ће се лица, односно трагови и предмети наведени у члану 65. став 1. овог закона наћи на назначеном или описаном мјесту или код одређеног лица,
 - захтјев да суд изда наредбу за претресање ради проналажења лица или одузимања предмета.
- (2) У захтјеву се може предложити:
- да се наредба за претресање изврши у било које вријеме зато што постоји основана сумња да претресање неће моћи бити извршено у временском периоду од 6 часова до 21 часа, да ће се тражени предмети склонити или уништити ако се наредба не изврши одмах, као и да ће лице које се тражи побјећи или починити друго кривично дјело или да може угрозити безбједност овлашћеног службеног лица или другог лица ако се наредба не изврши одмах или у временском периоду од 21 часа до 6 часова,
 - да овлаштено службено лице изврши наредбу без претходне предаје наредбе ако постоји основана сумња да се тражени предмети могу лако и брзо уништити ако се одмах не одузму, да предаја наредбе може угрозити безбједност овлашћеног службеног или другог лица, као и да ће лице које се тражи починити друго кривично дјело или угрозити безбједност овлашћеног службеног или другог лица.

Члан 70.

Усмени захтјев за издавање наредбе

- (1) Усмени захтјев за издавање наредбе за претресање може се поднијети када постоји опасност од одгађања. Усмени захтјев за издавање наредбе о претресању може се саопштити директно судији за претходни поступак или телефоном, или радио-везом или другим средством електронске комуникације.
- (2) Кад је поднесен усмени захтјев за издавање наредбе за претресање, судија за претходни поступак ће даљњи ток разговора забиљежити. У случају када се користи звучни или стенографски записник, судија за претходни поступак је дужан дати записник на препис, овјерити идентичност преписа и предати оригинални записник и препис суду у року од 24 часа од издавања наредбе. У случају дословног биљежења разговора, судија за претходни поступак потпишаће копију записника и предати је суду у року од 24 часа од издавања наредбе.

Члан 71.

Издавање наредбе за претресање

- (1) Ако судија за претходни поступак установи да је захтјев за издавање наредбе за претресање оправдан, може одобрити захтјев и издати наредбу за претресање.
- (2) Кад судија за претходни поступак одлучи да изда наредбу за претресање на основу усменог захтјева, подносилац таквог захтјева ће сам саставити наредбу у складу с чланом 58. овог закона и прочитаће је у цјелини судији за претходни поступак.

Члан 72.

Садржај наредбе за претресање

Наредба за претресање садржи:

- а) назив суда који издаје наредбу, осим када се наредба за претресање одобрава на основу усменог захтјева и потпис судије за претходни поступак који издаје наредбу,
- б) ако се наредба за претресање одобрава на основу усменог захтјева, то ће се навести уз назначавање имена судије за претходни поступак који издаје наредбу и времена и мјеста издавања,
- ц) име, одјељење или ранг овлашћеног лица на ког се наредба односи,
- д) сврха претресања,
- е) опис лица које треба пронаћи или опис ствари које су предмет претресања,
- ф) одређивање или опис мјеста, просторија или лица која се траже, с навођењем адресе, власништва, имена или сличног за сигурно утврђивање идентитета,
- г) упутство да се наредба има извршити између 6 часова и 21 часа или овлашћење да се наредба може извршити у било које вријеме ако то суд изричито одреди,
- х) овлашћење извршиоцу наредбе да може без претходне најаве ући у просторије које се имају претрести, ако то суд изричито одреди,
- и) упутство да се наредба и одузете ствари донесу у суд без одгађања,
- ј) поуку да осумњичени има право обавијестити браниоца и да се претресање може извршити и без присуства браниоца, ако то захтијевају изузетне околности.

Члан 73.

Вријеме извршења наредбе за претресање

- (1) Наредба за претресање мора се извршити најкасније 15 дана од издавања наредбе послје чега се, без одгађања, мора вратити суду.
- (2) Наредба за претресање се може извршити било којег дана у седмици. Наредба се може извршити само у времену од 6 часова до 21 часа, осим ако у наредби није изричито дато овлашћење да се може извршити у било које доба дана или ноћи, у складу са чланом 69. став 2. овог закона.

Члан 74.

Поступак извршења наредбе за претресање

- (1) Прије почетка претресања овлашћено службено лице мора дати обавјештење о својој функцији и разлогу доласка и предати наредбу за претресање лицу код којег ће се или на којем ће се извршити претресање. Ако је након тога овлашћеном службеном лицу приступ ускраћен, може употребити силу, у складу са законом.
- (2) Приликом извршавања наредбе за претресање којом се одређује претресање стана и других просторија, овлашћено службено лице није дужно да обавијести било кога о својој функцији и разлозима претресања, већ може одмах ући у стан или друге просторије ако су празни или ако овлашћено службено лице оправдано сматра да су празни или ако је овлашћено службено лице наредбом изричито овлашћено да уђе без претходне најаве.
- (3) Власник односно корисник стана и других просторија позваће се да буде присутан претресању, а ако је он одсутан - позват ће се његов заступник или неко од одраслих чланова домаћинства или сусједа. Уколико лице код ког се претресање има извршити није присутно, наредба се оставља у просторији гдје се врши претресање, а претресање се извршава и без његовог присуства.
- (4) Претресању стана, осталих просторија или лица присуствују два пунољетна грађанина као свједоци. Претресању лица присуствују свједоци истог пола. Претресање лица врши лице истог пола. Свједоци ће се прије почетка претресања упозорити да пазе како се претресање врши, као и да имају право да прије потписивања записника о претресању ставе своје приговоре ако сматрају да садржај записника није тачан.
- (5) Приликом вршења претресања службених просторија, позваће се њихов старјешина или руководиоца да буде присутан претресању.
- (6) Ако се претресање мора предузети у војном објекту, писана наредба о претресању доставља се војним властима, које ће

одредити најмање једно војно лице да буде присутно претресању.

Члан 75.

Извршење наредбе за претресање лица

Приликом извршења наредбе за претресање лица, овлашћено службено лице мора дати обавјештење о својој функцији и предати наредбу за претресање лицу над којим ће претресање извршити. Овлашћена службена лице могу употребити силу у складу са законом.

Члан 76.

Записник о претресању

- (1) О сваком претресању стана, просторије или лица саставиће се записник који потписује лице код ког се или над којим се врши претресање и лица чија је присутност обавезна. Приликом вршења претресања одузмеће се привремено само они предмети и документи који су у вези са сврхом претресања. У записник ће се унјети и тачно описати предмети и документи који се одузимају, а то ће се назначити и у потврди о одузимању предмета која ће се одмах предати лицу којем су предмети односно документи одузети.
- (2) Ако се при претресању стана, просторије, односно лица нађу предмети који нису повезани са кривичним дјелом због којег је издата наредба за претресање, али упућују на друго кривично дјело, они ће се описати у записнику и привремено одузети, а о одузимању ће се одмах издати потврда. О томе ће се обавијестити тужилац. Ти ће се предмети одмах вратити ако тужилац установи да нема основа за покретање кривичног поступка, а не постоји неки други законски основ по којем би се ти предмети имали одузети.
- (3) Предмети употребљени приликом претресања компјутера и сличних уређаја за аутоматску обраду података вратиће се послје претресања њиховим корисницима, ако нису потребни за даљње вођење кривичног поступка. Лични подаци прибављени претресањем могу се користити само у сврху кривичног поступка и избрисаће се, без одгађања, кад та сврха престане.

Члан 77.

Одузимање предмета на основу наредбе за претресање

- (1) Након привременог одузимања предмета на основу наредбе за претресање, овлашћено службено лице написаће и потписати потврду у којој ће навести одузете предмете и назив суда који је издао наредбу.
- (2) Ако је предмет привремено одузет од одређеног лица, таква потврда мора се предати том лицу. Ако је предмет привремено одузет из стана или просторије, таква потврда мора се предати власнику, станару или кориснику.
- (3) Након одузимања предмета на основу наредбе за претресање, овлашћено службено лице мора, без одгађања, вратити суду наредбу и предати предмете и списак одузетих предмета.
- (4) Након пријема ствари одузетих на основу наредбе за претресање, суд ће задржати предмете под надзором суда до даљње одлуке или одредити да предмети остану под надзором подносиоца захтјева за издавање наредбе или под надзором овлашћеног извршиоца наредбе.

Члан 78.

Претресање без наредбе

- (1) Овлашћено службено лице може ући у стан и друге просторије без наредбе и без свједока и, по потреби, извршити претресање ако станар тог стана то жели, ако неко зове у помоћ, ако је потребно ухватити починиоца кривичног дјела који је затечен на дјелу или ради безбједности људи и имовине, ако се у стану или другој просторији налази лице које се по наредби суда има притворити или принудно довести или које се ту склонило од гоњења.
- (2) Овлашћено службено лице може претрести лице без наредбе за претресање и без присутности свједока:
 - а) при извршењу наредбе о довођењу,
 - б) приликом лишавања слободе,
 - ц) ако постоји сумња да то лице посједује ватрено или хладно оружје,

- д) ако постоји сумња да ће сакрити, уништити или се ријешити предмета који се требају од њега одузети и употребити као доказ у кривичном поступку.
- (3) Након извршења претресања без наредбе за претресање, овлаштено службено лице мора одмах да поднесе писани извјештај тужиоцу који ће о томе обавијестити судију за претходни поступак. Извјештај мора садржавати разлоге претресања без наредбе.

Одјељак 2. Привремено одузимање предмета и имовине

Члан 79.

Наредба за одузимање предмета

- (1) Предмети који се по КЗФБиХ имају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку привремено ће се одузети и на основу судске одлуке ће се обезбиједити њихово чување.
- (2) Наредбу за одузимање предмета издаје суд, на приједлог тужиоца или на приједлог овлашћеног службеног лица које је добило одобрење од тужиоца.
- (3) Наредба за привремено одузимање предмета садржи: назив суда, правни основ за привремено одузимање предмета, назначење предмета који подлијежу одузимању, име лица од које се одузимају предмети, мјесто одузимања предмета, рок у којем се предмети требају одузети и поука о правном лијеку.
- (4) Одузимање предмета врши овлаштено службено лице на основу издате наредбе.
- (5) Ко држи такве предмете, дужан их је предати по наредби суда. Лице које их одбије предати може бити кажњено до 50.000 КМ, а у случају даљњег одбијања - може бити затворено. Затвор траје до предаје предмета или до завршетка кривичног поступка, а најдуже 90 дана. На исти начин поступиће се према службеном или одговорном лицу у државном органу или правном лицу.
- (6) Одредбе става 5. овог члана односе се и на податке похрањене у компјутеру или сличним уређајима за аутоматску обраду података. При њиховом прибављању посебно ће се водити рачуна о прописима који се односе на чување тајности одређених података.
- (7) О жалби против рјешења којим је изречена новчана казна или је наређен затвор одлучује вијеће. Жалба против рјешења о затвору не задржава извршење рјешења.
- (8) При одузимању предмета назначиће се гдје су пронађени и описаће се, а, по потреби, и на други начин обезбиједити утврђивање њихове идентичности. За одузете предмете издаће се потврда.
- (9) Мјере из ст. 5. и 6. овог члана не могу се примјенити на осумњиченом односно оптуженом нити лицима која су ослобођена дужности свједочења.

Члан 80.

Привремено одузимање предмета без наредбе

- (1) Предмети из члана 79. став 1. овог закона могу се привремено одузети и без наредбе суда уколико постоји опасност од одгађања. Уколико се лице које се претреса изричито успротиви одузимању предмета, тужилац ће у року од 72 часа од извршеног претресања поднијети захтјев судији за претходни поступак за накнадно одобрење одузимања предмета.
- (2) Уколико судија за претходни поступак одбије захтјев тужиоца, одузети предмети се не могу користити као доказ у кривичном поступку. Привремено одузети предмети ће се одмах вратити лицу од којег су одузети.

Члан 81.

Привремено одузимање писама, телеграма и других пошиљака

- (1) Привремено се могу одузети писма, телеграми и друге пошиљке упућене осумњиченом односно оптуженом или оне које он шаље, а које се налазе код предузећа и лица која обављају послове поште и телекомуникација.
- (2) Пошиљке из става 1. овог члана могу се привремено одузети ако постоје околности због којих се основано може очекивати да ће ове пошиљке послужити као доказ у поступку.

- (3) Наредбу за привремено одузимање пошиљака из става 1. овог члана издаје судија за претходни поступак, на приједлог тужиоца.
- (4) Наредбу за привремено одузимање пошиљака може да изда и тужилац ако постоји опасност од одгађања, с тим да ова наредба мора бити потврђена од судије за претходни поступак у року од 72 часа од привременог одузимања пошиљака.
- (5) Уколико наредба не буде потврђена у смислу става 4. овог члана те пошиљке се не могу користити као доказ у кривичном поступку.
- (6) Мјере предузете у складу са овим чланом не могу се примјењивати на писма, телеграме и друге пошиљке размијењене између осумњиченог односно оптуженог и његовог браниоца.
- (7) Наредба из става 3. овог члана садржи: податке о осумњиченом односно оптуженом на ког се наредба односи, начин извршења наредбе и вријеме трајања мјере, те предузеће које ће извршити наређену мјеру. Предузете мјере могу да трају најдуже три мјесеца, а из важних разлога судија за претходни поступак може продужити трајање ових мјера за још три мјесеца, с тим да ће се предузете мјере укинути чим престану разлози за њихово даљње предузимање.
- (8) Уколико то интереси поступка дозвољавају, о предузетим мјерама из става 1. овог члана обавијестиће се осумњичени односно оптужени против кога су примјењене те мјере.
- (9) Издате пошиљке отвара тужилац у присуности два свједока. При отварању ће се пазити да се не повриједи печат, а омотнице и адреса ће се сачувати. О отварању ће се саставити записник.
- (10) Садржај пошиљке или дијела пошиљке ће се саопштити осумњиченом односно оптуженом, односно лицу ком је упућена, а дио пошиљке или пошиљка предаће се том лицу, осим ако, изузетно, тужилац сматра да би то имало штетне последице за успјешно вођење кривичног поступка. Ако је осумњичени односно оптужени одсутан, о упућеној пошиљци обавијестиће се чланови његове породице. Ако осумњичени односно оптужени послје тога не затражи предају пошиљке, пошиљка ће се вратити пошиљачу.

Члан 82.

Попис привремено одузетих предмета и документације

- (1) Након привременог одузимања предмета и документације, у записнику ће се пописати привремено одузети предмети и документација и о томе издати потврда.
- (2) Ако попис предмета и документације није могућ, предмети и документација ће се ставити у омот и запечатити.
- (3) Предмет који је одузет од физичког односно правног лица не може се продати, поклонити или на други начин њим располагати.

Члан 83.

Право жалбе

- (1) Лице од којег се привремено одузима предмет и документација има право жалбе.
- (2) Жалба из става 1. овог члана не одлаже привремено одузимање предмета и документације.
- (3) Против одлуке суда којом се враћају одузети предмети или документација тужилац има право да поднесе жалбу.

Члан 84.

Чување привремено одузетих предмета и документације

Привремено одузети предмети и документација похрањују се у суду или суд на други начин обезбјеђује њихово чување.

Члан 85.

Отварање и преглед привремено одузетих предмета и документације

- (1) Отварање и преглед привремено одузетих предмета и документације врши тужилац.
- (2) О отварању привремено одузетих предмета и документације тужилац је дужан обавијестити лице или предузеће од којег су предмети одузети, судију за претходни поступак и браниоца.

- (3) При отварању и прегледу одузетих предмета и документације мора се водити рачуна да њихов садржај не сазнају неовлашћена лица.

Члан 86.

Наредба банци или другом правном лицу

- (1) Ако постоје основи сумње да је неко лице починило кривично дјело које је повезано с добијањем имовинске користи, суд може на основу приједлога тужиоца, наредити да банка или друго правно лице које врши финансијско пословање достави податке о банковним депозитима и другим финансијским трансакцијама и пословима тог лица, као и лица за која се основано вјерује да су укључена у те финансијске трансакције или послове осумњиченог, ако би такви подаци могли бити доказ у кривичном поступку.
- (2) Судија за претходни поступак може, на приједлог тужиоца, наредити предузимање и других потребних радњи из члана 116. овог закона да би се омогућило утврђивање и проналажење незаконито прибављене имовине и прикупљање доказа о томе.
- (3) У хитним случајевима тужилац може одредити мјере из става 1. овог члана на основу наредбе. О предузетим мјерама тужилац одмах обавјештава судију за претходни поступак који може у року од 72 часа издати наредбу. Тужилац ће добијене податке да запечати док не буде издата судска наредба. У случају да судија за претходни поступак не изда наредбу, тужилац ће податке вратити без претходног отварања.
- (4) Суд може рјешењем наредити правном или физичком лицу да привремено обустави извршење финансијске трансакције за коју постоји сумња да представља кривично дјело, или да је намијењена почињу кривичног дјела, да служи прикривању кривичног дјела или прикривању добити остварене кривичним дјелом.
- (5) Рјешењем из става 4. овог члана суд ће одредити да се финансијска средства намијењена за трансакцију из става 4. овог члана и готовински износи новца домаће и стране валуте привремено одузму према члану 79. став 1. овог закона, похране на посебан рачун и чувају до завршетка поступка, односно док се не стекну услови за њихово враћање.
- (6) Против рјешења из става 4. овог члана жалбу могу поднијети тужилац, власник финансијских средстава или готовинског новца домаће и стране валуте, осумњичени односно оптужени, као и правно или физичко лице из ст. 4. и 5. овог члана.

Члан 87.

Привремено одузимање имовине ради осигурања

- (1) Суд може у било које вријеме током поступка да донесе на приједлог тужиоца привремену мјеру одузимања имовине која се одузима по КЗФБиХ, мјеру запљене или другу неопходну привремену мјеру како би се спречило коришћење, отуђење или располагање том имовином.
- (2) Овлашћено службено лице може, када постоји опасност од одгађања, привремено да одузме имовину из става 1. овог члана, заплијени имовину или предузме друге неопходне привремене мјере како би се спречило било какво коришћење, отуђење или располагање том имовином. О предузетим мјерама овлашћено службено лице мора одмах да обавијести тужиоца, а предузете мјере морају бити одобрене од судије за претходни поступак у року од 72 часа од предузимања мјера.
- (3) У случају да суд ускрати одобрење, предузете мјере ће се обуставити, а одузети предмети и имовина ће бити одмах враћени лицу од ког су одузети.

Члан 88.

Враћање привремено одузетих предмета

Предмети који су током кривичног поступка привремено одузети вратиће се власнику, односно држаоцу када у току поступка постане очигледно да њихово задржавање није у складу са чланом 79. овог закона, а не постоје разлози на њихово одузимање (члан 412.).

Одјељак 3. Поступак са сумњивим стварима

Члан 89.

Оглашивање сумњивих ствари

- (1) Нађе ли се код осумњиченог односно оптуженог туђа ствар, а не зна се чија је, орган који води поступак описује ту ствар и опис објавити на огласној табли општине на чијем подручју осумњичени односно оптужени има пребивалиште и на чијем је подручју кривично дјело учињено. У огласу ће се позвати власник да се јави органу који води поступак у року од једне године од дана објављивања огласа јер ће се иначе ствар продати. Новац добијен продајом је приход Буџета Федерације.
- (2) Ако се ради о стварима веће вриједности објављивање се може извршити и путем дневног листа.
- (3) Ако је ствар подложна кварењу или је њено чување везано са знатним трошковима, она ће се продати по одредбама које важе за извршни поступак, а новац предати на чување у судски депозит.
- (4) По одредби става 3. овог члана поступиће се и када ствар припада одбјеглом или непознатом починиоцу кривичног дјела.

Члан 90.

Одлучивање о сумњивим стварима

- (1) Ако се у току од једне године нико не јави за ствари или за новац добијен продајом ствари, донијеће се рјешење да ствар постаје власништво Федерације односно да је новац приход Буџета Федерације.
- (2) Власник ствари има право да у парници тражи поврат ствари или новца добијеног продајом ствари. Застаријевање овог права почиње тећи од дана објављивања огласа.

Одјељак 4. Испитивање осумњиченог

Члан 91.

Позив за испитивање

- (1) Испитивање осумњиченог у истрази врши тужилац.
- (2) Испитивање треба вршити тако да се у пуној мјери поштује личност осумњиченог. Приликом испитивања осумњиченог не смије се употребити сила, пријетња, превара, наркотици или друга средства која могу утицати на слободу одлучивања и изражавања воље приликом давања изјаве или признања.
- (3) Ако је поступљено противно одредбама овог члана, на изјави осумњиченог не може се заснивати судска одлука.

Члан 92.

Поука осумњиченом о његовим правима

- (1) Кад се осумњичени први пут испитује питаће га за име и презиме, надимак, ако га има, име и презиме родитеља, дјевојачко породично име мајке, гдје је рођен, гдје станује, дан, мјесец и годину рођења, које је народности и чији је држављанин, јединствени матични број грађана држављанина Босне и Херцеговине, које му је занимање, какве су му породичне прилике, да ли је писмен, какве је школе завршио, да ли је, гдје и када служио војску односно има ли чин резервног војног старјешине, води ли се у војној евиденцији и код којег органа надлежног за послове одбране, да ли је одликован, каквог је имовног стања, да ли је, када и зашто осуђиван, да ли је и када је изречену казну издржао, да ли се против њега води поступак за неко друго кривично дјело, а ако је малољетан, ко му је законски заступник. Осумњичени ће се поучити да је дужан одазвати се позиву и одмах саопштити сваку промјену адресе или намјеру да промијени боравиште, а упозориће се и на посљедице ако по томе не поступи.
- (2) На почетку испитивања осумњиченом ће се саопштити за које кривично дјело се терети и основе сумње против њега, а поучиће се и о сљедећим правима:
- а) да није дужан изнијети своју одбрану, нити одговарати на постављена питања,
 - б) да може узети браниоца по свом избору који може бити присутан његовом испитивању, као и да има право на браниоца без надокнаде у случајевима предвиђеним овим законом,

- ц) да се може изјаснити о дјелу које му се ставља на терет и изнијети све чињенице и доказе који му иду у корист,
 - д) да има право у току истраге разматрати списе и разгледати прибављене предмете који му иду у корист, осим ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге,
 - е) да има право на бесплатне услуге преводиоца ако не разумије или не говори језик који се користи приликом испитивања.
- (3) Осумњичени се може добровољно одрећи права наведених у ставу 2. овог члана, али његово испитивање не може започети уколико се и док се његова изјава о одрицању не забиљежи у записник и док је не потпише осумњичени. Осумњичени се ни под којим околностима не може одрећи права на присуство браниоца, ако је његова одбрана обавезна у складу са овим законом.
- (4) У случају да се осумњичени одрекао права да узме браниоца, а касније изрази жељу да узме браниоца, испитивање ће се одмах прекинути и поново ће се наставити када осумњичени добије браниоца или му се бранилац постави или ако осумњичени изрази жељу да настави да одговара на питања.
- (5) Ако се осумњичени добровољно одрекне права да не одговара на постављена питања, мора му се и у том случају омогућити да се изјасни о свим чињеницама и доказима који му иду у корист.
- (6) Ако је поступљено противно одредбама овога члана, на изјави осумњиченог не може се заснивати судска одлука.

Члан 93.

Начин испитивања осумњиченог

- (1) О сваком испитивању осумњиченог саставља се записник. Битни дијелови исказа унијеће се дословно у записник. Након што је записник састављен, осумњиченом ће се прочитати записник и предати копија записника.
- (2) Испитивање осумњиченог, у правилу, се снима на аудио или видеотраку, под сљедећим условима:
- а) да је осумњичени обавијештен на језику који говори и разумије да се испитивање снима на аудио или видеотраку,
 - б) услучају прекида испитивања, разлог и вријеме прекида ће се назначити у снимку, као и вријеме настављања и закључења испитивања,
 - ц) на крају испитивања осумњичени ће добити могућност да појасни све што је рекао и да дода све што жели,
 - д) запис с траке ће се преписати након завршетка испитивања, а копија преписа предаће се осумњиченом заједно с копијом снимљене траке или ако је кориштена апаратура за истовремено прављење већег броја снимака, предаће му се једна од оригинално снимљених трака,
 - е) пошто се направи копија оригиналне траке у сврху преписа, оригинално снимљена трака или једна од оригинално снимљених трака ће се запечатити у присуству осумњиченог, с овјером потписа органа кривичног поступка и осумњиченог.

Члан 94.

Испитивање уз помоћ тумача

Испитивање осумњиченог обавиће се уз помоћ тумача у случајевима из члана 101. овог закона.

Одјељак 5. Саслушање свједока

Члан 95.

Позив за саслушање свједока

- (1) Свједоци се саслушавају када постоји вјероватноћа да ће својим исказом моћи дати обавјештења о кривичном дјелу, починиоцу и о другим важним околностима.
- (2) Позив за свједочење доставља тужилац, односно суд. Позивање као свједока малољетног лица које није навршило шеснаест година живота врши се преко родитеља, односно законског заступника, осим ако то није могуће због потребе да се хитно поступа или других околности.
- (3) Свједоци који се због старости, болести или тешких физичких мана не могу одазвати позиву могу се саслушати у свом стану, болници или на другом мјесту.

- (4) У позиву се свједок обавјештава да се позива у својству свједока, о мјесту и времену када се треба одазвати позиву, као и о последицама неодржавања позиву.
- (5) Уколико се свједок не одазове позиву, нити свој изостанак оправда суд може изрећи новчану казну до 5.000 КМ или наредити принудно довођење.
- (6) Наредбу за довођење свједока извршава судска полиција. Изузетно, наредбу може издати и тужилац уколико уредно позвани свједок не дође, а свој изостанак не оправда, с тим да ову наредбу мора одобрити судија за претходни поступак у року од 24 часа од издавања наредбе.
- (7) Уколико свједок одбије да свједочи, суд може, на приједлог тужоца, да донесе рјешење о кажњавању свједока новчаном казном до 30.000 КМ. Против овог рјешења дозвољена је жалба која не задржава извршење.
- (8) О жалби против рјешења којим је изречена новчана казна одлучује вијеће (члан 25. став 6).

Члан 96.

Лица која не могу бити саслушана као свједоци

Не може се саслушати као свједок:

- а) лице које би својим исказом повриједило дужност чувања државне, војне или службене тајне док је надлежни орган не ослободи те дужности,
- б) бранилац осумњиченог односно оптуженог у погледу чињеница које су му постале познате у својству браниоца,
- ц) лице које би својим исказом повриједило дужност чувања професионалне тајне (вјерски службеник односно исповједник, новинар у сврху заштите извора информација, адвокат, нотар, лекар, бабица и др.), осим ако је ослобођено те дужности посебним прописом или изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне,
- д) малољетно лице које, с обзиром на узраст и психички развој није способно да схвати значај права да не мора свједочити.

Члан 97.

Лица која могу одбити да свједоче

- (1) Да свједоче могу одбити:
- а) брачни односно ванбрачни друг осумњиченог односно оптуженог,
 - б) сродник осумњиченог односно оптуженог по крви у правој линији, сродници у бочној линији до трећег степена закључно и сродници по тазбини до другог степена,
 - ц) усвојеник и усвојилац осумњиченог односно оптуженог.
- (2) Орган који води поступак дужан је да лица из става 1. овог члана, прије њиховог саслушања или чим сазна за њихов однос према осумњиченом односно оптуженом упозори да могу одбити да свједоче. Упозорење и одговор се уносе у записник.
- (3) Лице које може одбити да свједочи према једном од осумњичених односно оптужених може одбити да свједочи и према осталим осумњиченим односно оптуженим, ако се његов исказ према природи ствари не може ограничити само на остале осумњичене односно оптужене.
- (4) Ако је као свједок саслушано лице које може одбити да свједочи или је саслушано лице које није упозорено да може одбити да свједочи или то упозорење није унесено у записник, на таквом исказу се не може заснивати судска одлука.

Члан 98.

Право свједока да не одговара на поједина питања

- (1) Свједок има право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном гоњењу.
- (2) Свједок који користи право из става 1. овог члана одговориће на та питања ако му се да имунитет.
- (3) Имуитет се даје одлуком тужоца.
- (4) Свједок који је добио имунитет и који је свједочио неће се кривично гонити, осим ако је дао лажни исказ.
- (5) Свједоку се може одлуком суда за савјетника одредити адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.

Члан 99.

Начин саслушања, суочење и препознавање

- (1) Свједоци се саслушавају појединачно и у одсуству других свједока.
- (2) У току поступка свједок се може суочити с другим свједоцима и осумњиченим односно оптуженим.
- (3) Ако је потребно да се утврди да ли свједок познаје лице или предмет тражиће се од њега прво да их опише или да наведе знакове по којима се разликују, па ће му се тек после показати ради препознавања и то заједно с другим њему непознатим лицима односно ако је то могуће - заједно с предметима исте врсте.

Члан 100.

Ток саслушања свједока

- (1) Свједок је дужан да одговоре даје усмено.
- (2) Свједок ће се претходно опоменути да је дужан говорити истину и да не смије ништа прећутати, а затим ће се упозорити да давање лажног исказа представља кривично дјело.
- (3) После тога свједок ће се питати за име и презиме, име оца или мајке, занимање, бораваиште, мјесто и годину рођења и његов однос са осумњиченим односно оптуженим и оштећеним. Свједок ће се упозорити да је дужан да о промјени адресе или бораваишта обавијести суд.
- (4) Приликом саслушања малољетног лица, нарочито ако је оно оштећено кривичним дјелом, поступиће се обазриво да саслушање не би штетно утицало на психичко стање малољетника. Ако је то потребно, саслушање малољетног лица извршиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.
- (5) Оштећеног кривичним дјелом није дозвољено испитивати о његовом сексуалном животу прије извршеног кривичног дјела, а ако је такво испитивање обављено - на таквом исказу не може се заснивати судска одлука.
- (6) С обзиром на животну старост, физичко и психичко стање или друге оправдане интересе свједок се може саслушати путем техничких уређаја за пренос слике и звука на начин да му странке и бранилац могу постављати питања без присуства у просторији гдје се свједок налази. За потребе таквог испитивања може се одредити стручно лице.
- (7) После општих питања свједок се позива да изнесе све што му је о предмету познато, а затим ће му се постављати питања ради провјеравања, допуне и разјашњења. Приликом саслушања свједока није дозвољено служити се обманом нити постављати таква питања у којима је већ садржано како би требало одговорити.
- (8) Свједок ће се увијек питати откуд му је познато оно о чему свједочи.
- (9) Свједоци се могу суочити ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница. Суочени ће се о свакој околности о којој се њихови искази међусобно не слажу понаособ саслушати и њихов ће се одговор унијети у записник. Истовремено се могу суочити само два свједока.
- (10) Оштећени који се саслушава као свједок питаће се да ли жели да у кривичном поступку остварује имовинскоправни захтјев.

Члан 101.

Саслушање свједока уз помоћ тумача

- (1) Ако је свједок глув или нијем његово саслушање врши се уз помоћ тумача.
- (2) Ако је свједок глух, поставиће му се питања писмено, а ако је нијем, позваће се да писано одговара. Ако се саслушање не може обавити на овај начин позваће се као тумач лице које се са свједоком може споразумити.
- (3) Ако тумач није раније заклет, положиће заклетву да ће вјерно пренијети питања која се свједоку упућују и изјаве које он буде давао.

Члан 102.

Заклетва односно изјава свједока

- (1) Ако су испуњени услови за саслушање, суд може захтијевати од свједока да прије свједочења положи заклетву односно да изјаву.
- (2) Прије главног претреса свједок може положити заклетву односно дати изјаву само ако постоји страх да због болести

или из других разлога неће моћи доћи на главни претрес. Заклетва се полаже односно изјава се даје пред судијом односно предсједником вијећа. Разлог због ког је положена заклетва односно дата изјава навешће се у записнику.

- (3) Текст заклетве односно изјаве гласи: "Заклињем се - изјављујем да ћу о свему што пред судом будем питан говорити истину и да ништа од онога што ми је познато нећу прећутати."
- (4) Свједок заклетву полаже односно изјаву даје усмено, читањем њеног текста или потврђивањем одговором након саслушања садржаја текста заклетве односно изјаве коју је прочитао судија односно предсједник вијећа. Ниједи свједоци који знају да читају и пишу потписују текст заклетве односно изјаве, а глуви или ниједи свједоци који не знају ни да читају ни да пишу - заклињу се односно дају изјаву уз помоћ тумача.
- (5) Одбијање и разлози одбијања свједока да положи заклетву односно да изјаву унијеће се у записник.

Члан 103.

Лица која не полажу заклетву односно не дају изјаву

Не смију се заклињати односно давати изјаву лица која нису пунољетна у тренутку саслушања, за које је доказано или за које постоји основана сумња да су починиле или учествовале у кривичном дјелу због ког се саслушавају или које због психичког стања не могу да схвате значај заклетве односно изјаве.

Члан 104.

Снимање саслушања свједока аудио-визуелним средствима

Саслушање свједока се може снимати аудио-визуелним средствима у свим фазама поступка. Саслушање се мора снимити у случајевима када се ради о малољетним лицима која нису навршила шеснаест година живота и која су оштећена кривичним дјелом, као и ако постоје основе за страх да се свједок неће моћи саслушати на главном претресу.

Члан 105.

Заштитени свједок

На положај заштићеног свједока у поступку пред судом, примјењују се одредбе посебног закона.

Одјељак 6. Увиђај и реконструкција

Члан 106.

Предузимање увиђаја

Увиђај се предузима када је за утврђивање неке важне чињенице у поступку потребно директно опажање.

Члан 107.

Реконструкција догађаја

- (1) Ради провјеравања изведених доказа или утврђивања чињеница које су од значаја за разјашњење ствари орган који води поступак може одредити реконструкцију догађаја, која се врши тако што се понављају радње или ситуације у условима под којима се према изведеним доказима догађај десио. Ако су у исказима појединих свједока или осумњичених, односно оптужених, радње или ситуације различито приказане реконструкција догађаја ће се, у правилу, посебно извршити са сваким од њих.
- (2) Реконструкција се не смије вршити на начин којим се вријеђа јавни ред и морал или се доводи у опасност живот или здравље људи.
- (3) Приликом реконструкције могу се, по потреби, поново извести поједини докази.

Члан 108.

Помоћ вјештака и стручног лица

- (1) Увиђај и реконструкција догађаја врше се уз помоћ стручног лица криминалистичко-техничке или друге струке које ће помоћи у проналажењу, осигурању или описивању трагова, извршити потребна мјерења и снимања, сачинити скицу и фотодокументацију или прикупити и друге податке.
- (2) На увиђај или реконструкцију може се позвати и вјештак ако би његова присутност била од користи за давање налаза и мишљења.

Одјељак 7. Вјештачење**Члан 109.****Одређивање вјештачења**

Вјештачење се одређује када за утврђивање или оцјену неке важне чињенице треба прибавити налаз и мишљење лица која располажу потребним стручним знањем. Ако научно, техничко, или друга стручна знања могу помоћи суду да оцијени доказе или разјасни спорне чињенице, вјештак као посебна врста свједока може да свједочи давањем налаза о чињеницама и мишљења које садржи оцјену о чињеницама.

Члан 110.**Наредба о вјештачењу**

- (1) Писану наредбу за вјештачење издаје тужилац или суд. У наредби ће се навести чињенице о којима се врши вјештачење.
- (2) Ако за одређену врсту вјештачења постоји стручна установа или се вјештачење може извести у оквиру државног органа, таква вјештачења, а посебно сложенија, повјериће се, у правилу, таквој установи, односно органу. У том случају та установа, односно орган одређује једног или више стручњака који ће извршити вјештачење.

Члан 111.**Дужности вјештака ког је одредио тужилац односно суд**

Лице које тужилац односно суд одреди за вјештака дужно је тужиоцу, односно суду да достави свој извјештај који садржи слjedeће: доказе које је прегледао, обављене тестове, налаз и мишљење до којег је дошао и све друге релевантне податке које вјештак сматра потребним за праведну и објективну анализу. Вјештак ће детаљно образложити како је дошао до одређеног мишљења.

Члан 112.**Ко не може бити вјештак**

- (1) За вјештака се не може одредити лице које не може бити саслушано као свједок (члан 96.) или лице које је ослобођено од дужности да свједочи (члан 97.), као ни лице према којем је кривично дјело почињено, а ако је такво лице одређено - на његовом налазу и мишљењу не може се заснивати судска одлука.
- (2) Разлог за изузимање вјештака (члан 44.) постоји и за лице које је заједно са осумњиченим односно оптуженим или оштећеним у радном односу у истом органу, предузећу или другом правном лицу или код самосталног привредника (занатски радник), као и за лице које је у радном односу код оштећеног или осумњиченог односно оптуженог.
- (3) За вјештака се неће узети лице које је саслушано као свједок.

Члан 113.**Поступак вјештачења**

- (1) Вјештачењем руководи орган који је наредио вјештачење. Прије почетка вјештачења позваће се вјештак да предмет вјештачења пажљиво размотри, да тачно наведе све што запази и утврди и да своје мишљење изнесе непристрасно и у складу са правилима науке и вјештине. Посебно ће се упозорити да је лажно вјештачење кривично дјело.
- (2) Приликом давања налаза и мишљења о предмету који се прегледа, вјештак ће се ослањати на доказе на које су му указала овлашћена службена лица, тужилац или суд. Вјештак може да свједочи само о чињеницама које произилазе из његовог директног сазнања, осим ако се приликом припреме свог налаза и мишљења није користио информацијама на које би се оправдано ослањали остали стручњаци исте струке.
- (3) Вјештаку се могу давати разјашњења, а може му се допустити и да разматра списе. Вјештак може предложити да се изведу докази или прибаве предмети и подаци који су од важности за давање његовог налаза и мишљења. Ако присуствује увиђају, реконструкцији догађаја или другој истражној радњи вјештак може предложити да се разјасне поједине околности или да се лицу које се саслушава поставе поједина питања.

Члан 114.**Прегледање предмета вјештачења**

- (1) Вјештак прегледа предмете вјештачења на мјесту гдје се они налазе осим ако су за вјештачење потребна дуготрајна испитивања или ако се испитивања врше у установи, односно органу или ако то захтјевају разлози морала.
- (2) Ако је у оквиру вјештачења потребно извршити анализу неке материје, вјештаку ће се, ако је то могуће, ставити на располагање само дио те материје, а остатак ће се у потребној количини сачувати за случај накнадних анализа.

Члан 115.**Достављање налаза и мишљења**

Вјештак доставља налаз и мишљење, као и радни материјал, скице и забиљешке органу који га је одредио.

Члан 116.**Вјештачење у стручној установи или државном органу**

- (1) Ако се вјештачење повјерава стручној установи односно органу, тужилац односно суд ће упозорити ту установу или орган који врши вјештачење да у давању налаза и мишљења не може учествовати лице из члана 112. овог закона или лице за које постоје разлози за изузимање од вјештачења предвиђени у овом закону, а биће упозорен и на посљедице давања лажног налаза и мишљења.
- (2) Стручној установи односно државном органу ставиће се на располагање материјал потребан за вјештачење, а ако је потребно, поступиће се у складу с поступком одређеним одредбом члана 113. овог закона.
- (3) Писани налаз и мишљење лица која су извршила вјештачење доставља стручна установа односно државни орган.

Члан 117.**Обдукција и ексхумација леша**

- (1) Преглед и обдукција леша предузеће се увијек кад у неком смртном случају постоји сумња да се не ради о природној смрти. Ако је леш већ закопан, одредиће се ексхумација с циљем његовог прегледа и обдукције.
- (2) При обдукцији леша предузеће се потребне мјере да се установи идентитет леша и у том циљу посебно ће се описати подаци о вањским и унутрашњим тјелесним особинама леша.

Члан 118.**Обдукција леша ван специјализоване медицинске установе**

- (1) Специјализована медицинска установа врши преглед и обдукцију леша.
- (2) Кад се вјештачење не врши у специјализованој медицинској установи, преглед и обдукцију леша врши лекар специјалиста судске медицине. Тим вјештачењем руководи тужилац и у записник уноси налаз и мишљење вјештака.
- (3) За вјештака се не може одредити лекар који је лијечио умрлог. Међутим, лекар који је лијечио умрлог може се саслушати као свједок, ради давања разјашњења о току и околностима болести умрлог.

Члан 119.**Извјештај о прегледу и обдукцији**

- (1) Вјештак судске медицине ће у свом налазу и мишљењу навести узрок и вријеме када је смрт наступила.
- (2) Ако је на лешу нађена било каква повреда утврдиће се да ли је ту повреду нанио ко други и ако јесте, чиме, на који начин, колико времена прије него што је смрт наступила и да ли је она проузроковала смрт. Ако је на лешу нађено више повреда утврдиће се да ли је свака повреда нанесена истим средством и која је повреда проузроковала смрт, а ако је више смртоносних повреда, која је од њих или које од њих су својим заједничким дјеловањем биле узрок смрти.
- (3) У случају из става 2. овог члана нарочито ће се утврдити да ли је смрт проузрокована самом врстом и општом природом повреде или због личног својства или нарочитог стања организма повријеђеног или због случајних околности или околности под којим је повреда нанијета.
- (4) Вјештак је дужан да обрати пажњу на нађени биолошки материјал (крв, плувачка, сперма, урин и др.) и да га опише и сачува за биолошко вјештачење - ако оно буде одређено.

Члан 120.

Преглед и обдукција заметка и новорођенчета

- (1) При прегледу и обдукцији заметка треба посебно утврдити његову старост, способност за ванматерични живот и узрок смрти.
- (2) При прегледу и обдукцији леша новорођенчета посебно ће се утврдити да ли је рођено живо или мртво, да ли је било способно за живот, колико је дуго живјело, као и вријеме и узрок смрти.

Члан 121.

Токсиколошко испитивање

- (1) Ако постоји сумња о тровању, сумњиве материје које су нађене у лешу или на другом мјесту ће се послати на вјештачење установи или државном органу који врше токсиколошко испитивања.
- (2) При прегледу сумњивих материја посебно ће се утврдити врста, количина и дјеловање нађеног отрова, а ако се ради о прегледу материја узетих из леша, по могућности и количина употребљеног отрова.

Члан 122.

Вјештачење тјелесних повреда

- (1) Вјештачење тјелесних повреда врши се, у правилу, прегледом повријеђеног, а ако то није могуће или није потребно - на основу медицинске документације или других података у списима.
- (2) Пошто тачно опише повреде вјештак ће дати мишљење, нарочито о врсти и тежини сваке поједине повреде и њиховом укупном дјеловању, с обзиром на њихову природу или посебне околности случаја, какво дјеловање те повреде обично производе, а какво су у конкретном случају произвеле и чиме су повреде нанесене и на који начин.

Члан 123.

Физички преглед и друге радње

- (1) Физички преглед предузеће се и без пристанка осумњиченог односно оптуженог, ако је потребно да се утврде чињенице важне за кривични поступак. Физички преглед других лица може се без њиховог пристанка предузети само онда ако се мора утврдити да ли се на њиховом тијелу налази одређен траг или посљедица кривичног дјела.
- (2) Узимање крви и друге медицинске радње које се по правилима медицине науке предузимају ради анализе и утврђивања других важних чињеница за кривични поступак, могу се предузети и без пристанка лица које се прегледа - ако због тога не би наступила каква штета по његово здравље.
- (3) Предузимање физичког прегледа осумњиченог односно оптуженог и друге радње у вези с тим наређује суд, а ако постоји опасност од одгађања - тужилац.
- (4) Није дозвољено да се према осумњиченом односно оптуженом или свједоку примјене медицинске интервенције или да им се дају таква средства којима би се утицало на њихову вољу при давању исказа.
- (5) Ако је поступљено противно одредбама овога члана на тако прибављеном доказу не може се заснивати судска одлука.

Члан 124.

Психијатријско вјештачење

- (1) Ако се појави сумња да је искључена или смањена урачуњљивост осумњиченог односно оптуженог, или да је осумњичени односно оптужени учинио кривично дјело због овисности од алкохола или опојних дрога, или да због психичких сметњи није способан да учествује у поступку, одредиће се психијатријско вјештачење.
- (2) Ако се у току истраге осумњичени добровољно не подвргне психијатријском прегледу ради вјештачења или ако је према мишљењу вјештака потребно дуже посматрање, осумњичени ће се послати на психијатријски преглед, односно на посматрање у одговарајућу здравствену установу. Рјешење о томе доноси судија за претходни поступак на приједлог тужиоца. Посматрање не може трајати дуже од два мјесеца.
- (3) Ако вјештаци установе да је психичко стање осумњиченог односно оптуженог поремећено утврдиће природу, врсту, степен и трајност поремећености и дати своје мишљење о томе какав је утицај такво психичко стање имало и какав још

има на схватање и поступке осумњиченог односно оптуженог, као и да ли је и у којој мјери поремећеност психичког стања постојала у вријеме почињања кривичног дјела.

- (4) Ако се у здравствену установу упућује осумњичени односно оптужени који се налази у притвору, судија ће обавијестити ту установу о разлозима због којих је одређен притвор да би се предузеле мјере потребне за обезбјеђење сврхе притвора.
- (5) Вријеме проведено у здравственој установи урачунаће се осумњиченом односно оптуженом у притвор односно у казну, ако буде изречена.

Члан 125.

Вјештачење пословних књига

- (1) Кад је потребно да се предузме вјештачење пословних књига, орган пред којим се води поступак дужан је вјештацима назначити у ком правцу и у ком обиму треба вршити вјештачење и које чињенице и околности треба утврдити.
- (2) Ако је за предузимање вјештачења пословних књига предузећа, других правних лица или самосталног привредника нужно да се претходно среди њихово књиговодство, трошкови око сређивања књиговодства падају на њихов терет.
- (3) Наредбу о сређивању књиговодства доноси орган који води поступак, на основу образложеног писаног извјештаја вјештака којем је наређено вјештачење пословних књига. У наредби ће се назначити и износ који је правно лице, односно самостални привредник дужан да положи органу који води поступак као предујам за трошкове око сређивања књиговодства.
- (4) Наплата трошкова, уколико њихов износ није био унапријед исплаћен, врши се у корист органа који је унапријед исплатио трошкове и награду вјештацима.

Члан 126.

Анализе дезоксирибонуклеинске киселине

Анализу дезоксирибонуклеинске киселине (у даљем тексту: ДНК) може вршити искључиво установа специјализована за ову врсту вјештачења.

Члан 127.

Када се врши анализа ДНК

Анализа ДНК може се вршити уколико је то неопходно потребно за одређивање идентитета или чињенице да ли откривени трагови материја потичу од осумњиченог односно оптуженог или оштећеног.

Члан 128.

Кориштење резултата анализе ДНК у другим кривичним поступцима

С циљем утврђивања идентитета осумњиченог односно оптуженог с његовог тијела могу се узети ћелије ради анализе ДНК. Подаци добијени на овај начин могу се користити и у другим кривичним поступцима против истог лица.

Члан 129.

Регистар извршених анализа ДНК и заштита података

- (1) Све извршене анализе ДНК воде се у посебном регистру у федералном министарству надлежном за здравство, ако посебним законом није другачије одређено.
- (2) Заштита података добијених анализама из става 1. овог члана уређује се посебним законом.

ГЛАВА IX - ПОСЕБНЕ ИСТРАЖНЕ РАДЊЕ

Члан 130.

Врсте посебних истражних радњи и услови за њихову примјену

- (1) Против лица за које постоји основана сумња да је само или с другим лицем учествовало или учествује у почињању кривичног дјела из члана 131. овог закона могу се одредити посебне истражне радње ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тешкоћама.
- (2) Истражне радње из става 1. овог члана су:
 - а) контрола и техничко снимање телекомуникација,

- б) приступ компјутерским системима и компјутерско срававање података,
 - ц) контрола и техничко снимање просторија,
 - д) тајно праћење и техничко снимање лица и предмета,
 - е) прикривени истражитељ и информатор,
 - ф) симулирани откуп предмета и симулирано давање мита,
 - г) надзирани превоз и испорука предмета кривичног Дјела.
- (3) Истражне радње из става 2. тачке а) овог члана могу се одредити и према лицу за које постоји основана сумња да починиоцу односно од починиоца кривичног дјела из члана 131. овог закона преноси информације у вези са кривичним дјелом, односно да починилац користи његово средство телекомуникације.
- (4) На разговоре лица из става 1. овог члана и његовог браниоца сходно се примјењују одредбе о комуникацији осумњиченог и браниоца.
- (5) При извршавању истражних радњи из става 2. тач. е) и ф) овог члана, полицијски органи или друга лица не смију предузимати активности које представљају подстрекавање на почињење кривичног дјела. Ако су такве активности предузете, та околност искључује кривично гоњење подстрекаваног лица за кривично дјело извршено у вези са овим радњама.

Члан 131.

Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње

Истражне радње из члана 130. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела за која се може изрећи казна затвора најмање три године или тежа казна.

Члан 132.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

- (1) Истражне радње из члана 130. став 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложени приједлог тужиоца који садржи: податке о лицу против којег се радња предузима, основану сумњу из члана 130. ст. 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог тужиоца, те утврђивање трајања наређене радње.
- (2) Изузетно, ако се писана наредба не може добити на вријеме и ако постоји опасност од одгађања може се започети с извршавањем мјере из члана 130. овог закона и на основу усмене наредбе судије за претходни поступак. Писана наредба судије за претходни поступак мора бити прибављена у року од 24 часа од издавања усмене наредбе.
- (3) Истражне радње из члана 130. става 2. тач. од а) до д) и г) овог закона, могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тач. од а) до ц) могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из тач. д) и г) укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 130. става 2. тачке ф) овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.
- (4) Наредба судије за претходни поступак, као и приједлог тужиоца из става 1. овог члана чувају се у посебном омоту. Тужилац и судија за претходни поступак ће састављањем или преписом записника без навођења личних података прикривеног истражитеља и информатора или на други одговарајући начин, спречити да неовлаштена лица, осумњичени и његов бранилац открију идентитет прикривеног истражитеља и информатора.
- (5) Судија за претходни поступак мора писаном наредбом, без одгађања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су радње одређене.
- (6) Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. Предузећа која врше пренос информација дужна су да тужиоцу и полицијским органима омогуће провођење мјера из члана 130. став 2. тачке а) овог закона.

Члан 133.

Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама

- (1) По престанку радњи из члана 130. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати тужиоцу. Тужилац је дужан да достави судији за претходни поступак писани извјештај о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби.
- (2) Ако тужилац одустане од кривичног гоњења, односно ако информације и подаци прибављени наређеним радњама нису потребни за кривични поступак, уништиће се под надзором судије за претходни поступак који ће о томе саставити посебни записник. О предузимању радњи, разлозима за њихово предузимање, информацији да добијени материјал није био основ за кривично гоњење и да је уништен, писано се обавјештава лице против које је нека од радњи из члана 130. става 2. овог закона била предузета.
- (3) Судија за претходни поступак ће, без одгађања, а након предузимања радњи из члана 130. овог закона, да обавјестити лице против којег је радња била предузета. Лице против којег је мјера била предузета може од суда затражити испитивање законитости наредбе и начина на који је проведена мјера.
- (4) Подаци и информације добијени предузимањем мјера из става 2. члан 130. овог закона чувају се док се чува судски спис.

Члан 134.

Случајни налази

Не могу се користити као доказ информације и подаци добијени предузимањем радњи из члана 130. овог закона ако се не односе на кривично дјело из члана 131. овог закона.

Члан 135.

Поступање без судске наредбе или ван њезиног оквира

Ако су радње из члана 130. овог закона предузете без наредбе судије за претходни поступак или у супротности с њом, суд на прибављеним подацима или доказима не може заснивати своју одлуку.

Члан 136.

Кориштење доказа прибављених посебним радњама

Технички снимци, документи и предмети прибављени под условима и на начин прописан овим законом могу се користити као докази у кривичном поступку. Прикривени истражитељ и информатор из члана 130. става 2. тачке е) овог закона, као и лица која су провела истражне радње из члана 130. става 2. тачке ф) овог закона могу се саслушати као свједоци о току провођења радњи.

ГЛАВА X - МЈЕРЕ ЗА ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОСУМЊИЧЕНОГ ОДНОСНО ОПУЖЕНОГ И УСПЈЕШНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

Одјељак 1. Заједничка одредба

Члан 137.

Врсте мјера

- (1) Мјере које се могу предузети према оптуженом за обезбјеђење његове присутности и за успјешно вођење кривичног поступка јесу позив, довођење, забрана напуштања боравишта, јемство и притвор.
- (2) Приликом одлучивања коју ће од наведених мјера примјенити, надлежни орган придржаваће се услова одређених за примјену појединих мјера, водећи рачуна да се не примјењује тежа мјера ако се иста сврха може постићи блажом мјером.
- (3) Ове мјере укинуће се и по службеној дужности одмах када престану разлози који су их изазвали, односно замијениће се другом блажом мјером када за то наступе услови.
- (4) Одредбе ове главе сходно се примјењују и на осумњиченог.

Одјељак 2. Позив**Члан 138.****Достављање и садржај позива**

- (1) Присутност оптуженог при извршењу радњи у кривичном поступку обезбјеђује се његовим позивањем.
- (2) Позивање се врши достављањем затвореног писаног позива који садржи: назив органа који позива, име и презиме оптуженог, назив кривичног дјела које му се ставља на терет, мјесто гдје оптужени треба да дође, дан и сат кад треба да дође, назначење да се позива у својству оптуженог и упозорење да ће у случају недоласка бити принудно доведен, да је дужан одмах обавијестити тужиоца, односно суд о промјени адресе, као и о намјери да промијени боравиште и службени печат и потпис тужиоца односно судије који позива.
- (3) Кад се оптужени први пут позива, поучиће се у позиву о праву да узме браниоца и да бранилац може бити присутан његовом саслушању.
- (4) Кад се осумњичени први пут позива, поучиће се у позиву о његовим правима у складу с чланом 92. овог закона. До подизања оптужнице позив осумњиченом упућује тужилац.
- (5) Ако оптужени није у стању одазвати се позиву услјед болести или друге неотклоњиве сметње, испитаће се у мјесту гдје се налази или ће се обезбиједити његов превоз до зграде суда или другог мјеста гдје се радња предузима.

Одјељак 3. Довођење**Члан 139.****Наредба за довођење**

- (1) Наредбу да се оптужени доведе може издати суд ако је донесено рјешење о притвору или ако уредно позвани оптужени не дође, а свој изостанак не оправда, или ако се није могло извршити уредно достављање позива, а из околности очигледно произлази да оптужени избјегава пријем позива.
- (2) Изузетно, у хитним случајевима, наредбу из става 1. овог члана може да изда и тужилац уколико уредно позвани осумњичени не дође, а свој изостанак не оправда, с тим што ову наредбу мора одобрити судија за претходни поступак у року од 24 часа од издавања наредбе.
- (3) Наредбу за довођење извршава судска полиција.
- (4) Наредба за довођење издаје се писано. Наредба садржава: име и презиме оптуженог који се треба довести, назив кривичног дјела које му се ставља на терет, уз навођење одредбе кривичног закона, разлог због којег се наређује довођење, службени печат и потпис судије који наређује довођење.
- (5) Лице којем је повјерено извршење наредбе предаје наредбу оптуженом и позива га да пође с њим. Ако оптужени то одбије, довешће га принудно.

Одјељак 4. Забрана напуштања боравишта**Члан 140.****Мјере забране**

- (1) Ако постоје околности које указују да би оптужени могао побјећи, сакрити се, отићи у непознато мјесто или у иностранство, суд му може образложеним рјешењем забранити да без одобрења напусти мјесто боравишта.
- (2) Уз мјеру из става 1. овог члана, оптуженом може бити забрањено посјеђивање одређених мјеста или састајање са одређеним лицима или наређено да се повремено јавља одређеном органу или привремено одузет путни документ или возачка дозвола, као и забрањено предузимање одређених пословних активности.
- (3) Мјерама из ст. 1. и 2. овог члана не може се ограничити право оптуженог да комуницира са својим браниоцем.
- (4) Оптужени ће се у рјешењу о изрицању мјера из ст. 1. и 2. овог члана упозорити да се против њега може одредити притвор ако прекрши изречене забране.
- (5) У току истраге мјере из ст. 1. и 2. овог члана одређује и укида судија за претходни поступак, послједице подизања оптужнице - судија за претходно саслушање, а након достављања предмета судији односно вијећу у сврху заказивања главног претреса - тај судија односно предсједник вијећа.

- (6) Мјере из ст. 1. и 2. овог члана могу да трају док за то постоји потреба, а најдуже до правоснажности пресуде. Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или судија односно предсједник вијећа дужан је да свака два мјесеца испита да ли је примјењена мјера још потребна.
- (7) Против рјешења којим се одређују, продужавају или укидају мјере из ст. 1. и 2. овог члана странке и бранилац могу поднијети жалбу, а тужилац и против рјешења којим је његов приједлог за примјену мјере одбијен. О жалби одлучује вијеће из члана 25. став 6. овог закона у року од три дана од дана пријема жалбе. Жалба не задржава извршење рјешења.

Одјељак 5. Јемство**Члан 141.****Услови за одређивање јемства**

Оптужени којем се притвор има одредити или му је притвор већ одређен само због страха да ће побјећи, може се оставити на слободи, односно може се пустити на слободу ако он лично или ко други за њега пружи јемство да до краја кривичног поступка неће побјећи, а сам оптужени обећа да се неће крити и да без одобрења неће напустити своје боравиште.

Члан 142.**Садржај јемства**

- (1) Јемство увијек гласи на новчани износ који се одређује, с обзиром на тежину кривичног дјела, личне и породичне прилике оптуженог и имовинско стање лица које даје јемство.
- (2) Јемство се састоји у полагању готовог новца, вриједносних папира, драгоцености или других покретнина веће вриједности које се лако могу уновчити и чувати или у стављању хипотеке за износ јемства на непокретна добра лица које даје јемство или у личној обавези једног или више грађана да ће у случају бјекства оптуженог платити утврђени износ јемства.
- (3) Лице које даје јемство мора да достави доказе о свом имовинском стању, поријеклу имовине, власништву и посједу над имовином која се даје као јемство.
- (4) Ако оптужени побјегне, рјешењем ће се одредити да је вриједност дата као јемство приход Буџета Федерације.

Члан 143.**Престанак јемства**

- (1) Оптуженом ће се и поред датог јемства одредити притвор ако на уредан позив не дође а изостанак не оправда, ако се спрема за бјекство или ако се против њега, пошто је остављен на слободи, појави неки други законски основ за притвор.
- (2) У случају из става 1. овог члана јемство се укида. Положени новчани износ, драгоцености, вриједносни папири или друге покретнине враћају се, а хипотека се скида. На исти начин се поступа и кад се кривични поступак правоснажно доврши рјешењем о обустави поступка или пресудом.
- (3) Ако је пресудом изречена казна затвора јемство се укида тек кад осуђени почне да издржава казну.

Члан 144.**Рјешење о јемству**

У току истраге рјешење о јемству и о његовом укидању доноси судија за претходни поступак, послједице подизања оптужнице - судија за претходно саслушање, а након достављања предмета судији односно вијећу у сврху заказивања главног претреса тај судија односно предсједник вијећа. Рјешење којим се одређује јемство и рјешење којим се јемство укида доноси се након саслушања тужиоца.

Одјељак 6. Притвор**Члан 145.****Одређивање притвора**

- (1) Притвор се може одредити само под условима прописаним у овом закону и само ако се иста сврха не може остварити другом мјером.
- (2) Трајање притвора мора бити сведено на најкраће потребно вријеме. Ако се оптужени налази у притвору дужност је свих

- органа који учествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да поступају с посебном хитности.
- (3) У току цијелог поступка притвор ће се укинути чим престану разлози на основу којих је одређен, а притвореник ће се одмах пустити на слободу.

Члан 146.

Разлози за притвор

- (1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице починило кривично дјело, притвор му се може одредити:
- ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,
 - ако постоји основан страх да ће уништити, сакрити, измијенити или фалсификовати доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче,
 - ако нарочите околности оправдавају страх да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће починити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора од најмање пет година или тежа казна,
 - ако се ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, а услјед начина почињања или посљедица кривичног дјела, одређивање притвора неопходно је за безбједност грађана или имовине. У случају кривичног дјела тероризма, сматра се да постоји претпоставка, која се може побијати, да је угрожена безбједност грађана и имовине.
- (2) У случају из става 1. тачке б) овог члана, притвор ће се укинути чим се осигурају докази због којих је притвор одређен.

Члан 147.

Опште право задржавања

Лице затечено на почињању кривичног дјела свако може задржати. Лице које је задржано мора се одмах предати суду, тужиоцу или најближем полицијском органу, а ако се то не може урадити мора се одмах обавијестити један од тих органа.

Члан 148.

Надлежност за одређивање притвора

- (1) Притвор се одређује рјешењем суда, а на приједлог тужиоца.
- (2) Рјешење о притвору садржи: име и презиме лица које се лишава слободе, кривично дјело које му се ставља на терет, законски основ за притвор, образложење, поуку о праву на жалбу, службени печат и потпис судије који одређује притвор.
- (3) Рјешење о притвору предаје се лицу на које се односи у моменту притварања. У списима се мора назначити сат лишавања слободе и сат предаје рјешења.
- (4) Против рјешења о притвору притворено лице може да поднесе жалбу вијећу (члан 25. став 6.) у року од 24 часа од пријема рјешења. Ако се притворено лице први пут испитује, по истеку овог рока може да поднесе жалбу приликом тог испитивања. Жалба с преписом записника о испитивању, ако је притворено лице испитано и рјешење о притвору достављају се одмах вијећу. Жалба не задржава извршење рјешења.
- (5) Ако судија за претходни поступак односно судија за претходно саслушање не прихвати приједлог тужиоца о одређивању притвора, затражиће да о томе одлучи вијеће (члан 25. став 6). Против рјешења вијећа којим се одређује притвор притворено лице може да поднесе жалбу која не задржава извршење рјешења. У погледу предаје рјешења и подношења жалбе примјењују се одредбе ст. 3. и 4. овог члана.
- (6) У случајевима из ст. 4. и 5. овог члана вијеће које одлучује о жалби дужно је да донесе одлуку у року од 48 часова.

Члан 149.

Трајање притвора током истраге

- (1) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија за претходни поступак ће преиспитати основаност захтјева за одређивање притвора. Према рјешењу судије за претходни

поступак притвор може да траје најдуже мјесец дана од дана лишавања слободе. Послије тог рока осумњичени се може задржати у притвору само на основу рјешења о продуженом притвору.

- (2) Притвор се одлуком вијећа (члан 25. став 6.), према образложеном приједлогу тужиоца, може продужити за највише два мјесеца. Против рјешења вијећа дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења.
- (3) Ако се поступак води за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора 10 година или тежа казна и ако постоје нарочито важни разлози, вијеће Врховног суда Федерације може, према образложеном приједлогу тужиоца, продужити притвор за још највише три мјесеца. Против рјешења вијећа дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења.
- (4) Ако се до истека рокова из ст. од 1. до 3. овог члана не потврди оптужница, осумњичени ће се пустити на слободу.

Члан 150.

Укидање притвора

- (1) У току истраге, а прије истека рока трајања притвора, судија за претходни поступак може рјешењем укинути притвор по претходном саслушању тужиоца. Против тог рјешења тужилац може да поднесе жалбу вијећу из члана 25. став 6. овог закона које је дужно да донесе одлуку у року од 48 часова.
- (2) Против рјешења којим се одбија приједлог за укидање притвора жалба није дозвољена.

Члан 151.

Притвор послје потврђивања оптужнице

- (1) Притвор се може одредити, продужити или укинути и послје потврђивања оптужнице. Контрола оправданости притвора се врши по истеку свака два мјесеца од дана доношења посљедњег рјешења о притвору. Жалба против овог рјешења не задржава његово извршење.
- (2) Након потврђивања оптужнице притвор може да траје најдуже једну годину. Ако за то вријеме не буде изречена првостепена пресуда притвор ће се укинути и оптужени пустити на слободу.
- (3) Послије изрицања првостепене пресуде притвор може да траје најдуже још шест мјесеци. Ако за то вријеме не буде изречена другостепена пресуда којом се првостепена пресуда преиначава или потврђује, притвор ће се укинути и оптужени пустити на слободу. Ако у року од шест мјесеци буде изречена другостепена одлука којом се првостепена пресуда укида, притвор може да траје најдуже још једну годину од изрицања другостепене одлуке.
- (4) Притвор се увијек укида истеклом изречене казне.

Члан 152.

Одређивање притвора послје изрицања пресуде

- (1) Када изрекне пресуду на казну затвора суд ће оптуженом одредити притвор, односно притвор ће се продужити ако постоје разлози из члана 146. става 1. тач. а), ц) и д) овог закона, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен. У овом случају доноси се посебно рјешење, а жалба против рјешења не задржава његово извршење.
- (2) Притвор ће се укинути ако је оптужени ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена или ако је проглашен кривим, а ослобођен од казне или је осуђен само на новчану казну или је условно осуђен или је због урачунавања притвора казну већ издржао.
- (3) Притвор који је одређен или продужен по одредбама става 1. овог члана може да траје до правоснажности пресуде, али најдуже док не истекне вријеме трајања казне изречене у првостепеној пресуди.
- (4) На захтјев оптуженог, који се послје изрицања казне затвора налази у притвору, судија односно председник вијећа може оптуженог рјешењем да упуту у установу за издржавање казне и прије правоснажности пресуде.

Члан 153.

Лишавање слободе и задржавање

- (1) Полицијски орган може лице да лиши слободе ако постоји основана сумња да је то лице починило кривично дјело и ако постоји ма који разлог предвиђен у члану 146. овог закона,

али је полицијски орган дужан да такво лице без одгађања, а најкасније у року од 24 часа спроведе тужиоцу. Приликом довођења полицијски орган ће обавијестити тужиоца о разлозима и о времену лишавања слободе. Употреба силе приликом довођења дозвољена је у складу са законом.

- (2) Лице лишено слободе мора бити поучено у складу са чланом 5. овог закона.
- (3) Ако лице лишено слободе не буде спроведено тужиоцу у року из става 1. овог члана, пустиће се на слободу.
- (4) Тужилац је дужан лице лишено слободе испитати без одгађања, а најкасније у року од 24 часа и у том року одлучити да ли ће лице лишено слободе пустити на слободу или ће судији за претходни поступак поставити приједлог за одређивање притвора. Судија за претходни поступак ће одмах, а најкасније у року од 24 часа да донесе одлуку о одређивању притвора или о пуштању на слободу.
- (5) Ако судија за претходни поступак не прихвати приједлог за одређивање притвора, поступиће у складу са чланом 148. став 5. овог закона.

Одјељак 7. Извршење притвора и поступање с притвореницима

Члан 154.

Опште одредбе

Притвор се извршава у установама које за ту намјену одреди федерални министар правде. На пословима извршавања притвора могу да раде само они запосленици Федералног министарства правде који имају потребна знања и вјештине и стручну спремну предвиђену прописима.

Члан 155.

Права и слободе притвореника и подаци о притвореницима

- (1) Притвор се извршава на начин да се не вријеђа личност и достојанство притвореника. Овлашћена лица судске полиције и страже установе при извршавању притвора смију употребити принудна средства само у случајевима одређеним законом.
- (2) Права и слободе притвореника могу бити ограничени само у мјери потребној да се оствари сврха ради које је одређен притвор, спријечи бјекство притвореника, спријечи почињење кривичног дјела и отклони опасност по живот и здравље људи.
- (3) Управа установе прикупља, обрађује и похрањује податке о притвореницима који се односе на идентитет притвореника и њихово психофизичко стање, трајање, продужење и укидање притвора, рад притвореника, понашање притвореника и изречене дисциплинске мјере и слично.
- (4) Евиденцију о притвореницима води Федерално министарство правде.

Члан 156.

Смјештај притвореника

Притвореници се смјештају у просторије одговарајуће величине које задовољавају потребне здравствене услове. У исту просторију не смију бити смјештена лица различитог пола. У правилу, притвореници се неће смјестити у исту просторију с лицима која издржавају казну затвора. Притвореник неће бити смјештен заједно с лицима која би на њега могла штетно утицати или с лицима са којима би дружење могло штетно утицати на вођење поступка.

Члан 157.

Посебна права притвореника

- (1) Притвореници имају право на осмочасовни непрекидни одмор у времену од 24 часа. Њима ће се обезбиједити кретање на отвореном простору најмање два сата дневно.
- (2) Притвореник смије имати предмете за личну употребу, хигијенске потрештине, о свом трошку набављати књиге, новине и другу штампу, те имати друге предмете у количини и величини која не омета боравак у просторији и не ремети кућни ред. Приликом пријема у притвор од притвореника ће се приликом личног претреса одузети предмети у вези са кривичним дјелом, а остали предмети које притвореник не смије имати у притвору ће се према његовом упутству похранити и чувати или предати лицу које одреди притвореник.

Члан 158.

Право на комуникацију притвореника са вањским свијетом и браниоцем

- (1) Према одобрењу судије за претходни поступак односно судије за претходно саслушање и под његовим надзором или надзором лица које он одреди, притвореника имају право да посјећују, у оквиру кућног реда, брачни односно ванбрачни друг и његови сродници, а на његов захтјев љекар и друга лица. Поједине посјете се могу забранити ако би због тога могла настати штета за вођење поступка.
- (2) Судија за претходни поступак односно судија за претходно саслушање ће одобрити конзуларном службенику стране земље посјету притворенику који је држављанин те земље, у складу са кућним редом притвора.
- (3) Притвореник се смије дописивати с лицима ван затвора са знањем и под надзором судије за претходни поступак, односно судије за претходно саслушање и судије, односно председника вијећа. Притворенику се може забранити слање и примање писама и других пошиљака, али не и слање молбе, притужбе или жалбе.
- (4) Притвореник не може користити мобилни телефон, али има право, у складу са кућним редом а под надзором управе притвора, да о свом трошку обавља телефонске разговоре. Управа притвора у ту сврху притвореницима обезбјеђује потребан број јавних телефонских прикључака. Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија или председник вијећа могу због безбједносних разлога или постојања неког од разлога из члана 146. става 1. тач. од а) до ц) овог закона, рјешењем да ограниче или забране притворенику кориштење телефона.
- (5) Притвореник има право слободне и несметане везе с браниоцем.

Члан 159.

Дисциплински преступи притвореника

- (1) За дисциплинске преступе притвореника судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, судија односно председник вијећа може да, на приједлог управника установе, изрекне дисциплинску казну ограничења посјета и дописивања. То се ограничење не односи на везе притвореника с браниоцем или сусрете с конзуларним службеником.
- (2) Дисциплински преступи су све теже повреде које се односе на:
 - а) физичке нападе на друге притворенике, запосленике или службена лица, односно њихово вријеђање,
 - б) израђивање, примање, уношење, кријумчарење предмета за напад или бјекство,
 - ц) уношење у установу или припремање у установи опојних средстава или алкохола,
 - д) повреде прописа о безбједности на раду, противпожарној заштити, као и спречавању посљедица природних непогода,
 - е) намјерно проузроковање веће материјалне штете,
 - ф) недолично понашање пред другим притвореницима или службеним лицима.
- (3) Против рјешења о дисциплинској казни дозвољена је жалба вијећу из члана 25. став 6. овог закона у року од 24 сата. Жалба не задржава извршење рјешења.
- (4) О примјени принудних мјера према притворенику управа установе ће, без одгађања, да извјестити суд.

Члан 160.

Надзор над извршењем притвора

- (1) Надзор над извршењем притвора врши председник суда.
- (2) Председник суда или судија ког он одреди дужан је најмање једном у 15 дана да обиђе притворенике и ако нађе да је потребно, и без присуства судског полицајца, информисати се о томе како се притвореници хране, како задовољавају остале потребе и како се са њима поступа. Председник суда односно судија ког он одреди дужан је да предузме потребне мјере да би се отклониле неправилности уочене при обиласку установе. Председник суда не може одредити да судија за претходни поступак односно судија за претходно саслушање умјесто њега обавља надзор над извршавањем притвора.

- (3) Предсједник суда, судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или судија односно предсједник вијећа, независно о надзору из става 2. овог члана, могу у свако доба да обилазе притворенике, са њима разговарају и од њих примају притужбе.

Члан 161.

Кућни ред у установама за издржавање притвора

Федерални министар правде прописаће кућни ред у установама за издржавање притвора којим ће се поближе уредити извршавање притвора у складу са одредбама овог закона.

ГЛАВА XI - ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

Члан 162.

Начин достављања поднесака

- (1) Оптужница, приједлози, правни лијекови и друге изјаве и саопштења подnose се писано или се дају усмено на записник.
- (2) Поднесци из става 1. овог члана морају бити разумљиви и садржавати све што је потребно да би се по њима могло поступати.
- (3) Ако у овом закону није другачије одређено, суд ће подносиоца поднеска који је неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступати позвати да поднесак исправи односно допуни, а ако он то не уради у одређеном року суд ће поднесак одбацити.
- (4) У позиву за исправку односно допуњу поднеска подносилац ће се упозорити на посљедице пропуштања.

Члан 163.

Достављање поднесака противној странци

- (1) Поднесци који се по овом закону достављају противној странци предају се суду у довољном броју примјерака за суд и другу странку.
- (2) Ако поднесци из става 1. овог члана нису предати суду у довољном броју примјерака, суд ће позвати подносиоца да у одређеном року преда довољан број примјерака. Ако подносилац не поступи по позиву суда, суд ће потребне примјерке преписати о трошку подносиоца.

Члан 164.

Кажњавање лица која вријеђају суд

Суд ће казнити новчаном казном до 5.000 КМ, тужиоца, браниоца, опуномоћеника, законског заступника и оштећеног који у поднеску или у усменој ријечи вријеђа суд. Против рјешења о кажњавању дозвољена је жалба. О кажњавању тужиоца извјештава се Високо судско и тужилачко вијеће Федерације Босне и Херцеговине, а о кажњавању браниоца извјештава се надлежна адвокатска комора.

Члан 165.

Обавеза састављања записника

- (1) О свакој радњи предузетој у току кривичног поступка саставиће се записник истовремено док се радња обавља, а ако то није могуће, онда одмах послије тога.
- (2) Записник пише записничар. Само кад се обавља претресање стана или лица или се радња предузима ван службених просторија органа, а записничар се не може обезбиједити, записник може да пише лице које предузима радњу.
- (3) Кад записник пише записничар, записник се саставља тако што лице које предузима радњу казује гласно записничару шта ће да унесе у записник.
- (4) Лицу које се саслушава дозволиће се да само казује одговоре у записник. Ово право му се може ускратити у случају злоупотребе.

Члан 166.

Садржај записника

- (1) Записник садржи: назив органа пред којим се обавља радња, мјесто гдје се обавља радња, дан и сат када је радња започета и завршена, имена и презимена присутних лица и у којем својству присуствују радњи, као и назначење кривичног предмета по ком се предузима радња.
- (2) Записник треба садржавати битне податке о току и садржају предузете радње. У записник се дословно уносе постављена питања и дати одговори. Ако су приликом предузимања

радње одузети предмети или списи, то ће се назначити у записнику, а одузете ствари ће се прикључити записнику или ће се навести гдје се налазе на чувању.

- (3) Приликом предузимања радњи као што су увиђај, претресање стана или лица или препознавање лица или предмета, у записник ће се унијети и подаци који су важни, с обзиром на природу такве радње или за утврђивање идентичности појединих предмета (опис, мјере и величина предмета или трагова, стављање знака на предмете и др.), а ако су направљене скице, цртежи, планови, фотографије, филмски снимци и слично то ће се навести у записнику и прикључити записнику.

Члан 167.

Вођење записника

- (1) Записник се мора водити уредно, у њему се не смије ништа избрисати, додати или мијењати. Прецртана мјеста морају остати читка.
- (2) Сва преиначавања, исправке и додаци уносе се на крају записника и морају бити овјерени од лица која потписују записник.

Члан 168.

Читање и потписивање записника

- (1) Лица која се саслушавају, као и осумњичени односно оптужени, бранилац и оштећени имају право да прочитају записник или захтијевају да им се прочита. На то је дужно да их упозори лице које предузима радњу, а у записнику ће се назначити да ли је дато упозорење и да ли је записник прочитан. Записник ће се увијек прочитати ако није било записничара и то ће се назначити у записнику.
- (2) Записник потписује саслушано лице. Ако се записник састоји од више листова саслушано лице потписује сваки лист.
- (3) На крају записника потписаће се тумач, ако га је било, свједоци чије је присуство обавезно при предузимању истражних радњи, а при претресању и лице које се претреса или чији се стан претреса. Ако записник не пише записничар, записник потписују лица која присуствују радњи. Ако таквих лица нема или нису у стању да схвате садржај записника, записник потписују два свједока, осим ако није могуће обезбиједити њихово присуство.
- (4) Неписмено лице уместо потписа ставља отисак кажипрста десне руке, а записничар ће испод отиска уписати његово име и презиме. Ако се због немогућности да се стави отисак десног кажипрста ставља отисак неког другог прста или отисак прста лијеве руке, у записнику ће се назначити од којег је прста и с које руке је узет отисак.
- (5) Ако саслушано лице одбије да потпише записник или да стави отисак прста, забиљежиће се то у записнику и навешће се разлог одбијања.
- (6) Ако саслушано лице нема обје руке прочитаће записник, а ако је неписмено - записник ће му се прочитати и то ће се забиљежити у записнику.
- (7) Ако се радња није могла извршити без прекида у записнику ће се назначити дан и сат када је настао прекид, као и дан и сат када се радња наставља.
- (8) Ако је било приговора у погледу садржаја записника навешће се у записнику и ти приговори.
- (9) Записник на крају потписује лице које је предузело радњу и записничар.

Члан 169.

Снимање аудио-визуелним средствима

- (1) Све предузете радње у току кривичног поступка, у правилу, снимају се уређајем за звучно снимање. Тужилац или овлаштено службено лице ће о томе претходно обавијестити лице које се испитује односно саслушава и поучити га да има право да затражи репродуковање снимка како би провјерило своју изјаву.
- (2) Снимак мора садржавати податке из члана 166. став 1. овог закона, податке потребне за идентификовање лица чија се изјава снима и податак у којем својству то лице даје изјаву. Кад се снимају изјаве више лица, мора се обезбиједити да се из снимка јасно може разазнати ко је дао изјаву.
- (3) На захтјев саслушаног лица снимак ће се одмах репродуковати, а исправке или објашњења тог лица ће се снимити.

- (4) У записник о истражној радњи унијеће се да је извршено звучно снимање, ко је снимање извршио, да је лице које се саслушава претходно обавијештено о снимању, да је снимак репродукован и гдје се звучни снимак чува ако није приложен списима предмета.
- (5) Тужилац може одредити да се звучни снимак у цјелини или дјелимично препише. Тужилац ће препис прегледати, овјерити и прикључити записнику о предузимању истражне радње.
- (6) Звучни снимак чува се до времена до којег се чува и кривични спис.
- (7) Тужилац може дозволити да лица која имају оправдан интерес, помоћу уређаја за звучно снимање, сниме извођење истражне радње.
- (8) Одредбе ст. од 1. до 7. овог члана сходно се примјењују и кад се обавља филмско или друго снимање истражне радње.
- (9) Снимци из ст. од 1. до 8. овог члана не могу се јавно приказивати, без писменог одобрења странака и учесника снимљене радње.

Члан 170.

Сходна примјена других одредаба овог закона

За записник о главном претресу важе и одредбе чл. 268. и 269. овог закона.

Члан 171.

Записник о вијећању и гласању

- (1) О вијећању и гласању саставиће се посебан записник.
- (2) Записник о вијећању и гласању судског вијећа садржи ток гласања и одлуку која је донесена.
- (3) Записник о вијећању и гласању потписују сви чланови вијећа и записничар. Одвојена мишљења прикључиће се том записнику ако нису унесена у записник.
- (4) Записник о вијећању и гласању затвориће се у посебан омот. Овај записник може разгледати само вијеће апелационог одјељења када рјешава о правном лијеку и у том случају дужно је да записник поново затвори у посебан омот и да на омоту назначи да је разгледало записник.

ГЛАВА XII - РОКОВИ

Члан 172.

Рокови предаје поднесака

- (1) Рокови предвиђени овим законом не могу се продужавати, осим када то овај закон изричито дозвољава. Ако је у питању рок који је овим законом одређен ради заштите права одбране и других процесних права осумњиченог односно оптуженог, тај рок се може скратити ако то захтијева осумњичени односно оптужени писано или усмено на записник пред судом.
- (2) Кад је изјава везана за рок, сматра се да је дата у року ако је прије него што рок истекне предата оном ко је овлаштен да је прими.
- (3) Кад је изјава упућена поштом препорученом пошиљком, телеграфом или другим телекомуникацијским средством, дан слања или предаје пошти сматра се даном предаје онеме коме је упућена.
- (4) Осумњичени односно оптужени који се налази у притвору може изјаву која је везана за рок дати и на записник суду или је предати управи затвора, а лице које се налази на издржавању казне или се налази у некој установи ради примјене безбједносних мјера или васпитне мјере може такву изјаву предати управи установе у којој је смјештена. Дан када је састављен такав записник, односно када је изјава предата управи установе сматра се даном предаје органу који је надлежан да је прими.
- (5) Ако је поднесак који је везан за рок због незнања или очигледне омашке подносиоца предат или упућен ненадлежном суду прије истека рока, па суду стигне послје истека рока сматраће се да је на вријеме поднесен.

Члан 173.

Рачунање рокова

- (1) Рокови се одређују на сате, дане, мјесеце и године.
- (2) Сат или дан када је достављање или саопштавање извршено, односно у који пада догађај од када треба рачунати трајање рока, не урачунава се у рок већ се за почетак рока узима први

наредни сат, односно дан. У један дан рачуна се 24 часа, а мјесец се рачуна по календарском времену.

- (3) Рокови одређени по мјесецима односно годинама завршавају се протеком оног дана последњег мјесеца односно године који по свом броју одговара дану када је рок отпочео. Ако нема тог дана у последњем мјесецу рок се завршава последњег дана тог мјесеца.
- (4) Ако последњи дан рока пада на државни празник или у суботу или у недјељу или у неки други дан када државни орган не ради, рок истиче протеком првог наредног радног дана.

Члан 174.

Услови за поврат у пријашње стање

- (1) Оптуженом који из оправданих разлога пропусти рок за изјаву жалбе на пресуду или на рјешење о примјени безбједносне мјере или васпитне мјере или о одузимању имовинске користи, суд ће дозволити поврат у пријашње стање ради подношења жалбе, ако у року од осам дана од дана престанка узрока због којег је пропустио рок поднесе молбу за поврат у пријашње стање и ако истовремено с молбом преда и жалбу.
- (2) Послије истека рока од три мјесеца од дана пропуштања не може се тражити поврат у пријашње стање.

Члан 175.

Одлучивање о поврату у пријашње стање

- (1) О поврату у пријашње стање одлучује судија односно предсједник вијећа које је донијело пресуду или рјешење које се побија жалбом.
- (2) Против рјешења којим се дозвољава поврат у пријашње стање није дозвољена жалба.

Члан 176.

Последице подношења молбе за поврат у пријашње стање

Молба за поврат у пријашње стање не задржава, у правилу, извршење пресуде, односно рјешења о примјени безбједносне мјере или васпитне мјере или о одузимању имовинске користи, али суд може одлучити да се с извршењем застане до доношења одлуке по молби.

ГЛАВА XIII - ДОНОШЕЊЕ И САОПШТАВАЊЕ ОДЛУКА

Члан 177.

Врсте одлука

- (1) У кривичном поступку одлуке се доносе у виду пресуде, рјешења и наредбе.
- (2) Пресуду доноси само суд, а рјешење и наредбу доносе и други органи који учествују у кривичном поступку.

Члан 178.

Одлучивање на сједници о вијећању и гласању

- (1) Одлуке вијећа доносе се послје усменог вијећања и гласања. Одлука је донесена кад је за њу гласала већина чланова вијећа.
- (2) Предсједник вијећа руководи вијећањем и гласањем и гласа последњи. Он је дужан да се стара да се сва питања свестрано и потпуно размотре.
- (3) Ако се у погледу појединих питања о којима се гласа гласови подијеле на више различитих мишљења, тако да ниједно од њих нема већину, раздвојиће се питањима и гласање ће се понављати док се не постигне већина. Ако се на тај начин не постигне већина, одлука ће се донијети тако што ће се гласови који су најнеповољнији за оптуженог прибројити гласовима који су од ових мање неповољни, све док се не постигне потребна већина.
- (4) Чланови вијећа не могу одбити да гласају о питањима која постави предсједник вијећа, али члан вијећа који је гласао да се оптужени ослободи или да се пресуда укине и остао у мањини, није дужан гласати о санкцији. Ако не гласа, узео се као да је пристао на глас који је за оптуженог најповољнији.

Члан 179.

Начин гласања

- (1) При одлучивању прво се гласа да ли је суд надлежан, да ли је потребно допунити поступак, као и о другим претходним

питањима. Кад се донесе одлука о претходним питањима прелази се на одлучивање о главној ствари.

- (2) При одлучивању о главној ствари прво ће се гласати да ли је оптужени починио кривично дјело и да ли је кривично одговоран, а затим ће се гласати о казни, другим кривичноправним санкцијама, трошковима кривичног поступка, имовинскоправним захтјевима и осталим питањима о којима треба донијети одлуку.
- (3) Ако је исто лице оптужено за више кривичних дјела, гласаће се о кривичној одговорности и казни за свако од тих дјела, а затим о јединственој казни за сва дјела.

Члан 180.

Тајно засједање

- (1) Вијећање и гласање обавља се на тајном засједању.
- (2) У просторији у којој се врши вијећање и гласање могу бити присутни само чланови вијећа и записничар.

Члан 181.

Саопштавање одлука

- (1) Ако овим законом није друкчије одређено, одлуке се саопштавају лицима усменим објављивањем ако су присутна, а достављањем овјереног преписа одлуке, ако су одсутна.
- (2) Ако је одлука усмено саопштена, то ће се назначити у записнику и у спису, а лице ком је саопштено - потврдиће то својим потписом. Ако лице изјави да се неће жалити, овјерени препис усмено саопштене одлуке неће му се доставити, ако овим законом није друкчије одређено.
- (3) Преписи одлука против којих је дозвољена жалба достављају се с упутством о праву на жалбу.

ГЛАВА XIV - ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА

Члан 182.

Начин достављања

- (1) Писмена се достављају, у правилу, путем поште. Достављање се може вршити и преко службеног лица органа који је одлуку донио или директно код тог органа.
- (2) Позив за главни претрес или друге позиве суд може и усмено саопштити лицу које се налази пред судом, уз поуку о посљедицама неодласка. Усмено позивање забиљежиће се у записнику који ће позвано лице потписати, осим ако је то позивање забиљежено у записнику о главном претресу. Сматра се да је тиме извршено пуноважно достављање.

Члан 183.

Лично достављање

Писмено за које је у овом закону одређено да се треба лично доставити предаје се директно лицу ком је упућено. Ако се лице ком се писмено мора лично доставити не затекне на мјесту гдје се достављање треба извршити, достављач ће се информисати кад и на ком мјесту може то лице да затекне и оставиће код једног од лица из члана 184. овог закона писмено обавјештење да ради примања писмена буде у одређени дан и сат у свом стану или на свом радном мјесту. Ако и послије овог достављач не затекне лице ком се писмено доставља, поступиће по одредби члана 184. става 1. овог закона. Тиме се сматра да је достављање извршено.

Члан 184.

Посредно достављање

- (1) Писмена за која у овом закону није одређено да се морају лично доставити достављају се такође лично, али таква писмена у случају да се прималац не затекне у стану или на радном мјесту могу се предати неком од његових одраслих чланова домаћинства који је дужан да прими писмено. Ако се они не затекну у стану писмено се предаје сусједу, ако он на то пристане. Ако се достављање врши на радном мјесту лица ком се писмено треба доставити, а то лице се тамо не затекне, писмено се може предати лицу овлашћеном за пријем поште које је дужно примити писмено или лицу запосленом на истом мјесту, ако пристане да прими писмено.
- (2) Ако се утврди да је лице ком се писмено доставља одсутно и да му лице из става 1. овог члана због тога не може писмено на вријеме предати, писмено ће се вратити уз назначење гдје се одсутни налази.

Члан 185.

Садржај личног достављања

- (1) Осумњиченом односно оптуженом ће се лично доставити позив за прво испитивање у истрази, позив за главни претрес и позив за претрес за одређивање санкције.
- (2) Оптуженом који нема браниоца, лично ће се доставити оптужница, пресуда и друге одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу, као и жалба противне странке која се доставља ради одговора. На захтјев оптуженог, пресуда и друге одлуке доставиће се лицу које он одреди.
- (3) Ако оптуженом који нема браниоца треба доставити пресуду којом му је изречена казна затвора, а достављање се не може извршити на његову досадашњу адресу, суд ће оптуженом поставити браниоца по службеној дужности који ће вршити ову дужност док се не сазна нова адреса оптуженог. Постављеном браниоцу одредиће се потребан рок за упознавање са списом, а послије тога ће се пресуда доставити постављеном браниоцу и поступак наставити. Ако је у питању нека друга одлука од чијег достављања тече рок за жалбу или жалба противне странке која се доставља ради одговора, та ће се одлука односно жалба истаћи на огласној табли суда. По истеку рока од осам дана од дана истицања сматра се да је извршено пуноважно достављање.
- (4) Ако оптужени има браниоца, оптужница и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу, као и жалба противне странке која се доставља ради одговара, доставиће се браниоцу и оптуженом по одредбама члана 184. овог закона. У том случају, рок за изјаву правног лијека односно одговора на жалбу тече од дана достављања писмена оптуженом или браниоцу. Ако се оптуженом не може доставити одлука односно жалба зато што није пријавио промјену адресе, та ће се одлука односно жалба истаћи на огласној табли суда. По истеку рока од осам дана од дана истицања сматра се да је извршено пуноважно достављање.
- (5) Ако се писмено доставља браниоцу оптуженог, а он има више бранилаца, довољно је да се писмено достави једном од њих.

Члан 186.

Доставница

- (1) Потврду о извршеном достављању (доставницу) потписују прималац и достављач. Прималац ће на доставници сам назначити дан пријема.
- (2) Ако је прималац неписмен или није у стану да се потпише достављач ће га потписати, назначити дан пријема и ставити напомену зашто је потписао примаоца.
- (3) Ако прималац одбије да потпише доставницу достављач ће то забиљежити на доставници и назначити дан предаје. Тиме је достављање извршено.

Члан 187.

Одбијање пријема писмена

Кад приматељ или одрасли члан његовог домаћинства одбије да прими писмено достављач ће забиљежити на доставници дан, сат и разлог одбијања пријема, а писмено ће оставити у стану примаоца или у просторији гдје је он запослен. Тиме је достављање извршено.

Члан 188.

Посебни случајеви достављања

- (1) Лицима лишеним слободе достављање се врши у суду или путем управе установе у којој су смјештене.
- (2) Лицима која уживају право имунитета у Босни и Херцеговини, ако међународни уговори шта друго не одређују, достављање се врши путем надлежног министарства Босне и Херцеговине.
- (3) Достављање држављанима Босне и Херцеговине који се налазе у иностранству извршава се посредством дипломатског или конзуларног представништва Босне и Херцеговине у иностранству, под условом да се страна држава не противи таквом начину достављања и да лице ком се врши достављање добровољно пристаје да прими писмено. Овлаштени запосленик дипломатског или конзуларног представништва потписује доставницу као достављач ако је писмено уручено у самом представништву, а ако је писмено достављено поштом - потврђује то на доставници.

Члан 189.

Достављање тужиоцу

- (1) Тужиоцу се одлуке и друга писмена или обавјештења достављају предајом писарници тужилаштва.
- (2) Кад се врши достављање одлука код којих од дана достављања тече рок даном достављања сматра се дан предаје писмена писарници тужилаштва.

Члан 190.

Сходна примјена одредаба другог закона

У случајевима који нису предвиђени овим законом достављање се врши по одредбама које важе за парнични поступак пред судом.

Члан 191.

Обавјештавање телеграмом или телефоном

- (1) Лица која учествују у поступку, осим оптуженог, могу се о позиву за главни претрес или другом позиву, као и о одлуци о одгађању главног претреса или других заказаних радњи, обавјестити телеграмом или телефоном ако се према околностима може претпоставити да ће обавјештење извршено на тај начин примити лице коме је упућено.
- (2) О позивању или обавјештавању о одлукама које је извршено на начин из става 1. овог члана, саставиће се на спису службена забиљешка.
- (3) Према лицу које је обавијештено, односно коме је одлука упућена на начин из става 1. овог члана могу наступити штетне посљедице предвиђене за пропуштање само ако се утврди да је оно благовремено примило позив односно одлуку и да је било поучено о посљедицама пропуштања.

ГЛАВА XV - ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

Члан 192.

Правоснажност одлука

- (1) Пресуда постаје правоснажна када се више не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.
- (2) Правоснажна пресуда извршава се кад је извршено њено достављање и када за извршење не постоје законске сметње. Ако није поднесена жалба или су се странке одрекле или одустале од жалбе, пресуда је извршна истеком рока за жалбу, односно од дана одрицања или одустања од поднесене жалбе.
- (3) За извршење правоснажних пресуда надлежан је суд.
- (4) Ако је војни старјешина осуђен на казну суд ће овјерени препис правоснажне пресуде доставити органу надлежном за послове одбране у којем се осуђени води у евиденцији.

Члан 193.

Немогућност наплате новчане казне

Ако се новчана казна прописана у овом закону не може наплатити, суд ће поступити на начин прописан у КЗФБиХ.

Члан 194.

Извршење одлуке о трошковима поступка и о одузимању предмета

- (1) Извршење пресуде у погледу трошкова кривичног поступка, одузимања имовинске користи и имовинскоправних захтјева врши суд по одредбама које важе за извршни поступак и које се примјењују у мјесту гдје се одлука треба извршити.
- (2) Принудна наплата трошкова кривичног поступка у корист Буџета Федерације врши се по службеној дужности. Трошкови принудне наплате претходно се исплаћују из средстава суда.
- (3) Ако је у пресуди изречена безбједносна мјера одузимања предмета суд ће одлучити да ли ће се такви предмети продати по одредбама које важе за извршни поступак или ће се предати криминалистичком музеју или другој установи или ће се уништити. Новац добијен продајом предмета приход је Буџета Федерације.
- (4) Одредба става 3. овог члана сходно се примјењује и кад се донесе одлука о одузимању предмета на основу члана 412. овог закона.
- (5) Правоснажна одлука о одузимању предмета може се изван случаја понављања кривичног поступка измијенити у

парничном поступку ако се појави спор о власништву одузетих предмета.

Члан 195.

Извршност одлука

- (1) Ако овим законом није друкчије одређено, рјешење се извршава кад постане правоснажно. Наредба се извршава одмах ако орган који је наредбу издао не нареди другачије.
- (2) Правоснажност рјешења наступа кад се оно не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.
- (3) Рјешење и наредбу, ако није другачије одређено, објављује орган који је ту одлуку донио. Ако је суд рјешењем одлучио о трошковима кривичног поступка, наплата тих трошкова врши се по одредбама члана 194. ст. 1. и 2. овог закона.

Члан 196.

Сумња у дозвољеност извршења

- (1) Ако се појави сумња у дозвољеност извршења судске одлуке или о рачунању казне или ако у правоснажној пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне или урачунавање није правилно извршено, о томе ће одлучити посебним рјешењем судија односно предсједник вијећа које је судило у првом степену. Жалба не задржава извршење рјешења, осим ако суд не одреди другачије.
- (2) Ако се појави сумња о тумачењу судске одлуке, о томе одлучује судија односно вијеће које је донијело правоснажну одлуку.

Члан 197.

Правоснажност одлуке о имовинскоправном захтјеву

Кад је одлука којом је одлучено о имовинскоправном захтјеву постала правоснажна, оштећеном ће се на његов захтјев издати овјерен препис одлуке с назначењем да је одлука извршна.

Члан 198.

Прописи о кривичној евиденцији

Прописе о кривичној евиденцији доноси федерални министар унутрашњих послова уз сагласности са федералним министром правде.

ГЛАВА XVI - ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

Члан 199.

Врсте трошкова

- (1) Трошкови кривичног поступка су издаци направљени поводом кривичног поступка од његовог покретања до његовог завршетка.
- (2) Трошкови кривичног поступка обухватају:
 - а) трошкове за свједоке, вјештаке, тумаче и стручна лица и трошкове увиђаја,
 - б) подвозне трошкове осумњиченог односно оптуженог,
 - ц) издатке за довођење осумњиченог односно оптуженог или лица лишеног слободе,
 - д) подвозне и путне трошкове службених лица,
 - е) трошкове лијечења осумњиченог односно оптуженог док се налази у притвору, као и трошкове порођаја, осим трошкова који се исплаћују из фонда за здравствено осигурање,
 - ф) трошкове техничког прегледа возила, анализе крви и превоза леша до мјеста обдукције,
 - г) паушални износ,
 - х) награду и нужне издатке браниоца,
 - и) нужне издатке оштећеног и његовог законског заступника.
- (3) Паушални износ утврђује се у оквиру износа одређених одговарајућим прописом, с обзиром на трајање и сложеност поступка и имовинско стање лица обавезног да плати овај износ.
- (4) Трошкови из става 2. тач. од а) до ф) овог члана и нужни издаци постављеног браниоца исплаћују се унапријед из средстава тужилаштва, односно суда, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их надокнаде по одредбама овог закона. Орган који води кривични поступак дужан је да све трошкове који су унапријед уплаћени унесе у попис који се прилаже спису.

- (5) Трошкови превоза на језик странке, свједока или других лица која учествују у кривичном поступку а који настају примјеном одредаба овог закона неће се наплаћивати од лица која су по одредбама овог закона дужна да надокнаде трошкове кривичног поступка.

Члан 200.

Одлука о трошковима

- (1) У свакој пресуди и рјешењу којим се обуставља кривични поступак одлучиће се ко сноси трошкове поступка и колико они износе.
- (2) Ако недостају подаци о висини трошкова, суд ће донијети посебно рјешење о висини трошкова кад се ти подаци прибаве. Захтјев с подацима о висини трошкова може се поднијети најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања правоснажне пресуде или рјешења о обустављању кривичног поступка лицу које има право да постави такав захтјев.
- (3) Кад је одлука о трошковима садржана у посебном рјешењу о жалби против тог рјешења одлучује вијеће апелационог одјељења.

Члан 201.

Остали трошкови

- (1) Осумњичени односно оптужени, бранилац, законски заступник, свједок, вјештак, преводилац и стручно лице, без обзира на исход кривичног поступка, сnose трошкове свог довођења, одгађања истражне радње или главног претреса и остале трошкове поступка које су проузроковали својом кривицом, као и одговарајући дио паушалног износа.
- (2) О трошковима из става 1. овог члана доноси се посебно рјешење, осим ако се о трошковима које сноси оптужени рјешава у одлуци о главној ствари.

Члан 202.

Трошкови поступка кад се оптужени прогласи кривим

- (1) Кад суд оптуженог прогласи кривим изрећи ће у пресуди да је дужан да надокнади трошкове кривичног поступка.
- (2) Лице које је оптужено за више кривичних дјела неће се осудити на надокнаду трошкова у погледу дјела за која је ослобођено оптужбе, уколико се ти трошкови могу издвојити из укупних трошкова.
- (3) У пресуди којом је више оптужених проглашено кривим суд ће одредити колики ће дио трошкова сносити сваки од њих, а ако то није могуће осудиће све оптужене да солидарно сnose трошкове. Плаћање паушалног износа одредиће се за сваког оптуженог посебно.
- (4) У одлуци којом рјешава о трошковима, суд може ослободити оптуженог дужности да надокнади у потпуности или дјелимично трошкове кривичног поступка из члана 199. става 2. тач. од а) до х) овог закона, ако би њиховим плаћањем било доведено у питање издржавање оптуженог или лица које он дужан да издржава. Ако се ове околности утврде након доношења одлуке о трошковима, судија може издати посебно рјешење којим ослобађа оптуженог од дужности надокнаде трошкова кривичног поступка.

Члан 203.

Трошкови поступка у случају обустављања поступка, ослобађајуће или одбијајуће пресуде

- (1) Кад се обустави кривични поступак или кад се донесе пресуда којом се оптужени ослобађа оптужбе или којом се оптужба одбија, изрећи ће се у рјешењу односно пресуди да трошкови кривичног поступка из члана 185. став 2. тач. од а) до ф) овог закона, као и нужни издаци оптуженог и нужни издаци и награда браниоца падају на терет буџетских средстава, осим у случајевима одређеним у ставу 2. овог члана.
- (2) Лице које је свјесно поднијело лажну пријаву сносиће трошкове кривичног поступка.
- (3) Кад суд одбије оптужбу због ненадлежности, одлуку о трошковима донијеће надлежни суд.
- (4) Ако захтјев за надокнаду нужних издатака и награде из става 1. овог члана не буде усвојен или суд о њему не донесе одлуку у року од три мјесеца од дана подношења захтјева, оптужени и бранилац имају право да потраживања остварују у парничном поступку против Федерације.

Члан 204.

Награда и нужни издаци браниоца

Награду и нужне издатке браниоца дужно је да плати заступано лице, без обзира на то ко је по одлуци суда дужан да сноси трошкове кривичног поступка, осим ако по одредбама овог закона награда и нужни издаци браниоца падају на терет средстава суда. Ако је осумњиченом односно оптуженом био постављен бранилац, а плаћањем награде и нужних издатака би било доведено у питање његово издржавање или издржавање лица које је обавезан да издржава, награда и нужни издаци браниоца исплатиће се из средстава суда.

Члан 205.

Трошкови поступка по правним лијековима

О дужности плаћања трошкова у поступку по правним лијековима одлучује се у складу са одредбама чл. од 199. до 204. овог закона.

Члан 206.

Посебни прописи о надокнади трошкова

Детаљније прописе о надокнади трошкова кривичног поступка и висини паушалног износа доноси федерални министар правде.

ГЛАВА XVII - ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЈЕВИ

Члан 207.

Предмет имовинскоправног захтјева

- (1) Имовинскоправни захтјев који је настао због почињења кривичног дјела расправиће се на приједлог овлашћеног лица у кривичном поступку ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.
- (2) Имовинскоправни захтјев може се односити на надокнаду штете, поврат ствари или поништавање одређеног правног посла.

Члан 208.

Подношење приједлога за остваривање имовинскоправног захтјева

- (1) Приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку може да поднесе лице које је овлаштено да такав захтјев остварује у парничном поступку.
- (2) Ако је због кривичног дјела оштећена имовина Федерације, орган овлаштен законом да се стара о заштити те имовине може у кривичном поступку учествовати у складу са овлашћењима која има на основу тог закона.

Члан 209.

Поступак за остваривање имовинскоправног захтјева

- (1) Приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку подноси се суду.
- (2) Приједлог се може поднијети најкасније до завршетка главног претреса, односно претреса за изрицање кривичноправне санкције пред судом.
- (3) Лице овлаштено на подношење приједлога дужно је да одређено означи свој захтјев и да поднесе доказе.
- (4) Ако овлаштено лице није поднијело приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку до потврђивања оптужнице, биће обавијештено да тај приједлог може поднијети до завршетка главног претреса односно претреса за изрицање кривичноправне санкције. Ако су због кривичног дјела оштећена средства Федерације, а приједлог није поднесен, суд ће о томе обавијестити орган из члана 208. став 2. овог закона.
- (5) Ако овлаштено лице не поднесе имовинскоправни захтјев до завршетка главног претреса или ако предложи упућивање на парнични поступак, а подаци кривичног поступка пружају поуздан основ за потпуно или дјелимично рјешење имовинскоправног захтјева, суд ће у осуђујућој пресуди одлучити да се оптуженом изрекне мјера одузимања имовинске користи.

Члан 210.

Одустајање од приједлога

- (1) Овлаштено лице може до завршетка главног претреса односно претреса за изрицање кривичноправне санкције

одустати од приједлога за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку и остваривати га у парничном поступку. У случају одустајања од приједлога такав приједлог се не може поново поднијети, осим ако овим законом није другачије одређено.

- (2) Ако је имовинскоправни захтјев послје поднесеног приједлога а прије завршетка претреса за одређивање санкције прешао на друго лице по правилима имовинског права, позваће се то лице да се изјасни да ли остаје при приједлогу. Ако се уредно позвани не одазове сматра се да је одустао од приједлога.

Члан 211.

Обавезе тужиоца и суда у вези са утврђивањем чињеница

- (1) Тужилац је дужан да прикупи доказе и извиди све што је потребно за одлучивање о имовинскоправном захтјеву везаном за кривично дјело.
- (2) Суд ће испитати оптуженог о чињеницама везаним за приједлог овлаштеног лица.

Члан 212.

Одлучивање о имовинскоправном захтјеву

- (1) О имовинскоправном захтјеву одлучује суд.
- (2) Суд може предложити оштећеном и оптуженом, односно браниоцу провођење поступка медијације путем медијатора у складу с законом, ако оцјени да је имовинскоправни захтјев такав да је сврсисходно да га упутити на медијацију. Приједлог за упућивање на медијацију могу дати и оштећени и оптужени, односно бранилац до завршетка главног претреса.
- (3) У пресуди којом оптуженог проглашава кривим суд може оштећеном досудити имовинскоправни захтјев у потпуности или му може досудити имовинскоправни захтјев дјелимично, а за остатак га упутити на парнични поступак. Ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за потпуно ни за дјелимично пресуђивање, суд ће оштећеног упутити да имовинскоправни захтјев у потпуности може да остварује у парничном поступку.
- (4) Кад суд донесе пресуду којом се оптужени ослобађа оптужбе или којом се оптужба одбија или кад рјешењем обуставља кривични поступак, упутити оштећеног да имовинскоправни захтјев може остваривати у парничном поступку.

Члан 213.

Одлука о предаји ствари оштећеном

Ако се имовинскоправни захтјев односи на поврат ствари, а суд установи да ствар припада оштећеном и да се налази код оптуженог или код неког од учесника на главном претресу или код лица коме су они дали ствар на чување, одредиће у пресуди да се ствар преда оштећеном.

Члан 214.

Одлучивање о поништавању одређеног правног посла

Ако се имовинскоправни захтјев односи на поништавање одређеног правног посла, а суд утврди да је захтјев основан, изрећи ће у пресуди потпуно или дјелимично поништавање тог правног посла, са посљедицама које отуда проистичу, не дирајући у права трећих лица.

Члан 215.

Измјена одлуке о имовинскоправном захтјеву

- (1) Суд може измијенити правоснажну пресуду која садржи одлуку о имовинскоправном захтјеву само поводом понављања кривичног поступка.
- (2) Изван случаја из става 1. овог члана осуђени односно његови наслједници могу само у парничном поступку захтијевати да се правоснажна пресуда којом је одлучено о имовинскоправном захтјеву измијени и то ако постоје услови за понављање поступка одредбама које важе за парнични поступак.

Члан 216.

Привремене мјере обезбјеђења

- (1) Привремене мјере обезбјеђења имовинскоправног захтјева насталог због почињења кривичног дјела могу се одредити у

кривичном поступку по одредбама које важе за извршни поступак.

- (2) Рјешење из става 1. овог члана доноси суд. Дозвољена је жалба против овог рјешења о којој одлучује вијеће из члана 25. став 6. овог закона. Жалба не задржава извршење рјешења.

Члан 217.

Враћање ствари у току поступка

- (1) Ако је ријеч о стварима које несумњиво припадају оштећеном, а не служе као доказ у кривичном поступку, те ће се ствари предати оштећеном и прије завршетка поступка.
- (2) Ако се више оштећених споре о својини над ствари, упутити се на парнични поступак, а суд ће у кривичном поступку одредити само чување ствари као привремену мјеру обезбјеђења.
- (3) Ствари које служе као доказ одузеће се привремено и по завршетку поступка вратити власнику. Ако је оваква ствар неопходно потребна власнику она му се може вратити и прије завршетка поступка, уз обавезу да је на захтјев донесе.

Члан 218.

Мјере обезбјеђења према трећим лицима

- (1) Ако оштећени има захтјев према трећем лицу због тога што се код њега налазе ствари прибављене кривичним дјелом или због тога што је оно због кривичног дјела остварило имовинску корист, суд може у кривичном поступку, на приједлог овлаштеног лица (члан 208.) и по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мјере обезбјеђења и према том трећем лицу. Одредбе члана 216. став 2. овог закона примјењују се и у овом случају.
- (2) У пресуди којом се оптужени проглашава кривим суд ће или укинути мјере из става 1. овог члана, ако већ раније нису укинуте или ће оштећеног упутити на парнични поступак, с тим што ће се ове мјере укинути ако парнични поступак не буде покренут у року ког одреди суд.

ГЛАВА XVIII - ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

Члан 219.

Обустављање поступка у случају смрти осумњиченог односно оптуженог

Кад се у току кривичног поступка установи да је осумњичени, односно оптужени умро, поступак ће се обуставити.

Члан 220.

Поступак у случају неурачунљивости осумњиченог односно оптуженог

Ако се у току поступка утврди да је осумњичени односно оптужени у вријеме почињења кривичног дјела био неурачунљив, суд доноси одговарајућу одлуку у складу са чланом 410. овог закона. Ако се осумњичени односно оптужени налази у притвору или у психијатријској установи, неће се пустити на слободу већ ће суд донијети рјешење о његовом привременом задржавању у трајању до 30 дана од дана доношења рјешења.

Члан 221.

Психичко обољење осумњиченог односно оптуженог у току поступка

Кад се у току кривичног поступка утврди да је осумњичени односно оптужени након почињења кривичног дјела оболио од неког психичког обољења, рјешењем ће се прекинути кривични поступак (члан 409.).

Члан 222.

Примјена правила међународног права

- (1) У погледу искључења кривичног гоњења за странце који уживају право имунитета у Босни и Херцеговини примјењују се правила међународног права.
- (2) У случају сумње да ли се ради о лицима из става 1. овог члана, суд ће се за објашњење обратити Федералном министарству правде.

Члан 223.

Одобрење за кривично гоњење

Кад је законом прописано да је за кривично гоњење појединих лица потребно претходно одобрење надлежног државног органа, тужилац не може провести истрагу нити подићи оптужницу ако не поднесе доказ да је одобрење дато.

Члан 224.

Привремено одузимање возачке дозволе

- (1) Ако се поступак води због кривичног дјела угрожавања јавног саобраћаја суд може осумњиченом односно оптуженом одузети возачку дозволу за вријеме док поступак траје.
- (2) У хитним случајевима тужилац може одредити мјеру из става 1. овог члана о чему одмах обавјештава судију за претходни поступак који може у року од 72 часа да донесе рјешење о привременом одузимању возачке дозволе. У случају да судија за претходни поступак не донесе рјешење о привременом одузимању возачке дозволе, тужилац ће возачку дозволу вратити осумњиченом.
- (3) Возачка дозвола вратиће се осумњиченом односно оптуженом и прије завршетка кривичног поступка ако се може оправдано закључити да су престали разлози за одузимање возачке дозволе.
- (4) Против рјешења донесеног у смислу ст. 1. и 2. овог члана дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења.
- (5) Вријеме за које је возачка дозвола одузета оптуженом који је на слободи урачунаће се у изречену безбједносну мјеру забране управљања моторним возилом.

Члан 225.

Посебни услови за кривично гоњење

- (1) У случају када је кривично дјело извршено изван територије Федерације, тужилац може предузети кривично гоњење ако је то кривично дјело прописано у закону Федерације.
- (2) У случају из става 1. овог члана тужилац ће предузети кривично гоњење само у случају ако је извршено дјело прописано као кривично дјело и по закону државе на чијој је територији кривично дјело извршено. Ни у том случају кривично гоњење се неће предузети ако се по закону те државе кривично гоњење предузима по захтјеву оштећеног, а такав захтјев није поднесен.
- (3) Тужилац може предузети кривично гоњење, без обзира на закон државе на чијој је територији кривично дјело извршено, ако се то дјело сматра кривичним дјелом према правилима међународног права.

Члан 226.

Кажњавање за одуговлачење поступка

- (1) Суд може у току поступка казнити новчаном казном до 5.000 КМ тужиоца, браниоца, опуномоћеника, законског заступника или оштећеног ако су њихови поступци очигледно управљени на одуговлачење кривичног поступка.
- (2) О кажњавању тужиоца обавијестиће се Високо судско и тужилачко вијеће Федерације Босне и Херцеговине, а о кажњавању браниоца обавијестиће се Федерална адвокатска комора.

Члан 227.

Давање података из казнене евиденције

- (1) Подаци из казнене евиденције могу се дати судовима, тужилаштвима и органима унутрашњих послова у вези са кривичним поступком који се води против лица које је раније било осуђивано, као и надлежним органима за извршење кривичноправних санкција и надлежним органима који учествују у поступку давања амнестије, помиловања или брисања осуде.
- (2) Подаци из казнене евиденције могу се, на образложени захтјев, дати и државним органима ако још трају одређене безбједносне мјере или правне посљедице осуде.
- (3) Грађанима се, на њихов захтјев, могу давати подаци о њиховој осуђиваности или неосуђиваности, ако су им ти подаци потребни ради остваривања њихових права.
- (4) Нико нема право тражити од грађана да поднесе доказе о својој осуђиваности односно неосуђиваности.

- (5) Одредбе ст. од 1. до 4. овог члана су посебне одредбе које се односе и на Закон о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине.

ДИО ДРУГИ - ТОК ПОСТУПКА

ГЛАВА XIX - ИСТРАГА

Члан 228.

Обавеза пријављивања кривичног дјела

- (1) Службена и одговорна лица у свим органима власти у Федерацији, јавним предузећима и установама и другим правним лицима дужна су да пријаве кривична дјела о којима су обавијештена или за која сазнају на који други начин. У таквим околностима, службена или одговорна лица ће предузети мјере да би се сачували трагови кривичног дјела, предмети на којима је или помоћу којих је почињено кривично дјело и други докази о њима и обавијестиће овлаштено службено лице или тужилаштво без одгађања.
- (2) Здравствени радници, наставници, васпитачи, родитељи, старатељи, усвојоци и друга лица која су овлаштена или дужна да пружају заштиту и помоћ малолетним лицима, да врше надзор, одгајање и васпитавање малолетника, а који сазнају или оцијене да постоји сумња да је малолетно лице жртва сексуалног, физичког или неког другог злостављања, дужни су о тој сумњи да одмах обавијесте овлаштено службено лице или тужиоца.

Члан 229.

Пријављивање кривичног дјела од грађана

- (1) Грађанин има право да пријави извршење кривичног дјела.
- (2) Свако је дужан пријавити почињење кривичног дјела када непријављивање кривичног дјела представља кривично дјело.

Члан 230.

Подношење пријаве

- (1) Пријава се подноси тужиоцу, писано или усмено.
- (2) Ако се пријава подноси усмено, лице које подноси пријаву упозориће се на посљедице лажног пријављивања. О усменој пријави саставиће се записник, а ако је пријава саопштена телефоном направитиће се службена забиљешка.
- (3) Ако је пријава поднесена суду, овлашћеном службеном лицу или неком другом суду или тужиоцу у Федерацији они ће ту пријаву примити и одмах је доставити тужиоцу.

Члан 231.

Наредба о провођењу истраге

- (1) Тужилац наређује провођење истраге ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело.
- (2) О провођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основе сумње за провођење истраге и постојеће доказе. У наредби тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.
- (3) Тужилац неће наредити провођење истраге ако је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело, ако не постоје основи сумње да је пријављено лице починило кривично дјело, ако је наступила застарјелост или је дјело обухваћено амнестијом или помиловањем или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.
- (4) О непровођењу истраге, као и о разлозима за то тужилац ће обавијестити оштећеног и подносиоца пријаве у року од три дана. Оштећени и подносилац пријаве имају право да поднесу притужбу у року од осам дана канцеларији тужиоца.

Члан 232.

Провођење истраге

- (1) У току провођења истраге тужилац може предузети све истражне радње, укључујући испитивање осумњиченог и саслушање оштећеног и свједока, вршење увиђаја и реконструкције догађаја, предузимање посебних мјера које

осигуравају безбједност свједока и информација и наређивање потребних вјештачења.

- (2) О предузетим истражним радњама саставља се записник у складу са овим законом.

Члан 233.

Надзор тужиоца над радом овлашћених службених лица

- (1) Ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело с прописаном казном затвора од преко пет година, овлашћено службено лице је дужно да одмах обавијести тужиоца и под његовим надзором предузме потребне мјере да се пронађе починилац кривичног дјела, да се спријечи скривање или бјекство осумњиченог или саучесника, да се открију и сачувају трагови кривичног дјела и предмети који могу послужити као докази, те да се прикупе све информације које могу бити корисне у кривичном поступку.
- (2) Ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело из става 1. овог члана, овлашћено службено лице дужно је да у случају опасности од одгађања предузме неопходне радње ради извршења задатака из става 1. овог члана. Приликом предузимања ових радњи, овлашћено службено лице дужно је да поступа по овом закону. О свему што је предузето овлашћено службено лице дужно је да одмах обавијести тужиоца и достави прикупљене предмете који могу да послуже као доказ.
- (3) Ако постоји основана сумња да је извршено кривично дјело за које је законом прописана казна затвора до пет година, овлашћено службено лице је дужно да обавијести тужиоца о свим расположивим информацијама, радњама и мјерама које је предузела најкасније седам дана од дана сазнања о постојању основане сумње да је кривично дјело почињено.
- (4) У случајевима из ст. од 1. до 3. овог члана тужилац ће донијети наредбу о провођењу истраге ако то оцијени потребним.

Члан 234.

Узимање изјава и прикупљање других доказа

- (1) Ради извршења задатака из члана 233. овог закона, овлашћено службено лице може: прикупљати потребне изјаве од лица; извршити потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага; ограничити кретање на одређеном простору за вријеме потребно да се изврши одређена радња; предузети потребне мјере у вези са утврђивањем идентитета лица и предмета; расписати потрагу за лицем и стварима за којима се трага; у присуству одговорног лица претражити одређене објекте и просторије државних органа, јавних предузећа и установа, обавити увид у одређену њихову документацију, као и предузети друге потребне мјере и радње. О чињеницама и околностима које су утврђене при предузимању појединих радњи, као и о предметима који су пронађени или одузети саставиће се записник или службена забиљешка.
- (2) При прикупљању изјава од лица, овлашћено службено лице може издати писани позив лицу да дође у службене просторије, под условом да се у позиву назначе разлози позивања. Лице не мора дати никакву изјаву ни одговарати на питања која јој овлашћено службено лице поставља, осим давања личних података, о чему ће овлашћено службено лице поучити.
- (3) Приликом прикупљања изјава од лица овлашћено службено лице ће поступити у складу са чланом 92. овог закона, односно у складу са чланом 100. овог закона. У том случају се записници о прикупљеним изјавама могу употријебити као докази у кривичном поступку.
- (4) Лице према ком је предузета нека од радњи или мјера из овог члана има право да поднесе притужбу тужиоцу у року од три дана. Тужилац ће проверити основаност притужбе и ако утврди да су се у предузетим радњама или мјерама стекла обиљежја кривичног дјела или повреда радне обавезе поступиће према притужби у складу са законом.
- (5) На основу прикупљених изјава и доказа који су откривени, овлашћено службено лице саставља извјештај. Уз извјештај достављају се и предмети, скице, фотографије, прибављени извјештаји, списи о предузетим радњама и мјерама, службене забиљешке, изјаве и други материјали који могу бити корисни за успјешно вођење поступка, укључујући све чињенице и доказе који иду у корист осумњиченом. Ако овлашћено службено лице послуже подношења извјештаја

сазна за нове чињенице, доказе или трагове кривичног дјела, дужно је да прикупи потребна обавјештења и извјештај о томе као допуну претходног извјештаја одмах преда тужиоцу.

- (6) Тужилац може прикупљати изјаве и од лица која се налазе у притвору, ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела истог лица, његових саучесника или кривичних дјела других починилаца.

Члан 235.

Задржавање на мјесту почињења кривичног дјела

- (1) Овлашћено службено лице има право да лица затечена на мјесту почињења кривичног дјела задржи ради прикупљања изјава, ако та лица могу да дају обавјештења важна за кривични поступак и о томе је дужно да обавијести тужиоца. Задржавање тих лица на мјесту почињења кривичног дјела не може трајати дуже од шест сати.
- (2) Овлашћено службено лице може фотографисати и узимати отиске прстију лица за које постоји основана сумња да је починило кривично дјело. Када то доприноси ефикасности поступка, овлашћено службено лице може јавно да објави фотографију тог лица, али само по одобрењу тужиоца.
- (3) Ако је потребно да се утврди од кога потичу отисци прстију на појединим предметима, овлашћено службено лице може да узима отиске прстију од лица за које постоји вјероватноћа да су могла доћи у додир с тим предметима.
- (4) Лице према ком је предузета нека од радњи из овог члана има право да поднесе притужбу тужиоцу.

Члан 236.

Увиђај и вјештачење

Овлашћено службено лице, након обавјештавања тужиоца, дужно је да изврши увиђај и одреди потребна вјештачења, осим обдукције и ексхумације леша. Ако је тужилац присутан на лицу мјеста у току вршења увиђаја од овлашћених службених лица, може тражити да овлашћено службено лице изврши одређене радње које он сматра неопходним. Све радње предузете током увиђаја морају се документовати и детаљно образложити како у записнику, тако и у посебном службеном извјештају.

Члан 237.

Обдукција и ексхумација

Уколико постоји сумња или је очигледно да је смрт проузрокована кривичним дјелом или је у вези са почињењем кривичног дјела, тужилац ће наредити извођење обдукције. Ако је леш већ закопан одредиће се ексхумација с циљем прегледа и обдукције о чему ће тужилац затражити наредбу од суда.

Члан 238.

Судско обезбјеђење доказа

- (1) Када је у интересу правде да се свједок саслуша како би се његов исказ користио на главном претресу зато што постоји могућност да неће бити доступан суду за вријеме суђења, судија за претходни поступак може, на приједлог странака или браниоца, наредити да се изјава тог свједока узме на посебном саслушању. Саслушање ће се провести у складу са чланом 277. овог закона.
- (2) Прије употребе изјаве свједока из става 1. овог члана странка односно бранилац који тражи да се изјава узме у обзир као доказ на главном претресу мора доказати да је, и поред свих уложених напора да се обезбједи присуство свједока на главном претресу, свједок остао недоступан. Ова изјава се не може користити ако је свједок присутан на главном претресу.
- (3) Уколико странке или бранилац сматрају да ће доћи до нестанка одређеног доказа, односно до немогућности извођења таквог доказа на главном претресу, предложиће судији за претходни поступак предузимање неопходне радње с циљем обезбјеђења доказа. Ако судија за претходни поступак прихвати приједлог о предузимању радње доказивања обавијестиће о томе странке и браниоца.
- (4) Ако судија за претходни поступак одбије приједлог из ст. 1. и 3. овог члана донијеће рјешење против којег се може изјавити жалба вијећу из члана 25. став 6. овог закона.

Члан 239.

Обуставање истраге

- (1) Тужилац ће наредбом да обустави истрагу уколико се установи да:
 - а) дјело које је починио осумњичени није кривично дјело;
 - б) нема довољно доказа да је осумњичени починио кривично дјело;
 - ц) је дјело обухваћено амнестијом, помиловањем или застарјевањем, или постоје друге сметње које искључују кривично гоњење.
- (2) О обустављању истраге тужилац ће обавијестити оштећеног који има права предвиђена у члану 231. овог закона.
- (3) Тужилац у случајевима из става 1. тачке б) овог члана може поново отворити истрагу, ако се добију додатне информације које пружају довољно разлога за вјеровање да је осумњичени починио кривично дјело.

Члан 240.

Окончање истраге

- (1) Тужилац окончава истрагу када нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.
- (2) Прије окончања истраге тужилац ће саслушати осумњиченог, уколико раније није био саслушан.
- (3) Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о провођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала подузеће колегијум тужилаштва.

ГЛАВА XX - ПОСТУПАК ОПТУЖИВАЊА

Члан 241.

Подизање оптужнице

- (1) Кад у току истраге тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени починио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање.
- (2) Након подизања оптужнице, осумњичени односно оптужени и бранилац, имају право на увид у све списе и доказе.
- (3) Након подизања оптужнице странке или бранилац могу предложити судији за претходно саслушање предузимање радњи у складу са чланом 238. овог закона.

Члан 242.

Садржај оптужнице

- (1) Оптужница садржи:
 - а) назив суда;
 - б) име и презиме осумњиченог с личним подацима;
 - ц) Опис дјела из ког произлазе законска обиљежја кривичног дјела, вријеме и мјесто почињења кривичног дјела, предмет на коме је и средство којим је извршено кривично дјело, као и остале околности потребне да се кривично дјело што прецизније одреди;
 - д) законски назив кривичног дјела с навођењем одредбе кривичног закона;
 - е) приједлог о доказима које треба извести, уз назначење имена свједока и вјештака, списка које треба прочитати и предмета који служе као доказ;
 - ф) резултат истраге;
 - г) материјал који поткрепљује наводе оптужнице.
- (2) Једном оптужницом може се обухватити више кривичних дјела или више осумњичених.
- (3) Ако се осумњичени налази на слободи у оптужници се може предложити да се одреди притвор, а ако се налази у притвору може се предложити да се притвор продужи или да се пусти на слободу.

Члан 243.

Одлучивање о оптужници

- (1) Судија за претходно саслушање може да потврди или одбије све или поједине тачке оптужнице у року од 8 дана од дана пријема оптужнице. Уколико одбије све или поједине тачке оптужнице, судија за претходно саслушање доноси рјешење

које се доставља тужиоцу. Против овог рјешења жалба није дозвољена.

- (2) Приликом потврђивања оптужнице судија за претходно саслушање проучава сваку тачку оптужнице и материјале које му је доставио тужилац како би утврдио постојање основане сумње.
- (3) Пошто се потврде поједине или све тачке оптужнице, осумњичени добија статус оптуженог. Судија за претходно саслушање доставља оптужницу оптуженом и његовом браниоцу.
- (4) Судија за претходно саслушање доставиће оптужницу оптуженом који је на слободи без одгађања, а ако се налази у притвору у року од 24 часа по потврђивању оптужнице. Судија за претходно саслушање обавијестиће оптуженог да ће у року од 15 дана од дана достављања оптужнице бити позван да се изјасни да ли признаје или пориче кривицу за сваку тачку оптужнице, да ли намјерава да поднесе претходне приговоре, као и да наведе приједлоге доказа које треба извести на главном претресу.
- (5) Након одбијања свих или појединих тачака у оптужници, тужилац може да поднесе нову или измијењену оптужницу која може бити заснована на новим доказима. Нова односно измијењена оптужница подноси се на потврђивање.

Члан 244.

Изјашњавање о кривици

- (1) Изјаву о кривици оптужени даје судији за претходно саслушање у присуству тужиоца и браниоца. Изјава о кривици уноси се у записник. Уколико се оптужени не изјасни о кривици, судија за претходно саслушање ће по службеној дужности унијети у записник да оптужени пориче кривицу.
- (2) Ако се оптужени изјасни да је крив, судија за претходно саслушање ће упутити предмет судији односно вијећу ради заказивања рочишта на коме ће се утврдити постојање услова из члана 245. овог закона.
- (3) Уколико се оптужени прогласи кривим након завршетка главног претреса или промијени своју првобитну изјаву о порицању кривице и накнадно призна кривицу, његова изјава о порицању кривице неће бити узета у обзир приликом одмјеравања санкције.
- (4) Након уношења изјаве о порицању кривице у записник, судија за претходно саслушање проследиће предмет судији односно вијећу којем је предмет додијељен у сврху заказивања главног претреса и то најкасније у року од 60 дана од дана изјашњавања о кривици. Овај рок се може изузетно продужити за још 30 дана.

Члан 245.

Разматрање изјаве о признању кривице

- (1) Приликом разматрања изјаве о признању кривице суд провјерава:
 - а) да је до изјаве о признању кривице дошло добровољно, свјесно и са разумијевањем, као и након упознавања о могућим посљедицама, укључујући и посљедице везане за имовинскоправни захтјев и трошкове кривичног поступка;
 - б) да постоји довољно доказа о кривици оптуженог.
- (2) Ако суд прихвати изјаву о признању кривице изјава оптуженог ће се унијети у записник. Истовремено одредиће се датум одржавања претреса за изрицање кривичноправне санкције и то у року од најкасније 3 дана.
- (3) Ако суд одбаци изјаву о признању кривице, о томе ће обавијестити странке и браниоца и то констатовати у записнику. Изјава о признању кривице не може се користити као доказ у кривичном поступку.

Члан 246.

Преговарање о кривици

- (1) Осумњичени односно оптужени и његов бранилац могу преговарати са тужиоцем о условима признавања кривице за дјело за које се осумњичени односно оптужени терети.
- (2) Приликом преговарања са осумњиченим односно оптуженим и браниоцем о признању кривице у складу са ставом 1. овог члана тужилац може да предложи изрицање казне испод законом одређеног минимума казне затвора за то кривично дјело, односно блажу санкцију за осумњиченог односно оптуженог.

- (3) Споразум о признању кривице саставља се у писаном облику и судија за претходно саслушање, судија односно вијеће може га усвојити или одбацити.
- (4) Приликом разматрања споразума о признању кривице суд проверава:
 - а) да је до споразума о признању кривице дошло добровољно, свјесно и са разумијевањем, као и након упознавања о могућим последицама, укључујући и последице везане за имовинскоправни захтјев и трошкове кривичног поступка;
 - б) да постоји довољно доказа о кривици осумњиченог односно оптуженог;
 - ц) да осумњичени односно оптужени разумије да се споразумом о признању кривице одриче права на суђење и да не може уложити жалбу на кривично-правну санкцију која ће му се изрећи.
- (5) Ако суд прихвати споразум о признању кривице, изјава осумњиченог односно оптуженог ће се унијети у записник. Истовремено ће се одредити датум одржавања претреса за изрицање кривичноправне санкције предвиђене споразумом из става 3. овог члана и то у року од најкасније 3 дана.
- (6) Ако суд одбаци споразум о признању кривице о томе ће обавијестити странке и браниоца и то констатовати у записнику. Признање дато пред судијом за претходни поступак, судијом за претходно саслушање, судијом односно вијећем не може се користити као доказ у кривичном поступку.
- (7) О резултатима преговарања о кривици суд ће обавијестити оштећеног.

Члан 247.

Повлачење оптужнице

- (1) Тужилац може да повуче оптужницу, без претходног одобрења, до њеног потврђивања, а након тога, па до почетка главног претреса - само уз одобрење судије за претходно саслушање који је потврдио оптужницу.
- (2) У случају из става 1. овог члана поступак се обуставља рјешењем, о чему се одмах обавјештавају осумњичени односно оптужени и бранилац, као и оштећени.

Члан 248.

Разлози за приговор и одлука о приговору

- (1) Претходним приговорима се:
 - а) оспорава надлежност,
 - б) указује на формалне недостатке у оптужници,
 - ц) оспорава законитост доказа или добијеног признања,
 - д) захтијева спајање или раздвајање поступка,
 - е) оспорава одлука о одбијању захтјева за постављање браниоца на основу члана 46. став 1. овог закона.
- (2) Претходни приговори подносе се суду писано у року од 15 дана од дана предаје оптужнице, а о њима ће се одлучити до достављања предмета судији односно вијећу, у сврху заказивања главног претреса.
- (3) О претходним приговорима одлучује судија за претходно саслушање који не може учествовати у суђењу. Против рјешења којим се одлучује о претходним приговорима жалба није дозвољена.

ГЛАВА XXI - ГЛАВНИ ПРЕТРЕС**Одјељак 1. Јавност главног претреса**

Члан 249.

Општа јавност

- (1) Главни претрес је јаван.
- (2) Главном претресу могу да присуствују само пунољетна лица.
- (3) Лица које присуствују главном претресу не смију да носе оружје или опасно оруђе, осим чувара оптуженог и лица којима то дозволи судија односно предсједник вијећа.

Члан 250.

Искључење јавности

Од отварања засједања па до завршетка главног претреса судија, односно вијеће може у свако доба, по службеној дужности или на приједлог странака и браниоца, али увијек по њиховом саслушању, искључити јавност за цијели главни претрес или један његов дио, ако је то у интересу државне безбједности или ако је то

потребно ради чувања државне, војне, службене или важне пословне тајне, чувања јавног реда, заштите морала у демократском друштву, личног и интимног живота оптуженог или оштећеног или заштите интереса малолетника или свједока.

Члан 251.

На кога се не односи искључење јавности

- (1) Искључење јавности не односи се на странке, браниоца, оштећеног, законског заступника и опуномоћеника.
- (2) Судија односно вијеће може допустити да главном претресу на коме је јавност искључена буду присутна службена лица, научни и јавни радници, а на захтјев оптуженог може то допустити и његовом брачном односно ванбрачном другу и блиским сродницима.
- (3) Судија односно вијеће упозориће лица које присуствују главном претресу на коме је јавност искључена да су дужне да као тајну чувају све оно што су на претресу сазнала и да неовлаштено одавање тајне представља кривично дјело.

Члан 252.

Одлука о искључењу јавности

- (1) Одлуку о искључењу јавности доноси судија односно вијеће рјешењем које мора бити образложено и јавно објављено.
- (2) Рјешење о искључењу јавности може се побјигати само у жалби на пресуду.

Одјељак 2. Руковођење главним претресом

Члан 253.

Обавезно присуство на главном претресу

- (1) Судија односно чланови вијећа и записничар морају бити непрекидно присутни на главном претресу.
- (2) Ако је у изгледу да ће главни претрес да траје дуже, предсједник вијећа може да затражи од предсједника суда да одреди једног или двојицу судија да присуствују главном претресу како би замијенили чланове вијећа у случају њихове спријечености.

Члан 254.

Обавезе судије односно предсједника вијећа

- (1) Судија односно предсједник вијећа руководи главним претресом.
- (2) Дужност судије односно предсједника вијећа је да се стара за свестрано претресање предмета, утврђивања истине и отклањање свега што одуговлачи поступак, а не доприноси разјашњењу ствари.
- (3) Уколико овим законом није другачије прописано, о приједлозима странака и браниоца одлучује судија односно предсједник вијећа.
- (4) Одлуке судије односно предсједника вијећа се увијек објављују и, са кратким образложењем разматраних чињеница, уносе у записник о главном претресу.

Члан 255.

Редослијед радњи главног претреса

Главни претрес тече редом који је одређен у овом закону, али судија односно предсједник вијећа може одредити да се одступи од редовног тока расправљања због посебних околности, а нарочито због броја оптужених, броја кривичних дјела и обима доказног материјала. У записник о главном претресу унијеће се разлози зашто се главни претрес не одржава према законом утврђеном редослиједу.

Члан 256.

Дужност судије односно предсједника вијећа

- (1) Дужност судије односно предсједника вијећа је да се стара о одржавању реда у судници и достојанству суда. Судија односно предсједник вијећа може одмах послје отварања засједања упозорити лица која су присутна на главном претресу да се пристojно понашају и да не ометају рад суда. Судија односно предсједник вијећа може одредити претресање лица која су присутна на главном претресу.
- (2) Судија односно предсједник вијећа може наредити да се засједања удаље сва лица која као слушаоци присуствују главном претресу, ако су се мјере за одржавање реда предвиђене у овом закону показале неефикасним за обезбјеђење неометаног одржавања главног претреса.

- (3) У судници је забрањено филмско или телевизијско снимање. Изузетно, председник суда може да одобри такво снимање на главном претресу. Ако је снимање одобрено, судија односно председник вијећа може на главном претресу, из оправданих разлога, одлучити да се поједини дијелови главног претреса не снимају.

Члан 257.

Кажњавање због нарушавања реда и процесне дисциплине

- (1) Судија односно председник вијећа може да удаљи лице из суднице ради заштите права на праведно и јавно суђење односно одржавање достојанственог и неометаног суђења.
- (2) Судија односно председник вијећа може наредити да се оптужени удаљи из суднице за одређени временски период уколико оптужени и после упозорења настави са недоличним понашањем због ког је оправдано његово удаљавање из суднице. У том временском периоду судија односно председник вијећа може да настави поступак, уколико оптужени има браниоца.
- (3) Ако тужилац, бранилац, оштећени, законски заступник, опуномоћеник оштећеног, свједок, вјештак, тумач или друго лице које присуствује главном претресу омета ред или се не покорава наређењима судије односно председника вијећа за одржавање реда, судија односно председник вијећа ће га упозорити. Ако упозорење буде безуспјешно, судија односно председник вијећа може наредити да се лице удаљи из суднице и казни новчаном казном до 10.000 КМ. Ако тужилац или бранилац буду удаљени из суднице, судија односно председник вијећа ће обавијестити Високо судско и тужилачко вијеће Федерације Босне и Херцеговине или Федералну адвокатску комору чији је бранилац члан ради предузимања даљих мјера.
- (4) Браниоцу или опуномоћенику оштећеног који, након што је кажњен, продужи да нарушава ред, судија односно председник вијећа може ускратити даље заступање на главном претресу и казнити га новчаном казном до 30.000 КМ. Рјешење о томе, са образложењем, уноси се у записник о главном претресу. Против овог рјешења дозвољена је посебна жалба. Главни претрес ће се прекинути или одгодити док оптужени не узме другог браниоца и не припреми се за одбрану.

Члан 258.

Давање лажног исказа свједока или вјештака

Ако постоји основана сумња да је свједок или вјештак на главном претресу дао лажан исказ, судија односно председник вијећа може наредити да се направи посебан препис записника о исказу свједока или вјештака који ће се доставити тужиоцу.

Одјељак 3. Претпоставке за одржавање главног претреса

Члан 259.

Отварање засједања

Судија односно председник вијећа отвара засједање и објављује предмет главног претреса. Затим ће судија односно председник вијећа утврдити да ли су присутна сва позвана лица, а ако нису, провериће да ли су им позиви достављени и да ли су свој изостанак оправдала.

Члан 260.

Недолазак тужиоца односно лица које га замјењује на главни претрес

- (1) Ако тужилац или лице које га замјењује и које је уредно позвано не дође на главни претрес, главни претрес ће се одгодити. Судија односно председник вијећа позваће тужиоца односно лице које га замјењује да изнесе разлоге свог недоласка. На основу изјаве судија ће утврдити да ли треба бити кажњен казном из става 2. овог члана. Ако се тужилац односно лице које га замјењује кажњава, о томе обавјештава Високо судско и тужилачко вијеће Федерације Босне и Херцеговине.
- (2) Судија односно председник вијећа може казнити новчаном казном до 5.000 КМ тужиоца односно лице које га замјењује и које се на уредан позив суда за главни претрес није одазвало и није оправдало свој изостанак.

Члан 261.

Недолазак оптуженог на главни претрес

- (1) Ако је оптужени уредно позван, а на главни претрес не дође нити свој изостанак оправда, судија односно председник вијећа ће одгодити главни претрес и наредити да се оптужени на идући главни претрес принудно доведе. Ако до привођења оптужени оправда изостанак, судија односно председник вијећа ће опозвати наредбу о принудном довођењу.
- (2) Ако оптужени који је уредно позван очигледно избјегава да дође на главни претрес и ако принудом довођење није успјело, судија односно председник вијећа може оптуженом одредити притвор.
- (3) Против рјешења о одређивању притвора дозвољена је жалба која не одлаже његово извршење.
- (4) Ако не буде раније укинут притвор траје до објављивања пресуде а најдуже 30 дана.

Члан 262.

Забрана суђења у одсуству

Оптуженом се не може судити у одсуству.

Члан 263.

Недолазак браниоца на главни претрес

- (1) Ако бранилац који је уредно позван не дође на главни претрес, главни претрес ће се одгодити. Судија односно председник вијећа позваће браниоца да објасни разлоге свог недоласка. На основу изјаве браниоца судија односно председник вијећа ће утврдити да ли бранилац треба бити кажњен. Када се бранилац у оваквим случајевима кажњава, обавјештава се адвокатска комора чији је он члан.
- (2) Судија односно председник вијећа може да казни новчаном казном до 5.000 КМ браниоца који се није одазвао на уредан позив суда за главни претрес и није оправдао свој изостанак.
- (3) Ако је оптуженом одређен нови бранилац, главни претрес ће бити одгођен. Судија односно председник вијећа ће дати новом браниоцу довољно времена за припрему одбране, а тај временски период не може бити краћи од 15 дана ако се ради о кривичном дјелу с прописаном казном затвора десет година или тежом казном, осим ако се оптужени не одрекне овог права, а судија односно председник вијећа се увјери да краће вријеме за припрему одбране неће утицати на право оптуженог на праведно суђење.

Члан 264.

Недолазак свједока или вјештака на главни претрес

- (1) Ако је свједок или вјештак уредно позван, а на главни претрес не дође нити свој изостанак оправда, судија односно председник вијећа може наредити принудно довођење свједока или вјештака.
- (2) Свједока или вјештака који је уредно позван, а изостанак није оправдао, судија односно председник вијећа може да казни новчаном казном до 5.000 КМ.
- (3) У случају из става 1. овог члана судија односно председник вијећа ће одлучити да ли главни претрес треба одгодити.

Одјељак 4. Одађање и прекидање главног претреса

Члан 265.

Разлози за одађање главног претреса

- (1) На захтјев странака или браниоца главни претрес се може одгодити рјешењем судије односно председника вијећа ако треба прибавити нове доказе или ако је оптужени након извршеног кривичног дјела спријечен да присуствује главном претресу или ако постоје друге сметње да се главни претрес успјешно проведе.
- (2) Рјешење којим се одлаже главни претрес унијеће се у записник и, по могућности, одредиће се дан и сат наставка главног претреса. Судија односно председник вијећа ће такође наредити обезбјеђење доказа који се могу изгубити или уништити због одађања главног претреса.
- (3) Против рјешења из става 2. овог члана није дозвољена жалба.

Члан 266.

Настављање одгођеног главног претреса

- (1) Ако се главни претрес који је био одгођен држи пред истим судијом односно вијећем, претрес ће се наставити, а судија односно предсједник вијећа ће укратко изнијети ток ранијег главног претреса. Судија односно предсједник вијећа може одредити да главни претрес почне изнова.
- (2) Главни претрес који је одгођен мора поново почети ако се измијенио састав вијећа, али по саслушању странака и браниоца вијеће може одлучити да се у оваквом случају свједоци и вјештаци не саслушавају поново и да се не врши нови увиђај, него да се прочитају искази свједока и вјештака дати на ранијем главном претресу, односно да се прочита записник о увиђају.
- (3) Ако је одгађање трајало дуже од 30 дана или ако се главни претрес држи пред другим судијом односно предсједником вијећа, главни претрес мора поново почети и сви докази се морају поновно извести.

Члан 267.

Прекид главног претреса

- (1) Осим у случајевима предвиђеним овим законом, судија односно предсједник вијећа може да прекине главни претрес због одмора или због истека радног времена или да би се неки доказ прибавио у кратком времену или због припремања оптужбе или одбране.
- (2) Прекинути главни претрес наставља се увијек пред истим судијом односно вијећем.
- (3) Ако се главни претрес не може наставити пред истим судијом односно вијећем или ако је прекид главног претреса трајао дуже од 8 дана, поступиће се по одредбама члана 266. овог закона.

Одјељак 5. Записник о главном претресу

Члан 268.

Начин вођења записника

- (1) О раду на главном претресу води се записник у који се мора дословно унијети цијели ток главног претреса.
- (2) Судија односно предсједник вијећа може наредити да се одређени дио записника прочита или репродукује, а прочитаће га или репродуковати увијек ако то захтијевају странке, бранилац или лице чија се изјава уноси у записник.

Члан 269.

Уношење изреке пресуде у записник

- (1) У записник о главном претресу уноси се потпуна изрека пресуде, уз назначење да ли је пресуда јавно објављена. Изрека пресуде унесена у записник о главном претресу представља оригинал.
- (2) Ако је донесено рјешење о притвору и оно се уноси у записник о главном претресу.

Члан 270.

Чување материјалних доказа

- (1) У посебној просторији суда се похрањују и чувају материјални докази прикупљени у току кривичног поступка. Судија односно предсједник вијећа може у било које вријеме издати наредбу која се односи на контролу и располагање материјалним доказима.
- (2) Федерални министар правде донијеће прописе којима ће одредити начин и услове под којима се чувају материјални докази из става 1. овог члана.

Одјељак 6. Почетак главног претреса

Члан 271.

Улазак судије односно вијећа у судницу

- (1) Приликом уласка судије или вијећа у судницу и приликом њиховог изласка из суднице сви присутни, на позив овлашћеног лица, треба да устану.
- (2) Странке и други учесници поступка дужни су да устану кад се обраћају суду, осим ако за то постоје оправдане препреке.

Члан 272.

Услови за одржавање главног претреса

Када судија односно предсједник вијећа утврди присуство свих позваних лица на главном претресу или када одлучи да се главни претрес одржи без присуства одређених позваних лица или је одлучивање о овим стварима одгођено, позваће оптуженог и узети од њега личне податке ради утврђивања идентитета.

Члан 273.

Утврђивање идентитета оптуженог и давање упутства

- (1) Судија односно предсједник вијећа узима од оптуженог личне податке (члан 92.) да би утврдио његов идентитет.
- (2) Након утврђивања идентитета оптуженог, судија односно предсједник вијећа ће упитати странке и браниоца да ли имају примједбе на састав вијећа и надлежност суда.
- (3) Послије утврђивања идентитета оптуженог, судија односно предсједник вијећа ће упутити свједоке и вјештаке у просторију ван суднице одређену за њих, гдје ће чекати док буду позвани да свједоче. Судија односно предсједник вијећа ће упозорити свједоке да док чекају о својим исказима не разговарају са другим свједоцима. На приједлог тужиоца, оптуженог или браниоца, судија односно предсједник вијећа ће одобрити оним вјештацима на које се приједлог односи да присуствују току претреса у судници.
- (4) Уколико је присутан оштећени, али још није поднио имовинскоправни захтјев, судија односно предсједник вијећа ће га поучити да може тај захтјев да поднесе до закључења главног претреса.
- (5) Судија односно предсједник вијећа може да предузме неопходне мјере ради спречавања међусобног комуницирања свједока, вјештака и странака.

Члан 274.

Поуке оптуженом

Судија односно предсједник вијећа ће упозорити оптуженог на потребу пажљивог праћења тока претреса и поучиће га да може износити чињенице и предлагати доказе у своју корист, да може постављати питања саоптуженом, свједоцима и вјештацима и да може давати образложења у вези са њиховим исказима.

Члан 275.

Читање оптужнице и докази оптужбе и одбране

- (1) Главни претрес почиње читањем оптужнице. Оптужницу чита тужилац.
- (2) Након тога тужилац ће укратко изнијети доказе на којима заснива оптужницу. Након читања оптужнице судија односно предсједник вијећа упитаће оптуженог да ли је разумио њене наводе. Ако судија односно предсједник вијећа установи да оптужени није разумио оптужницу, укратко ће је изложити оптуженом на начин који му је разумљив.
- (3) Оптужени или његов бранилац могу након тога изложити одбрану и укратко изнијети доказе које ће понудити у својој одбрани.

Одјељак 7. Доказни поступак

Члан 276.

Извођење доказа

- (1) Странка и бранилац имају право да позивају свједоке и изводе доказе.
- (2) Осим ако судија односно вијеће у интересу правде не одреди другачије, докази се на главном претресу изводе сљедећим редом:
 - а) докази оптужбе,
 - б) докази одбране,
 - ц) докази оптужбе којима се побијају наводи одбране (реплика),
 - д) докази одбране као одговор на побијање (дуплика),
 - е) докази чије је извођење наредио судија односно вијеће,
 - ф) све релевантне информације које могу да помогну судији односно вијећу при одмјеравању одговарајуће кривичноправне санкције, ако оптужени буде проглашен кривим по једној или више тачака оптужнице.

- (3) Приликом извођења доказа дозвољено је директно, унакрсно и додатно испитивање. Директно испитивање врши страна која позива свједока, али судија односно вијеће може у сваком моменту да постави питање свједоку.

Члан 277.

Директно, унакрсно и додатно испитивање свједока

- (1) Дозвољено је испитивање свједока од странке односно браниоца који је позвао свједока (директно испитивање), затим испитивање тог свједока од супротне странке, односно браниоца (унакрсно испитивање) и поновно испитивање свједока од странке односно браниоца који га је позвао. Свједока испитује странка која га је позвала, али судија односно предсједник и чланови вијећа могу у свакој фази испитивања поставити свједоку одговарајуће питање. Питања свједоку од супротне странке ограничавају се на питања која су претходно постављена током испитивања свједока од странке која је позвала свједока и питања у корист сопствених твђења. Питања на поновном испитивању свједока од странке која га је позвала ограничавају се и односе на питања постављена током испитивања свједока од супротне странке. Након што свједок буде испитан, судија односно предсједник и чланови вијећа могу му постављати питања.
- (2) Питања која наводе на одговор који се жели чути не могу се постављати при директном испитивању, осим у случају потребе разјашњења изјаве свједока. У правилу, питања која наводе на одговор који се жели чути су дозвољена само приликом унакрсног испитивања. Када странка позове свједока супротне странке или када свједок показује одбојан став или не жели да сарађује, судија односно предсједник вијећа може да дозволи употребу питања која наводе на одговор који се жели чути.
- (3) Судија, односно предсједник вијећа ће у одговарајућој мјери контролисати начин и редослијед испитивања свједока и извођења доказа, водећи рачуна да испитивање и извођење доказа буде ефикасно за утврђивање истине, да се избјегне непотребно губљење времена и заштите свједоци од узнемиравања и збуњивања.
- (4) Приликом извођења доказа из члана 276. став 2. тачка е) овог закона суд ће испитати свједока, а након тога дозволиће странкама и браниоцу да постављају питања.

Члан 278.

Право суда да се дозволи питање или доказ

- (1) Судија односно предсједник вијећа ће забранити питање и одговор на питање које је већ постављено, ако је то питање по његовој оцјени недозвољено или неважно за предмет.
- (2) Ако судија односно предсједник вијећа закључи да околности које странка и бранилац жели да докаже немају значаја за предмет или да је понуђени доказ непотребан, одбиће извођење таквог доказа.

Члан 279.

Посебна правила о доказима у случајевима сексуалних деликата

- (1) У поступку се не могу користити као докази чињенице које се односе на раније сексуално понашање оштећене стране и њене сексуалне предиспозиције.
- (2) Изузетно од става 1. овог члана, може се у поступку користити доказ да сперма, медицинска документација о повредама или други материјални докази потичу од другог лица, а не од оптуженог.
- (3) У случајевима почињења кривичних дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, пристанак жртве се не може употријебити у прилог одбране оптуженог.
- (4) Прије прихватања доказа у складу са овим чланом обавиће се одговарајуће саслушање са кога је искључена јавност.
- (5) Захтјев, пратећа документација и записник са саслушања чувају се запечатени у посебном омоту, осим ако суд не одреди другачије.

Члан 280.

Посљедице признања оптуженог

Ако је признање оптуженог на главном претресу потпуно и у складу са прије изведеним доказима, у доказном поступку извешће

се само они докази који се односе на одлуку о кривичноправној санкцији.

Члан 281.

Полагање заклетве односно давање изјаве

- (1) Сви свједоци полагају заклетву или дају изјаву прије свједочења која замјењује заклетву.
- (2) Текст заклетве односно изјаве гласи: "Заклињем се чашћу и савјешћу - изјављујем да ћу говорити истину о свему што ће ме суд питати и да нећу ускратити, додати или промијенити ништа мени познато о овом предмету."
- (3) Ниједи свједоци који знају читати и писати полагају заклетву односно дају изјаву потписивањем текста заклетве односно изјаве, а глуви свједоци читају текст заклетве односно изјаве. Ако глуви или ниједи свједоци не знају да читају ни пишу, заклетва односно изјава се даје уз помоћ тумача.

Члан 282.

Заштита свједока од вријеђања, пријетњи и напада

- (1) Судија односно предсједник вијећа дужан је да заштити свједока од вријеђања, пријетње и напада.
- (2) Судија односно предсједник вијећа ће упозорити или новчано казнити учесника у поступку или било коју другу особу која вријеђа, пријети или доводи у опасност безбједност свједока пред судом. У случају новчаног кажњавања примијењује се одредба члана 257. овог закона.
- (3) У случају озбиљне пријетње свједоку, судија односно предсједник вијећа ће обавијестити тужиоца ради предузимања кривичног гоњења.
- (4) На приједлог странке или браниоца, судија односно предсједник вијећа наредиће полицијским органима предузимање мјера неопходних за заштиту свједока.

Члан 283.

Кажњавање за одбијање свједочења

- (1) Ако свједок одбије да свједочи без оправданог разлога и послједице упозорења на посљедице, може бити кажњен новчаном казном до 30.000 КМ.
- (2) Против рјешења из става 1. дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења.

Члан 284.

Ангажовање свједока

- (1) Вјештака могу да ангажују странке, бранилац и суд.
- (2) Трошкове вјештака из става 1. овог члана сноси онај који га је ангажовао.

Члан 285.

Испитивање вјештака

- (1) Прије испитивања вјештака, судија односно предсједник вијећа опоменуће га и на његову дужност да изнесе налаз и мишљење на најбољи могући начин и у складу са вјештином и правилима струке и упозориће га да давање лажног исказа о налазу и мишљењу представља кривично дјело.
- (2) Вјештак ће положити заклетву односно дати изјаву прије свједочења.
- (3) Заклетва односно изјава се даје усмено.
- (4) Текст заклетве односно изјаве гласи: "Заклињем се чашћу-изјављујем да ћу говорити истину и да ћу тачно и потпуно изнијети свој налаз и мишљење."
- (5) Вјештак износи свој налаз и мишљење усмено на главном претресу. У том случају вјештак ће бити директно, унакрсно, односно додатно испитан од обе странке и браниоца, односно суда.
- (6) Писани налаз и мишљење вјештака биће прихваћен као доказни материјал само уколико је тај вјештак свједочио на претресу.

Члан 286.

Отпуштање свједока и вјештака

- (1) Саслушани свједоци и вјештаци остаће испред суднице, уколико их судија односно предсједник вијећа потпуно не отпусти након испитивања од странака и браниоца.
- (2) На приједлог странке или браниоца или по службеној дужности, судија односно предсједник вијећа може наредити да испитани свједоци и вјештаци напусте судницу и да буду

накладно позвани и поново испитани у присуству или одсуству осталих свједока и вјештака.

Члан 287.

Саслушање ван суднице

- (1) Ако се у току суђења сазна да свједок или вјештак није у могућности да дође пред суд, или да би његов долазак био повезан са несразмјерним тешкоћама, судија односно предсједник вијећа може наредити да се свједок односно вјештак испита ван суднице, уколико његово свједочење сматра важним. Судија односно предсједник вијећа, странке и бранилац присуствоваће испитивању, а испитивање ће се провести у складу с чланом 277. овог закона.
- (2) Ако судија односно предсједник вијећа нађе да је то неопходно, испитивање свједока се може извршити приликом реконструкције догађаја ван суднице. Судија односно предсједник вијећа, странке и бранилац ће бити присутне на реконструкцији, а испитивање ће се провести у складу са чланом 277. овог закона.
- (3) Странке, бранилац и оштећени увијек се обавјештавају о времену и мјесту испитивања свједока или извођењу реконструкције, са упутством да странке, бранилац и свједоци морају присуствовати овим радњама. Саслушање ће се провести као да се изводи на главном претресу у складу са чланом 277. овог закона.
- (4) Ако судија односно предсједник вијећа нађе да је то неопходно, на испитивање малолетника као свједока сходно се примјењују одредбе члана 100. става 6. и члана 104. овог закона.

Члан 288.

Изузеци од непосредног провођења доказа

- (1) Искази дати у истрази дозвољени су као доказ на главном претресу и могу бити кориштени приликом директног и унакрсног испитивања или побијања изнесених навода или у одговору на побијање или за додатно испитивање. У овом случају лицу се може дати могућност да објасни или побије свој претходни исказ.
- (2) Изузетно од става 1. овог члана, записници о исказима датим у истрази могу се по одлуци судије односно вијећа прочитати и користити као доказ на главном претресу само у случају ако су испитана лица умрла, психички обољела, или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ, или је значајно отежан из важних узрока.

Члан 289.

Записници о доказном материјалу

- (1) Записник о увиђају на лицу мјеста, о претресању стана или лица, о одузимању ствари, књига, записника и осталих доказа изнијеће се на главном претресу да би се утврдио њихов садржај, а према оцјени судије односно предсједника вијећа њихов садржај се може укратко унијети у записник о главном претресу.
- (2) За проверу јеродостојности писмена, записа или фотографије, потребни су оригинално писмено, запис или фотографија, осим ако није другачије прописано овим законом.
- (3) Изузетно од става 2. овог члана може се користити као доказ и овјерена копија оригинала, као и копија која је потврђена као неизмјењена у односу на оригинал.
- (4) Доказни материјал из става 1. овог члана се чита уколико се странке и бранилац другачије не договоре.

Члан 290.

Измјена оптужбе

Ако тужилац оцијени да изведени докази указују да се измијенило чињенично стање изнесено у оптужници, он може на главном претресу измијенити оптужницу. Ради припремања одбране главни претрес се може одгодити. У овом случају не врши се потврђивање оптужнице.

Члан 291.

Допуна доказног поступка

- (1) Након извођења доказа, судија односно предсједник вијећа ће упитати странке и браниоца да ли имају још неки доказни приједлог.
- (2) Уколико странке и бранилац немају нове доказне приједлоге или приједлози буду одбијени, судија односно

предсједник вијећа ће објавити да је доказни поступак завршен.

Члан 292.

Завршна ријеч

- (1) Након завршетка доказног поступка, судија односно предсједник вијећа позваће тужиоца, оштећеног, браниоца и оптуженог ради давања завршне ријечи. Посљедња ријеч увијек припада оптуженом.
- (2) Ако оптужницу заступа више тужилаца или оптужени има више од једног браниоца сви могу да дају завршну ријеч, али се њихова излагања не могу понављати и могу бити временски ограничена.

Члан 293.

Завршетак главног претреса

Након завршне ријечи судија односно предсједник вијећа објављује да је главни претрес завршен, а суд се повлачи на вијећање и гласање ради доношења пресуде.

ГЛАВА XXII - ПРЕСУДА

Одјељак 1. Изрицање пресуде

Члан 294.

Изрицање и објављивање пресуде

Пресуда се изриче и објављује у име Федерације Босне и Херцеговине.

Члан 295.

Везаност пресуде за оптужбу

- (1) Пресуда се може односити само на лице које је оптужено и само на дјело које је предмет оптужбе садржане у потврђеној, односно на главном претресу измијењеној оптужници.
- (2) Суд није везан за приједлоге у погледу правне оцјене дјела.

Члан 296.

Докази на којима се заснива пресуда

- (1) Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.
- (2) Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Одјељак 2. Врсте пресуда

Члан 297.

Мериторне и процесне пресуде

- (1) Пресудом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се проглашава кривим.
- (2) Ако оптужба обухвата више кривичних дијела у пресуди ће се изрећи да ли се и за које дјело оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се проглашава кривим.

Члан 298.

Пресуда којом се оптужба одбија

Пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи:

- а) ако за пресуђивање суд није стварно надлежан;
- б) ако је поступак вођен без захтјева тужиоца;
- ц) ако је тужилац од започињања па до завршетка главног претреса одустао од оптужнице;
- д) ако није било потребног одобрења или ако је надлежни државни орган одустао од одобрења;
- е) ако је оптужени за исто дјело већ правоснажно осуђен, ослобођен од оптужбе или је поступак против њега рјешењем правоснажно обустављен, а не ради се о рјешењу о обустављању поступка из члана 342. овог закона;
- ф) ако је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од гоњења или се кривично гоњење не може предузети због застарјелости или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.

Члан 299.

Пресуда којом се оптужени ослобађа од оптужбе

Пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе суд ће изрећи:

- а) ако дјело за које се оптужени оптужује није законом прописано као кривично дјело,
- б) ако постоје околности које искључују кривичну одговорност оптуженог,
- ц) ако није доказано да је оптужени починио кривично дјело за које се оптужује.

Члан 300.

Пресуда којом се оптужени проглашава кривим

- (1) У пресуди којом се оптужени проглашава кривим, суд ће изрећи:
 - а) за које се кривично дјело оптуженик проглашава кривим, уз навођење чињеница и околности које чине обилежја кривичног дјела, као и оних од којих зависи примјена одређене одредбе Кривичног закона;
 - б) законски назив кривичног дјела и које су одредбе Кривичног закона примјењене;
 - ц) каква се казна изриче оптуженом или се по одредбама Кривичног закона ослобађа од казне;
 - д) одлуку о условној осуди;
 - е) одлуку о безбједносним мјерама, о одузимању имовинске користи и одлуку о враћању предмета (члан 88.) ако предмети до тада нису враћени власнику односно држаоцу;
 - ф) одлуку о урачунавању притвора или већ издржане казне;
 - г) одлуку о трошковима кривичног поступка, о имовинскоправном захтјеву, као и о томе да се правоснажна пресуда треба објавити путем средстава јавног информисања;
- (2) Ако је оптуженом изречена новчана казна у пресуди ће се одредити рок у којем се новчана казна треба платити и начин замјене извршења новчане казне у случају да се новчана казна не може наплатити.

Одјељак 3. Објављивање пресуде

Члан 301.

Вријеме и мјесто објављивања пресуде

- (1) Пошто је пресуда изречена суд ће је одмах објавити. Ако суд није у могућности да истог дана по завршетку главног претреса изрекне пресуду, одложиће објављивање пресуде највише за три дана и одредиће вријеме и мјесто објављивања пресуде.
- (2) Суд ће у присутности странака и бранилаца, њихових законских заступника и опуномоћеника да јавно прочита изреку и приопшти укратко разлоге пресуде.
- (3) Објављивање пресуде ће се извршити и кад странка, бранилац, законски заступник или опуномоћеник није присутан. Суд може одлучити да оптуженом који је одсутан, пресуду усмено приопшти судија односно предсједник вијећа или да му се пресуда само достави.
- (4) Ако је јавност на главном претресу била искључена, изрека пресуде ће се увијек прочитати на јавном засједању. Вијеће ће одлучити да ли ће и колико искључити јавност приликом објављивања разлога пресуде.
- (5) Сви присутни саслушаће читање изреке пресуде стојећи.

Члан 302.

Притвор после изрицања пресуде

За одређивање, продужење или укидање притвора после објављивања пресуде до њене правоснажности примјењиваће се одредба члана 152. овог закона.

Члан 303.

Поука о праву на жалбу и друга упозорења

- (1) По објављивању пресуде судија односно предсједник вијећа ће поучити оптуженог и оштећеног о праву на жалбу, као и о праву на одговор на жалбу.
- (2) Ако је оптуженом изречена условна осуда, упозориће га судија односно предсједник вијећа на значај условне осуде и на услове којих се мора придржавати.
- (3) Судија односно предсједник вијећа ће упозорити оптуженог да до правоснажног окончања поступка обавијести суд о свакој промјени адресе.

Одјељак 4. Писана израда и достављање пресуде

Члан 304.

Писана израда пресуде

- (1) Пресуда која је објављена мора се писано израдити у року од 15 дана по објављивању, а у сложеним стварима изузетно у року од 30 дана. Ако пресуда није израђена у тим роковима, судија односно предсједник вијећа је дужан да обавијести предсједника суда због чега то није урађено. Предсједник суда ће, по потреби, предузети мјере да се пресуда што прије изради.
- (2) Пресуду потписују судија односно предсједник вијећа и записничар.
- (3) Овјерени препис пресуде доставиће се тужиоцу и оштећеном, а оптуженом и браниоцу сходно члану 185. овог закона. Ако се оптужени налази у притвору, овјерени преписи пресуде морају бити достављени у роковима из става 1. овог члана.
- (4) Оптуженом и оштећеном доставиће се и поука о праву на жалбу.
- (5) Овјерени препис пресуде суд ће с поуком о праву на жалбу доставити лицу чији је предмет одузет том пресудом, као и правном лицу ком је изречено одузимање имовинске користи. Правоснажна пресуда ће се доставити оштећеном.

Члан 305.

Садржај пресуде

- (1) Писано израђена пресуда мора потпуно одговарати пресуди која је објављена. Пресуда мора имати увод, изреку и образложење.
- (2) Увод пресуде садржи: назначење да се пресуда изриче у име Федерације Босне и Херцеговине, назив суда, име и презиме предсједника и чланова вијећа и записничара, име и презиме оптуженог, кривично дјело за које је оптужен и да ли је био присутан на главном претресу, дан главног претреса и да ли је главни претрес био јаван, име и презиме тужиоца, браниоца, законског заступника и опуномоћеника који су били присутни на главном претресу и дан објављивања изречене пресуде.
- (3) Изрека пресуде садржи личне податке о оптуженом и одлуку којом се оптужени проглашава кривим за кривично дјело за које је оптужен или којом се ослобађа од оптужбе за то дјело или којом се оптужба одбија.
- (4) Ако је оптужени проглашен кривим, изрека пресуде мора обухватити потребне податке из члана 300. овог закона, а ако је ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена, изрека пресуде мора обухватити опис дјела за које је оптужен и одлуку о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтјеву, ако је био постављен.
- (5) У случају стицаја кривичних дјела суд ће у изреку пресуде унијети казне утврђене за свако појединачно кривично дјело, а затим јединствену казну која је изречена за сва дјела у стицају.
- (6) У образложењу пресуде суд ће изнијети разлоге за сваку тачку пресуде.
- (7) Суд ће одређено и потпуно изнијети које чињенице и из којих разлога узима као доказане или недоказане, дајући нарочито оцјену вјеродостојности противрјечних доказа, из којих разлога није уважио поједине приједлоге странака, из којих разлога је одлучио да се не саслуша непосредно свједок или вјештак чији је исказ прочитан, којим разлозима се руководио при рјешавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли постоји кривично дјело и кривична одговорност оптуженог и при примјењивању одређених одредаба Кривичног закона на оптуженог и његово дјело.
- (8) Ако је оптуженом изречена казна, у образложењу ће се навести које је околности суд узео у обзир при одмјеравању казне. Суд ће посебно образложити којим се разлозима руководио при одлуци да казну треба ублажити или оптуженог ослободити од казне или изрећи условну осуду или да треба изрећи безбједносну мјеру или одузимање имовинске користи.
- (9) Ако се оптужени ослобађа од оптужбе у образложењу ће се нарочито навести из којих се разлога из члана 299. овог закона то чини.
- (10) У образложењу пресуде којом се оптужба одбија суд се неће упуштати у оцјену главне ствари, него ће се ограничити само на разлоге за одбијање оптужбе.

Члан 306.

Исправке у пресуди

- (1) Грешке у именима и бројевима, као и друге очигледне грешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несагласности писано изражене пресуде с оригиналом исправиће, посебним рјешењем, судија односно предсједник вијећа на захтјев странке и браниоца или по службеној дужности.
- (2) Ако постоји несагласност између писано изражене пресуде и њеног оригинала у погледу података из члана 300. став 1. тач. од а) до е) и тачке г) овог закона, рјешење о исправци доставиће се лицима из члана 303. овог закона. У том случају рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања тог рјешења, против кога посебна жалба није дозвољена.

ГЛАВА XXIII - РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ**Одјељак 1 - Жалба на првостепену пресуду**

Члан 307.

Право на жалбу и рок

- (1) Против пресуде донесене у првом степену може се поднијети жалба другостепеном суду у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.
- (2) У сложеним стварима, на захтјев странака и бранилаца, суд може продужити рок за жалбу најдуже за 15 дана.
- (3) До одлуке суда о захтјеву из става 2. овог члана не тече рок за жалбу.
- (4) Благовремено поднесена жалба одлаже извршење пресуде.

Члан 308.

Субјекти жалбе

- (1) Жалбу могу поднијети странке, бранилац и оштећени.
- (2) У корист оптуженог жалбу могу поднијети законски заступник, брачни односно ванбрачни друг оптуженог, сродник по крви у правој линији, усвојилац, усвојеник, брат, сестра и хранилац. Рок за жалбу и у том случају тече од дана кад је оптуженом или његовом браниоцу достављен препис пресуде.
- (3) Тужилац може да поднесе жалбу како на штету тако и у корист оптуженог.
- (4) Оштећени може да побија пресуду само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и одлуке о имовинско-правном захтјеву.
- (5) Жалбу може да поднесе и лице чији је предмет одузет или од ког је одузета имовинска корист прибављена кривичним дјелом.
- (6) Бранилац и лица из става 2. овог члана могу да поднесу жалбу и без нарочитог овлаштења оптуженог, али не и против његове воље, осим ако је оптуженом изречена казна дуготрајног затвора.

Члан 309.

Одрицање и одустајање

- (1) Оптужени се може одрећи права на жалбу само пошто му је пресуда достављена. Оптужени се и прије тога може одрећи права на жалбу ако се тужилац одрекао права на жалбу, осим ако би оптужени према пресуди требао да издржава казну затвора. До доношења одлуке вијећа апелационог одјељења оптужени може да одустане од већ поднесене жалбе.
- (2) Тужилац се може одрећи права на жалбу од момента објављивања пресуде па до истека рока за подношење жалбе, а може до доношења одлуке вијећа апелационог одјељења одустати од већ поднесене жалбе.
- (3) Одрицање и одустајање од жалбе не може се опозвати.

Члан 310.

Садржај жалбе и отклањање недостатака жалбе

- (1) Жалба треба садржавати:
 - а) назначење пресуде против које се подноси жалба (назив суда, број и датум пресуде),
 - б) основ за побијање пресуде,
 - ц) образложење жалбе,
 - д) приједлог да се побијена пресуда потпуно или дјелимично укине или преиначи,
 - е) потпис лица које подноси жалбу.

- (2) Ако је жалбу поднио оптужени или друго лице из члана 308. став 2. овог закона, а оптужени нема браниоца или ако је жалбу поднио оштећени који нема опуномоћеника, а жалба није састављена у складу с одредбама става 1. овог члана, суд ће позвати жалиоца да у одређеном року допуни жалбу писаним поднеском или усмено на записник код суда. Ако жалилац не поступи по овом позиву, суд ће одбацити жалбу ако не садржи податке из става 1. тачке б), ц) и е) овог члана, а ако жалба не садржи податак из става 1. тачке а) овог члана, одбациће је ако се не може утврдити на коју се пресуду односи. Ако је жалба поднесена у корист оптуженог, доставиће се апелационом одјељењу ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће се ако се то не може утврдити.
- (3) Ако је жалбу поднио оштећени који има опуномоћеника или тужилац, а жалба не садржи податке из става 1. тачке б), ц) и е) овог члана или ако жалба не садржи податак из става 1. тачке а) овог члана, а не може се утврдити на коју се пресуду односи, жалба ће се одбацити. Жалба са овим недостацима поднесена у корист оптуженог који има браниоца доставиће се апелационом одјељењу ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће се ако се то не може утврдити.
- (4) У жалби се могу износити нове чињенице и нови докази који и поред дужне пажње и опреза нису могли бити представљени на главном претресу. Жалилац је дужан навести разлоге зашто их раније није изнио. Позивајући се на нове чињенице, жалилац је дужан да наведе доказе којима би се те чињенице имале доказати, а позивајући се на нове доказе, дужан је да наведе чињенице које помоћу тих доказа жели доказати.

Члан 311.

Жалбени основ

Пресуда се може побијати:

- а) због битне повреде одредаба кривичног поступка,
- б) због повреде Кривичног закона,
- ц) због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања,
- д) због одлуке о кривичноправним санкцијама, одузимању имовинске користи, трошковима кривичног поступка, имовинскоправном захтјеву, као и због одлуке о објављивању пресуде путем средстава јавног информисања.

Члан 312.

Битне повреде одредаба кривичног поступка

- (1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:
 - а) ако је суд био непрописно састављен или ако је у изрицању пресуде учествовао судија који није учествовао на главном претресу или који је правоснажном одлуком изузет од суђења;
 - б) ако је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети;
 - ц) ако је главни претрес одржан без лица чија је присутност на главном претресу по закону обавезна или ако је оптуженом, браниоцу или оштећеном, противно његовом захтјеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса;
 - д) ако је повријеђено право на одбрану;
 - е) ако је противно закону била искључена јавност на главном претресу;
 - ф) ако је суд повриједио прописе кривичног поступка о постојању одобрења надлежног органа;
 - г) ако је суд донио пресуду а није био стварно надлежан или ако је неправилно одбио оптужбу због стварне ненадлежности;
 - х) ако суд својом пресудом није потпуно ријешио предмет оптужбе;
 - и) ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати пресуда;
 - ј) ако је оптужба прекорачена;
 - к) ако је изрека пресуде неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о релевантним чињеницама.
- (2) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји и ако суд за вријеме припремања главног претреса или у току главног претреса или приликом доношења пресуде није примјенио или је неправилно примјенио неку одредбу овог

закона, а то је било или је могло бити од утицаја на законито и правилно доношење пресуде.

Члан 313.

Повреде Кривичног закона

Повреда Кривичног закона постоји ако је Кривични закон повријеђен по питању:

- да ли је дјело за које се оптужени гони кривично дјело;
- постоје ли околности које искључују кривичну одговорност;
- постоје ли околности које искључују кривично гоњење, а нарочито да ли је наступила застарјелост кривичног гоњења или је гоњење искључено због амнестије или помиловања или је ствар већ правоснажно пресуђена;
- да ли је у погледу кривичног дјела које је предмет оптужбе примијењен закон који се не може примијенити;
- да ли је одлуком о казни или условној осуди, односно одлуком о безбједносној мјери или о одузимању имовинске користи прекорачено овлаштење које суд има по закону;
- да ли су правилно примијењене одредбе о урачунавању притвора и издржане казне.

Члан 314.

Погрешно или непотпуно чињенично стање

- Пресуда се може побијати због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања кад је суд неку релевантну чињеницу погрешно утврдио или је није утврдио.
- Непотпуно утврђено чињенично стање постоји и кад на то указују нове чињенице или нови докази.

Члан 315.

Одлуке о кривичноправној санкцији, трошковима поступка, имовинскоправном захтјеву и објављивању пресуде

- Пресуда се може побијати због одлуке о казни и условној осуди кад том одлуком није прекорачено законско овлаштење, али суд није правилно одмјерио казну, с обзиром на околности које утичу да казна буде већа или мања и због тога што је суд примијенио или није примијенио одредбе о ублажавању казне, о ослобађању од казне, или о условној осуди, иако су за то постојали законски услови.
- Одлука о безбједносној мјери или о одузимању имовинске користи може се побијати ако не постоји повреда закона из члана 313. тачке е) овог закона, али је суд неправилно донио ову одлуку или није изрекао безбједносну мјеру односно одузимање имовинске користи, иако су за то постојали законски услови. Из истих разлога може се побијати одлука о трошковима кривичног поступка.
- Одлука о имовинскоправном захтјеву, као и одлука о објављивању пресуде путем средстава јавног информисања може се побијати кад је суд о овим питањима донио одлуку противно законским одредбама.

Члан 316.

Подношење жалбе

- Жалба се подноси суду у довољном броју примјерака за суд, као и за противну странку и браниоца, ради давања одговора.
- Неблаговремену (члан 326.), недозвољену (члан 327.) и изјављену од неовлашћеног лица (члан 308.) жалбу одбацаће рјешењем судија односно предсједник вијећа.

Члан 317.

Одговор на жалбу

Примјерак жалбе доставља се противној странци и браниоцу (члан 185.) који могу у року од осам дана од дана пријема да поднесу суду одговор на жалбу. Жалба и одговор на жалбу са свим списима, доставља се апелационом одјељењу.

Члан 318.

Судија извјестилац

- Кад спис по жалби стигне апелационом суду, предсједник апелационог суда доставља спис предсједнику апелационог вијећа који одређује судију извјестиоца.
- Судија извјестилац може, по потреби, од судије односно предсједника вијећа које је донијело побијену пресуду да прибави извјештај о повредама одредаба кривичног поступка, а може и да провери наводе жалбе у погледу нових

доказа и нових чињеница или прибави потребне извјештаје или списе.

- Када судија извјестилац припреми спис, предсједник вијећа ће да закаже сједницу вијећа.

Члан 319.

Сједница вијећа

- О сједници вијећа обавијестиће се тужилац, оптужени и његов бранилац.
- Ако се оптужени налази у притвору или на издржавању казне обезбједиће се његова присутност.
- Сједница вијећа почиње излагањем подносиоца жалбе, а послје тога друга странка излаже одговор на жалбу. Вијеће може од странака и браниоца који су присутни сједници да затражи потребно објашњење у вези са жалбом и одговором на жалбу. Странке и бранилац могу предложити да се прочитају поједини списи и могу, на дозволу предсједника вијећа да дају потребна објашњења за своје ставове из жалбе, односно одговора на жалбу не понављајући оно што је садржано у објашњењима.
- Недолазак странака и браниоца који су уредно обавијештени не спречава одржавање сједнице вијећа.
- На сједници вијећа којој су присутне странке и бранилац јавност се може искључити само под условима одређеним овим законом (чл. од 250. до 252).
- Записник о сједници вијећа прикључује се списима.
- Рјешења из чл. 326. и 327. овог закона могу се донијети и без обавјештавања странака и браниоца о сједници вијећа.

Члан 320.

Одлучивање на сједници вијећа или на претресу

Вијеће апелационог одјељења доноси одлуку на сједници вијећа или на основу одржаног претреса.

Члан 321.

Границе испитивања пресуде

Вијеће апелационог одјељења испитује пресуду у оном дијелу у којем се она побија жалбом.

Члан 322.

Забрана *reformatio in peius*

Ако је поднесена жалба само у корист оптуженог, пресуда се не смије измијенити на његову штету.

Члан 323.

Проширено дјеловање жалбе

Жалба због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања или због повреде Кривичног закона поднесена у корист оптуженог садржи у себи и жалбу због одлуке о кривичноправној санкцији и о одузимању имовинске користи (члан 315.).

Члан 324.

Beneficium cohaesionis

Ако вијеће апелационог одјељења поводом ма чије жалбе утврди да су разлози због којих је донио одлуку у корист оптуженог од користи и за неког од саоптужених који није поднио жалбу или је није поднио у том правцу, поступиће по службеној дужности као да таква жалба постоји.

Члан 325.

Одлуке по жалби

- Вијеће апелационог одјељења може на сједници вијећа да одбаци жалбу као неблаговремену или као недозвољену или одбије жалбу као неосновану и потврди првостепену пресуду или преиначи првостепену пресуду, или укине пресуду и одржи претрес.
- О свим жалбама против исте пресуде вијеће апелационог одјељења одлучује једном одлуком.

Члан 326.

Одбацивање жалбе као недозвољене

Жалба ће се одбацивати рјешењем као неблаговремена ако се утврди да је поднијета након истека законског рока за њено подношење.

Члан 327.

Одбацивање жалбе као недозвољене

Жалба ће се одбацити рјешењем као недозвољена ако се утврди да је жалбу поднијело лице које није овлаштено за подношење жалбе или лице које се одрекло права на жалбу, или ако се утврди одустанак од жалбе или да је послје одустајања поново поднесена жалба, или ако жалба по закону није дозвољена.

Члан 328.

Одбијање жалбе

Вијеће апелационог одјељења ће пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду кад утврди да не постоје разлози због којих се пресуда побија жалбом.

Члан 329.

Преиначавање првостепене пресуде

- (1) Вијеће апелационог одјељења ће, уважавајући жалбу, пресудом преиначити првостепену пресуду ако сматра да су релевантне чињенице у првостепеној пресуди правилно утврђене и да се, с обзиром на утврђено чињенично стање по правилној примјени закона, треба да донесе другачија пресуда, а према стању ствари и у случају повреде из члана 312. става 1. тачке ф) и ј) овог закона.
- (2) Ако су се због преиначавања првостепене пресуде стекли услови да се одреди односно укине притвор на основу члана 152. ст. 1. и 2. овог закона, вијеће апелационог одјељења ће о томе да донесе посебно рјешење против којег није дозвољена жалба.

Члан 330.

Укидање првостепене пресуде

- (1) Вијеће апелационог одјељења ће, уважавајући жалбу, рјешењем укинути првостепену пресуду и одредити одржавање претреса ако утврди да:
 - а) постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 329. став 1. овог закона,
 - б) је потребно извести нове доказе или поновити већ у првостепеном поступку изведене доказе због којих је чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено.
- (2) Вијеће апелационог одјељења може и дјелимично укинути првостепену пресуду ако се поједини дијелови пресуде могу издвојити без штете за правилно пресуђивање и у односу на тај дио одржати претрес.
- (3) Ако се оптужени налази у притвору, вијеће апелационог одјељења ће испитати постоје ли још разлози за притвор и донијеће рјешење о продужењу или укидању притвора. Против овог рјешења није дозвољена жалба.
- (4) Ако је оптужени у притвору, вијеће апелационог одјељења је дужно да донесе одлуку најкасније у року од три мјесеца од дана када је примило списе.

Члан 331.

Образложење одлуке којом се укида првостепена пресуда

У образложењу пресуде, у дијелу којим се укида првостепена пресуда или у рјешењу којим се укида првостепена пресуда, навешће се само кратки разлози за укидање.

Члан 332.

Претрес пред вијећем апелационог одјељења

- (1) Одредбе које се односе на главни претрес у првостепеном поступку сходно се примјењују и на претрес пред вијећем апелационог одјељења.
- (2) Ако вијеће апелационог одјељења установи да је потребно поново извести већ изведене доказе у првостепеном поступку, искази саслушаних свједока и вјештака и писани налаз и мишљење биће прихваћени као доказни материјал уколико су ти свједоци и вјештаци приликом свједочења били унакрсно испитани од супротне странке и браниоца, или нису били унакрсно испитани од супротне странке или браниоца иако им је то било омогућено, као и уколико се ради о доказима из члана 276. став 2. тачка е) овог закона. У том случају њихови искази на претресу се могу читати.
- (3) Одредбе става 2. овог члана се не односе на лица која могу одбити да свједоче из члана 97. овог закона.

Одјељак 2 - Жалба на другостепену пресуду

Члан 333.

Услови за подношење жалбе и поступак по жалби

- (1) Против пресуде суда који рјешава у другом степену дозвољена је жалба ако је суд који рјешава у другом степену преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени проглашава кривим.
- (2) О жалби против другостепене пресуде из става 1. овог члана рјешава Врховни суд Федерације на сједници вијећа, у складу са одредбама које важе за поступак пред другостепеним судом.

Одјељак 3. Жалба на рјешење

Члан 334.

Дозвољеност жалбе на рјешење

- (1) Против рјешења суда донесеног у првом степену странке, бранилац и лица чија су права повријеђена могу да поднесу жалбу увијек кад у овом закону није изричито одређено да жалба није дозвољена.
- (2) Против рјешења вијећа донесеног у току истраге није дозвољена жалба, ако овим законом није другачије прописано.
- (3) Рјешења која се доносе ради припремања главног претреса и пресуде могу се побијати само у жалби на пресуду.

Члан 335.

Општи рок за подношење жалбе

- (1) Жалба се подноси суду који је донио рјешење.
- (2) Ако овим законом није другачије одређено, жалба на рјешење подноси се у року од три дана од дана достављања рјешења.

Члан 336.

Суспензивно дјеловање жалбе

Ако у овом закону није другачије одређено, подношењем жалбе на рјешење одгађа се извршење рјешења против ког је поднесена жалба.

Члан 337.

Одлучивање о жалби на рјешење

- (1) О жалби против рјешења донесеног у првом степену одлучује вијеће апелационог одјељења вишег суда, ако овим законом није другачије одређено. О жалби против рјешења донесеног у првом степену пред Врховним судом Федерације одлучује вијеће апелационог одјељења тог суда.
- (2) О жалби против рјешења судије за претходни поступак, односно судије за претходно саслушање одлучује вијеће истог суда (члан 25. став 6.), осим ако овим законом није другачије прописано.
- (3) Одлучујући о жалби суд може рјешењем одбацити жалбу као неблаговремену или као недозвољену, одбити жалбу као неосновану или уважити жалбу и рјешење преиначити или укинути и, по потреби, предмет упутити на поновно одлучивање.

Члан 338.

Сходна примјена одредаба о жалби на првостепену пресуду

На поступак по жалби на рјешење сходно се примјењују одредбе чл. 308., 310. и члана 316. став 2., члана 318. став 1. и чл. 322. и 324. овог закона.

Члан 339.

Сходна примјена одредаба овог закона и на друга рјешења

Ако овим законом није другачије одређено одредбе чл. 334. и 338. овог закона сходно се примјењују и на сва остала рјешења која се доносе по овом закону.

ГЛАВА XXIV - ВАНРЕДНИ ПРАВНИ ЛИЈЕК**Понављање поступка**

Члан 340.

Општа одредба

Кривични поступак који је довршен правоснажним рјешењем или је пресудом оптужба правоснажно одбијена зато што није било потребно одобрења, поступак ће се на захтјев тужиоца наставити чим престану узроци због којих су донесене наведене одлуке.

Члан 341.

Настављање кривичног поступка

Ако је кривични поступак рјешењем правоснажно обустављен или је пресудом оптужба правоснажно одбијена зато што није било потребно одобрења, поступак ће се на захтјев тужиоца наставити чим престану узроци због којих су донесене наведене одлуке.

Члан 342.

Понављање поступка завршеног правоснажним рјешењем

- (1) Ако је изван случајева из члана 341. овог закона кривични поступак правоснажно обустављен прије почетка главног претреса, на захтјев тужиоца може се дозволити понављање кривичног поступка ако се поднесу нови докази на основу којих се суд може увјерити да су се стекли услови за поновно покретање кривичног поступка.
- (2) Кривични поступак правоснажно обустављен до почетка главног претреса може се поновити кад је тужилац одустао од гоњења, ако се докаже да је до одустанка дошло због кривичног дјела злоупотребе службеног положаја тужиоца. У погледу доказивања кривичног дјела тужиоца примјењиваће се одредбе члана 343. става 2. овог закона.

Члан 343.

Понављање поступка у корист осуђеног

- (1) Кривични поступак завршен правоснажном пресудом може се поновити у корист осуђеног:
 - а) ако се докаже да је пресуда заснована на лажном документу или на лажном исказу свједока, вјештака или тумача,
 - б) ако се докаже да је до пресуде дошло због кривичног дјела судије или лица које је вршило истражне радње,
 - ц) ако се изнесу нове чињенице или се поднесу нови докази који и поред дужне пажње и опреза нису могли бити представљени на главном претресу, а који су сами за себе или у вези са ранијим доказима подесни да проузрокују ослобађање лица које је било осуђено или његову осуду по блажем кривичном закону,
 - д) ако је неко лице за исто кривично дјело више пута осуђено или ако је више лица осуђено због истог дјела које је могло починити само једно лице или неко од њих,
 - е) ако се у случају осуде за продужено кривично дјело или за друго кривично дјело које по закону обухвата више истоврсних или више разноврсних радњи изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који указују да осуђени није починио радњу која је обухваћена дјелом из осуде, а постојање ових чињеница би било од битног утицаја на одмјеравање казне,
 - ф) ако Уставни суд Босне и Херцеговине, Дом за људска права за Босну и Херцеговину или Европски суд за људска права утврди да су у току поступка кршена људска права и основне слободе и ако је пресуда заснована на том кршењу, и
 - г) ако је одлуком Уставног суда Федерације или Уставног суда Босне и Херцеговине престао да важи закон или други пропис на основу којег је била донесена правоснажна осуђујућа пресуда.
- (2) У случајевима из става 1. тач. а) и б) овог члана мора се правоснажном пресудом доказати да су наведена лица проглашена кривим за односна кривична дјела. Ако се поступак против ових лица не може провести због тога што су умрла или што постоје околности које искључују кривично гоњење, чињенице из става 1. тач. а) и б) овог члана могу се утврдити и другим доказима.

Члан 344.

Понављање поступка на штету оптуженог

- (1) Кривични поступак се може поновити на штету оптуженог ако је пресуда којом се оптужба одбија донесена због одустанка тужиоца од оптужбе, а докаже се да је до овог одустанка дошло због кривичног дјела корупције или кривичног дјела против службене и друге дужности тужиоца.
- (2) У случају из става 1. овог члана примјењују се одредбе члана 343. став 2. овог закона.

Члан 345.

Лица овлаштена за подношење захтјева

- (1) Захтјев за понављање кривичног поступка могу да поднесу странке и бранилац, а после смрти осуђеног захтјев у његову корист могу да поднесу тужилац и лица из члана 308. става 2. овог закона.
- (2) Захтјев за понављање кривичног поступка у корист осуђеног може се поднијети и пошто је осуђени издржао казну и, без обзира на застарјелост, амнестију или помиловање.
- (3) Ако суд сазна да постоји разлог за понављање кривичног поступка, обавијестиће о томе осуђеног, односно лице које је овлаштено да у корист осуђеног поднесе захтјев.

Члан 346.

Поступање по захтјеву

- (1) О захтјеву за понављање кривичног поступка одлучује вијеће (члан 25. став 6.).
- (2) У захтјеву се мора навести по ком се законском основу тражи понављање и којим се доказима поткрепљују чињенице на којима се захтјев заснива. Ако захтјев не садржи ове податке, суд ће позвати подносиоца да у одређеном року захтјев допуни.
- (3) Приликом рјешавања о захтјеву на вијећу неће учествовати судија који је учествовао у доношењу пресуде у ранијем поступку.

Члан 347.

Одлучивање о захтјеву

- (1) Суд ће рјешењем захтјев одбацити ако на основу самог захтјева и списка ранијег поступка утврди да је захтјев поднијело неовлаштено лице, или да нема законских услова за понављање поступка, или да су чињенице и докази на којима се захтјев заснива већ били изнесени у ранијем захтјеву за понављање поступка који је одбијен правоснажним рјешењем суда, или да чињенице и докази очигледно нису подесни да се на основу њих дозволи понављање или да подносилац захтјева није поступио по члану 346. став 2. овог закона.
- (2) Ако суд не одбаци захтјев доставиће се препис захтјева противној странци која има право у року од осам дана да одговори на захтјев. Кад суду стигне одговор на захтјев или кад истекне рок за давање одговора, предсједник вијећа одредиће да се извиде чињенице и прибаве докази на које се позива у захтјеву и у одговору на захтјев.
- (3) Послеједних извиђаја суд ће рјешењем одмах одлучити о захтјеву за понављање поступка.

Члан 348.

Дозвола за понављање поступка

- (1) Кад тужилац врати списе, суд ће, ако не одреди да се извиђај допуни, на основу резултата извиђаја захтјев уважити и дозволити понављање кривичног поступка или ће захтјев одбити, ако нови докази нису подесни да доведу до понављања кривичног поступка.
- (2) Ако суд нађе да разлози због којих је дозволио понављање поступка у корист оптуженог постоје и за неког од саоптужених који није поднио захтјев за понављање поступка, поступиће по службеној дужности као да такав захтјев постоји.
- (3) У рјешењу којим се дозвољава понављање кривичног поступка суд ће одлучити да се одмах закаже нови главни претрес или да се кривични предмет врати у стање истраге.
- (4) Ако је захтјев за понављање кривичног поступка поднесен у корист осуђеног, а суд сматра, с обзиром на поднесене доказе, да осуђени може у поновљеном поступку бити

осуђен на такву казну да би се урачунавањем већ издржане казне требао пустити на слободу, или да може бити ослобођен од оптужбе или да оптужба може бити одбијена, одредиће да се извршење пресуде одгоди, односно прекине.

- (5) Кад рјешење којим се дозвољава понављање кривичног поступка постане правоснажно обуставиће се извршење казне, али ће суд, на приједлог тужиоца, одредити притвор ако постоје услови из члана 146. овог закона.

Члан 349.

Правила поновљеног поступка

- (1) На поновљени поступак који се води на основу рјешења којим је дозвољено понављање кривичног поступка, примијењују се исте одредбе као и на претходни поступак. У поновљеном поступку суд није везан за рјешења донесена у претходном поступку.
- (2) Ако се поновљени поступак обустави до почетка главног претреса, суд ће рјешењем о обустављању поступка укинути и ранију пресуду.
- (3) Кад суд у поновљеном поступку донесе пресуду изрећи ће да се претходна пресуда дјелимично или у потпуности ставља ван снаге или да се оставља на снази. У казну коју одреди новом пресудом суд ће оптуженом урачунати издржану казну, а ако је понављање одређено само за неко од дјела за које је оптужени био осуђен, суд ће изрећи нову јединствену казну.
- (4) Суд је у поновљеном поступку везан забраном из члана 322. овог закона.

ДИО ТРЕЋИ - ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ

ГЛАВА XXV - ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ КАЗНЕНОГ НАЛОГА

Члан 350.

Општа одредба

- (1) За кривично дјело с прописаном казном затвора до пет година или новчаном казном као главном казном, а за које је прикупио довољно доказа који пружају основ за тврдњу да је осумњичени починио кривично дјело, тужилац може у оптужници затражити од суда да изда казнени налог у којем ће оптуженом изрећи одређену кривичноправну санкцију или мјеру без провођења главне расправе.
- (2) Тужилац може да затражи изрицање једне или више од следећих кривичноправних санкција или мјера: новчане казне, условне осуде и одузимања имовинске користи прибављене кривичним дјелом или одузимање предмета.
- (3) Изрицање новчане казне може се затражити у висини која не може бити већа од 50.000 КМ.

Члан 351.

Неприхватање захтјева за издавање казног налога

- (1) Судија ће одбацити захтјев за издавање казног налога ако установи да постоји основ за спајање поступка из члана 32. овог закона, ако се ради о кривичном дјелу за које се такав захтјев не може поставити или ако је тужилац затражио изрицање кривичноправне санкције или мјере која по закону није дозвољена.
- (2) О жалби тужиоца против рјешења о одбацивању одлучује вијеће из члана 25. став 6. овог закона у року од 48 часова.
- (3) Ако судија сматра да подаци у оптужници не пружају довољно основа за издавање казног налога или да се према тим подацима може очекивати изрицање неке друге кривичне санкције или мјере, а не оне коју је затражио тужилац, поступиће са оптужником као да је поднесена на потврђивање и прослједити је у даљи поступак, у складу са овим законом.

Члан 352.

Прихватање захтјева за издавање казног налога

- (1) Ако се сложи са захтјевом за издавање казног налога судија ће потврдити оптужницу и заказати саслушање оптуженог.
- Приликом саслушања судија ће:
- а) утврдити да ли је испоштовано право оптуженог да га заступа бранилац,

- б) утврдити да ли је оптужени разумио оптужницу и захтјев тужиоца за изрицање кривичноправне санкције или мјере,
- ц) упознати оптуженог са доказима које је прикупио тужилац и позвати га на давање изјаве о представљеним доказима,
- д) позвати оптуженог да се изјасни о кривици,
- е) позвати оптуженог да се изјасни о предложеној кривичноправној санкцији или мјери.

Члан 353.

Издавање казног налога

- (1) Ако оптужени изјави да није крив или стави приговор на оптужницу, судија ће заказати главни претрес у року од 30 дана и прослједити оптужницу на даљи поступак, у складу са овим законом.
- (2) Ако оптужени изјави да је крив и да прихвата кривичноправну санкцију или мјеру предложену у оптужници, судија ће прво утврдити кривицу и онда пресудом издати казнени налог у складу са оптужницом.

Члан 354.

Садржај пресуде којом се издаје казнени налог и право на жалбу

- (1) Пресуда којом се издаје казнени налог садржи податке из члана 300. овог закона.
- (2) У образложењу пресуде из става 1. овог члана укратко се наводе разлози који оправдавају изрицање пресуде којом се издаје казнени налог.
- (3) Против пресуде из става 1. овог члана дозвољена је жалба у року од осам дана од дана достављања пресуде.

Члан 355.

Достављање пресуде којом се издаје казнени налог

- (1) Пресуда којом се издаје казнени налог доставља се оптуженом, његовом браниоцу и тужиоцу.
- (2) Плаћање новчане казне прије истека рока за подношење жалбе не сматра се одрицањем од права на жалбу.

XXVI - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О ИЗРИЦАЊУ СУДСКЕ ОПОМЕНЕ

Члан 356.

Изрицање судске опомене

- (1) Судска опомена изриче се рјешењем.
- (2) Уколико у овој глави није нешто друго предвиђено одредбе овог закона, које се односе на пресуду којом се оптужени проглашава кривим, примјењују се у складу са и на рјешење о судској опомену.

Члан 357.

Објављивање и садржај рјешења о судској опомену

- (1) Рјешење о судској опомену објављује се одмах по завршетку главног претреса с битним разлозима. Том приликом предсједник вијећа упозориће оптуженог да му се за кривично одјело које је починио не изриче казна јер се очекује да ће и судска опомена на њега довољно утицати да више не врши кривична дјела. Ако се рјешење о судској опомену објављује у одсуству оптуженог суд ће овакво упозорење унијети у образложење рјешења.
- (2) У изреци рјешења о судској опомену, поред личних података о оптуженом, навешће се само да се оптуженом изриче судска опомена за дјело које је предмет оптужбе и законски назив кривичног дјела. Изрека рјешења о судској опомену обухвата и потребне податке из члана 300. став 1. тач. е) и г) овог закона.
- (3) У образложењу рјешења суд ће изнијети којим се разлозима руководио при изрицању судске опомене.

Члан 358.

Побијање рјешења о судској опомену

- (1) Рјешење о судској опомену може се побијати због основа наведених у члану 311. тач. од а) до ц) овог закона, као и због тога што нису постојале околности које оправдавају изрицање судске опомене.

- (2) Ако рјешење о судској опомени садржи одлуку о мјерама безбједности, о одузимању имовинске користи, о трошковима кривичног поступка или о имовинскоправном захтјеву, ова одлука се може побити из разлога што суд није правилно примијенио безбједносну мјеру или одузимање имовинске користи, односно што је одлуку о трошковима кривичног поступка или имовинскоправном захтјеву донио противно законским одредбама.

Члан 359.

Повреда Кривичног закона

Повреда Кривичног закона у случају изрицања судске опомене постоји, осим по питањима наведеним у члану 313. тач. од а) до д) овог закона и кад је одлуком о судској опомени, безбједносној мјери или одузимању имовинске користи прекорачено овлаштење које суд има по закону.

Члан 360.

Одлуке поводом жалбе

- (1) Ако је жалбу против рјешења о судској опомени изјавио тужилац на штету оптуженог, другостепени суд може донијети пресуду којом се оптужени проглашава кривим и осуђује на казну или којом се изриче условна осуда ако нађе да је првостепени суд правилно утврдио релевантне чињенице, али да по правилној примјени закона долази у обзир изрицање казне.
- (2) Поводом било чије жалбе против рјешења о судској опомени другостепени суд може да донесе пресуду којом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе, ако нађе да је првостепени суд правилно утврдио релевантне чињенице и да према правилној примјени закона долази у обзир изрицање једне од ових пресуда.

ГЛАВА XXVII - ПОСТУПАК ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА

Одјељак 1. Опште одредбе

Члан 361.

Примјена других одредаба овог закона у поступку према малољетницима

- (1) Одредбе ове главе примјењују се у поступку према лицима која су починила кривично дјело као малољетници, а у вријеме покретања поступка односно суђења нису навршиле двадесет једну годину живота. Остале одредбе овог закона примјењују се уколико нису у супротности с одредбама ове главе.
- (2) Одредбе чл. 363. до 365.; чл. 368. до 371.; чл. 376., 378., 380. и 387. овог закона примјењују се у поступку према млађем пунољетном лицу ако се до почетка главног претреса установи да долази у обзир да се том лицу изрекне васпитна мјера у складу са одредбама КЗФБиХ, а до тог времена она нија навршила двадесет једну годину живота.

Члан 362.

Примјена одредаба према дјец

Кад се у току поступка утврди да малољетник у вријеме почињења кривичног дјела није навршио четрнаест година живота кривични поступак ће се обуставити и о томе ће се обавијестити орган старања.

Члан 363.

Обазриво поступање

- (1) Малољетнику се не може судити у одсуству.
- (2) При предузимању радњи којима је присутан малољетник, а нарочито при његовом испитивању, органи који учествују у поступку дужни су да поступају обазриво водећи рачуна о психичком развоју, осјетљивости и личним својствима малољетника, како вођење кривичног поступка не би штетно утицало на развој малољетника.
- (3) Органи који учествују у поступку спречаваће подесним мјерама свако недисциплиновано понашање малољетника.

Члан 364.

Обавезна одбрана

- (1) Малољетник мора имати браниоца од почетка припремног поступка.
- (2) Уколико малољетник не познаје језик на ком се води кривични поступак, суд ће му одредити тумача.
- (3) Ако у случајевима из става 1. овог члана сам малољетник, његов законски заступник или сродници не узму браниоца, њега ће поставити по службеној дужности судија за малољетнике.

Члан 365.

Ослобађење од дужности свједочења

Од дужности свједочења о околностима потребним за оцјењивање психичког развоја малољетника, упознавање његове личности и прилика у којима живи (члан 375.), ослобођени су само родитељ, старалац, усвојилац, социјални радник, вјерски исповједник, односно вјерски службеник и бранилац.

Члан 366.

Спајање и раздвајање поступка

- (1) Када је малољетник учествовао у почињењу кривичног дјела заједно са пунољетним лицем, поступак према њему ће се раздвојити и провести по одредбама ове главе.
- (2) Поступак према малољетнику може се спојити са поступком против пунољетног лица и провести по општим одредбама овог закона само ако је спајање поступка неопходно за свестрано разјашњење ствари. Рјешење о томе доноси судија за малољетнике, на образложени приједлог тужиоца. Против овог рјешења није дозвољена жалба.
- (3) Кад се проводи јединствен поступак за малољетника и пунољетне починиоце, у погледу малољетника ће се увијек примјенити одредбе чл. 363. до 365.; чл. 368. до 371.; чл. 376., 378., 380. и 386. овог закона кад се на главном претресу разјашњавају питања која се односе на малољетника, као и чл. 386. и 392. овог закона, а остале одредбе ове главе, уколико њихова примјена није у супротности са вођењем спојеног поступка.

Члан 367.

Провођење јединственог поступка

Кад је лице починило неко кривично дјело као малољетно, а неко као пунољетно, провешће се јединствен поступак по члану 32. овог закона пред вијећем које суди пунољетним лицима.

Члан 368.

Улога органа старања

- (1) У поступку према малољетницима поред овлаштења која су изричито предвиђена у одредбама ове главе, орган старања има право да се упозна с током поступка, да у току поступка даје приједлоге и да указује на чињенице и доказе који су од важности за доношење правилне одлуке.
- (2) О сваком покретању поступка према малољетнику тужилац ће обавијестити надлежни орган старања.

Члан 369.

Позивање и достављање писмена

- (1) Малољетник се позива преко родитеља односно законског заступника.
- (2) Достављање одлука и других писмена малољетнику врши се сходно одредбама члана 185. овог закона с тим да се малољетнику неће достављати писмена истицањем на огласној табли суда, нити ће се примјенити одредба члана 181. став 2. овог закона.

Члан 370.

Објављивање тока кривичног поступка

- (1) Не смије се објавити ток кривичног поступка према малољетнику, ни одлука донесена у том поступку, нити се може вршити видео и аудио снимање тока поступка.
- (2) Правоснажна одлука суда може се објавити, али без навођења личних података малољетника из којих се може утврдити његов идентитет.

Члан 371.

Дужност хитног поступања

Органи који учествују у поступку према малолетнику, као и други органи и установе од којих се траже обавјештења, извјештаји или мишљења дужни су да најхитније поступају како би се поступак што прије завршио.

Члан 372.

Састав суда

- (1) У првом степену суди судија за малолетнике који води и припремни поступак и обавља и друге послове у поступку према малолетницима, у складу са овим законом.
- (2) Вијеће за малолетнике у саставу од тројице судија одлучује по жалбама против одлуке судије за малолетнике у случајевима предвиђеним овим законом.

Одјељак 2. Покретање поступка

Члан 373.

Примјена принципа опортунитета

- (1) За кривична дјела с прописаном казном затвора до три године или новчаном казном тужилац може одлучити да не захтијева покретање кривичног поступка иако постоје докази да је малолетник починио кривично дјело, ако сматра да не би било цијелисходно да се води поступак према малолетнику, с обзиром на природу кривичног дјела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства. Ради утврђивања ових околности тужилац може да затражи обавјештења од родитеља, односно староца малолетника, других лица и установа, а кад је то потребно може ова лица и малолетника позвати ради директног обавјештавања. Тужилац може да затражи мишљење органа старања о цијелисходности покретања поступка према малолетнику.
- (2) Ако за доношење одлуке из става 1. овог члана треба да се испитују лична својства малолетника тужилац може, споразумно са органом старања, упутити малолетника у прихватилиште или у установу за испитивање или васпитавање, али најдуже на 30 дана.
- (3) Кад је извршење казне или васпитне мјере у току тужилац може одлучити да не захтијева покретање кривичног поступка за друго кривично дјело малолетника, ако с обзиром на тежину тог кривичног дјела, као и на казну односно васпитну мјеру која се извршава, не би имало сврхе вођење поступка и изрицање кривичноправне санкције за то дјело.
- (4) Кад тужилац у случајевима из ст.1. и 3. овог члана нађе да није цијелисходно да се покрене поступак према малолетнику, обавијестиће о томе, уз навођење разлога, орган старања и оштећеног.

Члан 374.

Васпитне препоруке

Прије доношења одлуке да ли ће поднијети захтјев за покретање кривичног поступка против малолетника за кривично дјело из члана 373. став 1. овог закона тужилац је дужан да размотри могућност и оправданост изрицања васпитне препоруке, у складу с КЗФБиХ.

Одјељак 3. Припремни поступак

Члан 375.

Васпитне препоруке и захтјев за покретање поступка

- (1) Тужилац подноси захтјев за покретање припремног поступка судији за малолетнике. Прије доношења одлуке о томе хоће ли се сложити са овим захтјевом, који се односи на кривична дјела из члана 374. овог закона, судија за малолетнике је дужан да размотри могућности и оправданост изрицања васпитне препоруке у складу са одредбама КЗФБиХ. Ако одлучи да изрекне васпитну препоруку судија за малолетнике ће одлучити да се поступак против малолетника не покрене. Против рјешења судије за малолетнике није дозвољена жалба.
- (2) Изузев случајева из става 1. овог члана, ако се судија за малолетнике не сложи са захтјевом за покретање припремног поступка, затражиће да о томе одлучи вијеће за малолетнике.

- (3) Судија за малолетнике може повјерити полицијским органима да изврше наредбу о претресању стана или о привременом одузимању предмета на начин предвиђен овим законом.

Члан 376.

Прибављање података о личности малолетника

- (1) У припремном поступку према малолетнику, поред чињеница које се односе на кривично дјело, посебно ће се утврдити године живота малолетника, околности потребне за оцјену његовог психичког развоја, испитаће се средина у којој и прилике у којима малолетник живи и друге околности које се тичу његове личности.
- (2) Ради утврђивања околности из става 1. овог члана судија за малолетнике ће прибавити извјештај и саслушати лица које могу да дају потребне податке, изузев лица из члана 365. овог закона.
- (3) Податке о личности малолетника прибавља судија за малолетнике. Судија за малолетнике може затражити да те податке прикупи одређено стручно лице (социјални радник, дефектолог, психолог и др.), а може њихово прибављање повјерити и органу старања.
- (4) Кад је за утврђивање здравственог стања малолетника, његовог психичког развоја, психичких својстава или склоности потребно да малолетника прегледају вјештаци, за овај преглед одредиће се лекари, психолози или педагози. Оваква испитивања малолетника могу се обавити у здравственој или другој установи.

Члан 377.

Лица које присуствују радњама у припремном поступку

- (1) Судија за малолетнике сам одређује начин извођења појединих радњи, држећи се одредаба овог закона у оној мјери која обезбјеђује права малолетника на одбрану, права оштећеног и прикупљање доказа потребних за одлучивање.
- (2) Радњама у припремном поступку могу присуствовати тужилац и бранилац. Испитивање малолетног лица, кад је то потребно, обавиће се уз помоћ педагога или другог стручног лица. Судија за малолетнике може одобрити да радњама у припремном поступку буде присутан представник органа старања и родитељ, односно старалац малолетника. Кад су наведена лица присутна тим радњама, могу да дају приједлоге и постављају питања лицу које се испитује односно саслушава.

Члан 378.

Смјештај малолетника

- (1) Судија за малолетнике може наредити да се малолетник у току припремног поступка смјести у прихватилиште, васпитну или сличну установу, да се стави под надзор органа старања или да се преда другој породици, ако је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живио или ради пружања помоћи, заштите или смјештаја малолетника.
- (2) Трошкови смјештаја малолетника исплаћују се унапријед из буџетских средстава и улазе у трошкове кривичног поступка.

Члан 379.

Одређивање притвора

- (1) Изузетно, судија за малолетнике може малолетнику одредити притвор кад за то постоје разлози из члана 146. став 2. тач. од а) до ц) овог закона.
- (2) На основу рјешења о притвору које је донио судија за малолетнике, притвор може да траје најдуже мјесец дана. Вијеће за малолетнике дужно је да изврши контролу неопходности притвора сваких 10 дана.
- (3) Вијеће за малолетнике може у случају постојања законских разлога да продужи притвор за још два мјесеца. Против рјешења вијећа дозвољена је жалба која не задржава извршење рјешења.
- (4) Након завршетка припремног поступка, притвор може да траје најдуже још шест мјесеци.

Члан 380.

Поступак према малолетнику у притвору

- (1) Малолетник издржава притвор одвојено од пунолетних лица.

- (2) Судија за малољетнике има према притвореним малољетницима иста овлашћења која по овом закону припадају судији за претходни поступак односно судији за претходно саслушање у погледу притвореника.

Члан 381.

Образложени приједлог

- (1) Након што испита све околности које се односе на почињење кривичног дјела и на личност малољетника, судија за малољетнике доставља списе тужиоцу који је дужан у року од 8 дана захтијевати да се припремни поступак допуни или поднесе образложени приједлог судији за малољетнике за изрицање васпитне мјере или казне.
- (2) Ако тужилац не поднесе захтјев да се припремни поступак допуни нити дадне образложени приједлог судији за малољетнике за изрицање васпитне мјере или казне малољетничког затвора ни у року од два мјесеца од достављања списка судији за малољетнике, сматраће се да је одустао од кривичног гоњења.
- (3) Приједлог тужиоца садржи: име и презиме малољетника, његове године живота, опис дјела, доказе из којих произилази да је малољетник починио кривично дјело, образложење које треба да садржи оцјену психичког развоја малољетника и приједлог да се малољетник казни, односно да се према њему изрекне васпитна мјера или казна.

Члан 382.

Обуставање поступка

- (1) Ако у току припремног поступка тужилац нађе да нема основа за вођење поступка према малољетнику или да постоје разлози из члана 373. став 3. овог закона, даће приједлог судији за малољетнике да обустави поступак. О приједлогу за обуставање поступка тужилац ће обавијестити и орган старања.
- (2) Ако се судија за малољетнике не сложи са приједлогом тужиоца затражиће да о томе одлучи вијеће за малољетнике.

Члан 383.

Контрола поступка

Судија за малољетнике обавјештава предсједника суда сваких 15 дана који предмети малољетника нису завршени и о разлозима због којих је по појединим предметима поступак још у току. Предсједник суда ће, по потреби, предузети мјере да се поступак убрза.

Одјељак 4. Првостепени поступак

Члан 384.

Заказивање рочишта или главног претреса

- (1) Кад прими приједлог тужиоца судија за малољетнике заказује рочиште или главни претрес.
- (2) Казна малољетничког затвора и заводске мјере изричу се само по одржаном главном претресу.
- (3) Судија за малољетнике саопштиће малољетнику васпитну мјеру која му је изречена.

Члан 385.

Одлучивање на главном претресу

- (1) Кад се одлучује на основу главног претреса, сходно ће се примјењивати одредбе овог закона о припремама за главни претрес, о руковођењу главним претресом, о одгађању и прекидању главног претреса, о записнику и о току главног претреса, али судија за малољетнике може да одступи од ових правила ако сматра да њихова примјена у конкретном случају не би била цијелисходна.
- (2) Поред лица чије је присуство обавезно на главном претресу, на главни претрес позиваће се и родитељи малољетника односно старалац и орган старања. Недолазак родитеља, старалца или представника органа старања не спречава суд да одржи главни претрес.
- (3) Осим малољетника главном претресу мора бити присутан тужилац кад је поднио приједлог из члана 381. овог закона и бранилац.
- (4) Одредбе овог закона о измјени и проширењу оптужбе примјењиваће се и у поступку према малољетнику, с тим што је судија за малољетнике овлаштен да и без приједлога

тужиоца донесе одлуку на основу чињеничног стања које је измијењено на главном претресу.

Члан 386.

Искључење јавности

- (1) Кад се суди малољетнику, јавност је увијек искључена.
- (2) Судија за малољетнике може дозволити да главном претресу присуствују лица која се баве заштитом и васпитавањем малољетника или сузбијањем малољетничког криминалитета, као и научници.
- (3) У току главног претреса судија за малољетнике може наредити да се, осим тужиоца, браниоца и представника органа старања, са засједања удаље сва или поједина лица.
- (4) За вријеме извођења појединих доказа или говора странака судија за малољетнике може наредити да се малољетник удаљи са засједања.

Члан 387.

Привремени смјештај малољетника

У току поступка судија за малољетнике може да донесе одлуку о привременом смјештају малољетника (члан 378.), а може и укинути одлуку која је о томе раније донесена.

Члан 388.

Заказивање главног претреса или одржавање рочишта и доношење одлуке

- (1) Судија за малољетнике дужан је да закаже главни претрес или одржи рочиште за изрицање васпитне мјере у року од осам дана од дана пријема приједлога тужиоца или од дана кад је на рочишту одлучено да се одржи главни претрес. За свако продужење овог рока судија за малољетнике мора имати одобрење предсједника суда.
- (2) Одгађање или прекидање главног претреса одређује се само изузетно. О сваком одгађању или прекидању главног претреса судија за малољетнике обавијестиће предсједника суда и изнијеће разлоге за одгађање односно прекидање.
- (3) Судија за малољетнике дужан је да писано изрази пресуду односно рјешење у року од осам дана, а у посебно сложеним случајевима у року од 15 дана од дана објављивања пресуде односно рјешења.

Члан 389.

Одлуке судије за малољетнике

- (1) Судија за малољетнике није везан за приједлог тужиоца при одлучивању да ли ће према малољетнику изрећи казну или ће примјенити васпитну мјеру, али ако је тужилац одустао од приједлога судије за малољетнике не може малољетнику изрећи казну, него само васпитну мјеру.
- (2) Судија за малољетнике ће рјешењем обуставити поступак у случајевима кад суд на основу члана 298. тач. од д) до ф) овог закона доноси пресуду којом се оптужба одбија или којом се оптужени ослобађа од оптужбе (члан 299.), као и кад судија нађе да није цијелисходно изрећи малољетнику ни васпитну мјеру, нити казну.
- (3) Судија за малољетнике доноси рјешење и кад изриче васпитну мјеру малољетнику. У изреци овог рјешења наводи се само која се мјера изриче, али се малољетник не проглашава кривим за кривично дјело које му се ставља на терет. У образложењу рјешења навешће се опис дјела и околности које оправдавају примјену изречене васпитне мјере.
- (4) Пресуда којом се малољетнику изриче казна малољетничког затвора доноси се у облику из члана 300. овог закона.

Члан 390.

Трошкови поступка и имовинскоправни захтјев

- (1) Судија за малољетнике може малољетника обавезати на плаћање трошкова кривичног поступка и на испуњавање имовинскоправног захтјева само ако је малољетнику изрекао казну малољетничког затвора.
- (2) Ако је према малољетнику изречена васпитна мјера, трошкови поступка падају на терет буџетских средстава, а оштећени се ради остваривања имовинскоправног захтјева упућује на парнични поступак.

Одјељак 5. Правни лијекови**Члан 391.****Жалба против пресуде и рјешења**

- (1) Против пресуде којом је малољетнику изречена казна малољетничког затвора, против рјешења којим је малољетнику изречена васпитна мјера и против рјешења о обустављању поступка (члан 283. став 2.) могу да поднесу жалбу сва лица која имају право на жалбу против пресуде (члан 308.) и то у року од 8 дана од дана пријема пресуде односно рјешења.
- (2) Бранилац, тужилац, брачни односно ванбрачни друг, сродник по крви у правој линији, усвојилац, старалац, брат, сестра и хранилац могу да поднесу жалбу у корист малољетника и против његове воље.
- (3) Жалба против рјешења којим се изриче васпитна мјера која се издржава у установи задржава извршење рјешења, ако судија за малољетнике, уз сагласност са родитељима малољетника и по саслушању малољетника, не одлучи другачије.
- (4) На сједницу вијећа за малољетника (члан 319.) увијек ће се позвати малољетник и његов бранилац. Недолазак малољетника и његовог браниоца који су уредно обавијештени о сједници, не спречава другостепени суд да одржи сједницу.

Члан 392.**Одлуке вијећа за малољетнике и забрана
*reformatio in peius***

- (1) Вијеће за малољетнике може да преиначи првостепену одлуку и изрекне тежу мјеру малољетнику, само ако је то предложено у жалби тужиоца.
- (2) Ако првостепеном одлуком није изречена казна малољетничког затвора или заводска мјера вијеће за малољетнике може ту казну односно мјеру изрећи само ако одржи претрес. Малољетнички затвор у дужем трајању или тежа заводска мјера од оне изречене првостепеном одлуком, може се изрећи и на сједници другостепеног вијећа.

Члан 393.**Понављање кривичног поступка**

Одредбе о понављању кривичног поступка завршеног правоснажном пресудом сходно се примјењују и на понављање поступка завршеног правоснажним рјешењем о примјени васпитне мјере или о обустављању поступка према малољетнику.

Одјељак 6. Надзор суда над спровођењем мјера**Члан 394.****Извјештај о понашању малољетника**

- (1) Управа установе у којој се извршава васпитна мјера према малољетнику дужна је да свака два мјесеца достави суду који је изрекао васпитну мјеру извјештај о понашању малољетника. Судија за малољетнике може и сам да обилази малољетнике смјештене у установи.
- (2) Судија за малољетнике може путем органа старања да прибави обавијештење о извршењу осталих васпитних мјера, а може одредити да то уради и одређено стручно лице (социјални радник, дефектолог и др.).

Одјељак 7. Измјена одлуке о васпитној мјери и обустављање извршења**Члан 395.****Измјена одлуке и обустављање извршења**

- (1) Кад су испуњени законом прописани услови за измјену одлуке о изреченој васпитној мјери одлуку о измјени доноси судија за малољетнике који је донио рјешење о васпитној мјери, ако сам нађе да је то потребно или на приједлог тужиоца, управника установе или органа старања ком је повјерен надзор над малољетником.
- (2) Прије доношења одлуке судија за малољетнике ће саслушати тужиоца, малољетника, родитеља или староца малољетника или друга лица, а прибавиће и потребне извјештаје од установе у којој малољетник издржава

заводску мјеру, од органа старатељства или других органа и установа.

- (3) По одредбама ст. 1. и 2. овог члана доноси се и одлука о обустављању извршења васпитне мјере.
- (4) Одлуку о измјени васпитне мјере или о обустављању извршења доноси судија за малољетнике.

**ГЛАВА XXVIII - ПОСТУПАК ЗА КРИВИЧНА ДЈЕЛА
ПРОТИВ ПРАВНИХ ЛИЦА****Члан 396.****Јединственост поступка**

- (1) Због истог кривичног дјела, против правног лица се, у правилу, покреће и води кривични поступак заједно са поступком против починиоца.
- (2) Поступак само против правног лица се може покренути односно водити када против починиоца кривични поступак није могуће покренути односно водити из законом прописаних разлога или ако је против њега кривични поступак већ проведен.
- (3) У јединственом поступку се против оптуженог правног лица и оптуженог подиже једна оптужница и изриче једна пресуда.

Члан 397.**Цјелисходност покретања кривичног поступка**

Тужилац може да одлучи да против правног лица не захтијева покретање кривичног поступка када околности случаја указују да то не би било цјелисходно јер је допринос правног лица почињењу кривичног дјела био незнатан, или правно лице нема имовине или има тако мало имовине да не би била довољна ни за покривање трошкова поступка, или ако је против правног лица започет стечајни поступак или када је починилац кривичног дјела једини власник правног лица против ког би се кривични поступак иначе покренуо.

Члан 398.**Заступник правног лица у кривичном поступку**

- (1) Свако правно лице у кривичном поступку мора имати свог заступника који је овлаштен за предузимање свих радњи за које је по овом закону овлаштен осумњичени односно оптужени и осуђени.
- (2) Правно лице у кривичном поступку може имати само једног заступника.
- (3) Суд мора сваки пут утврдити идентитет заступника правног лица и његово овлаштење за заступање.

Члан 399.**Одређивање заступника**

- (1) Заступник правног лица у кривичном поступку је онај ко је овлаштен да заступа правно лице по закону, акту надлежног државног органа или по статуту, акту о оснивању или другом акту правног лица.
- (2) Заступник може да овласти за заступање неког другог. Овлаштење мора бити дато писано или усмено на записник код суда.
- (3) Када је прије правоснажног завршетка кривичног поступка правно лице престало с постојањем, заступника ће му одредити суд.

Члан 400.**Изузимање заступника**

- (1) Заступник правног лица у кривичном поступку не може бити лице које је позвано као свједок.
- (2) Заступник правног лица у кривичном поступку не може бити лице против ког тече поступак због истог кривичног дјела, осим ако је једини члан правног лица.
- (3) У случају из ст. 1. и 2. овог члана суд ће позвати правно лице да надлежни орган тог правног лица у одређеном року одреди другог заступника и о томе писано обавијести суд. У супротном, заступника ће одредити суд.

Члан 401.**Достављање писмена**

Писмена, намијењена правном лицу, достављају се писарници правног лица и заступнику.

Члан 402.

Трошкови заступника

Трошкови заступника правног лица у кривичном поступку су трошкови кривичног поступка. Трошкови за заступника постављеног на основу чл. 399. и 400. овог закона унапријед се исплаћују из средстава органа који води кривични поступак само ако правно лице нема средстава.

Члан 403.

Бранилац правног лица у кривичном поступку

- (1) Правно лице може, поред заступника, имати браниоца.
- (2) Правно лице и физичко лице, као и осумњичени односно оптужени не могу имати истог браниоца.

Члан 404.

Садржај оптужнице

Оптужница против правног лица у кривичном поступку, поред садржаја прописаних овим законом, садржи назив под којим правно лице, у складу са прописима, наступа у правном процесу, сједиште правног лица, опис кривичног дјела и основ одговорности правног лица.

Члан 405.

Саслушање и завршна ријеч

- (1) На главној расправи прво се саслушава оптужени, а затим заступник правног лица.
- (2) По завршеном доказаном поступку, као и завршној ријечи тужиоца и оштећеног, судија односно предсједник вијећа даје ријеч браниоцу, затим заступнику правног лица, те браниоцу оптуженог и на крају оптуженом.

Члан 406.

Пресуда правном лицу

Поред садржаја прописаног у члану 300. овог закона писана пресуда правном лицу мора садржавати:

- а) у уводу пресуде - назив под којим правно лице у складу са прописима наступа у правном процесу и сједиште правног лица, као и име и презиме заступника правног лица који је био присутан на главном претресу;
- б) у изреци пресуде - назив под којим правно лице у складу са прописима наступа у правном промету и сједиште правног лица, као и законски пропис по којем је оптужено, по којем се ослобађа оптужбе за то дјело или по којем се оптужба одбија.

Члан 407.

Безбједносна мјера

- (1) За обезбјеђивање извршења казне, одузимања имовине или одузимања имовинске користи, суд може, на приједлог тужиоца, против правног лица у кривичном поступку да одреди привремено обезбјеђење. У овом случају сходно се примјењују одредбе члана 216. овог закона.
- (2) Ако постоји оправдан страх да ће у оквиру оптуженог правног лица бити поновљено дјело и да ће за њега бити одговорно правно лице или се са почињем дјела пријети, суд може у истом поступку, осим мјера из става 1. овог члана, правном лицу да забрани обављање једне или више одређених дјелатности на одређено вријеме.
- (3) Када је против правног лица покренут кривични поступак суд може, на приједлог тужиоца или по службеној дужности, да забрани статусне промјене правног лица које би била посљедица брисање правног лица из судског регистра. Одлука о овој забрани се уписује у судски регистар.

Члан 408.

Примјена осталих одредаба овог закона

Ако другачије није одређено, у кривичном поступку против правног лица сходно се примјењују одговарајуће одредбе овог закона, чак и у случају ако се поступак води само против правног лица.

ГЛАВА XXIX - ПОСТУПАК ЗА ПРИМЈЕНУ БЕЗБЈЕДНОСНИХ МЈЕРА, ЗА ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ ПРИБАВЉЕНЕ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛОМ И ЗА ОПОЗИВАЊЕ УСЛОВНЕ ОСУДЕ

Члан 409.

Прекид поступка у случају наступања психичке болести

- (1) Ако је оптужени послје почињења кривичног дјела оболио од такве психичке болести да није способан да учествује у поступку, суд ће рјешењем, након психијатријског вјештачења, да прекине поступак и оптуженог упутити органу надлежном за питања социјалног старања.
- (2) Када се здравствено стање оптуженог побољша у мјери да може да учествује у поступку, кривични поступак ће се наставити.
- (3) Ако током прекида поступка наступи застарјевање кривичног гоњења суд ће поступити у складу с чланом 298. тачком ф) овог закона.

Члан 410.

Поступак у случају неурачунљивости

- (1) Ако је осумњичени починио кривично дјело у стању неурачунљивости, тужилац ће у оптужници поднијети приједлог да суд утврди да је осумњичени починио кривично дјело у стању неурачунљивости, као и да се предмет упутити органу надлежном за питања социјалног старања ради покретања одговарајућег поступка.
- (2) Ако у току главног претреса изведени докази указују да је оптужени починио дјело у стању урачуљивости, смањене урачуљивости или битно смањене урачуљивости, тужилац ће одустати од поднесеног приједлога. У случају ако се ради о смањеној урачуљивости или битно смањеној урачуљивости, тужилац ће предложити изрицање безбједносне мјере обавезног психијатријског лијечења која се изриче уз неку другу кривичноправну санкцију.
- (3) У случају из става 1. овог члана осумњичени односно оптужени који се налази у притвору или психијатријској установи, неће се пустити на слободу, већ ће суд на приједлог тужиоца да донесе рјешење о привременом задржавању до највише 30 дана од доношења тог рјешења. Против овога рјешења жалба није дозвољена.
- (4) Послије подношења приједлога из става 1. овог члана осумњичени односно оптужени мора имати браниоца.

Члан 411.

Поступак у случају обавезног лијечења од овисности

- (1) О примјени безбједносне мјере обавезног лијечења од овисности суд одлучује пошто прибави налаз и мишљење вјештака. У свом налазу и мишљењу вјештак треба да се изјасни и о могућностима за лијечење оптуженог.
- (2) Ако је при изрицању условне осуде починиоцу одређено лијечење на слободи, а он се није подвргао лијечењу или га је самовољно напустио, суд може, по службеној дужности или на приједлог установе у којој се починилац лијечи или је требао да се лијечи, а по саслушању тужиоца и починиоца одредити опозивање условне осуде или принудно извршење безбједносне мјере обавезног лијечења од овисности. Прије доношења одлуке суд ће, по потреби, прибавити и мишљење љекара.

Члан 412.

Одузимање предмета

- (1) Предмети који се по КЗФБиХ морају одузети, одузеће се и кад се кривични поступак не заврши пресудом којом се осуђени проглашава кривим, ако то захтијевају интереси опште безбједности о чему се доноси посебно рјешење.
- (2) Рјешење из става 1. овог члана доноси суд у моменту када је поступак завршен односно кад је обустављен.
- (3) Рјешење о одузимању предмета из става 1. овог члана доноси суд и кад је у пресуди којом је оптужени проглашен кривим пропуштено да се донесе таква одлука.
- (4) Овјерени препис рјешења о одузимању предмета доставиће се власнику предмета, ако је власник познат.
- (5) Против рјешења из ст. од 1. до 3. овог члана власник предмета има право на жалбу због непостојања законског основа за одузимање предмета.

Члан 413.

Одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом

- (1) Имовинска корист прибављена кривичним дјелом утврђује се у кривичном поступку по службеној дужности.
- (2) Тужилац је у току поступка дужан да прикупља доказе и извиђа околности које су од важности за утврђивање имовинске користи прибављене кривичним дјелом.
- (3) Ако је оштећени поднио имовинскоправни захтјев у погледу поврата предмета прибављених кривичним дјелом, односно у погледу новчаног износа који одговара вриједности ствари, имовинска корист ће се утврђивати само у оном дијелу који није обухваћен имовинскоправним захтјевом.

Члан 414.

Поступак одузимања имовинске користи прибављене кривичним дјелом

- (1) Када долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом, лице на које је имовинска корист пренесена, као и представник правног лица позваће се на главни претрес ради саслушања. Позивом ће се упозорити да ће се поступак провести без њихове присутности.
- (2) Представник правног лица биће саслушан на главном претресу после општег позива. На исти начин поступиће се у односу на лице на које је имовинска корист пренесена, ако није позвано као свједок.
- (3) Лице на коју је имовинска корист пренесена, као и представник правног лица овлаштен је да у вези са утврђивањем имовинске користи предлаже доказе и да, према допуштењу судије односно предсједника вијећа, поставља питања оптуженом, свједоцима и вјештацима.
- (4) Искључење јавности на главном претресу не односи се на лице на које је имовинска корист пренесена, ни на представника правног лица.
- (5) Ако суд у току главног претреса утврди да долази у обзир одузимање имовинске користи, прекинуће главни претрес и позваће лице на које је имовинска корист пренесена, као и представника привредног друштва, односно другог правног лица.

Члан 415.

Утврђивање имовинске користи прибављене кривичним дјелом

Суд ће висину износа имовинске користи прибављене кривичним дјелом утврдити по слободној оцјени, ако би иначе њено утврђивање било повезано с несразмјерним тешкоћама или са знатним одуговлачењем поступка.

Члан 416.

Привремене безбједносне мјере

Када долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом, суд ће по службеној дужности по одредбама које важе за извршни поступак да одреди привремене безбједносне мјере. У таквом случају сходно се примјењују одредбе члана 216. овог закона.

Члан 417.

Садржај одлуке којом се изриче мјера одузимања имовинске користи

- (1) Одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом суд може изрећи у пресуди којом се оптужени проглашава кривим и у рјешењу о примјени васпитне мјере, као и у поступку из члана 410. овог закона.
- (2) У изреци пресуде или рјешења суд ће навести који се предмет односно новчани износ одузима.
- (3) Овјерени препис пресуде односно рјешења доставља се и лицу на које је имовинска корист пренесена, као и представнику правног лица ако је суд изрекао одузимање имовинске користи од тог лица.

Члан 418.

Захтјев за понављање поступка у погледу мјере одузимања имовинске користи

Лице из члана 414. овог закона може да поднесе захтјев за понављање кривичног поступка у погледу одлуке о одузимању имовинске користи прибављене кривичним дјелом.

Члан 419.

Сходна примјена одредаба овог закона о жалби

Одредбе члана 309. ст. 2. и 3. и чл. 317. и 332. овог закона сходно се примјењују на жалбу против одлуке о одузимању имовинске користи.

Члан 420.

Сходна примјена осталих одредаба овог закона

Ако одредбама ове главе није нешто друго предвиђено, у погледу поступка за примјену безбједносних мјера или за одузимање имовинске користи прибављене кривичним дјелом, сходно се примјењују остале одговарајуће одредбе овог закона.

Члан 421.

Поступак опозивања условне осуде

- (1) Кад је у условној осуди одређено да ће се казна извршити ако осуђени не врати имовинску корист прибављену кривичним дјелом, не надокнади штету или не испуни друге обавезе, а осуђени у одређеном року није испунио те обавезе, суд ће провести поступак за опозивање условне осуде на приједлог тужиоца или по службеној дужности.
- (2) Суд је обавезан да закаже саслушање ради утврђивања чињеница, на које ће позвати тужиоца, осуђеног и оштећеног.
- (3) Ако суд утврди да осуђени није испунио обавезу која му је била одређена пресудом, донијеће пресуду којом ће опозвати условну осуду и одредити да се утврђена казна изврши или одредити нови рок за испуњавање обавезе или укинути тај услов. Ако суд нађе да нема основа за доношење неке од тих одлука, рјешењем ће да обустави поступак за опозивање условне осуде.

ГЛАВА XXX - ПОСТУПАК ЗА ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О БРИСАЊУ ОСУДЕ ИЛИ ПРЕСТАНКУ БЕЗБЈЕДНОСНИХ МЈЕРА И ПРАВНИХ ПОСЛЈЕДИЦА ОСУДЕ

Члан 422.

Рјешење о брисању осуде

- (1) Кад по закону брисање осуде наступа истеком одређеног времена и под условом да осуђени у том времену не почини ново кривично дјело, рјешење о брисању осуде доноси по службеној дужности орган надлежан за вођење послова казнене евиденције.
- (2) Прије доношења рјешења о брисању осуде извршиће се потребна провјеравања, а нарочито ће се прикупити подаци о томе да ли је против осуђеног у току кривични поступак за неко ново кривично дјело почињено прије истека рока предвиђеног за брисање осуде.

Члан 423.

Приједлог осуђеног за брисање осуде

- (1) Ако надлежни орган не донесе рјешење о брисању осуде, осуђени може тражити да се утврди да је брисање осуде наступило по закону.
- (2) Ако надлежни орган не поступи по захтјеву осуђеног у року од 30 дана од дана пријема захтјева, осуђени може тражити да суд донесе рјешење о брисању осуде.

Члан 424.

Судско брисање условне осуде

Ако условна осуда не буде опозвана ни после једне године од дана истека времена провјеравања, суд ће донијети рјешење којим се утврђује брисање условне осуде. Ово рјешење доставиће се осуђеном, тужиоцу и органу надлежном за вођење казнене евиденције.

Члан 425.

Поступак брисања осуде на основу судске одлуке

- (1) Поступак за брисање осуде сходно одредбама КЗФБиХ на основу судске одлуке покреће се на молбу осуђеног.
- (2) Молба се подноси суду.
- (3) Судија који за то буде одређен заказаће и провести саслушање тужиоца и осуђеног.
- (4) Судија може да затражи извјештај о понашању осуђеног од полицијског органа, а може такав извјештај да тражи и од управе установе у којој је осуђени издржавао казну.
- (5) Подносилац молбе и тужилац могу да поднесу жалбу против одлуке суда по молби за брисање осуде.
- (6) Ако суд одбије молбу зато што осуђени својим понашањем није заслужио брисање осуде, осуђени може да понови молбу по истеку једне године од дана правоснажности рјешења о одбијању молбе.

Члан 426.

Увјерење о кривичној евиденцији

У увјерењу које се грађанима издаје на основу података из кривичне евиденције, брисана осуда и брисане правне посљедице осуде не смију се спомињати.

Члан 427.

Молба и поступак престанка безбједносне мјере

- (1) Молба за престанак примјене безбједносних мјера прописаних у КЗФБиХ и других мјера прописаних законом подноси се суду.
- (2) Судија који за то буде одређен претходно ће испитати да ли је протекло потребно вријеме по закону, а затим ће заказати и провести саслушања, ради утврђивања чињеница на које се подносилац молбе позива. Судија ће позвати тужиоца и подносиоца молбе.
- (3) Судија из става 2. овог члана може да захтијева извјештај о понашању осуђеног од полицијског органа, односно од установе у којој је осуђени издржао казну.
- (4) У случају одбијања молбе, нова молба се не може поднијети прије истека рока од једне године од дана правоснажности рјешења о одбијању раније молбе.

ГЛАВА XXXI - ПОСТУПАК ЗА ПРУЖАЊЕ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ И ИЗВРШЕЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ УГОВОРА У КРИВИЧНОПРАВНИМ СТВАРИМА

Члан 428.

Општа одредба

Међународна кривичноправна помоћ пружа се по одредбама овог закона, уколико законом Босне и Херцеговине или међународним уговором није нешто друго одређено.

Члан 429.

Упућивање молбе за правну помоћ

Молбе суда односно тужиоца за правну помоћ у кривичним предметима достављају се иностраним органима дипломатским путем, тако што суд односно тужилац молбе доставља Федералном министарству правде које их доставља надлежном министарству Босне и Херцеговине.

Члан 430.

Поступање по молби иностраних органа

- (1) Када Федерално министарство правде прими, путем надлежног министарства Босне и Херцеговине, молбу иностраног органа за правну помоћ, дужно је да молбу достави надлежном тужиоцу.
- (2) О дозвољености и начину извршења радње која је предмет молбе иностраног органа одлучује суд односно тужилац по законима Босне и Херцеговине и у складу са својом надлежношћу.

Члан 431.

Извршење пресуде иностраног суда

- (1) Суд неће поступити по молби иностраног органа којом се тражи извршење кривичне пресуде иностраног суда.

- (2) Изузетно од одредбе става 1. овог члана, суд ће извршити инострану правоснажну пресуду у односу на санкцију коју је изрекао инострани суд, ако је то предвиђено међународним уговором и ако санкцију изрекне и суд према кривичном законодавству Федерације.
- (3) Суд доноси пресуду у вијећу из члана 25. став 6. овог закона. О сједници вијећа обавијестиће се тужилац, осуђени и бранилац.
- (4) У изреку пресуде из става 3. овог члана суд ће да унесе потпуну изреку и назив суда из иностране пресуде и изрећи ће санкцију. У образложењу пресуде изнијеће разлоге којима се руководио приликом изрицања санкције.
- (5) Против пресуде из става 4. овог члана могу изјавити жалбу тужилац и осуђени или његов бранилац, у складу са одредбама овог закона.
- (6) Ако страни држављанин осуђен од домаћег суда или лице овлаштено уговором поднесе молбу суду да осуђени издржава казну у својој земљи, суд ће поступити по међународном уговору.

Члан 432.

Централизација података

О кривичним дјелима прављења и стављања у оптицај фалсификованог новца, неовлаштене производње, прерађивања и продаје опојних дрога и отрова, трговине бијелим робљем, производње и растурања порнографских списа, као и о другим кривичним дјелима у погледу којих се међународним уговорима предвиђа централизација података, суд је дужан да без одгађања достави, путем Федералног министарства правде, надлежном министарству Босне и Херцеговине податке о кривичном дјелу и починиоцу и правоснажну пресуду. Кад је у питању кривично дјело прања новца или се ради о кривичном дјелу у вези са прањем новца, подаци се морају, без одгађања, доставити и органу Босне и Херцеговине надлежном за спречавање прања новца.

Члан 433.

Уступање кривичног гоњења страном држави

- (1) Ако је на територији Федерације кривично дјело починио странац који има пребивалиште у страном држави, тој држави се могу, мимо услова за изручење осумњичених односно оптужених лица, предвиђених у Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине, уступити сви кривични списи ради кривичног гоњења и суђења, ако се страна држава томе не противи.
- (2) Уступање кривичног гоњења и суђења није дозвољено ако се њиме странац може изложити неправедном поступку, нехуманом и понижавајућем поступању или кажњавању.
- (3) Прије подизања оптужнице, одлуку о уступању доноси тужилац. Након подизања оптужнице, а до уступања предмета судији односно вијећу у сврху заказивања главног претреса - одлуку доноси судија за претходно саслушање, на приједлог тужиоца.
- (4) Уступање се може извршити за кривична дјела за која је прописана казна затвора до десет година, као и за кривична дјела угрожавања јавног саобраћаја.
- (5) Ако је оштећени држављанин Босне и Херцеговине, уступање није дозвољено ако се он томе противи, осим ако је дато осигурање за остваривање његовог имовинскоправног захтјева.

Члан 434.

Преузимање кривичног гоњења од државе

- (1) Федерално министарство правде ће захтјев стране државе да се у Федерацији предузме кривично гоњење држављанина Босне и Херцеговине или лица које има пребивалиште у Босни и Херцеговини за кривично дјело из надлежности Федерације извршено ван територије Босне и Херцеговине, доставити са списима надлежном тужиоцу.
- (2) Ако је надлежном органу стране државе поднесен имовинскоправни захтјев, поступиће се као да је тај захтјев поднесен суду.
- (3) О одлуци којом се одбија да се предузме кривично гоњење, као и о правоснажној одлуци донесеној у кривичном поступку, обавијестиће се, дипломатским путем, страна држава која је упутила захтјев.

ГЛАВА XXXII - ПОСТУПАК ЗА НАДОКНАДУ ШТЕТЕ, РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ОСТВАРИВАЊЕ ДРУГИХ ПРАВА ЛИЦА НЕОПРАВДАНО ОСУЂЕНИХ И НЕОСНОВАНО ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ

Члан 435.

Надокнада штете због неоправдане осуде

- (1) Право на надокнаду штете због неоправдане осуде има лице којем је била правоснажно изречена кривичноправна санкција или које је проглашено кривим, а ослобођено од казне, а касније је поводом ванредног правног лијека проузвљени поступак правоснажно обустављен или је правоснажном пресудом ослобођено од оптужбе, или је оптужба одбијена осим у сљедећим случајевима:
 - а) ако је до обустављања поступка или пресуде којом се оптужба одбија дошло због тога што је у поновљеном поступку тужилац одустао од кривичног гоњења, а до одустанка је дошло на основу споразума са осумњиченим односно оптуженим,
 - б) ако је у поновљеном поступку пресудом оптужба одбијена због ненадлежности суда, а овлаштени тужилац је предузео кривично гоњење пред надлежним судом.
- (2) Осуђени нема право на надокнаду штете ако је својим лажним признањем или на други начин намјерно проузроковао своју осуду, осим ако је на то био принуђен.
- (3) У случају осуде за кривична дјела у стицају, право на надокнаду штете може се односити и на поједина кривична дјела у погледу којих су испуњени услови за признање надокнаде.

Члан 436.

Застарјелост потраживања за надокнаду штете

- (1) Право на надокнаду штете застаријева истеком три године од дана правоснажности пресуде којом је оптужени ослобођен од оптужбе или којом је оптужба одбијена, односно правоснажности рјешења тужиоца или суда којим је поступак обустављен, а ако је поводом захтјева за подношење ванредног правног лијека поднесена жалба вијећу апелационог одјељења од дана пријема одлуке тог вијећа.
- (2) Прије подношења суду тужбе за надокнаду штете, оштећени је дужан да се својим захтјевом обрати Федералном министарству правде ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини надокнаде.
- (3) У случају из члана 437. став 1. овог закона, о захтјеву се може рјешавати само ако овлаштени тужилац није предузео гоњење пред надлежним судом у року од три мјесеца од дана пријема правоснажне пресуде.

Члан 437.

Подношење тужбе надлежном суду за надокнаду штете

- (1) Ако захтјев за надокнаду штете не буде усвојен или по њему Федерално министарство правде не донесе одлуку у року од три мјесеца од дана подношења захтјева, оштећени може код надлежног суда да поднесе тужбу за надокнаду штете.
- (2) Ако је постигнут споразум само у дијелу одштетног захтјева, оштећени може да поднесе тужбу у погледу остатка захтјева.
- (3) Тужба за надокнаду штете подноси се против Федерације. У случају да Федерација надокнади штету због неоснованог лишавања слободе или неоправдане осуде она стиче право регреса од кантона чијим је законом основан суд који је донио правоснажну пресуду односно рјешење.

Члан 438.

Право насљедника на надокнаду штете

- (1) Насљедници оштећеног насљеђују само право оштећеног лица на надокнаду имовинске штете. Ако је оштећени већ поднио захтјев насљедници могу да наставе поступак само у границама већ постављеног захтјева за надокнаду имовинске штете.

- (2) Насљедници оштећеног лица могу послје његове смрти наставити поступак за надокнаду штете, односно покренути поступак ако је оштећено лице умрло прије истека рока застарјелости, а да се захтјева није одрекло.

Члан 439.

Остала лица којима припада право на надокнаду штете

- (1) Право на надокнаду штете припада:
 - а) лицу које је било у притвору, а није дошло до покретања кривичног поступка или је поступак обустављен или је правоснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена,
 - б) лицу које је издржавало казну лишавања слободе, а поводом понављања кривичног поступка изречена јој је казна лишавања слободе у краћем трајању од казне коју је издржала, или јој је изречена кривичноправна санкција која се не састоји у лишавању слободе или је проглашена кривом а ослобођена од казне,
 - ц) лицу које је због грешке или незаконитог рада органа неосновано лишено слободе или је задржано дуже у притвору или установи за издржавање казне или мјере,
 - д) лицу које је у притвору провело дуже него што траје казна затвора на коју је осуђено.
- (2) Лицу које је лишено слободе без законског основа припада право на надокнаду штете ако му није одређен притвор, нити му је вријеме за које је лишено слободе урачунато у изречену казну за кривично дјело или за прекршај.
- (3) Надокнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишавања слободе. У случајевима из става 1. тачка а) овог члана искључено је право на надокнаду штете и ако су постојале околности из члана 435. став 1. или ако је поступак обустављен на основу члана 219. овог закона.
- (4) У поступку за надокнаду штете, у случајевима из ст. 1. и 2. овог члана сходно ће се примјењивати одредбе ове главе.

Члан 440.

Надокнада штете проузроковане средствима јавног информисања

Ако је случај на који се односи неоправдана осуда или неосновано лишавања слободе неког лица приказан у средствима јавног информисања и тиме био повријеђен углед тог лица, суд ће, на његов захтјев, објавити у новинама или другом средству јавног информисања саопштење о одлуци из које произилази неоправданост раније осуде, односно неоснованост лишавања слободе. Ако случај није приказан у средству јавног информисања, овакво саопштење ће се, на захтјев тог лица, доставити органу, привредном друштву или другом правном лицу у ком је то лице запослено, а ако је то за његову рехабилитацију потребно, политичкој странци или удружењу грађана.

Члан 441.

Лица којима припада право подношења одштетног захтјева

- (1) Послије смрти осуђеног лица право на подношење овог захтјева припада његовом брачном односно ванбрачном другу, дјечи, родитељима, браћи и сестрама.
- (2) Захтјев из става 1. овог члана може се поднијети и ако није био поднесен захтјев за надокнаду штете.
- (3) Независно од услова из члана 435. овог закона, захтјев из става 1. овог члана може се поднијети и кад је поводом ванредног правног лијека измијењена правна квалификација дјела, ако је због правне квалификације дјела у ранијој пресуди био теже повријеђен углед осуђеног лица.
- (4) Захтјев из ст. од 1. до 3. овог члана подноси се суду у року од шест мјесеци. О захтјеву одлучује вијеће (члан 25. став 6.). Приликом рјешавања о захтјеву сходно се примјењују одредбе члана 435. ст. 2. и 3. и члана 439. става 3. овог закона.

Члан 442.

Рехабилитација

Суд ће по службеној дужности донијети рјешење којим се поништава упис неоправдане осуде у кривичној евиденцији.

Рјешење се доставља органу надлежном за вођење кривичне евиденције. О поништеном упису не смију се ником давати подаци из кривичне евиденције.

Члан 443.

Забрана употребе података

Лице које је на било који начин дошло до података који се односе на неоправдану осуду или на неосновано лишавање слободе, не смије да употреби те податке на начин који би био од штете за рехабилитацију лица против ког је вођен кривични поступак.

Члан 444.

Право на надокнаду штете у вези са запослењем

- (1) Лицу ком је због неоправдане осуде или неоснованог лишавања слободе престао радни однос или својство осигураника социјалног осигурања, признаје се радни стаж, односно стаж осигурања као да је било на раду за вријеме за које је због неоправдане осуде или неоснованог лишавања слободе стаж изгубило. У стаж се урачунава и вријеме незапослености до које је дошло због неоправдане осуде или неоснованог лишавања слободе, а која није настала кривицом тог лица.
- (2) Приликом сваког рјешавања о праву на које утиче дужина радног стажа односно стажа осигурања, надлежни орган или правно лице узме у обзир стаж признат одредбом става 1. овог члана.
- (3) Ако орган или правно лице из става 2. овог члана не узме у обзир стаж признат одредбом става 1. овог члана, оштећено лице може захтијевати да суд утврди да је признавање овог времена стажа наступило по закону. Тужба се подноси против органа или правног лица које оспорава признавање стажа и против Федерације.
- (4) На захтјев органа или правног лица код ког се право из става 2. овог члана остварује, исплатиће се из средстава Буџета Федерације прописани допринос за вријеме за које је одредбом става 1. овог члана стаж признат.
- (5) Стаж осигурања признат одредбом става 1. овог члана у потпуности се урачунава у пензионни стаж.

ГЛАВА XXXIII - ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЈЕРНИЦЕ И ОБЈАВЕ

Члан 445.

Тражење адресе

Ако се не зна пребивалиште или боравиште осумњиченог односно оптуженог, када је то по одредбама овог закона неопходно, тужилац односно суд ће затражити од полицијских органа да осумњиченог односно оптуженог потраже и да тужиоца односно суд обавијесте о његовој адреси.

Члан 446.

Услови за издавање потјернице

- (1) Издавање потјернице може се наредити када се осумњичени односно оптужени против ког је покренут кривични поступак због кривичног дјела за које се по закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна налази у бјекству, а постоји наредба за његово довођење или рјешење о одређивању притвора.
- (2) Издавање потјернице наређује суд.
- (3) Издавање потјернице наређиће се и у случају бјекства осуђеног из установе у којој издржава казну, без обзира на висину казне или бјекства из установе у којој издржава заводску мјеру везану са лишавањем слободе. Наредбу у таквом случају издаје управник установе.
- (4) Наредба суда или управника установе за издавање потјернице доставља се полицијским органима ради извршења.

Члан 447.

Издавање објаве

- (1) Ако су потребни подаци о појединим предметима који су у вези са кривичним дјелом, или ове предмете треба пронаћи, а нарочито ако је то потребно ради установљења идентитета пронађеног непознатог леша, наређиће се издавање објаве којом ће се затражити да се подаци или обавјештења доставе органу који води поступак.

- (2) Полицијски органи могу објављивати и фотографије лешева и несталих лица ако постоји основана сумња да је до смрти односно нестанка тих лица дошло услјед кривичног дјела.

Члан 448.

Повлачење потјернице или објаве

Орган који је наредио издавање потјернице или објаве дужан је да је одмах повуче када се пронађе тражено лице или предмет, или кад наступи застарјелост кривичног гоњења или извршења казне или други разлози због којих потјерница или објава није више потребна.

Члан 449.

Ко расписује потјерницу или објаву

- (1) Потјерницу или објаву расписује надлежни полицијски орган кога одређује суд у сваком поједином случају, односно установа из које је побјегло лице на издржавању казне или заводске мјере.
- (2) Ако је вјероватно да се лице за којим је издата потјерница налази у иностранству, надлежно министарство Босне и Херцеговине може да распише међународну потјерницу.

ГЛАВА XXXIV - НЕДОВОЉАН БРОЈ СУДИЈА

Члан 450.

Недовољан број судија

- (1) Ако се код суда који суди само у првом степену због недовољног броја судија не може образовати вијеће предвиђено у члану 25. став 6. овог закона, послове из надлежности тог вијећа обављаће вијеће непосредно вишег суда, ако одредбама ст. 2. и 3. овог члана није другачије одређено.
- (2) Послије предаје оптужнице притвор одређује или укида, по саслушању тужиоца, предсједник вијећа односно судија, а на главном претресу вијеће.
- (3) Судија првостепеног суда доноси одлуку о захтјеву за понављање поступка (члан 346. став 1.).

ГЛАВА XXXV - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 451.

Рачунање рокова

- (1) Ако је на дан ступања на снагу овог закона био у току неки рок, тај рок ће се рачунати по одредбама овог закона осим ако је дотадашњи рок дужи или је одредбама овог члана другачије прописано.
- (2) Одредбе члана 151. ст. 2. и 3. овог закона о роковима трајања притвора примјењују се у предметима започетим након ступања на снагу овог закона.

Члан 452.

Рјешавање предмета примљених у рад

- (1) Поступци у кривичним предметима примљеним у рад код судова до дана ступања на снагу овог закона наставиће се по одредбама овог закона, осим ако одредбама овог члана није другачије одређено.
- (2) Предмети истраге из става 1. овог члана доставиће се тужиоцу одмах, а ако је у току извршење појединих истражних радњи у року од осам дана од дана ступања на снагу овог закона.
- (3) Поступци у предметима из става 1. овог члана у којима је оптужница ступила на правну снагу наставиће се по досадашњим прописима, осим ако одредбама ове главе није другачије одређено.
- (4) Предмете из надлежности Суда Босне и Херцеговине примљене у рад код судова у Федерацији до ступања на снагу овог закона у којима је оптужница ступила на правну снагу, довршиће ти судови по досадашњим прописима. Предмете из надлежности Суда Босне и Херцеговине примљене у рад код судова у Федерацији, односно тужилаштва и у којима оптужница није ступила на правну снагу довршиће ти судови по одредбама овог закона, осим ако Суд Босне и Херцеговине по службеној дужности или на образложен приједлог странака или браниоца не одлучи да преузме такав предмет.

- (5) Поступке у предметима у којима је поднесен оптужни приједлог довршиће судови по досадашњим прописима, осим ако одредбама ове главе није другачије одређено.
- (6) Предмете примљене у рад код виших судова до ступања на снагу овог закона у којима ће доћи до измјене у правној оцјени кривичног дјела или до измјене стварне надлежности суда довршиће ти судови.

Члан 453.

Прихватање прикупљених доказа

Ако је Суд Босне и Херцеговине вођење поступка из своје надлежности пренио суду у Федерацији на чијем је подручју кривично дјело извршено или покушано, тај суд ће прихватити доказе који су у складу са законом прикупљени у току истраге и судског обезбјеђења.

Члан 454.

Право приватног тужиоца и оштећеног као тужиоца

- (1) Кривични поступак за кривична дјела за која се до дана ступања на снагу овог закона, кривично гоњење предузело по приватној тужби из члана 291. КЗФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", бр.43/98, 15/99, 29/00), или по оптужници, односно оптужном приједлогу оштећеног као тужиоца, наставиће се по досадашњим прописима, осим ако одредбама чл. 451. до 458. овог закона није другачије регулисано.
- (2) Истрагу у предметима из става 1. овог члана суд ће рјешењем прекинути и о томе у року од 8 дана обавијестити оштећеног као тужиоца. Оштећени има право у року од 8 дана од када је примио извјештај да поднесе приједлог канцеларији тужиоца ради преузимања гоњења. Ако тужилац не преузме гоњење у року од 15 дана од дана подношења приједлога, о томе ће обавијестити суд који ће поступак рјешењем обуставити.

Члан 455.

Могућност суђења у одсуству

- (1) Ако је прије ступања на снагу овог закона донесено рјешење о суђењу у одсуству поступак ће се рјешењем прекинути. Кад престану сметње које су проузроковале прекид поступка, поступак ће се наставити по овом закону.
- (2) Ако је прије ступања на снагу овог закона оптуженом суђено у одсуству и донесена пресуда, поступак ће се довршити по досадашњим прописима, осим ако одредбама ове главе није другачије прописано.

Члан 456.

Рјешавање по жалби на другостепену пресуду и по захтјеву за заштиту законитости

- (1) У поступцима у којима је до ступања на снагу овог закона изјављена жалба на пресуду другостепеног суда или је био у току рок за жалбу на пресуду другостепеног суда и у њему изјављена жалба, поступак ће се наставити и довршити у складу са досадашњим прописима.
- (2) У поступцима у којима је до ступања на снагу овог закона поднесен захтјев за заштиту законитости или је био у току рок за подношење захтјева за заштиту законитости и у том року изјављен захтјев за заштиту законитости, поступак ће се наставити и довршити у складу са досадашњим прописима.
- (3) Федерални тужилац може да поднесе захтјев за заштиту законитости у истом року који према досадашњим прописима важи за осуђеног и његовог браниоца.
- (4) Ако се након ступања на снагу овог закона поводом жалбе или ванредног правног лијека укине пресуда, поступак ће се наставити и довршити у складу са одредбама члана 452. ст. 3. и 5. овог закона.

Члан 457.

Доношење подзаконских прописа

Подзаконски прописи предвиђени овим законом донијеће се најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 458.

Престанак примјене прописа

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине ("Службене

новине Федерације БиХ", бр. 43/98 и 23/99), осим ако одредбама чл. 451. до 457. овог закона није другачије одређено.

Члан 459.

Ступање на снагу овог закона

Овај закон ступа на снагу 1. августа 2003. године.

Председавајући
Дома народа
Парламента Федерације БиХ
Славко Матић, с. р.

Председавајући
Представничког дома
Парламента Федерације БиХ
Мухамед Ибрахимовић, с. р.

Na osnovu člana IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O KRIVICHNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Proglašava se Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 8. jula 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. jula 2003. godine.

Broj 01-530/03
28. jula 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON

O KRIVICHNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

GLAVA I - OSNOVNA NAČELA

Član 1.

Predmet ovog zakona

Ovim zakonom utvrđuju se pravila krivičnog postupka po kojima su dužni postupati općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vrhovni sud Federacije), tužitelj i drugi učesnici u krivičnom postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u krivičnim stvarima.

Član 2.

Princip zakonitosti

- (1) Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju osigurati da niko nevin ne bude osuđen, a da se učinitelju izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima koje predviđa Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZFBiH), drugi zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), zakoni kantona i zakoni Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i na osnovu zakonom propisanog postupka.
- (2) Prije donošenja pravomoćne presude osumnjičeni, odnosno optuženi može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima, samo pod uvjetima koje propisuje ovaj zakon.
- (3) Krivičnopravnu sankciju može učinitelju krivičnog djela izreći samo nadležan sud, odnosno sud kome je Sud Bosne i Hercegovine prenio vođenje postupka, u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom zakonu.

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

- (1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.
- (2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe

krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Član 4.

Ne bis in idem

Niko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Član 5.

Prava osobe lišene slobode

- (1) Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno prije prvog ispitivanja poučiti da nije dužna dati iskaz, da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.
- (2) Osobi koja je lišena slobode postaviti će se branitelj na njen zahtjev ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove odbrane.

Član 6.

Prava osumnjičenog, odnosno optuženog

- (1) Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega.
- (2) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.
- (3) Osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Član 7.

Pravo na odbranu

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.
- (2) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja postaviti će mu se branitelj po službenoj dužnosti kad je to određeno ovim zakonom.
- (3) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 8.

Jezik i pismo

U krivičnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i ćirilica.

Član 9.

Pravo na upotrebu jezika i pisma

- (1) Krivični postupak se vodi na jednom od jezika iz člana 8. ovog zakona. U postupku se koristi jedno od pisama iz člana 8. ovog zakona.
- (2) Stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije, osigurati će se usmeno prevođenje onoga što ona, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.
- (3) O pravima iz stava 2. ovog člana poučit će se prije prvog ispitivanja osobe iz stava 2. ovog člana koje se tih prava mogu odreći ako znaju jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je data pouka i izjava učesnika na datu pouku.
- (4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Član 10.

Upućivanje i dostavljanje pismena

- (1) Pozive, odluke i druga pismena upućuje sud i drugi organi koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.
- (2) Tužbe, žalbe i drugi podnesci dostavljaju se sudu i drugim organima koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.

- (3) Osobi koja je lišena slobode ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obaveznom psihijatrijskom liječenju, odnosno obaveznom liječenju od ovisnosti dostavit će se i prijevod pismena iz st. 1. i 2. ovog člana na jeziku kojim se ta osoba služi u postupku.

Član 11.

Zakonitost dokaza

- (1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznudivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.
- (2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.
- (3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 12.

Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Osoba koja je neopravdano osuđena za krivično djelo ili je bez osnova lišena slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz budžetskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Član 13.

Pouka o pravima

Osumnjičenog, odnosno optuženog ili drugu osobu koja učestvuje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Član 14.

Pravo na suđenje bez odlaganja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.
- (2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Član 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 17.

Princip akuzatornosti

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu nadležnog tužitelja.

Član 18.

Princip legaliteta krivičnog gonjenja

Tužitelj je dužan preduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je učinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Члан 19.

Posljedice pokretanja postupka

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o krivičnim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravomoćna.

Члан 20.

Prethodna pitanja

- (1) Ako primjena Krivičnog zakona ovisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, sud kad sudi u krivičnom predmetu može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku. Odluka suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u krivičnom predmetu koji ovaj sud raspravlja.
- (2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, takva odluka ne veže sud u pogledu ocjene je li učinjeno određeno krivično djelo.

GLAVA II - ZNAČENJE IZRAZA

Члан 21.

Osnovni pojmovi

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "osumnjicheni" je osoba za koju postoji osnovana sumnja da je počinila krivično djelo,
- b) "optuženi" je osoba protiv koje je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena,
- c) "osuđeni" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorna za određeno krivično djelo,
- d) "sudija za prethodni postupak" je sudija koji u toku istrage postupka u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom,
- e) "sudija za prethodno saslušanje" je sudija koji nakon podizanja optužnice postupka u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za prethodni postupak,
- f) "stranke" su tužitelj i osumnjicheni, odnosno optuženi,
- g) "ovlaštena službena osoba" je ona osoba koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar državne granične službe, policijskih organa Federacije, sudske policije, kao i carinskih organa, organa finansijske policije, poreskih organa i organa vojne policije,
- h) "oštećeni" je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- i) "pravne osobe" su osobe koje su kao takve definirane u KZFBiH, uključujući: korporacije, preduzeća, udruženja i ortakluka i druge pravne osobe,
- j) "istraga" obuhvata aktivnosti poduzete od tužitelja ili ovlaštene službene osobe u skladu s ovim zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza,
- k) "unakrsno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja koja nije pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- l) "direktno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja, koja je pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- m) "osnovana sumnja" je viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo,
- n) "zabilješke" i "spisi" su slova, riječi ili brojevi ili njihov ekvivalent zapisane rukopisom, otkucane pisačom mašinom, odštampane, fotokopirane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim oblikom sakupljanja podataka,

- o) "fotografije" su fotografski, digitalni i rendgenski snimci, videotrake i filmovi,
- p) "original" je sam spis ili snimak ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto djelovanje od osobe koja ga piše, snima ili izdaje. "Original" fotografija uključuje negativ i sve kopije. Ako su podaci pohranjeni u kompjuteru ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, original je i svaki odštampani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,
- r) "kopija" je preslikavanje originala ili matrice, uključujući uvećanja i umanjivanja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, hemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reprodukuje original,
- s) "telekomunikacijska adresa" je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili e-mail ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određena osoba.

GLAVA III - PRAVNA POMOĆ I SLUŽBENA SARADNJA

Члан 22.

Obaveza pružanja pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Svi sudovi u Federaciji dužni su da pruže pravnu pomoć sudu koji vodi postupak.
- (2) Svi organi vlasti u Federaciji dužni su službeno saradivati sa sudovima, tužiteljem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku.

Члан 23.

Pružanje pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Sud će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu saradnju nadležnom sudu odnosno organu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena saradnja provode se bez naknade.
- (3) Stavovi 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na zahtjeve koje je tužitelj uputio prema tužilaštvu ili drugim organima vlasti u Federaciji.

GLAVA IV - NADLEŽNOST SUDA

Odjeljak 1 - Stvarna nadležnost i sastav suda

Члан 24.

Stvarna nadležnost suda

Vrhovni sud Federacije, kantonalni sudovi i općinski sudovi sude u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom Federacije, odnosno zakonom kantona.

Члан 25.

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu sudi vijeće krivičnog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudija.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom sudi sudija pojedinac.
- (3) U drugom stepenu sudi vijeće apelacionog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudija.
- (4) O zahtjevu za ponavljanje postupka odlučuje vijeće krivičnog odjeljenja sastavljeno od trojice sudija.
- (5) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, predsjednik suda i predsjednik vijeća odlučuju u slučajevima predviđenim ovim zakonom.
- (6) U vijeću sastavljenom od trojice sudija, sud odlučuje o žalbama protiv rješenja kada je to određeno ovim zakonom i donosi druge odluke izvan glavnog pretresa.

Odjeljak 2 - Mjesna nadležnost

Члан 26.

Forum delicti commissi

- (1) Mjesno nadležan je sud na čijem području je krivično djelo izvršeno ili pokušano.
- (2) Ako je krivično djelo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvjesno

na kojem je području izvršeno ili pokušano, nadležan je onaj od tih sudova koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnica nije potvrđena - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

Član 27.

Posebna nadležnost

Ako je krivično djelo učinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem se području nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima kad je krivično djelo učinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno vazduhoplova ili domaće pristanište u kome se brod, odnosno vazduhoplov prvi put zaustavi.

Član 28.

Forum domicilii

- (1) Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela ili ako je to mjesto izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište.
- (2) Ako je sud na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan iako se saznalo za mjesto izvršenja krivičnog djela.

Član 29.

Forum deprehensionis

Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenog, odnosno optuženog, ili se oba mjesta nalaze izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem se području osumnjičeni, odnosno optuženi uhapsi ili se sam prijavi.

Član 30.

Nadležnost s elementom inozemnosti

Ako je neka osoba učinila krivična djela u Federaciji i u inozemstvu, a između tih djela postoji međusobna veza i isti dokazi, nadležan je sud koji je nadležan za krivično djelo učinjeno u Federaciji.

Član 31.

Forum ordinatum

Ako se prema odredbama ovog zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije odredit će jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.

Odjeljak 3 - Spajanje i razdvajanje postupka

Član 32.

Spajanje postupka

- (1) Ako je ista osoba optužena za više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan niži a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi iste vrste, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnice nisu potvrđene - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.
- (2) Prema odredbama stava 1. ovog člana, određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećeni istovremeno učinio krivično djelo prema osumnjičenom, odnosno optuženom.
- (3) Za saizvršitelje, po pravilu, nadležan je sud koji je prvi potvrdio optužnicu.
- (4) Sud koji je nadležan za izvršitelja krivičnog djela nadležan je, po pravilu, i za saučesnike, prikrivače, osobe koje su pomogle učinitelju poslije izvršenja krivičnog djela, kao i za osobe koje nisu prijavile pripremanje krivičnog djela, izvršenje krivičnog djela ili učinitelja.
- (5) U svim slučajevima iz st. od 1. do 4. ovog člana, provest će se, po pravilu, jedinstveni postupak i donijeti jedna presuda.
- (6) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu i u slučaju kad je više osoba optuženo za više krivičnih djela, ali samo ako između izvršenih

krivičnih djela postoji međusobna veza. Ako je za neka od ovih krivičnih djela nadležan viši a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se provesti samo pred višim sudom.

- (7) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više krivičnih djela ili protiv više osoba za isto krivično djelo.
- (8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za provođenje jedinstvenog postupka. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje nije dopuštena žalba.
- (9) Po odredbama ovog člana postupit će se i ako jedinstveni postupak treba provesti za više krivičnih djela za koja su nadležni sudovi u raznim kantonima.

Član 33.

Razdvajanje postupka

- (1) Sud koji je po članu 32. ovog zakona nadležan može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši.
- (2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudija, odnosno vijeće po saslušanju stranaka i branitelja.
- (3) Protiv rješenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dopuštena žalba.

Odjeljak 4 - Prenošanje mjesne nadležnosti

Član 34.

Prenošenje nadležnosti iz pravnih ili stvarnih razloga

- (1) Kad je nadležni sud iz pravnih ili stvarnih razloga spriječen da postupa, dužan je, po saslušanju stranaka i branitelja, o tome izvijestiti neposredno viši sud koji će odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dopuštena žalba.

Član 35.

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

- (1) Sud određen zakonom može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području, ako postoje važni razlozi.
- (2) Vrhovni sud Federacije može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona, ako postoje važni razlozi.
- (3) Rješenje u smislu st. 1. i 2. ovog člana, protiv kojeg nije dopuštena žalba, može se donijeti na prijedlog sudije za prethodni postupak, sudije za prethodno saslušanje, sudije ili predsjednika vijeća ili na prijedlog jedne od stranaka ili branioca.

Odjeljak 5 - Posljedice nenadležnosti i sukob nadležnosti

Član 36.

Posljedice nenadležnosti

- (1) Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan oglasit će se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja uputit će predmet nadležnom sudu.
- (2) Ako u toku glavnog pretresa sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud neće dostaviti predmet tom sudu, nego će sam provesti postupak i donijeti odluku.
- (3) Nakon potvrđivanja optužnice sud se ne može oglasiti mjesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.
- (4) Nenadležan sud je dužan preduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 37.

Pokretanje postupka za rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenut će postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.

- (2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se ovaj oglašio nenadležnim odluku donio drugostepeni sud, za tu odluku vezan je u pitanju nadležnosti i sud kome je predmet ustupljen ako je drugostepeni sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Član 38.

Rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Sukob nadležnosti između sudova rješava zajednički neposredno viši sud.
- (2) Prije nego što donese rješenje povodom sukoba nadležnosti sud će zatražiti mišljenje stranaka i branioca. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.
- (3) Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti sud može istovremeno po službenoj dužnosti donijeti odluku o prenošenju mjesne nadležnosti ako su ispunjeni uvjeti iz člana 35. ovog zakona.
- (4) Dok se ne riješi sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan preduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

GLAVA V - IZUZEĆE

Član 39.

Razlozi za izuzeće

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost:

- a) ako je oštećen krivičnim djelom,
- b) ako mu je osumnjičeni, odnosno optuženi, njegov branitelj, tužitelj, oštećeni, njegov zakonski zastupnik ili punoćnik, bračni odnosno vanbračni drug ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena,
- c) ako je s osumnjičenim, odnosno optuženim, njegovim braniteljem, tužiteljem ili oštećenim u odnosu staratelja, staranika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika,
- d) ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao kao sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog ili je saslušan kao svjedok ili kao vještak,
- e) ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom, i
- f) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost.

Član 40.

Izuzeće po zahtjevu stranke

- (1) Izuzeće predsjednika suda i sudije može tražiti stranka ili branitelj.
- (2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti do početka glavnog pretresa, a ako se za razlog izuzeća iz člana 39. tač. od a) do f) ovog zakona saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah po saznanju.
- (3) Zahtjev za izuzeće sudije vijeća apelacionog odjeljenja stranka ili branitelj mogu podnijeti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.
- (4) Stranke ili branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije, odnosno predsjednika suda koji postupka u predmetu.
- (5) Stranka ili branitelj dužni su u zahtjevu navesti okolnosti i dokaze zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće. U zahtjevu se ne mogu ponovo navoditi razlozi koji su isticali u zahtjevu za izuzeće koji je ranije odbijen.

Član 41.

Postupak za izuzeće

- (1) Čim sazna za postojanje kojeg od razloga za izuzeće iz člana 39. tač. od a) do e) ovog zakona, sudija je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome obavijestiti predsjednika suda. Ako sudija smatra da postoje okolnosti iz člana 39. tačke f) ovog zakona, izvijestiti će o tome predsjednika suda.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika suda - o njegovom izuzeću i

zamjeni odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudija tog suda.

Član 42.

Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće

- (1) O zahtjevu za izuzeće iz člana 40. ovog zakona odlučuje opća sjednica odnosno kolegij sudija.
- (2) Prije donošenja rješenja o izuzeću pribavit će se izjava sudije, odnosno predsjednika suda, a po potrebi provest će se i drugi izvidaji.
- (3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je zahtjev za izuzeće iz člana 39. tačka f) ovog zakona podnesen poslije početka glavnog pretresa ili ako je postupljeno protivno odredbama člana 40. st. 4. i 5. ovog zakona, zahtjev će se odbaciti u cjelini, odnosno djelimično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju tog rješenja ne može učestvovati sudija čije se izuzeće traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dopuštena žalba.

Član 43.

Valjanost radnji poduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće

Kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka f) ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 44.

Izuzeće tužitelja i drugih učesnika u postupku

- (1) Odredbe o izuzeću sudije shodno se primjenjuju i na tužitelja i osobe koje su na osnovu zakona ovlaštene da ga zastupaju u postupku, zapisničare, sudske tumače, stručne osobe, kao i na vještake ako za njih nije što drugo određeno.
- (2) Tužitelj odlučuje o izuzeću osoba koje su na osnovu zakona ovlaštene da ga zastupaju u krivičnom postupku. O izuzeću tužitelja odlučuje kolegij Tužilaštva.
- (3) O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija.
- (4) Kada ovlaštene službene osobe preduzimaju istražne radnje na osnovu ovog zakona o njihovom izuzeću odlučuje tužitelj. Ako prilikom preduzimanja radnje učestvuje zapisničar o njegovom izuzeću odlučuje službena osoba koja preduzima radnju.

GLAVA VI - TUŽITELJ

Član 45.

Prava i dužnosti

- (1) Osnovno pravo i osnovna dužnost tužitelja je otkrivanje i gonjenje učinitelja krivičnih djela koja su u nadležnosti suda.
- (2) Tužitelj ima pravo i dužan je da:
- a) odmah po saznanju da postoji osnovana sumnja da je učinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,
- b) provede istragu u skladu s ovim zakonom,
- c) daje imunitet u skladu s zakonom,
- d) zahtijeva dostavljanje informacija od državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji,
- e) izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu s ovim zakonom,
- f) naredi ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od suda u skladu s ovim zakonom,
- g) predlaže izdavanje kaznenog naloga u skladu s članom 350. ovog zakona,
- h) podiže i zastupa optužnicu pred sudom,
- i) podnosi pravne lijekove,

- j) obavlja i druge poslove određene zakonom.
- (3) U skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, svi organi koji učestvuju u istrazi dužni su da o svakoj poduzetoj radnji obavijeste tužitelja i da postupe po svakom njegovom zahtjevu.

Član 46.

Postupanje pred sudovima

Glavni federalni tužitelj, odnosno tužitelj u kantonu postupa pred sudovima u skladu sa federalnim, odnosno kantonalnim zakonom.

Član 47.

Preduzimanje radnji

Tužitelj preduzima sve radnje u postupku za koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na osnovu zakona obavezne da postupaju po njegovom zahtjevu u krivičnom postupku.

Član 48.

Mjesna nadležnost tužitelja

Mjesna nadležnost tužitelja određuje se prema odredbama koje važe za nadležnost suda onog područja za koje je tužitelj imenovan.

Član 49.

Postupanje nenadležnog tužitelja

Kad postoji opasnost od odlaganja radnje u postupku preduzet će i nenadležni tužitelj u kantonu, ali o tome mora odmah izvijestiti nadležnog tužitelja.

Član 50.

Davanje uputstava

U okviru djelokruga svoga rada glavni federalni tužitelj može u konkretnim predmetima davati potrebna obavezna uputstva tužiteljstvima u Federaciji.

Član 51.

Sukob nadležnosti

Sukob nadležnosti između tužitelja rješava glavni federalni tužitelj.

Član 52.

Princip mutabiliteta

Tužitelj može odustati od gonjenja do završetka glavnog pretresa, a u postupku pred vijećem apelacionog odjeljenja - kada je to predviđeno ovim zakonom.

GLAVA VII - BRANITELJ

Član 53.

Pravo na branitelja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati branitelja u toku cijelog postupka.
- (2) Za branitelja se može uzeti advokat pod uvjetima koji su propisani Zakonom o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, osumnjičenom, odnosno optuženom, osim ako se on tome izričito ne protivi, mogu branitelja uzeti njegov zakonski zastupnik, bračni odnosno vanbračni drug, krvni srodnik u pravoj liniji do bilo kog stepena, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra ili hranitelj.
- (4) Branitelj mora predati punomoć za zastupanje prilikom preduzimanja prve radnje u postupku.

Član 54.

Broj branitelja

- (1) Više osumnjičenih, odnosno optuženih mogu imati zajedničkog branitelja, osim ako branitelja postavlja sud, u skladu sa čl. 59. i 60. ovog zakona.
- (2) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati više branitelja, ali samo jedan od njih će imati status glavnog branitelja o čemu će se osumnjičeni, odnosno optuženi izjasniti. Smatra se da je odbrana osigurana kada u postupku učestvuje jedan od branitelja.

Član 55.

Ko ne može biti branitelj

- (1) Branitelj ne može biti oštećeni, bračni odnosno vanbračni drug oštećenog ili tužitelja, niti njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.
- (2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok ne može biti branitelj u tom predmetu.
- (3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudija ili tužitelj.

Član 56.

Isključenje branitelja iz postupka

- (1) Razlog za isključenje branitelja iz postupka postoji i u pogledu osobe koja zloupotrebljava kontakt s osumnjičenim, odnosno optuženim koji je u pritvoru kako bi osumnjičeni, odnosno optuženi učinio krivično djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, osumnjičeni, odnosno optuženi će se pozvati da u određenom roku uzme drugog branitelja.
- (3) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažuju osobe iz člana 53. stava 3. ovog zakona, postupit će se na način predviđen u članu 59. stav 4. ovog zakona.
- (4) U slučaju iz st. 2. i 3. ovog člana, novom branitelju će se ostaviti dovoljno vremena za pripremu odbrane osumnjičenog, odnosno optuženog.
- (5) Za vrijeme trajanja isključenja branitelj ne može braniti osumnjičenog, odnosno optuženog u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičene, odnosno optužene u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Član 57.

Postupak isključenja branitelja

- (1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom saslušanju kome prisustvuju tužitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i predstavnik advokatske komore čiji je branitelj član.
- (2) Postupak isključenja se može provesti i bez branitelja ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za saslušanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O saslušanju se sastavlja zapisnik.

Član 58.

Rješenje o isključenju

- (1) Rješenje o isključenju iz člana 57. ovog zakona prije početka glavnog pretresa donosi vijeće (član 25. stav 6.), a na glavnom pretresu sudija, odnosno vijeće. U postupku pred vijećem apelacionog odjeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u apelacionom postupku.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dopuštena.
- (3) Ako je branitelj isključen iz postupka može mu se narediti da snosi troškove nastale zbog prekida ili odlaganja postupka.

Član 59.

Kada osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja

- (1) Osumnjičeni mora imati branitelja već prilikom prvog ispitivanja ako je nijem ili gluh ili ako je osumnjičen za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.
- (2) Osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja odmah nakon što mu je određen pritvor, za vrijeme dok pritvor traje.
- (3) Nakon podizanja optužnice za krivično djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna optuženi mora imati branitelja u vrijeme dostavljanja optužnice.
- (4) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane ne uzme sam branitelja, ili branitelja ne angažuju osobe iz člana 53. stav 3. ovog zakona, branitelja će mu postaviti sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća. U ovom slučaju osumnjičeni, odnosno optuženi ima

pravo na branitelja do pravomoćnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i u postupku po pravnom lijeku.

- (5) Branitelj će biti postavljen osumnjičenom, odnosno optuženom ako sud utvrdi da je to zbog složenosti predmeta ili mentalnog stanja osumnjičenog, odnosno optuženog u interesu pravde.
- (6) U slučaju postavljanja branitelja osumnjičeni, odnosno optuženi će se prvo pozvati da sam izabere branitelja sa predložene liste. Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne izabere branitelja sa predložene liste, branitelja će postaviti sud.

Član 60.

Postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja

- (1) Kad ne postoje uvjeti za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna ili kada to zahtijevaju interesi pravičnosti, bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičenom, odnosno optuženom će se, na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.
- (2) Zahtjev za postavljanje branitelja iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u toku cijelog krivičnog postupka. Branitelja postavlja sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća nakon što je osumnjičenom, odnosno optuženom prvo pružena prilika da sa predložene liste izabere branitelja.

Član 61.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

- (1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, kada se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru tužitelj će dostaviti sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dokaze radi obavještanja branitelja.
- (3) Nakon podizanja optužnice branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog ima pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće, kao i tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju.
- (5) U slučaju iz st. 3. i 4. ovog člana branitelj može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 62.

Komunikacija osumnjičenog, odnosno optuženog s braniteljem

- (1) Ako se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru ima pravo odmah komunicirati s braniteljem, usmeno ili pisano.
- (2) Tokom razgovora osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj mogu biti promatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Član 63.

Razrješenje postavljenog branitelja

- (1) Umjesto postavljenog branitelja osumnjičeni, odnosno optuženi može sam uzeti drugog branitelja. U tom slučaju razriješiće se postavljeni branitelj.
- (2) Branitelj može tražiti da bude razriješen samo na način predviđen zakonom.
- (3) O razrješenju branitelja u slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje u toku istrage sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a u toku glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba.
- (4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće može, na traženje

osumnjičenog, odnosno optuženog ili uz njegovu saglasnost razriješiti postavljenog branitelja koji neodgovorno vrši svoju dužnost. Umjesto razriješenog branitelja postaviti će se drugi branitelj. O razrješenju branitelja odmah će se obavijestiti advokatska komora čiji je član.

Član 64.

Preduzimanje radnji od branitelja

- (1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenog, odnosno optuženog, preduzimati sve neophodne radnje u cilju utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i zaštite njihovih prava.
- (2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći sve dok sudija, odnosno vijeće ne razriješi branitelja njegovih prava i dužnosti.

GLAVA VIII - RADNJE DOKAZIVANJA

Odjeljak 1 - Pretresanje stana, prostorija i osoba

Član 65.

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari

- (1) Pretresanje stana i ostalih prostorija osumnjičenog, odnosno optuženog i drugih osoba, kao i njihovih pokretnih stvari izvan stana može se preduzeti samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da se kod njih nalaze učinitelj, saučesnik, tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za postupak.
- (2) Pretresanje pokretnih stvari, u smislu odredbe stava 1. ovog člana, obuhvaća i pretresanje kompjutera i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su s njima povezani. Na zahtjev suda, osobe koje se koriste ovim uređajima dužne su omogućiti pristup, predati diskete, trake ili neki drugi oblik na kome su pohranjeni podaci, kao i pružiti potrebna obavještenja za upotrebu tih uređaja. Osoba koja odbije njihovu predaju, iako za to ne postoje razlozi iz člana 98. ovog zakona, može se kazniti prema odredbi člana 79. stav 5. ovog zakona.
- (3) Pretresanje kompjutera i sličnih uređaja iz stava 2. ovog člana, će se obaviti uz pomoć stručne osobe.

Član 66.

Pretresanje osobe

- (1) Pretresanje osobe može se preduzeti kad je vjerovatno da je ta osoba počinila krivično djelo ili da će se pretresanjem pronaći predmeti ili tragovi važni za krivični postupak.
- (2) Pretresanje osobe obavlja osoba istog spola.

Član 67.

Naredba za pretresanje

- (1) Sud može izdati naredbu za pretresanje pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (2) Naredbu za pretresanje može izdati sud na zahtjev tužitelja ili na zahtjev ovlaštenih službenih osoba koje su dobile odobrenje od tužitelja.

Član 68.

Forma zahtjeva za pretresanje

Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti u pisanoj ili usmenoj formi. Ako se zahtjev podnosi u pisanoj formi mora biti sastavljen, potpisan i ovjeren na način kako je to određeno u članu 69. stav 1. ovog zakona. Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti u skladu sa članom 70. ovog zakona.

Član 69.

Pisani zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje

- (1) Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje mora sadržavati:
 - a) naziv suda, kao i ime i funkciju podnositelja zahtjeva,
 - b) činjenice koje ukazuju na vjerovatnost da će se osobe, odnosno tragovi i predmeti navedeni u članu

65. stav 1. ovog zakona naći na označenom ili opisanom mjestu ili kod određene osobe,
- c) zahtjev da sud izda naredbu za pretresanje radi pronalazjenja osobe ili oduzimanja predmeta.
- (2) U zahtjevu se može predložiti:
- a) da se naredba za pretresanje izvrši u bilo koje vrijeme zato što postoji osnovana sumnja da pretresanje neće moći biti izvršeno u vremenskom periodu od 6 sati do 21 sata, da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se naredba ne izvrši odmah, kao i da će osoba koja se traži pobjeći ili počiniti drugo krivično djelo ili da može ugroziti sigurnost ovlaštene službene osobe ili druge osobe ako se naredba ne izvrši odmah ili u vremenskom periodu od 21 sata do 6 sati.
- b) da ovlaštena službena osoba izvrši naredbu bez prethodne predaje naredbe ako postoji osnovana sumnja da se traženi predmeti mogu lahko i brzo uništiti ako se odmah ne oduzmu, da predaja naredbe može ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe, kao i da će osoba koju se traži počiniti drugo krivično djelo ili ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe.

Član 70.

Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe

- (1) Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti kada postoji opasnost od odlaganja. Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe o pretresanju može se saopćiti neposredno sudiji za prethodni postupak ili telefonom, ili radio-vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.
- (2) Kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje, sudija za prethodni postupak će daljnji tok razgovora zabilježiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, sudija za prethodni postupak je dužan dati zapisnik na prijepis, ovjeriti istovjetnost prijepisa i predati originalni zapisnik i prijepis sudu u roku od 24 sata od izdavanja naredbe. U slučaju doslovnog bilježenja razgovora sudija za prethodni postupak će potpisati kopiju zapisnika i predati je sudu u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.

Član 71.

Izdavanje naredbe za pretresanje

- (1) Ako sudija za prethodni postupak ustanovi da je zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje opravdan, može odobriti zahtjev i izdati naredbu za pretresanje.
- (2) Kad sudija za prethodni postupak odluči da izda naredbu za pretresanje na osnovu usmenog zahtjeva, podnositelj takvog zahtjeva sam će sastaviti naredbu u skladu s članom 58. ovog zakona i pročitati će je u cjelini sudiji za prethodni postupak.

Član 72.

Sadržaj naredbe za pretresanje

Naredba za pretresanje sadrži:

- a) naziv suda koji izdaje naredbu, osim kada se naredba za pretresanje odobrava na osnovu usmenog zahtjeva i potpis sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu,
- b) ako se naredba za pretresanje odobrava na osnovu usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznačenje imena sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu i vremena i mjesta izdavanja,
- c) ime, odjel ili rang ovlaštene osobe na koju se naredba odnosi,
- d) svrha pretresanja,
- e) opis osobe koju treba pronaći ili opis stvari koje su predmet pretresanja,
- f) određivanje ili opis mjesta, prostorija ili osoba koje se traže, s navođenjem adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje identiteta,
- g) uputstvo da se naredba ima izvršiti između 6 sati i 21 sata ili ovlaštenje da se naredba može izvršiti u bilo koje vrijeme ako to sud izričito odredi,

- h) ovlaštenje izvršitelju naredbe da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se imaju pretresti, ako to sud izričito odredi,
- i) uputstvo da se naredba i oduzete stvari donesu u sud bez odlaganja,
- j) pouku da osumnjičeni ima pravo obavijestiti branitelja i da se pretresanje može izvršiti i bez prisustva branitelja, ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti.

Član 73.

Vrijeme izvršenja naredbe za pretresanje

- (1) Naredba za pretresanje mora se izvršiti najkasnije 15 dana od izdavanja naredbe nakon čega se, bez odlaganja, mora vratiti sudu.
- (2) Naredba za pretresanje se može izvršiti bilo kojeg dana u sedmici. Naredba se može izvršiti samo u vremenskom periodu od 6 sati do 21 sata, osim ako u naredbi nije izričito dato ovlaštenje da se može izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, u skladu s članom 69. stav 2. ovog zakona.

Član 74.

Postupak izvršenja naredbe za pretresanje

- (1) Prije početka pretresanja ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj funkciji i razlogu dolaska i predati naredbu za pretresanje osobi kod koje će se ili na kojoj će se izvršiti pretresanje. Ako je nakon toga ovlaštenoj službenoj osobi pristup uskraćen, može upotrijebiti silu, u skladu sa zakonom.
- (2) Prilikom izvršavanja naredbe za pretresanje kojom se određuje pretresanje stana i drugih prostorija, ovlaštena službena osoba nije dužna obavijestiti bilo koga o svojoj funkciji i razlozima pretresanja, već može odmah ući u stan ili druge prostorije ako su prazni ili ako ovlaštena službena osoba opravdano smatra da su prazni ili ako je ovlaštena službena osoba naredbom izričito ovlaštena da uđe bez prethodne najave.
- (3) Vlasnik odnosno korisnik stana i drugih prostorija pozvat će se da bude prisutan pretresanju, a ako je on odsutan - pozvat će se njegov zastupnik ili neko od odraslih članova domaćinstva ili susjeda. Ukoliko osoba kod koje se pretresanje ima izvršiti nije prisutna, naredba se ostavlja u prostoriji gdje se vrši pretresanje, a pretresanje se izvršava i bez njene prisutnosti.
- (4) Pretresanju stana, ostalih prostorija ili osobe prisustvuju dva punoljetna građanina kao svjedoci. Pretresanju osobe prisustvuju svjedoci istog spola. Pretresanje osobe vrši osoba istog spola. Svjedoci će se prije početka pretresanja upozoriti da paze kako se pretresanje vrši, kao i da imaju pravo da prije potpisivanja zapisnika o pretresanju stave svoje prigovore ako smatraju da sadržaj zapisnika nije tačan.
- (5) Prilikom vršenja pretresanja službenih prostorija pozvat će se njihov starješina ili rukovoditelj da bude prisutan pretresanju.
- (6) Ako se pretresanje mora preduzeti u vojnom objektu, pisana naredba o pretresanju dostavlja se vojnim vlastima, koje će odrediti najmanje jednu vojnu osobu da bude prisutna pretresanju.

Član 75.

Izvršenje naredbe za pretresanje osoba

Prilikom izvršenja naredbe za pretresanje osoba, ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj funkciji i predati naredbu za pretresanje osobi na kojoj će se pretresanje izvršiti. Ovlaštena službena osoba može upotrijebiti silu u skladu sa zakonom.

Član 76.

Zapisnik o pretresanju

- (1) O svakom pretresanju stana, prostorije ili osobe sastavit će se zapisnik koji potpisuje osoba kod koje se ili na kojoj se vrši pretresanje i osobe čija je prisutnost obavezna. Prilikom vršenja pretresanja oduzet će se privremeno samo oni predmeti i isprave koji su u vezi sa svrhom pretresanja. U zapisnik će se unijeti i tačno opisati predmeti i isprave koje se oduzimaju, a to će se naznačiti i

- u potvrdi o oduzimanju predmeta koja će se odmah uručiti osobi kojoj su predmeti, odnosno isprave oduzete.
- (2) Ako se pri pretresanju stana, prostorije, odnosno osobe nađu predmeti koji nemaju veze s krivičnim djelom zbog kojeg je izdata naredba za pretresanje, ali upućuju na drugo krivično djelo, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda. O tome će se obavijestiti tužitelj. Ti će se predmeti odmah vratiti ako tužitelj ustanovi da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, a ne postoji neki drugi zakonski osnov po kojem bi se ti predmeti imali oduzeti.
- (3) Predmeti upotrijebljeni kod pretresanja kompjutera i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka vratit će se nakon pretresanja njihovim korisnicima, ako nisu potrebni za daljnje vođenje krivičnog postupka. Osobni podaci pribavljeni pretresanjem mogu se koristiti samo u svrhe krivičnog postupka i izbrisat će se, bez odlaganja, kad ta svrha prestane.

Član 77.

Oduzimanje predmeta na osnovu naredbe za pretresanje

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlaštena službena osoba će napisati i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete i naziv suda koji je izdao naredbu.
- (2) Ako je predmet privremeno oduzet od određene osobe, takva potvrda mora se uručiti toj osobi. Ako je predmet privremeno oduzet iz stana ili prostorije, takva potvrda mora se uručiti vlasniku, stanaru ili korisniku.
- (3) Nakon oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlaštena službena osoba mora, bez odlaganja, vratiti sudu naredbu i predati predmete i spisak oduzetih predmeta.
- (4) Nakon prijema stvari oduzetih na osnovu naredbe za pretresanje, sud će zadržati predmete pod nadzorom suda do daljnje odluke ili odrediti da predmeti ostanu pod nadzorom podnositelja zahtjeva za izdavanje naredbe ili pod nadzorom ovlaštenog izvršitelja naredbe.

Član 78.

Pretresanje bez naredbe

- (1) Ovlaštena službena osoba može ući u stan i druge prostorije bez naredbe i bez svjedoka i, po potrebi, izvršiti pretresanje ako stanar tog stana to želi, ako neko zove u pomoć, ako je potrebno uhvatiti učinitelja krivičnog djela koji je zatečen na djelu ili radi sigurnosti ljudi i imovine, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi osoba koja se po naredbi suda ima pritvoriti ili prinudno dovesti ili koja se tu sklonila od gonjenja.
- (2) Ovlaštena službena osoba može pretresti osobu bez naredbe za pretresanje i bez prisutnosti svjedoka:
- pri izvršenju naredbe o dovođenju,
 - prilikom lišenja slobode,
 - ako postoji sumnja da ta osoba posjeduje vatreno ili hladno oružje,
 - ako postoji sumnja da će sakriti, uništiti ili riješiti se predmeta koji se trebaju od njega oduzeti i upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku.
- (3) Nakon izvršenja pretresanja bez naredbe za pretresanje, ovlaštena službena osoba mora odmah podnijeti pisani izvještaj tužitelju koji će o tome obavijestiti sudiju za prethodni postupak. Izvještaj mora sadržavati razloge pretresanja bez naredbe.

Odjeljak 2 - Privremeno oduzimanje predmeta i imovine

Član 79.

Naredba za oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZFBiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku privremeno će se oduzeti i na osnovu sudske odluke će se osigurati njihovo čuvanje.
- (2) Naredbu za oduzimanje predmeta izdaje sud, na prijedlog tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od tužitelja.

- (3) Naredba za privremeno oduzimanje predmeta sadrži: naziv suda, pravni osnov za privremeno oduzimanje predmeta, naznaka predmeta koji podliježu oduzimanju, ime osobe od koje se oduzimaju predmeti, mjesto oduzimanja predmeta, rok u kojem se predmeti trebaju oduzeti i pouka o pravnom lijeku.
- (4) Oduzimanje predmeta vrši ovlaštena službena osoba na osnovu izdate naredbe.
- (5) Ko drži takve predmete, dužan ih je predati po naredbi suda. Osoba koja ih odbije predati može se kazniti do 50.000 KM, a u slučaju daljnjeg odbijanja - može se zatvoriti. Zatvor traje do predaje predmeta ili do završetka krivičnog postupka, a najduže 90 dana. Na isti način postupit će se prema službenoj ili odgovornoj osobi u državnom organu ili pravnoj osobi.
- (6) Odredbe stava 5. ovog člana odnose se i na podatke pohranjene u kompjuteru ili sličnim uređajima za automatsku obradu podataka. Pri njihovom pribavljanju posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.
- (7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je naređen zatvor odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.
- (8) Pri oduzimanju predmeta naznačit će se gdje su pronađeni i opisat će se, a, po potrebi, i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti. Za oduzete predmete izdat će se potvrda.
- (9) Mjere iz st. 5. i 6. ovog člana ne mogu se primijeniti prema osumnjičenom, odnosno optuženom niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja.

Član 80.

Privremeno oduzimanje predmeta bez naredbe

- (1) Predmeti iz člana 79. stav 1. ovog zakona mogu se privremeno oduzeti i bez naredbe suda ukoliko postoji opasnost od odlaganja. Ukoliko se osoba koja se pretresa izričito usprotivi oduzimanju predmeta, tužitelj će u roku od 72 sata od izvršenog pretresanja podnijeti zahtjev sudiji za prethodni postupak za naknadno odobrenje oduzimanja predmeta.
- (2) Ukoliko sudija za prethodni postupak odbije zahtjev tužitelja, oduzeti predmeti se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Privremeno oduzeti predmeti će se odmah vratiti osobi od koje su oduzeti.

Član 81.

Privremeno oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljki

- (1) Privremeno se mogu oduzeti pisma, telegrami i druge pošiljke upućene osumnjičenom, odnosno optuženom ili one koje on odašilje, a koje se nalaze kod preduzeća i osoba koje vrše poslove pošte i telekomunikacija.
- (2) Pošiljke iz stava 1. ovog člana mogu se privremeno oduzeti ako postoje okolnosti zbog kojih se s osnovom može očekivati da će ove pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.
- (3) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljki iz stava 1. ovog člana izdaje sudija za prethodni postupak, na prijedlog tužitelja.
- (4) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljki može izdati i tužitelj ako postoji opasnost od odlaganja, s tim da ova naredba mora biti potvrđena od sudije za prethodni postupak u roku od 72 sata od privremenog oduzimanja pošiljki.
- (5) Ukoliko naredba ne bude potvrđena u smislu stava 4. ovog člana te pošiljke se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.
- (6) Mjere preduzete u skladu s ovim članom ne mogu se primjenjivati na pisma, telegrama i druge pošiljke razmijenjene između osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branitelja.
- (7) Naredba iz stava 3. ovog člana sadrži: podatke o osumnjičenom, odnosno optuženom na kojeg se naredba odnosi, način izvršenja naredbe i vrijeme trajanja mjere, te preduzeće koje će izvršiti naređenu mjeru. Preduzete mjere mogu trajati najduže tri mjeseca, a iz važnih razloga sudija za prethodni postupak može produžiti trajanje ovih

mjera za još tri mjeseca, s tim da će se preduzete mjere ukinuti čim prestanu razlozi za njihovo daljnje preduzimanje.

- (8) Ukoliko to interesi postupka dopuštaju, o preduzetim mjerama iz stava 1. ovog člana obavijestit će se osumnjičeni, odnosno optuženi protiv koga su primijenjene te mjere.
- (9) Izdate pošiljke otvara tužitelj u prisutnosti dva svjedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrijedi pečat, a omoti i adresa će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.
- (10) Sadržaj pošiljke ili dijela pošiljke će se saopćiti osumnjičenom, odnosno optuženom, odnosno osobi kojoj je upućena, a dio pošiljke ili pošiljka predat će se toj osobi, osim ako, izuzetno, tužitelj smatra da bi to imalo štetne posljedice za uspješno vođenje krivičnog postupka. Ako je osumnjičeni, odnosno optuženi odsutan, o upućenoj pošiljci obavijestit će se članovi njegove obitelji. Ako osumnjičeni, odnosno optuženi nakon toga ne zatraži predaju pošiljke, pošiljka će se vratiti pošiljatelju.

Član 82.

Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija i o tome izdati potvrda.
- (2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.
- (3) Predmet koji je oduzet od fizičke odnosno pravne osobe ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njim raspolagati.

Član 83.

Pravo žalbe

- (1) Osoba od koje se privremeno oduzima predmet i dokumentacija ima pravo žalbe.
- (2) Žalba iz stava 1. ovog člana ne odlaže privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije.
- (3) Protiv odluke suda kojom se vraćaju oduzeti predmeti ili dokumentacija tužitelj ima pravo podnijeti žalbu.

Član 84.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u sudu ili sud na drugi način osigurava njihovo čuvanje.

Član 85.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši tužitelj.
- (2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili preduzeće od koje su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branitelja.
- (3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Član 86.

Naredba banci ili drugoj pravnoj osobi

- (1) Ako postoje osnovi sumnje da je neka osoba počinila krivično djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, sud može, na osnovu prijedloga tužitelja, narediti da banka ili druga pravna osoba koja vrši finansijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim depozitima i drugim finansijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba da koje se osnovano vjeruje da su uključene u te finansijske transakcije ili poslove osumnjičenog, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku.
- (2) Sudija za prethodni postupak može, na prijedlog tužitelja, narediti preduzimanje i drugih potrebnih radnji iz člana 116. ovog zakona kako bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.

- (3) U hitnim slučajevima tužitelj može odrediti mjere iz stava 1. ovog člana na osnovu naredbe. O preduzetim mjerama tužitelj odmah obavještava sudiju za prethodni postupak koji može u roku od 72 sata izdati naredbu. Tužitelj će dobijene podatke zapečatiti dok ne bude izdata sudska naredba. U slučaju da sudija za prethodni postupak ne izda naredbu, tužitelj će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.
- (4) Sud može rješenjem narediti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja krivično djelo, ili da je namijenjena učinjenju krivičnog djela, da služi prikrivanju krivičnog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene krivičnim djelom.
- (5) Rješenjem iz stava 4. ovog člana sud će odrediti da se finansijska sredstva namijenjena za transakciju iz stava 4. ovog člana i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članu 79. stav 1. ovog zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.
- (6) Protiv rješenja iz stava 4. ovog člana žalbu mogu podnijeti tužitelj, vlasnik finansijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičeni, odnosno optuženi, kao i pravna ili fizička osoba iz st. 4. i 5. ovog člana.

Član 87.

Privremeno oduzimanje imovine radi osiguranja

- (1) Sud može u bilo koje vrijeme u toku postupka donijeti na prijedlog tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZFBiH, mjeru zaplijene ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.
- (2) Ovlaštena službena osoba može, kada postoji opasnost od odlaganja, privremeno oduzeti imovinu iz stava 1. ovog člana, zaplijeniti imovinu ili preduzeti druge neophodne privremene mjere kako bi se spriječilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. O preduzetim mjerama ovlaštena službena osoba mora odmah obavijestiti tužitelja, a preduzete mjere moraju biti odobrene od sudije za prethodni postupak u roku od 72 sata od preduzimanja mjera.
- (3) U slučaju da sud uskrati odobrenje, preduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina će biti odmah vraćeni osobi od koje su oduzeti.

Član 88.

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Predmeti koji su u toku krivičnog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku, odnosno držatelju kada u toku postupka postane očigledno da njihovo zadržavanje nije u skladu s članom 79. ovog zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (član 412.).

Odjeljak 3 - Postupak sa sumnjivim stvarima

Član 89.

Oglašavanje sumnjivih stvari

- (1) Nađe li se kod osumnjičenog, odnosno optuženog tuda stvar, a ne zna se čija je, organ koji vodi postupak opisat će tu stvar i opis objaviti na oglasnoj tabli općine na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište i na čijem je području krivično djelo učinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi organu koji vodi postupak u roku od jedne godine od dana objavljivanja oglasa jer će se inače stvar prodati. Novac dobijen prodajom je prihod budžeta Federacije.
- (2) Ako se radi o stvarima veće vrijednosti objavljivanje se može izvršiti i putem dnevnog lista.
- (3) Ako je stvar podložna kvarenju ili je njeno čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski depozit.

- (4) Po odredbi stava 3. ovog člana postupit će se i kad stvar pripada odbjegliom ili nepoznatom učinitelju krivičnog djela.

Član 90.

Odlučivanje o sumnjivim stvarima

- (1) Ako se u toku od jedne godine niko ne javi za stvari ili za novac dobijen od prodaje stvari, donijet će se rješenje da stvar postaje vlasništvo Federacije odnosno da je novac prihod budžeta Federacije.
- (2) Vlasnik stvari ima pravo da u parnici traži povraćaj stvari ili novca dobijenog od prodaje stvari. Zastarijevanje ovog prava počinje teći od dana objavljivanja oglasa.

Odjeljak 4 - Ispitivanje osumnjičenog

Član 91.

Poziv za ispitivanje

- (1) Ispitivanje osumnjičenog u istrazi vrši tužitelj.
- (2) Ispitivanje treba vršiti tako da se u punoj mjeri poštuje ličnost osumnjičenog. Prilikom ispitivanja osumnjičenog ne smije se upotrijebiti sila, prijetnja, prevara, narkotici ili druga sredstva koja mogu uticati na slobodu odlučivanja i izražavanja volje prilikom davanja izjave ili priznanja.
- (3) Ako je postupljeno protivno odredbama ovog člana, na iskazu osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 92.

Pouka osumnjičenom o njegovim pravima

- (1) Kad se osumnjičeni prvi put ispituje pitat će se za ime i prezime, nadimak, ako ga ima, ime i prezime roditelja, djevojačko obiteljsko ime majke, gdje je rođen, gdje stanuje, dan, mjesec i godina rođenja, koje je narodnosti i čiji je državljanin, jedinstveni matični broj građana državljanina Bosne i Hercegovine, čime se zanima, kakve su mu obiteljske prilike, je li pismen, kakve je škole završio, je li, gdje i kad služio vojsku odnosno ima li čin rezervnog vojnog starješine, vodi li se u vojnoj evidenciji i kod kojeg organa nadležnog za poslove odbrane, je li odlikovan, kakvog je imovnog stanja, je li, kad i zašto osuđivan, je li i kad je izrečenu kaznu izdržao, da li se protiv njega vodi postupak za koje drugo krivično djelo, a ako je maloljetan, ko mu je zakonski zastupnik. Osumnjičeni će se poučiti da je dužan odazvati se pozivu i odmah saopćiti svaku promjenu adrese ili namjeru da promjeni boravište, a upozorit će se i na posljedice ako po tome ne postupi.
- (2) Na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:
- a) da nije dužan iznijeti svoju odbranu, niti odgovarati na postavljena pitanja,
- b) da može uzeti branitelja po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, kao i da ima pravo na branitelja bez naknade u slučajevima predviđenim ovim zakonom,
- c) da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist,
- d) da ima pravo u toku istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage,
- e) da ima pravo na besplatne usluge prevoditelja ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja.
- (3) Osumnjičeni se može dobrovoljno odreći prava navedenih u stavu 2. ovog člana, ali njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju ne zabilježi u zapisnik i dok ne bude potpisana od osumnjičenog. Osumnjičeni se ni pod kojim okolnostima ne može odreći prava na prisustvo branitelja, ako je njegova odbrana obavezna u skladu s ovim zakonom.
- (4) U slučaju da se osumnjičeni odrekao prava da uzme branitelja, a kasnije izrazi želju da uzme branitelja, ispitivanje će se odmah prekinuti i ponovo će se nastaviti

kada osumnjičeni dobije branitelja ili mu se branitelj postavi ili ako osumnjičeni izrazi želju da nastavi da odgovara na pitanja.

- (5) Ako se osumnjičeni dobrovoljno odrekne prava da ne odgovara na postavljena pitanja mora mu se i u tom slučaju omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji mu idu u korist.
- (6) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, na iskazu osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 93.

Način ispitivanja osumnjičenog

- (1) O svakom ispitivanju osumnjičenog sačinjava se zapisnik. Bitni dijelovi iskaza unijet će se doslovno u zapisnik. Nakon što je zapisnik sačinjen, osumnjičenom će se pročitati zapisnik i predati kopija zapisnika.
- (2) Ispitivanje osumnjičenog, po pravilu, se snima na audio ili videotraku, pod sljedećim uvjetima:
- a) da je osumnjičeni obaviješten na jeziku koji govori i razumije da se ispitivanje snima na audio ili videotraku,
- b) u slučaju prekida ispitivanja, razlog i vrijeme prekida će se naznačiti u snimku, kao i vrijeme nastavljanja i zaključenja ispitivanja,
- c) na kraju ispitivanja osumnjičeni će dobiti mogućnost da pojasni sve što je rekao i da doda sve što želi,
- d) zapis s trake će se prepisati nakon završetka ispitivanja, a kopija prijepisa uručit će se osumnjičenom zajedno s kopijom snimljene trake ili ako je korištena aparatura za istovremeno pravljenje većeg broja snimaka, uručit će mu se jedna od originalno snimljenih traka,
- e) pošto se napravi kopija originalne trake u svrhu prijepisa, originalno snimljena traka ili jedna od originalno snimljenih traka će se zapečatiti u prisustvu osumnjičenog, s ovjerom potpisa organa krivičnog postupka i osumnjičenog.

Član 94.

Ispitivanje preko tumača

Ispitivanje osumnjičenog obaviti će se preko tumača u slučajevima iz člana 101. ovog zakona.

Odjeljak 5 - Saslušanje svjedoka

Član 95.

Poziv za saslušanje svjedoka

- (1) Svjedoci se saslušavaju kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, učinitelju i o drugim važnim okolnostima.
- (2) Poziv za svjedočenje dostavlja tužitelj, odnosno sud. Pozivanje kao svjedoka maloljetne osobe koja nije navršila šesnaest godina života vrši se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupi ili drugih okolnosti.
- (3) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati u svom stanu, bolnici ili na drugom mjestu.
- (4) U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka, o mjestu i vremenu kada se treba odazvati pozivu, kao i o posljedicama neodazivanja pozivu.
- (5) Ukoliko se svjedok ne odazove pozivu, niti svoj izostanak opravda sud može izreći novčanu kaznu do 5.000 KM ili narediti prinudno dovođenje.
- (6) Naredbu za dovođenje svjedoka izvršava sudska policija. Izuzetno, naredbu može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani svjedok ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim da ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.
- (7) Ukoliko svjedok odbije da svjedoči, sud može, na prijedlog tužitelja, donijeti rješenje o kažnjavanju svjedoka novčanom kaznom do 30.000 KM. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje.
- (8) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna odlučuje vijeće (član 25. stav 6).

Član 96.

Osobe koje ne mogu biti saslušane kao svjedoci

Ne može se saslušati kao svjedok:

- a) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne dok je nadležni organ ne oslobodi te dužnosti,
- b) branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog u pogledu činjenica koje su mu postale poznate u svojstvu branitelja,
- c) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja profesionalne tajne (vjerski službenik, odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, advokat, bilježnik, liječnik, babica i dr.), osim ako je oslobođena te dužnosti posebnim propisom ili izjavom osobe u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne,
- d) maloljetna osoba koja, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost nije sposobna shvatiti značaj prava da ne mora svjedočiti.

Član 97.

Osobe koje mogu odbiti svjedočenje

- (1) Svjedočenje mogu odbiti:
 - a) bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, odnosno optuženog,
 - b) srodnik osumnjičenog, odnosno optuženog po krvi u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnici po tazbini do drugog stepena,
 - c) usvojenik i usvojitelj osumnjičenog, odnosno optuženog.
- (2) Organ koji vodi postupak dužan je da osobe iz stava 1. ovog člana, prije njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičenom, odnosno optuženom upozori da mogu odbiti svjedočenje. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.
- (3) Osoba koja može odbiti svjedočenje prema jednom od osumnjičenih, odnosno optuženih može odbiti svjedočenje i prema ostalim osumnjičenim, odnosno optuženim ako se njen iskaz prema prirodi stvari ne može ograničiti samo na ostale osumnjičene, odnosno optužene.
- (4) Ako je kao svjedok saslušana osoba koja može odbiti svjedočenje ili je saslušana osoba koja nije upozorena da može odbiti svjedočenje ili to upozorenje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu se ne može zasnivati sudska odluka.

Član 98.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

- (1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju.
- (2) Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet.
- (3) Imunitet se daje odlukom tužioca.
- (4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz.
- (5) Svjedoku se može odlukom suda za savjetnika odrediti advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Član 99.

Način saslušanja, suočenje i prepoznavanje

- (1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i u odsustvu drugih svjedoka.
- (2) U toku postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenim, odnosno optuženim.
- (3) Ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok osobu ili predmet tražit će se od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno s drugim njemu nepoznatim osobama, odnosno ako je to moguće - zajedno s predmetima iste vrste.

Član 100.

Tok saslušanja svjedoka

- (1) Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.
- (2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a zatim će se upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.
- (3) Poslije toga svjedok će se pitati za ime i prezime, ime oca ili majke, zanimanje, boravište, mjesto i godinu rođenja i njegov odnos s osumnjičenim, odnosno optuženim i oštećenim. Svjedok će se upozoriti da je dužan da o promjeni adrese ili boravišta obavijesti sud.
- (4) Prilikom saslušanja maloljetne osobe, naročito ako je ona oštećena krivičnim djelom, postupit će se obazrivo da saslušanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje maloljetnika. Ako je to potrebno, saslušanje maloljetne osobe izvršit će se uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe.
- (5) Oštećenog krivičnim djelom nije dopušteno ispitivati o njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela, a ako je takvo ispitivanje obavljeno - na takvom iskazu ne može se zasnivati sudska odluka.
- (6) S obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje ili druge opravdane interese svjedok se može saslušati putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način da mu stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Za potrebe takvog ispitivanja može se odrediti stručna osoba.
- (7) Poslije općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune i razjašnjenja. Prilikom saslušanja svjedoka nije dopušteno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.
- (8) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.
- (9) Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se njihovi iskazi međusobno ne slažu ponaosob saslušati i njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Istodobno se mogu suočiti samo dva svjedoka.
- (10) Oštećeni koji se saslušava kao svjedok pitat će se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinskopравни zahtjev.

Član 101.

Saslušanje svjedoka preko tumača

- (1) Ako je svjedok gluh ili nijem njegovo saslušanje vrši se preko tumača.
- (2) Ako je svjedok gluh, postaviti će mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvat će se da pisano odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način pozvat će se kao tumač osoba koja se s svjedokom može sporazumjeti.
- (3) Ako tumač nije ranije zaklet, položiti će zakletvu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Član 102.

Zakletva, odnosno izjava svjedoka

- (1) Ako su ispunjeni uvjeti za saslušanje, sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi zakletvu, odnosno da izjavi.
- (2) Prije glavnog pretresa svjedok može položiti zakletvu, odnosno dati izjavu samo ako postoji bojazan da zbog bolesti ili zbog drugih razloga neće moći doći na glavni pretres. Zakletva se polaže, odnosno izjava se daje pred sudijom, odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kojeg je položena zakletva, odnosno data izjava navest će se u zapisniku.
- (3) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: " Zaklinjem se - izjavljujem da ću o svemu što pred sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prešutjeti."
- (4) Svjedok zakletvu polaže, odnosno izjavu daje usmeno, čitanjem njenog teksta ili potvrđnim odgovorom nakon saslušanja sadržaja teksta zakletve, odnosno izjave koju je pročitao sudija, odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst

zakletve, odnosno izjave, a gluhi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu - zaklinju se, odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.

- (5) Odbijanje i razlozi odbijanja svjedoka da položi zakletvu, odnosno da izjavu unijet će se u zapisnik.

Član 103.

Osobe koje ne polažu zakletvu, odnosno ne daju izjavu

Ne smiju se zaklinjati, odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili učestvovale u krivičnom djelu zbog koga se saslušavaju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve, odnosno izjave.

Član 104.

Snimanje saslušanja svjedoka audiovizuelnim sredstvima

Saslušanje svjedoka se može snimati audiovizuelnim sredstvima u svim fazama postupka. Saslušanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloljetnim osobama koje nisu navršile šesnaest godina života i koje su oštećene krivičnim djelom, kao i ako postoje osnove za bojazan da se svjedok neće moći saslušati na glavnom pretresu.

Član 105.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Odjeljak 6 - Uvidaj i rekonstrukcija

Član 106.

Preduzimanje uvidaja

Uvidaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Član 107.

Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih radnje ili situacije različito prikazane rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.
- (2) Rekonstrukcija se ne smije vršiti na način kojim se vrijeđa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovno izvesti pojedini dokazi.

Član 108.

Pomoć vještaka i stručne osobe

- (1) Uvidaj i rekonstrukcija događaja vrše se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, izvršiti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.
- (2) Na uvidaj ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak ako bi njegova prisutnost bila od koristi za davanje nalaza i mišljenja.

Odjeljak 7 - Vještačenje

Član 109.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolazu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Član 110.

Naredba o vještačenju

- (1) Pisanu naredbu za vještačenje izdaje tužitelj ili sud. U naredbi će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.
- (2) Ako za određenu vrstu vještačenja postoji stručna ustanova ili se vještačenje može izvesti u okviru državnog organa, takva vještačenja, a posebno složenija, povjerit će se, po pravilu, takvoj ustanovi, odnosno organu. U tom slučaju ta ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti vještačenje.

Član 111.

Dužnosti vještaka kojeg je odredio tužitelj, odnosno sud

Osoba koju tužitelj, odnosno sud odredi za vještaka dužna je tužitelju, odnosno sudu dostaviti svoj izvještaj koji sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenog mišljenja.

Član 112.

Ko ne može biti vještak

- (1) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (član 96.) ili osoba koja je oslobođena od dužnosti svjedočenja (član 97.), kao ni osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno, a ako je takva osoba određena - na njenom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.
- (2) Razlog za izuzeće vještaka (član 44.) postoji i za osobu koja je zajedno s osumnjičenim, odnosno optuženim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu, preduzeću ili drugoj pravnoj osobi ili kod samostalnog privrednika (obrtnik), kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod oštećenog ili osumnjičenog, odnosno optuženog.
- (3) Za vještaka se neće uzeti osoba koja je saslušana kao svjedok.

Član 113.

Postupak vještačenja

- (1) Vještačenjem rukovodi organ koji je naredio vještačenje. Prije početka vještačenja pozvat će se vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i utvrdi i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu s pravilima nauke i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačenje krivično djelo.
- (2) Prilikom davanja nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, tužitelj ili sud. Vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svog nalaza i mišljenja nije koristio informacijama na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.
- (3) Vještaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja. Ako prisustvuje uvidaju, rekonstrukciji događaja ili drugoj istražnoj radnji vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili da se osobi koja se saslušava postave pojedina pitanja.

Član 114.

Pregledanje predmeta vještačenja

- (1) Vještak pregleda predmete vještačenja na mjestu gdje se oni nalaze osim ako su za vještačenje potrebna dugotrajna ispitivanja ili ako se ispitivanja vrše u ustanovi, odnosno organu ili ako to zahtijevaju razlozi morala.
- (2) Ako je u okviru vještačenja potrebno izvršiti analizu neke materije, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te materije, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Član 115.

Dostavljanje nalaza i mišljenja

Vještak dostavlja nalaz i mišljenje, kao i radni materijal, skice i zabilješke organu koji ga je odredio.

Član 116.

Vještačenje u stručnoj ustanovi ili državnom organu

- (1) Ako se vještačenje povjerava stručnoj ustanovi, odnosno organu, tužitelj, odnosno sud će upozoriti tu ustanovu ili organ koji vrši vještačenje da u davanju nalaza i mišljenja ne može učestvovati osoba iz člana 112. ovog zakona ili osoba za koju postoje razlozi za izuzeće od vještačenja predviđeni u ovom zakonu, a bit će upozoren i na posljedice davanja lažnog nalaza i mišljenja.
- (2) Stručnoj ustanovi, odnosno državnom organu staviti će se na raspolaganje materijal potreban za vještačenje, a ako je potrebno, postupit će se u skladu s postupkom određenim odredbom člana 113. ovog zakona.
- (3) Pisani nalaz i mišljenje osoba koje su izvršile vještačenje dostavlja stručna ustanova, odnosno državni organ.

Član 117.

Obdukcija i ekshumacija leša

- (1) Pregled i obdukcija leša preduzet će se uvijek kad u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je leš već zakopan, odredit će se ekshumacija u cilju njegovog pregleda i obdukcije.
- (2) Pri obdukciji leša poduzet će se potrebne mjere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o vanjskim i unutarnjim tjelesnim osobinama leša.

Član 118.

Obdukcija leša van specijalizirane medicinske ustanove

- (1) Specijalizirana medicinska ustanova vrši pregled i obdukciju leša.
- (2) Kad se vještačenje ne vrši u specijaliziranoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju leša vrši liječnik specijalista sudske medicine. Tim vještačenjem rukovodi tužitelj i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje vještaka.
- (3) Za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrlog. Međutim, liječnik koji je liječio umrlog može se saslušati kao svjedok, radi davanja razjašnjenja o toku i okolnostima bolesti umrlog.

Član 119.

Izveštaj o pregledu i obdukciji

- (1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišljenju navesti uzrok i vrijeme kada je smrt nastupila.
- (2) Ako je na lešu nađena bilo kakva povreda utvrdit će se da li je tu povredu nanio ko drugi i ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda utvrdit će se da li je svaka povreda nanescena istim sredstvom i koja je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više smrtonosnih povreda, koja je od njih ili koje od njih su svojim zajedničkim djelovanjem bile uzrok smrti.
- (3) U slučaju iz stava 2. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom i općom prirodom povrede ili zbog osobnog svojstva ili naročitog stanja organizma povrijeđenog ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je povreda nanijeta.
- (4) Vještak je dužan da obrati pažnju na nađeni biološki materijal (krv, pljuvačka, sperma, urin i dr.) i da ga opiše i sačuva za biološko vještačenje - ako ono bude određeno.

Član 120.

Pregled i obdukcija začetka i novorođenčeta

- (1) Pri pregledu i obdukciji začetka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život i uzrok smrti.
- (2) Pri pregledu i obdukciji leša novorođenčeta posebno će se utvrditi da li je rođeno živo ili mrtvo, da li je bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Član 121.

Toksikološko ispitivanje

- (1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive materije koje su nađene u lešu ili na drugom mjestu će se uputiti na vještačenje ustanovi ili državnom organu koji vrše toksikološka ispitivanja.
- (2) Pri pregledu sumnjivih materija posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nađenog otrova, a ako se radi o pregledu materija uzetih iz leša, po mogućnosti i količina upotrijebljenog otrova.

Član 122.

Vještačenje tjelesnih povreda

- (1) Vještačenje tjelesnih povreda vrši se, po pravilu, pregledom povrijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.
- (2) Pošto tačno opiše povrede vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su povrede nanescene i na koji način.

Član 123.

Tjelesni pregled i druge radnje

- (1) Tjelesni pregled poduzet će se i bez pristanka osumnjičenog, odnosno optuženog ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihovog pristanka preduzeti samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.
- (2) Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se po pravilima medicinske nauke preduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se preduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda - ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njeno zdravlje.
- (3) Preduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenog, odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako postoji opasnost od odlaganja - tužitelj.
- (4) Nije dopušteno da se prema osumnjičenom, odnosno optuženom ili svjedoku primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se uticalo na njihovu volju pri davanju iskaza.
- (5) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 124.

Psihijatrijsko vještačenje

- (1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost osumnjičenog, odnosno optuženog, ili da je osumnjičeni, odnosno optuženi učinio krivično djelo zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban učestvovati u postupku, odredit će se psihijatrijsko vještačenje.
- (2) Ako se u toku istrage osumnjičeni dobrovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno duže posmatranje, osumnjičeni će se poslati na psihijatrijski pregled, odnosno na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tome donosi sudija za prethodni postupak na prijedlog tužitelja. Posmatranje ne može trajati duže od dva mjeseca.
- (3) Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog, odnosno optuženog poremećeno utvrdit će prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvatanje i postupke osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen

притвор да би се предузеле мјере потребне за осигурање сврхе притвора.

- (5) Вријеме проведено у здравственој установи урачунао ће се оsumнјиченом, односно оптуженом у притвор, односно у казну, ако буде изрећена.

Члан 125.

Вјештачење пословних knjига

- (1) Када је потребно да се предузме вјештачење пословних knjига, орган пред којим се води поступак дужан је вјештацима назначити у ком правцу и у ком опсегу треба вршити вјештачење и које чињенице и околности треба утврдити.
- (2) Ако је за предузимање вјештачења пословних knjига предузећа, других правних особа или самосталног привредника нужно да се претходно среди њихово knjigоводство, трошкови око сређивања knjigоводства падају на њихов терет.
- (3) Наредбу о сређивању knjigоводства donosi орган који води поступак, на основу образложеног писаног извјештаја вјештака којем је наредено вјештачење пословних knjига. У наредби ће се назначити и износ који је правна особа, односно самостални привредник дужан положити органу који води поступак као предујам за трошкове око сређивања knjigоводства.
- (4) Наплата троškova, ukoliko њихов износ није био предујмљен, врши се у корист органа који је unaprijed исплатио трошкове и награду вјештацима.

Члан 126.

Анализе дезоксирибонуклеинске киселине

Анализу дезоксирибонуклеинске киселине (у daljem тексту: DNK) може вршити искључиво установа специјализирана за ову врсту вјештачења.

Члан 127.

Када се врши анализа DNK

Анализа DNK може се вршити ukoliko је то neophodno потребно за одређивање идентитета или чињенице да ли otkriveni tragovi материја потичу од osumнјиченог, односно оптуженог или ošteћеног.

Члан 128.

Коришћење резултата анализе DNK у другим кривичним поступцима

У циљу утврђивања идентитета osumнјиченог, односно оптуженог с његовог тијела могу се узети челије ради анализе DNK. Подаци добијени на овај начин могу се користити и у другим кривичним поступцима против исте особе.

Члан 129.

Регистар извршених анализа DNK и заштита података

- (1) Све извршене анализе DNK воде се у посебном регистру у федералном министарству надлежном за здравство, ако posebnim zakonom није другачије одређено.
- (2) Заштита података добијених анализama из става 1. овог члана уређује се posebnim zakonom.

ГЛАВА IX - ПОСЕБНЕ ИСТРАЖНЕ РАДНЈЕ

Члан 130.

Врсте посебних истражних радњи и uvjeti за њихову примјену

- (1) Против особе за коју постоји основана сумња да је сама или с другим особама учествовала или учествује у учинjenju кривичног djela из члана 131. овог закона могу се одредити посебне истражне радње ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразmjernим тежкоћама.
- (2) Истражне радње из става 1. овог члана су:
- a) надзор и техничко snimanje телекомуникација,
 - b) приступ компјутерским системима и компјутерско sravnj enje података,
 - c) надзор и техничко snimanje просторија,
 - d) тајно праћење и техничко snimanje особа и предмета,
 - e) прикривени истражитељ и информатор,

- f) симулирани otkup предмета и симулирано davanje potkupnine,

- g) надzirani prijevoz и isporuka предмета кривичног djela.

- (3) Истражне радње из става 2. тачке a) овог члана могу се одредити и према особи за коју постоји основана сумња да учинителју, односно од учинителја кривичног djela из члана 131. овог закона преноси информације у vezi с кривичним djelom, односно да учинителј користи њено средство телекомуникације.
- (4) На разговоре особе из става 1. овог члана и њеног branitelja shodno се примjenjuju одредбе о комуникацији osumнјиченог и branitelja.
- (5) При извршавању истражних радњи из става 2. таč. e) и f) овог члана, полицијски органи или друге особе не смiju предузимати активности које представљају подстрекавање на учинjenje кривичног djela. Ако су такве активности предузете, та околност искључује кривично gonjenje подстрекаване особе за кривично djelo извршено у vezi с овим радњама.

Члан 131.

Кривична djela за која се могу одредити посебне истражне радње

Истражне радње из члана 130. став 2. овог закона могу се одредити за кривична djela за која се може изрећи казна затвора najmanje три године или тежа казна.

Члан 132.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

- (1) Истражне радње из члана 130. став 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложеном приједлогу туžiitelja који садржи: податке о особи против које се радња предузима, основану сумњу из члана 130. става 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог туžiitelja, као и утврђивање трајања наредене радње.
- (2) Изuzetno, ако се писана наредба не може добити на вријеме и ако постоји опасност од одлагања може се започети с извршавањем мјере из члана 130. овог закона и на основу усмене наредбе судије за претходни поступак. Писана наредба судије за претходни поступак мора бити прибављена у року од 24 сата од издавања усмене наредбе.
- (3) Истражне радње из члана 130. става 2. таč. од a) до d) и g) овог закона, могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложеном приједлогу туžiitelja, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из таč. од a) до c) могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из таč. d) и g) укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 130. става 2. тачке f) овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против исте особе мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.
- (4) Наредба судије за претходни поступак, као и приједлог туžiitelja из става 1. овог члана чувају се у посебном omotu. Туžitelј и судија за претходни поступак ће састављањем или пријеписом записника без навођења особних података прикривеног истражитеља и информатора или на други одговарајући начин, спријечити да неовлаштене особе, osumнјичени и његов branitelj otkriju идентитет прикривеног истражитеља и информатора.
- (5) Судија за претходни поступак мора писаном наредбом, без одлагања, обуставити извршење подужетих радњи ако су престали разлози због којих су радње одређене.
- (6) Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. Предузећа која врше пријенос информација дужна су туžiitelју и полицијским organima омогућити провођење мјера из члана 130. став 2. тачке a) овог закона.

Члан 133.

Materijal dobijen preduzimanjem radnji i obavještanje o preduzetim radnjama

- (1) Po prestanku radnji iz člana 130. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene preduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pisani izvještaj o preduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi.
- (2) Ako tužitelj odustane od krivičnog gonjenja, odnosno ako informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, uništiti će se pod nadzorom sudije za prethodni postupak koji će o tome sastaviti posebni zapisnik. O preduzimanju radnji, razlozima za njihovo preduzimanje, informaciji da dobiveni materijal nije bio osnov za krivično gonjenje i da je uništen, pisano se obavještava osoba protiv koje je neka od radnji iz člana 130. stava 2. ovog zakona bila preduzeta.
- (3) Sudija za prethodni postupak će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 130. ovog zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila preduzeta. Osoba protiv koje je mjera bila preduzeta može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera.
- (4) Podaci i informacije dobijeni preduzimanjem mjera iz stava 2. član 130. ovog zakona čuvaju se dok se čuva sudski spis.

Члан 134.

Slučajni nalazi

Ne mogu se koristiti kao dokaz informacije i podaci dobijeni preduzimanjem radnji iz člana 130. ovog zakona ako se ne odnose na krivično djelo iz člana 131. ovog zakona.

Члан 135.

Postupanje bez sudske naredbe ili izvan njezinog okvira

Ako su radnje iz člana 130. ovog zakona preduzete bez naredbe sudije za prethodni postupak ili u suprotnosti s njom, sud na pribavljenim podacima ili dokazima ne može zasnovati svoju odluku.

Члан 136.

Korištenje dokaza pribavljenih posebnim radnjama

Tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod uvjetima i na način propisan ovim zakonom mogu se koristiti kao dokazi u krivičnom postupku. Prikriveni istražitelj i informator iz člana 130. stava 2. tačke e) ovog zakona, kao i osobe koje su provele istražne radnje iz člana 130. stava 2. tačke f) ovog zakona mogu se saslušati kao svjedoci o toku provođenja radnji.

GLAVA X - MJERE ZA OSIGURANJE PRISUSTVA OSUMNJIČENOG, ODNOSNO OPTUŽENOG I USPJEŠNO VOĐENJE KRIVIČNOG POSTUPKA**Odjeljak 1 - Zajednička odredba**

Члан 137.

Vrste mjera

- (1) Mjere koje se mogu preduzeti prema optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, zabrana napuštanja boravišta, jamstvo i pritvor.
- (2) Prilikom odlučivanja koju će od navedenih mjera primijeniti, nadležni organ pridržavat će se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- (3) Ove mjere ukinut će se i po službenoj dužnosti odmah kad prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijenit će se drugom blažom mjerom kad za to nastupe uvjeti.
- (4) Odredbe ove glave shodno se primjenjuju i na osumnjičenog.

Odjeljak 2 - Poziv

Члан 138.

Dostavljanje i sadržaj poziva

- (1) Prisutnost optuženog pri izvršenju radnji u krivičnom postupku osigurava se njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se vrši dostavljanjem zatvorenog pisanog poziva koji sadrži: naziv organa koji poziva, ime i prezime optuženog, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, mjesto gdje optuženi ima da dođe, dan i sat kad treba da dođe, označenje da se poziva u svojstvu optuženog i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prinudno doveden, da je dužan odmah obavijestiti tužitelja, odnosno sud o promjeni adrese, kao i o namjeri da promjeni boravište i službeni pečat i potpis tužitelja, odnosno sudije koji poziva.
- (3) Kad se optuženi prvi put poziva poučit će se u pozivu o pravu da uzme branitelja i da branitelj može biti prisutan njegovom saslušanju.
- (4) Kad se osumnjičeni prvi put poziva, poučit će se u pozivu o njegovim pravima u skladu s članom 92. ovog zakona. Do podizanja optužnice poziv osumnjičenom upućuje tužitelj.
- (5) Ako optuženi nije u stanju odazvati se pozivu usljed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitat će se u mjestu gdje se nalazi ili će se osigurati njegov prijevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja preduzima.

Odjeljak 3 - Dovođenje

Члан 139.

Naredba za dovođenje

- (1) Naredbu da se optuženi dovede može izdati sud ako je donijeto rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženi ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, ili ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizlazi da optuženi izbjegava prijem poziva.
- (2) Izuzetno, u hitnim slučajevima, naredbu iz stava 1. ovog člana može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani osumnjičeni ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim što ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.
- (3) Naredbu za dovođenje izvršava sudska policija.
- (4) Naredba za dovođenje izdaje se pisano. Naredba sadržava: ime i prezime optuženog koji se ima dovesti, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, uz navođenje odredbe krivičnog zakona, razlog zbog kojeg se naređuje dovođenje, službeni pečat i potpis sudije koji naređuje dovođenje.
- (5) Osoba kojoj je povjereno izvršenje naredbe predaje naredbu optuženom i poziva ga da dođe s njom. Ako optuženi to odbije, dovest će ga prinudno.

Odjeljak 4 - Zabrana napuštanja boravišta

Члан 140.

Mjere zabrane

- (1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženi mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inozemstvo, sud mu može obrazloženim rješenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mjesto boravišta.
- (2) Uz mjeru iz stava 1. ovog člana, optuženom može biti zabranjeno posjećivanje određenih mjesta ili sastajanje s određenim osobama ili naredeno da se povremeno javlja određenom organu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola, kao i zabranjeno preduzimanje određenih poslovnih aktivnosti.
- (3) Mjerama iz st. 1. i 2. ovog člana ne može se ograničiti pravo optuženog da komunicira sa svojim braniteljem.
- (4) Optuženi će se u rješenju o izricanju mjera iz st. 1. i 2. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.
- (5) U toku istrage mjere iz st. 1. i 2. ovog člana određuje i ukida sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu

zakazivanja glavnog pretresa - taj sudija, odnosno predsjednik vijeća.

- (6) Mjere iz st. 1. i 2. ovog člana mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravomoćnosti presude. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je da svaka dva mjeseca ispita da li je primjenjena mjera još potrebna.
- (7) Protiv rješenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mjere iz st. 1. i 2. ovog člana stranke i branitelji mogu podnijeti žalbu, a tužitelj i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Odjeljak 5 - Jamstvo

Član 141.

Uvjeti za određivanje jamstva

Optuženi kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili ko drugi za njega pruži jamstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobjeći, a sam optuženi obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Član 142.

Sadržaj jamstva

- (1) Jamstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje, s obzirom na težinu krivičnog djela, osobne i obiteljske prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo.
- (2) Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, papira od vrijednosti, dragocjenosti ili drugih pokretnih stvari veće vrijednosti koje se lahko mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra osobe koja daje jamstvo ili u osobnoj obavezi jednog ili više građana da će u slučaju bjekstva optuženog platiti utvrđeni iznos jamstva.
- (3) Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svom imovnom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koja se daje kao jamstvo.
- (4) Ako optuženi pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost data kao jamstvo prihod budžeta Federacije.

Član 143.

Prestanak jamstva

- (1) Optuženom će se i pored datog jamstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski osnov za pritvor.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, papiri od vrijednosti ili druge pokretne stvari vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način se postupa i kad se krivični postupak pravomoćno dovrši rješenjem o obustavi postupka ili presudom.
- (3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora jamstvo se ukida tek kad osuđeni počne izdržavati kaznu.

Član 144.

Rješenje o jamstvu

U toku istrage rješenje o jamstvu i o njegovom ukidanju donosi sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa taj sudija, odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jamstvo i rješenje kojim se jamstvo ukida donosi se po saslušanju tužitelja.

Odjeljak 6 - Pritvor

Član 145.

Određivanje pritvora

- (1) Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugim mjerom.
- (2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnošću.
- (3) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Član 146.

Razlozi za pritvor

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo pritvor joj se može odrediti:
 - a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,
 - b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,
 - c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna,
 - d) ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a usljed načina učinjenja ili posljedica krivičnog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o krivičnom djelu terorizma, smatra se da postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.
- (2) U slučaju iz stava 1. tačke b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Član 147.

Opće pravo zadržavanja

Osobu zatečenu na učinjenju krivičnog djela svako može zadržati. Osoba koja je zadržana mora se odmah predati sudu, tužitelju ili najbližem policijskom organu, a ako se to ne može učiniti mora se odmah obavijestiti jedan od tih organa.

Član 148.

Nadležnost za određivanje pritvora

- (1) Pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužitelja.
- (2) Rješenje o pritvoru sadrži: ime i prezime osobe koja se lišava slobode, krivično djelo koje joj se stavlja na teret, zakonski osnov za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu, službeni pečat i potpis sudije koji određuje pritvor.
- (3) Rješenje o pritvoru predaje se osobi na koju se odnosi u času pritvaranja. U spisima se mora naznačiti sat lišenja slobode i sat predaje rješenja.
- (4) Protiv rješenja o pritvoru pritvorena osoba može podnijeti žalbu vijeću (član 25. stav 6.) u roku od 24 sata od prijema rješenja. Ako se pritvorena osoba prvi put ispituje po isteku ovog roka, može podnijeti žalbu prilikom tog ispitivanja. Žalba s prijepisom zapisnika o ispitivanju, ako je pritvorena osoba ispitana i rješenje o pritvoru dostavljaju se odmah vijeću. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Ako sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje ne prihvati prijedlog tužitelja o određivanju pritvora, zatražit će da o tome odluči vijeće (član 25. stav 6). Protiv rješenja vijeća kojim se određuje pritvor pritvorena osoba može podnijeti žalbu koja ne

zadržava izvršenje rješenja. U pogledu predaje rješenja i podnošenja žalbe primjenjuju se odredbe st. 3. i 4. ovog člana.

- (6) U slučajevima iz st. 4. i 5. ovog člana vijeće koje odlučuje o žalbi dužno je donijeti odluku u roku od 48 sati.

Član 149.

Trajanje pritvora u istrazi

- (1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak pritvor može trajati najduže mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.
- (2) Pritvor se odlukom vijeća (član 25. stav 6.), po obrazloženom prijedlogu tužioca, može produžiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (3) Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi, vijeće Vrhovnog suda Federacije može, po obrazloženom prijedlogu tužioca, produžiti pritvor za još najviše tri mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Ako se do isteka rokova iz st. od 1. do 3. ovog člana ne potvrdi optužnica, osumnjičeni će se pustiti na slobodu.

Član 150.

Ukidanje pritvora

- (1) U toku istrage, a prije isteka roka trajanja pritvora, sudija za prethodni postupak može rješenjem ukinuti pritvor po prethodnom saslušanju tužioca. Protiv tog rješenja tužitelj može podnijeti žalbu vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati.
- (2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za ukidanje pritvora žalba nije dopuštena.

Član 151.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

- (1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.
- (2) Nakon potvrđivanja optužnice pritvor može trajati najduže jednu godinu. Ako za to vrijeme ne bude izrečena prvostepena presuda pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.
- (3) Poslije izricanja prvostepene presude pritvor može trajati najduže još šest mjeseci. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostepena presuda kojom se prvostepena presuda preinačuje ili potvrđuje, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu. Ako u roku od šest mjeseci bude izrečena drugostepena odluka kojom se prvostepena presuda ukida, pritvor može trajati najduže još jednu godinu od izricanja drugostepene odluke.
- (4) Pritvor se uvijek ukida istekom izrečene kazne.

Član 152.

Određivanje pritvora nakon izricanja presude

- (1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora sud će optuženom odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produžiti ako postoje razlozi iz člana 146. stava 1. tač. a), c) i d) ovog zakona, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinut će pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.
- (2) Pritvor će se ukinuti ako je optuženi oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena ili ako je oglašen krivim, a oslobođen od kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu ili je uvjetno osuđen ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao.
- (3) Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama stava 1. ovog člana može trajati do pravomoćnosti presude, ali

najduže dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u prvostepenoj presudi.

- (4) Na zahtjev optuženog, koji se poslije izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženog rješenjem uputiti u ustanovu za izdržavanje kazne i prije pravomoćnosti presude.

Član 153.

Lišenje slobode i zadržavanje

- (1) Policijski organ može osobu lišiti slobode ako postoji osnovana sumnja da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen u članu 146. ovog zakona, ali je policijski organ dužan da takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata sprovede tužitelju. Prilikom dovođenja policijski organ će obavijestiti tužioca o razlozima i o vremenu lišenja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom.
- (2) Osoba lišena slobode mora biti poučena u skladu sa članom 5. ovog zakona.
- (3) Ako osoba lišena slobode ne bude sprovedena tužitelju u roku iz stava 1. ovog člana, pustit će se na slobodu.
- (4) Tužitelj je dužan osobu lišenu slobode ispitati bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti da li će osobu lišenu slobode pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak postaviti prijedlog za određivanje pritvora. Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu.
- (5) Ako sudija za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, postupit će u skladu sa članom 148. stav 5. ovog zakona.

Odjeljak 7 - Izvršenje pritvora i postupanje s pritvorenicima

Član 154.

Opće odredbe

Pritvor se izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi federalni ministar pravde. Na poslovima izvršavanja pritvora mogu raditi samo oni uposlenici Federalnog ministarstva pravde koji imaju potrebna znanja i vještine i stručnu spremu predviđenu propisima.

Član 155.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

- (1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba i dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštene osobe sudske policije i straže ustanove pri izvršavanju pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.
- (2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi kojeg je određen pritvor, spriječiti bjekstvo pritvorenika, spriječiti počinjenje krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.
- (3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na identitet pritvorenika i njihovo psihofizičko stanje, trajanje, produženje i ukidanje pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.
- (4) Evidenciju o pritvorenicima vodi Federalno ministarstvo pravde.

Član 156.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine koje udovoljavaju potrebnim zdravstvenim uvjetima. U istu prostoriju ne smiju biti smještene osobe različita spola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s osobama koje izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik se neće smjestiti zajedno s osobama koje bi na njega mogle štetno djelovati ili s osobama s kojima bi druženje moglo štetno uticati na vođenje postupka.

Član 157.

Posebna prava pritvorenika

- (1) Pritvorenici imaju pravo na osmosatni neprekidni odmor u vremenu od 24 sata. Njima će se osigurati kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Pritvorenik smije kod sebe imati predmete za osobnu upotrebu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i drugu štampu, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Prilikom prijema u pritvor od pritvorenika će se prilikom osobne pretrage oduzeti predmeti u vezi s krivičnim djelom, a ostali predmeti koje pritvorenik ne smije imati u pritvoru prema njegovoj će se uputi pohraniti i čuvati ili predati osobi koju odredi pritvorenik.

Član 158.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa vanjskim svijetom i braniteljem

- (1) Po odobrenju sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje i pod njegovim nadzorom ili nadzorom osobe koju on odredi, pritvorenika imaju pravo posjećivati, u okviru kućnog reda, braćni, odnosno vanbraćni drug i njegovi srodnici, a na njegov zahtjev liječnik i druge osobe. Pojedine posjete se mogu zabraniti ako bi zbog toga mogla nastati šteta za vođenje postupka.
- (2) Sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje će odobriti konzularnom službeniku strane zemlje posjetu pritvoreniku koji je državljanin te zemlje, u skladu s kućnim redom pritvora.
- (3) Pritvorenik se smije dopisivati s osobama izvan zatvora sa znanjem i pod nadzorom sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje i sudije, odnosno predsjednika vijeća. Pritvoreniku se može zabraniti odašiljanje i primanje pisama i drugih pošiljaka, ali ne i odašiljanje molbe, pritužbe ili žalbe.
- (4) Pritvorenik ne može koristiti mobilni telefon, ali ima pravo, u skladu s kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenicima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz člana 146. stava 1. tačke od a) do c) ovog zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.
- (5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.

Član 159.

Disciplinski pristupi pritvorenika

- (1) Za disciplinske prijestupe pritvorenika sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća može, na prijedlog upravnika ustanove, izreći disciplinsku kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja. To se ograničenje ne odnosi na veze pritvorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.
- (2) Disciplinski prestupi su sve teže povrede koje se odnose na:
 - a) fizičke napade na druge pritvorenike, uposlenike ili službene osobe, odnosno njihovo vrijeđanje,
 - b) izrađivanje, primanje, unošenje, krijumčarenje predmeta za napad ili bjekstvo,
 - c) unošenje u ustanovu ili pripremanje u ustanovi opojnih sredstava ili alkohola,
 - d) povrede propisa o sigurnosti na radu, protivpožarnoj zaštiti, kao i sprečavanju posljedica prirodnih nepogoda,
 - e) namjerno prouzrokovanje veće materijalne štete,
 - f) nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim osobama.
- (3) Protiv rješenja o disciplinskoj kazni dopuštena je žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od 24 sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) O primjeni prinudnih mjera prema pritvoreniku uprava ustanove će, bez odlaganja, izvijestiti sud.

Član 160.

Nadzor nad izvršenjem pritvora

- (1) Nadzor nad izvršenjem pritvora obavlja predsjednik suda.
- (2) Predsjednik suda ili sudija kojeg on odredi dužan je najmanje jednom u 15 dana obići pritvorenike i ako nađe da je potrebno, i bez prisutnosti sudskog policajca, obavijestiti se kako se pritvorenici hrane, kako zadovoljavaju ostale potrebe i kako se s njima postupuje. Predsjednik suda, odnosno sudija kojeg on odredi dužan je preduzeti potrebne mjere da se otklone nepravilnosti uočene pri obilasku ustanove. Predsjednik suda ne može odrediti da sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje umjesto njega obavlja nadzor nad izvršavanjem pritvora.
- (3) Predsjednik suda, sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija, odnosno predsjednik vijeća, neovisno o nadzoru iz stava 2. ovog člana, mogu u svako doba obilaziti pritvorenike, s njima razgovarati i od njih primati pritužbe.

Član 161.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Federalni ministar pravde propisat će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršavanje pritvora u skladu s odredbama ovog zakona.

GLAVA XI - PODNESCI I ZAPISNICI

Član 162.

Način dostavljanja podnesaka

- (1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i saopćenja podnose se pisano ili se daju usmeno na zapisnik.
- (2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumljivi i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njima moglo postupiti.
- (3) Ako u ovom zakonu nije drugačije određeno, sud će podnosioca podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku sud će podnesak odbaciti.
- (4) U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posljedice propuštanja.

Član 163.

Dostavljanje podnesaka protivnoj strani

- (1) Podnesci koji se po ovom zakonu dostavljaju protivnoj strani predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i drugu stranku.
- (2) Ako podnesci iz stava 1. ovog člana nisu predati sudu u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku preda dovoljan broj primjeraka. Ako podnositelj ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnosioca.

Član 164.

Kažnjavanje osoba koje vrijeđaju sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM, tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika i oštećenog koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa sud. Protiv rješenja o kažnjavanju dopuštena je žalba. O kažnjavanju tužitelja izvještava se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja izvještava se nadležna advokatska komora.

Član 165.

Obaveza sastavljanja zapisnika

- (1) O svakoj radnji preduzetoj u toku krivičnog postupka sastavit će se zapisnik istovremeno kad se radnja obavlja, a ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga.
- (2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se obavlja pretresanje stana ili osobe ili se radnja preduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja preduzima radnju.

- (3) Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja na taj način što osoba koja preduzima radnju kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik.
- (4) Osobi koja se sasluša dopustit će se da sama kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo joj se može uskratiti u slučaju zloupotrebe.

Član 166.

Sadržaj zapisnika

- (1) Zapisnik sadrži: naziv organa pred kojim se obavlja radnja, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih osoba i u kojem svojstvu radnji prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kojem se preduzima radnja.
- (2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o toku i sadržaju preduzete radnje. U zapisnik se doslovno unose postavljena pitanja i dati odgovori. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gdje se nalaze na čuvanju.
- (3) Prilikom preduzimanja radnji kao što je uviđaj, pretresanje stana ili osoba ili prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni, s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovjetnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci i slično to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Član 167.

Vodenje zapisnika

- (1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.
- (2) Sva preinačenja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti ovjereni od osoba koje potpisuju zapisnik.

Član 168.

Čitanje i potpisivanje zapisnika

- (1) Osobe koje se saslušavaju, kao i osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i oštećeni imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita. Na to je dužna da ih upozori osoba koja preduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je upozorenje učinjeno i da li je zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.
- (2) Zapisnik potpisuje saslušana osoba. Ako se zapisnik sastoji od više listova saslušana osoba potpisuje svaki list.
- (3) Na kraju zapisnika potpisat će se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čija je prisutnost obavezna pri preduzimanju istražnih radnji, a pri pretresanju i osoba koja se pretresa ili čiji se stan pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju osobe koje su prisutne radnji. Ako takvih osoba nema ili nisu u stanju shvatiti sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće osigurati njihovu prisutnost.
- (4) Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njeno ime i prezime. Ako se usljed nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i s koje ruke uzet otisak.
- (5) Ako saslušana osoba odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabilježiti će se to u zapisniku i navest će se razlog odbijanja.
- (6) Ako saslušana osoba nema obje ruke pročitati će zapisnik, a ako je nepismena - zapisnik će joj se pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.
- (7) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida u zapisniku će se naznačiti dan i sat kad je nastao prekid, kao i dan i sat kad se radnja nastavlja.
- (8) Ako je bilo prigovora u pogledu sadržaja zapisnika navest će se u zapisniku i ti prigovori.
- (9) Zapisnik na kraju potpisuje osoba koja je preduzela radnju i zapisničar.

Član 169.

Snimanje audiovizuelnim sredstvima

- (1) Sve preduzete radnje u toku krivičnog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za zvučno snimanje. Tužitelj ili ovlaštena službena osoba će o tome prethodno obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno sasluša i poučiti je da ima pravo da zatraži reprodukovanje snimka kako bi provjerila svoju izjavu.
- (2) Snimak mora sadržavati podatke iz člana 166. stav 1. ovog zakona, podatke potrebne za identificiranje osobe čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu ta osoba daje izjavu. Kad se snimaju izjave više osoba, mora se osigurati da se iz snimke može jasno razaznati ko je dao izjavu.
- (3) Na zahtjev saslušane osobe snimka će se odmah reproducirati, a ispravke ili objašnjenja te osobe će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijet će se da je izvršeno zvučno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je osoba koja se sasluša prethodno obaviještena o snimanju, da je snimka reproducirana i gdje se zvučni snimak čuva ako nije priložena spisima predmeta.
- (5) Tužitelj može odrediti da se zvučni snimak u cjelini ili djelimično prepíše. Tužitelj će prijepis pregledati, ovjeriti i priključiti zapisniku o preduzimanju istražne radnje.
- (6) Zvučni snimak čuva se do vremena do kojeg se čuva i krivični spis.
- (7) Tužitelj može dopustiti da osobe koje imaju opravdan interes pomoću uređaja za zvučno snimanje snime izvođenje istražne radnje.
- (8) Odredbe st. od 1. do 7. ovog člana shodno se primjenjuju i kad se obavlja filmsko ili drugo snimanje istražne radnje.
- (9) Snimci iz st. od 1. do 8. ovog člana ne mogu se javno prikazivati, bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika snimljene radnje.

Član 170.

Shodna primjena drugih odredbi ovog zakona

Za zapisnik o glavnom pretresu važe i odredbe čl. 268. i 269. ovog zakona.

Član 171.

Zapisnik o vijećanju i glasanju

- (1) O vijećanju i glasanju sastavit će se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasanju sudskog vijeća sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključit će se ovom zapisniku ako nisu unesena u zapisnik.
- (4) Zapisnik o vijećanju i glasanju zatvorit će se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće apelacionog odjeljenja kad rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je da zapisnik ponovno zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledalo zapisnik.

GLAVA XII - ROKOVI

Član 172.

Rokovi predaje podnesaka

- (1) Rokovi predviđeni ovim zakonom ne mogu se produžavati, osim kada to ovaj zakon izričito dopušta. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava osumnjičenog, odnosno optuženog, taj rok se može skratiti ako to zahtijeva osumnjičeni, odnosno optuženi pisano ili usmeno na zapisnik pred sudom.
- (2) Kad je izjava vezana za rok smatra se da je data u roku ako je prije nego što rok istekne predata onom ko je ovlašten da je primi.
- (3) Kad je izjava upućena preko pošte preporučenom pošiljkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja ili predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućena.
- (4) Osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik kod

suda ili je predati upravi zatvora, a osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi u nekoj ustanovi radi primjene mjere sigurnosti ili odgojne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kad je izjava predana upravi ustanove smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da je primi.

- (5) Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili očigledne omaške podnositelja predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa sudu stigne poslije isteka roka smatra se da je na vrijeme podnesen.

Član 173.

Računanje rokova

- (1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.
- (2) Sat ili dan kad je dostavljanje ili saopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok već se za početak roka uzima prvi naredni sat, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 sata, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.
- (3) Rokovi određeni po mjesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema toga dana u posljednjem mjesecu rok se završava posljednjeg dana tog mjeseca.
- (4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik ili u subotu ili u nedjelju ili u neki drugi dan kada državni organ ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 174.

Uvjeti za povraćaj u predašnje stanje

- (1) Optuženom koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rješenje o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dopustiti povraćaj u predašnje stanje radi podnošenja žalbe ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojeg je propustio rok podnese molbu za povraćaj u predašnje stanje i ako istovremeno s molbom preda i žalbu.
- (2) Poslije proteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povraćaj u predašnje stanje.

Član 175.

Odlučivanje o povraćaju u predašnje stanje

- (1) O povraćaju u predašnje stanje odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.
- (2) Protiv rješenja kojim se dopušta povraćaj u predašnje stanje nije dopuštena žalba.

Član 176.

Posljedice podnošenja molbe za povraćaj u predašnje stanje

Molba za povraćaj u predašnje stanje ne zadržava, po pravilu, izvršenje presude, odnosno rješenja o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud može odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

GLAVA XIII - DONOŠENJE I SAOPĆAVANJE ODLUKA

Član 177.

Vrste odluka

- (1) U krivičnom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naredbe.
- (2) Presudu donosi samo sud, a rješenje i naredbu donose i drugi organi koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 178.

Odlučivanje u sjednici o vijećanju i glasanju

- (1) Odluke vijeća donose se poslije usmenog vijećanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova vijeća.
- (2) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On je dužan da se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

- (3) Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojiti će se pitanjima i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za optuženog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.

- (4) Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član vijeća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasati o sankciji. Ako ne glasa, uzet će se kao da je pristao na glas koji je za optuženog najpovoljniji.

Član 179.

Način glasanja

- (1) Pri odlučivanju prvo se glasa je li sud nadležan, je li potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se donese odluka o prethodnim pitanjima prelazi se na odlučivanje o glavnoj stvari.
- (2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari prvo će se glasati je li optuženi učinio krivično djelo i je li krivično odgovoran, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnopravnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinsko-pravnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.
- (3) Ako je ista osoba optužena za više krivičnih djela, glasat će se o krivičnoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Član 180.

Tajno zasjedanje

- (1) Vijećanje i glasanje obavlja se u tajnom zasjedanju.
- (2) U prostoriji u kojoj se obavlja vijećanje i glasanje mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar.

Član 181.

Saopćavanje odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, odluke se saopćavaju osobama usmenim objavljivanjem ako su prisutne, a dostavljanjem ovjerenog prijepisa odluke, ako su odsutne.
- (2) Ako je odluka usmeno saopćena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a osoba kojoj je saopćenje učinjeno - potvrditi će to svojim potpisom. Ako osoba izjavi da se neće žaliti, ovjereni prijepis usmeno saopćene odluke neće joj se dostaviti, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Prijepisi odluka protiv kojih je dopuštena žalba dostavljaju se s uputstvom o pravu na žalbu.

GLAVA XIV - DOSTAVLJANJE PISMENA

Član 182.

Način dostavljanja

- (1) Pismena se dostavljaju, po pravilu, preko pošte. Dostavljanje se može obavljati i preko službene osobe organa koji je odluku donio ili neposredno kod tog organa.
- (2) Poziv za glavni pretres ili druge pozive sud može i usmeno saopćiti osobi koja se nalazi pred sudom, uz pouku o posljedicama nedolaska. Usmeno pozivanje zabilježiti će se u zapisniku koji će pozvana osoba potpisati, osim ako je to pozivanje zabilježeno u zapisniku o glavnom pretresu. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

Član 183.

Osobno dostavljanje

Pismeno za koje je u ovom zakonu određeno da se ima osobno dostaviti predaje se neposredno osobi kojoj je upućeno. Ako se osoba kojoj se pismeno mora osobno dostaviti ne zatekne na mjestu gdje se dostavljanje ima izvršiti, dostavljač će se obavijestiti kad i na kom mjestu može tu osobu da zatekne i ostavit će kod jedne od osoba iz člana 184. ovog zakona pismenu obavijest da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u

svom stanu ili na svom radnom mjestu. Ako i poslije ovog dostavljač ne zatekne osobu kojoj se pismeno dostavlja, postupit će po odredbi člana 184. stava 1. ovog zakona. Time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Član 184.

Posredno dostavljanje

- (1) Pismena za koja u ovom zakonu nije određeno da se moraju osobno dostaviti dostavljaju se također osobno, ali takva pismena u slučaju da se primatelj ne zatekne u stanu ili na radnom mjestu mogu se predati kome od njegovih odraslih članova domaćinstva koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu pismeno se predaje susjedu, ako on na to pristane. Ako se dostavljanje obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tamo ne zatekne, pismeno se može uručiti osobi ovlaštenoj za prijem pošte koja je dužna primiti pismeno ili osobi koja je zaposlena na istom mjestu, ako ona pristane primiti pismeno.
- (2) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismeno dostavlja odsutna i da joj osoba iz stava 1. ovog člana zbog toga ne može pismeno na vrijeme predati, pismeno će se vratiti uz naznačenje gdje se odsutni nalazi.

Član 185.

Sadržaj osobnog dostavljanja

- (1) Osumnjičenom, odnosno optuženom će se osobno dostaviti poziv za prvo ispitivanje u istrazi, poziv za glavni pretres i poziv za pretres za određivanje sankcije.
- (2) Optuženom koji nema branitelja, osobno će se dostaviti optužnica, presuda i druge odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora. Po zahtjevu optuženog, presuda i druge odluke dostavit će se osobi koju on odredi.
- (3) Ako optuženom koji nema branitelja treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostavljanje se ne može izvršiti na njegovu dosadašnju adresu, sud će optuženom postaviti branitelja po službenoj dužnosti koji će vršiti ovu dužnost dok se ne sazna nova adresa optuženog. Postavljenom branitelju će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisom, a poslije toga će se presuda dostaviti postavljenom branitelju i postupak nastaviti. Ako je u pitanju koja druga odluka od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu ili žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora ta će se odluka, odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.
- (4) Ako optuženi ima branitelja, optužnica i sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovara, dostavit će se branitelju i optuženom po odredbama člana 184. ovog zakona. U tom slučaju, rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostavljanja pismena optuženom ili branitelju. Ako se optuženom ne može dostaviti odluka, odnosno žalba zato što nije prijavio promjenu adrese ta će se odluka, odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.
- (5) Ako se pismeno dostavlja branitelju optuženog, a on ima više branitelja, dovoljno je da se pismeno dostavi jednom od njih.

Član 186.

Dostavnica

- (1) Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljač. Primatelj će na dostavnici sam naznačiti dan prijema.
- (2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju da se potpiše dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu zašto je potpisao primatelja.
- (3) Ako primatelj odbije da potpiše dostavnicu dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i naznačiti dan predaje. Time je dostavljanje izvršeno.

Član 187.

Odbijanje prijema pismena

Kad primatelj ili odrasli član njegovog domaćinstva odbije da primi pismeno dostavljač će zabilježiti na dostavnici dan, sat i razlog odbijanja prijema, a pismeno će ostaviti u stanu primatelja ili u prostoriji gdje je on zaposlen. Time je dostavljanje izvršeno.

Član 188.

Posebni slučajevi dostavljanja

- (1) Osobama lišenim slobode dostavljanje se vrši u sudu ili preko uprave ustanove u kojoj su smještene.
- (2) Osobama koje uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, ako međunarodni ugovori šta drugo ne određuju, dostavljanje se izvršava preko nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.
- (3) Dostavljanje državljanima Bosne i Hercegovine koji se nalaze u inozemstvu izvršava se posredstvom diplomatskog ili konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine u stranoj državi, pod uvjetom da se strana država ne protivi takvom načinu dostavljanja i da osoba kojoj se dostavljanje obavlja dobrovoljno pristaje da primi pismeno. Ovlašteni zaposlenik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavljač ako je pismeno uručeno u samom predstavništvu, a ako je pismeno dostavljeno poštom - potvrđuje to na dostavnici.

Član 189.

Dostavljanje tužiteljstvu

- (1) Tužiteljstvu se odluke i druga pismena ili obavještenja dostavljaju predajom pisarnici tužilaštva.
- (2) Kad se vrši dostavljanje odluka kod kojih od dana dostavljanja teče rok kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici tužilaštva.

Član 190.

Shodna primjena odredbi drugog zakona

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim zakonom dostavljanje se vrši po odredbama koje važe za parnični postupak pred sudom.

Član 191.

Obavješćavanje telegramom ili telefonom

- (1) Osobe koje učestvuju u postupku, osim optuženog, mogu se o pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu, kao i o odluci o odlaganju glavnog pretresa ili drugih zakazanih radnji, obavijestiti telegramom ili telefonom ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će obavijest izvršenu na taj način primiti osoba kojoj je upućena.
- (2) O pozivanju ili obavješćavanju o odlukama koje je izvršeno na način iz stava 1. ovog člana, sastavit će se na spisu službena zabilježka.
- (3) Prema osobi koja je obaviještena, odnosno kojoj je odluka upućena na način iz stava 1. ovog člana mogu nastupiti štetne posljedice predviđene za propuštanje samo ako se utvrdi da je ona blagovremeno primila poziv, odnosno odluku i da je bila poučena o posljedicama propuštanja.

GLAVA XV - IZVRŠENJE ODLUKA

Član 192.

Pravomoćnost odluka

- (1) Presuda postaje pravomoćna kad se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.
- (2) Pravomoćna presuda izvršava se kad je izvršeno njeno dostavljanje i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije podnesena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.
- (3) Za izvršenje pravomoćnih presuda nadležan je sud.
- (4) Ako je vojni starješina osuđen na kaznu sud će ovjereni prijepis pravomoćne presude dostaviti organu nadležnom za poslove odbrane u kojem se osuđeni vodi u evidenciji.

Члан 193.

Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana u ovom zakonu ne može naplatiti, sud će postupiti na način propisan u KZFBiH.

Члан 194.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

- (1) Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva obavlja sud po odredbama koje važe za izvršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka ima izvršiti.
- (2) Prinudna naplata troškova krivičnog postupka u korist budžeta Federacije vrši se po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava suda.
- (3) Ako je u presudi izrečena mjera sigurnosti oduzimanja predmeta sud će odlučiti hoće li se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta prihod je budžeta Federacije.
- (4) Odredba stava 3. ovog člana shodno se primjenjuje i kad se donese odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 412. ovog zakona.
- (5) Pravomoćna odluka o oduzimanju predmeta može se van slučaja ponavljanja krivičnog postupka izmijeniti u pamičnom postupku ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Члан 195.

Izvršnost odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, rješenje se izvršava kad postane pravomoćno. Naredba se izvršava odmah ako organ koji je naredbu izdao ne naredi drugačije.
- (2) Pravomoćnost rješenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.
- (3) Rješenje i naredbu, ako nije drugačije određeno, objavljuje organ koji je tu odluku donio. Ako je sud rješenjem odlučio o troškovima krivičnog postupka, naplata tih troškova vrši se po odredbama člana 194. st. 1. i 2. ovog zakona.

Члан 196.

Sumnja u dopuštenost izvršenja

- (1) Ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će odlučiti posebnim rješenjem sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud ne odredi drugačije.
- (2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudija, odnosno vijeće koje je donijelo pravomoćnu odluku.

Члан 197.

Pravomoćnost odluke o imovinskopravnom zahtjevu

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu postala pravomoćna, oštećenom će se na njegov zahtjev izdati ovjeren prijepis odluke s naznačenjem da je odluka izvršna.

Члан 198.

Propisi o krivičnoj evidenciji

Propise o krivičnoj evidenciji donosi federalni ministar unutrašnjih poslova uz saglasnosti s federalnim ministrom pravde.

GLAVA XVI - TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Члан 199.

Vrste troškova

- (1) Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni povodom krivičnog postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka.
- (2) Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:
 - a) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe i troškove uviđaja,
 - b) podvozne troškove osumnjičenog, odnosno optuženog,
 - c) izdatke za dovođenje osumnjičenog, odnosno optuženog ili osobe lišene slobode,
 - d) podvozne i putne troškove službenih osoba,
 - e) troškove liječenja osumnjičenog, odnosno optuženog dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,
 - f) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prijevoza leša do mjesta obdukcije,
 - g) paušalni iznos,
 - h) nagradu i nužne izdatke branitelja,
 - i) nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika.
- (3) Paušalni iznos utvrđuje se u okviru iznosa određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovno stanje osobe obavezne da plati ovaj iznos.
- (4) Troškovi iz stava 2. tač. od a) do f) ovog člana i nužni izdaci postavljenog branitelja isplaćuju se unaprijed iz sredstava tužilaštva, odnosno suda, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su dužne da ih naknade po odredbama ovog zakona. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unese u popis koji se prilaže spisu.
- (5) Troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih osoba koje učestvuju u krivičnom postupku a koji nastaju primjenom odredbi ovog zakona neće se naplaćivati od osoba koje su po odredbama ovog zakona dužne da naknade troškove krivičnog postupka.

Члан 200.

Odluka o troškovima

- (1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja krivični postupak odlučit će se ko snosi troškove postupka i koliko oni iznose.
- (2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova kad se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja pravomoćne presude ili rješenja o obustavi krivičnog postupka osobi koja ima pravo da postavi takav zahtjev.
- (3) Kad je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja.

Члан 201.

Ostali troškovi

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevoditelj i stručna osoba, bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog dovođenja, odgađanja istražne radnje ili glavnog pretresa i ostale troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivnjom, kao i odgovarajući dio paušalnog iznosa.
- (2) O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje snosi optuženi rješava u odluci o glavnoj stvari.

Члан 202.

Troškovi postupka kad se optuženi oglasi krivim

- (1) Kad sud optuženog oglasi krivim izreći će u presudi da je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka.

- (2) Особа која је оптужена за више кривичних djela неће се осудити на накнаду трошкова у погледу djela за која је ослобођена оптужбе ukoliko се ти трошкови могу издвојити из ukupnih трошкова.
- (3) У presudi којом је више оптужених оглашено кривим суд ће одредити колики ће dio трошкова snositi svaki од njih, а ако то није могуће осудити ће све оптужене да solidarno snose трошкове. Плаћање паушалног износа одreditи ће се за svakог оптуженог посебно.
- (4) У odluci којом rješava о трошковима, суд може ослободити оптуженог dužnosti да naknadi у cjelini или djelimično трошкове кривичног поступка из члана 199. stava 2. tač. од а) до h) овог закона, ако би njihovim плаћањем било доведено у питање издржавање оптуженог или особе коју је он dužan да издржава. Ако се ове okolnosti utvrde nakon donošenja odluke о трошковима, судија може издати посебно rješenje којим oslobađa оптуженог dužnosti naknade трошкова кривичног поступка.

Члан 203.

Трошкови поступка у случају обуставе поступка, ослобађајуће или одбијајуће presude

- (1) Kad се обустави кривични поступак или kad се donese presuda којом се оптужени oslobađa оптужбе или којом се оптужба odbija, izreći ће се у rješenju, odnosno presudi да трошкови кривичног поступка из члана 185. stav 2. tač. од а) до f) овог закона, као и nužni izdaci оптуженог и nužni izdaci i nagrada branitelja padaju на терет budžetskih sredstava, osim у случајевима одређеним у stavu 2. овог члана.
- (2) Особа која је свјесно podnijela lažnu prijavu snositi ће трошкове кривичног поступка.
- (3) Kad суд odbije оптужбу zbog nenadležnosti odluku о трошковима donijet ће nadležni суд.
- (4) Ако zahtjev за naknadu nužnih izdataka i nagrade из stava 1. овог члана не буде usvojen или суд о njemu не donese odluku у roku од три mjeseca од дана podnošenja zahtjeva, оптужени i branitelj imaju pravo да potraživanja ostvaruju у парничном поступку protiv Federacije.

Члан 204.

Нagrada и nužni izdaci branitelja

Nagradу и nužne izdatke branitelja dužna је platiti zastupana osoba, bez obzira на то ко је по odluci suda dužan snositi трошкове кривичног поступка, osim ако по odredbama овог закона nagrada i nužni izdaci branitelja padaju на терет sredstava suda. Ако је osumnjičenom, odnosno оптуженом bio postavljen branitelj, а плаћањем nagrade i nužnih izdataka би било dovedeno у питање njegovo издржавање или издржавање osoba које је obavezan издржавати, nagrada i nužni izdaci branitelja isplatiti ће се из sredstava suda.

Члан 205.

Трошкови поступка по правним lijekovima

О dužnosti плаћања трошкова у поступку по правним lijekovima одлучује се у складу с odredbama чл. од 199. до 204. овог закона.

Члан 206.

Посебни propisi о naknadi трошкова

Detaljnije propise о naknadi трошкова кривичног поступка и visini паушалног износа donosi federalni ministar pravde.

ГЛАВА XVII - ИMOVINSKOPРАВНИ ЗАХТЈЕВИ

Члан 207.

Предмет имовинскоправног захтјева

- (1) Имовинскоправни захтјев који је настао usljed učinjenja кривичног djela raspraviti ће се на prijedlog овлаштене особе у кривичном поступку ако се time не би znatno odugovlačio ovaj поступак.
- (2) Имовинскоправни захтјев може се odnositi на naknadу štete, povrat stvari или поништавање одређеног правног posla.

Члан 208.

Подношење приједлога за остваривање имовинскоправног захтјева

- (1) Приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку може подnijети osoba која је овлаштена да такав захтјев ostvarује у парничном поступку.
- (2) Ако је usljed кривичног djela оштећена imovina Federacije, organ овлаштен законом да се stara о заштити те imovine може у кривичном поступку učestvovati у складу с овлашћенима која има на основу tog закона.

Члан 209.

Поступак за остваривање имовинскоправног захтјева

- (1) Приједлог за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку подnosi се суду.
- (2) Приједлог се може подnijети najkasnije до завршетка glavnog pretresa, odnosno pretresa за izricanje кривичноправне sankcije пред судом.
- (3) Особа овлаштена на подношење приједлога dužna је да одређено označi svoj захтјев и да podnese dokaze.
- (4) Ако овлаштена osoba није podnijela prijedlog за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку до potvrđivanja оптужнице, bit ће obaviještena да taj prijedlog може podnijети до завршетка glavnog pretresa, odnosno pretresa за izricanje кривичноправне sankcije. Ако су usljed кривичног djela оштећена sredstva Federacije, а prijedlog није podnesen, суд ће о tome obavijestiti organ из члана 208. stav 2. овог закона.
- (5) Ако овлаштена osoba не podnese имовинскоправни захтјев до завршетка glavnog pretresa или ако predloži upućivanje на парнични поступак, а podaci кривичног поступка pružaju pouzdan osnov за potpuno или djelimično rješenje имовинскоправног захтјева, суд ће у osuđujućoj presudi odlučiti да се оптуженом izrekne mjera oduzimanja imovinske koristi.

Члан 210.

Одустајање од приједлога

- (1) Овлаштена osoba може до завршетка glavnog pretresa, odnosno pretresa за izricanje кривичноправне sankcije одустати од prijedloga за остваривање имовинскоправног захтјева у кривичном поступку и ostvarivati га у парничном поступку. У случају одустајања од prijedloga такав prijedlog се не може ponovo podnijети, osim ако ovim законом није drugačije одређено.
- (2) Ако је имовинскоправни захтјев poslije podnesenog prijedloga а prije завршетка pretresa за одређивање sankcije prešao на drugу osobу по pravilima имовинског prava, pozvat ће се та osoba да се izjasni да li ostaje kod prijedloga. Ако се uredno pozvani не odazove smatra се да је одустао од prijedloga.

Члан 211.

Обавезе туžiтелја и суда у vezi са utvrđивањем činjenica

- (1) Туžiтелј је dužan да prikupi dokaze и izvidi sve што је potrebno за одлучивање о имовинскоправном захтјеву vezanom за кривично djelo.
- (2) Суд ће ispitati оптуженог о činjenicama vezanim за prijedlog овлаштене особе.

Члан 212.

Одлучивање о имовинскоправном захтјеву

- (1) О имовинскоправном захтјеву одлучује суд.
- (2) Суд може predložiti оштећеном и оптуженом, odnosno braniocu provoђење поступка medijacije путем medijatora у складу с законом, ако ocjeni да је имовинскоправни захтјев такав да је svrsishodno да га uputi на medijaciju. Приједлог за upućивање на medijaciju могу dati и оштећени и оптужени, odnosno branilac до завршетка glavnog pretresa.
- (3) У presudi којом оптуженог оглашава кривим суд може оштећеном dosuditi имовинскоправни захтјев у cjelini или му може dosuditi имовинскоправни захтјев djelimično, а за ostatak га uputiti на парнични поступак. Ако podaci кривичног поступка не pružaju pouzdan osnov ни за

potpuno ni za djelimično presuđenje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopравни захтев у cjelini може да остварује у парничном поступку.

- (4) Kad sud donese presudu kojom se optuženi ослобађа оптужбе или којом се оптужба одбија или кад рјешењем обустави кривични поступак, uputit će оштећеног да имовинскоправни захтев може остваривати у парничном поступку.

Član 213.

Odluka o predaji stvari oštećenom

Ako se imovinskopравни захтев односи на поврат ствари, а суд установи да ствар припада оштећеном и да се налази код оптуженог или код неког од учесника на главном претресу или код особе којој су они дали ствар на чување, одредит će у пресуди да се ствар преда оштећеном.

Član 214.

Odlučivanje o poništavanju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopравни захтев односи на поништавање одређеног правног посла, а суд утврди да је захтев основан, изрећи će у пресуди потпуно или djelimično поништавање тог правног посла, с послједicama које отуда проистичу, не dirajući у права трећих особа.

Član 215.

Izmjena odluke o imovinskopравном захтеву

- (1) Sud može izmijeniti pravomoćnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopравном захтеву samo povodom ponavljanja кривичног поступка.
- (2) Izvan slučaja iz stava 1. ovog člana осуђени, односно njegovi наследници могу samo у парничном поступку захтијевати да се правомоћна пресуда којом је одлучено о имовинскоправном захтеву измјени и то ако постоје увјети за понављање поступка одредбама које важе за парнични поступак.

Član 216.

Privremene mjere osiguranja

- (1) Privremene mjere osiguranja imovinskopравног захтева насталог услед учинjenja кривичног djela могу се одредити у кривичном поступку по одредбама које важе за извршни поступак.
- (2) Рјешење из stava 1. ovog člana donosi sud. Dopusštena je žalba protiv ovog рјешења о којој одлучује вјеће из člana 25. stav 6. ovog zakona. Žalba ne zadržava извршење рјешења.

Član 217.

Vraćanje stvari u toku postupka

- (1) Ako je riječ o stvarima koje nesumnjivo pripadaju оштећеном, а не služe као доказ у кривичном поступку, те će се ствари предати оштећеном и prije завршетка поступка.
- (2) Ako se više оштећених споре о својини на ствари, uputit će се на парнични поступак, а суд će у кривичном поступку одредити samo чување ствари као привремену мјеру осигурања.
- (3) Ствари које služe као доказ одузет će се привремено и по завршетку поступка vratiti власнику. Ako je ovakva stvar neophodno potrebna власнику она му се може vratiti и prije завршетка поступка, uz обавезу да је на захтев donese.

Član 218.

Mjere osiguranja prema trećim osobama

- (1) Ako оштећени има захтев prema трећој особи zbog toga što се код nje налазе ствари прибављене кривичним djelom или zbog toga što је она услед кривичног djela остварила имовинску корист, суд može у кривичном поступку, на prijedlog овлаштене особе (član 208.) и по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мјере осигурања и prema тој трећој особи. Одредбе člana 216. stav 2. ovog zakona primjenjuju се и у овом случају.
- (2) U пресуди којом се оптужени оглашава кривим суд će или укинати мјере из stava 1. ovog člana, ако već ranije nisu уkinute или će оштећеног uputiti на парнични поступак, с тим

što će се ове мјере укинати ако парнични поступак не буде покренут у року који одреди суд.

GLAVA XVIII - OSTALE ODREDBE

Član 219.

Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenog, odnosno optuženog

Kad se u toku кривичног поступка установи да је оsumnjičeni, односно optuženi умро поступак će се обуставити.

Član 220.

Postupak u slučaju neuračunljivosti osumnjičenog, odnosno optuženog

Ako se u toku поступка утврди да је оsumnjičeni, односно optuženi у vrijeme учинjenja кривичног djela био neuračunljiv, суд donosi odgovarajuću odluku у складу с članom 410. ovog zakona. Ako се оsumnjičeni, односно optuženi налази у pritvoru или у psihiјatriјској установи, neće се pustiti на слободу već će суд donijeti рјешење о njegovom привременом zadržavanju у trajanju до 30 дана од дана donošenja рјешења.

Član 221.

Duševno oboljenje osumnjičenog, odnosno optuženog u toku postupka

Kad se u toku кривичног поступка утврди да је оsumnjičeni, односно optuženi по учинjenom кривичном djelu обolio од kakvog duševnog oboljenja, рјешењем će се prekinuti кривични поступак (član 409.).

Član 222.

Primjena pravila međunarodnog prava

- (1) U pogledu isključenja кривичног gonjenja за strance који uživaju pravo imuniteta у Bosni i Hercegovini primjenjuju се pravila međunarodnog prava.
- (2) U slučaju sumnje да li се radi о osobama из stava 1. ovog člana, суд će се за objašnjenje obratiti Federalnom ministarstvu pravde.

Član 223.

Odobrenje za кривично gonjenje

Kad је законом propisano да је за кривично gonjenje pojedinih особа potrebno prethodno одobrenje nadležnog državnog organa, tužitelj не може provesti истрагу niti podići оптужницу ако не podnese доказ да је одобренје dato.

Član 224.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

- (1) Ako се поступак vodi zbog кривичног djela ugrožavanja javnog prometa, суд može оsumnjičenom односно optuženom одузети vozačku dozvolu за vrijeme dok поступак traje.
- (2) U hitnim slučajevima tužitelj može одreditи мјеру из stava 1. ovog člana о čemu одмах обавјештава судију за претодни поступак који може у року од 72 сата donijeti рјешење о привременом одузимању vozačke dozvole. U slučaju да судија за претодни поступак не donese рјешење о привременом одузимању vozačke dozvole, tužitelj će vozačku dozvolu vratiti оsumnjičenom.
- (3) Vozačka dozvola vratit će се оsumnjičenom односно optuženom и prije завршетка кривичног поступка ако се може оправдано закључити да су prestali razlozi за одузимање vozačke dozvole.
- (4) Protiv рјешења donesenog у смислу st. 1. и 2. ovog člana dopuštena је žalba која не zadržava извршење рјешења.
- (5) Vrijeme за које је vozačka dozvola одузета optuženom који је на слободи урачунат će се у изреčenu мјеру сигурности забране upravljanja motornim vozilom.

Član 225.

Posebni uvjeti za кривично gonjenje

- (1) U slučaju kada је кривично djelo извршено van teritorije Federacije, tužitelj može preduzeti кривично gonjenje ако је то кривично djelo propisano у zakonu Federacije.

- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana tužitelj će preduzeti krivično gonjenje samo u slučaju ako je izvršeno djelo propisano kao krivično djelo i po zakonu države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno. Ni u tom slučaju krivično gonjenje se neće preduzeti ako se po zakonu te države krivično gonjenje preduzima po zahtjevu oštećenog, a takav zahtjev nije podnesen.
- (3) Tužitelj može preduzeti krivično gonjenje, bez obzira na zakon države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno ako se to djelo smatra krivičnim djelom prema pravilima međunarodnog prava.

Član 226.

Kažnjavanje za odugovlačenje postupka

- (1) Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika ili oštećenog ako su njihovi postupci očigledno upravljani na odugovlačenje krivičnog postupka.
- (2) O kažnjavanju tužitelja obavijestit će se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja obavijestit će se Federalna advokatska komora.

Član 227.

Davanje podataka iz kaznene evidencije

- (1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudovima, tužilaštvima i organima unutrašnjih poslova u vezi s krivičnim postupkom koji se vodi protiv osobe koja je ranije bila osuđivana, kao i nadležnim organima za izvršenje krivičnopravnih sankcija i nadležnim organima koji učestvuju u postupku davanja amnestije, pomilovanja ili brisanja osude.
- (2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazloženi zahtjev, dati i državnim organima ako još traju određene mjere sigurnosti ili pravne posljedice osude.
- (3) Građanima se, na njihov zahtjev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti ako su im ti podaci potrebni radi ostvarivanja njihovih prava.
- (4) Niko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti.
- (5) Odredbe st. od 1. do 4. ovog člana su posebne odredbe koje se odnose i na Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.

DIO DRUGI - TOK POSTUPKA

Glava XIX - ISTRAGA

Član 228.

Obaveza prijavljivanja krivičnog djela

- (1) Službene i odgovorne osobe u svim organima vlasti u Federaciji, javnim preduzećima i ustanovama i drugim pravnim licima dužne su da prijave krivična djela o kojima su obaviještene ili za koja saznaju na koji drugi način. U takvim okolnostima, službena ili odgovorna osoba će preduzeti mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima i obavijestiti će ovlaštenu službenu osobu ili tužilaštvo bez odlaganja.
- (2) Zdravstveni radnici, nastavnici, vaspitači, roditelji, staratelji, usvojitelji i druge osobe koje su ovlaštene ili dužne da pružaju zaštitu i pomoć maloljetnim osobama, da vrše nadzor, odgajanje i vaspitavanje maloljetnika, a koji saznaju ili oćijene da postoji sumnja da je maloljetna osoba žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavljanja, dužni su o toj sumnji odmah obavijestiti ovlaštenu službenu osobu ili tužitelja.

Član 229.

Prijavljivanje krivičnog djela od građana

- (1) Građanin ima pravo prijaviti izvršenje krivičnog djela.
- (2) Svako je dužan prijaviti učinjenje krivičnog djela kada neprijavljivanje krivičnog djela predstavlja krivično djelo.

Član 230.

Podnošenje prijave

- (1) Prijava se podnosi tužitelju, pisano ili usmeno.
- (2) Ako se prijava podnosi usmeno, osoba koja podnosi prijavu upozorit će se na posljedice lažnog prijavljivanja. O usmenoj prijavi sastavit će se zapisnik, a ako je prijava saopćena telefonom sačinjit će se službena zabilješka.
- (3) Ako je prijava podnesena sudu, ovlaštenoj službenoj osobi ili nekom drugom sudu ili tužitelju u Federaciji oni će tu prijavu primiti i odmah je dostaviti tužitelju.

Član 231.

Naredba o provođenju istrage

- (1) Tužitelj naređuje provođenje istrage ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo.
- (2) O provođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.
- (3) Tužitelj neće narediti provođenje istrage ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.
- (4) O neprovođenju istrage, kao i o razlozima za to tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu tužitelja.

Član 232.

Provođenje istrage

- (1) U toku provođenja istrage tužitelj može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje osiguravaju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.
- (2) O poduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu s ovim zakonom.

Član 233.

Nadzor tužitelja nad radom ovlaštenih službenih osoba

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo s propisanim kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna odmah obavijestiti tužitelja i pod njegovim nadzorom preduzeti potrebne mjere da se pronađe učinitelj krivičnog djela, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku.
- (2) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo iz stava 1. ovog člana, ovlaštena službena osoba dužna je u slučaju opasnosti od odlaganja preduzeti neophodne radnje radi izvršenja zadataka iz stava 1. ovog člana. Prilikom preduzimanja ovih radnji, ovlaštena službena osoba dužna je postupati po ovom zakonu. O svemu što je preduzeto ovlaštena službena osoba dužna je odmah obavijestiti tužitelja i dostaviti prikupljene predmete koji mogu poslužiti kao dokaz.
- (3) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti tužitelja o svim raspoloživim informacijama, radnjama i mjerama koje je preduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnovane sumnje da je krivično djelo učinjeno.
- (4) U slučajevima iz st. od 1. do 3. ovog člana tužitelj će donijeti naredbu o provođenju istrage ako to ocijeni potrebnim.

Član 234.

Uzimanje izjava i prikupljanje drugih dokaza

- (1) Radi izvršenja zadataka iz člana 233. ovog zakona, ovlaštena službena osoba može: prikupljati potrebne izjave od osoba; izvršiti potreban pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage; ograničiti kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja; preduzeti potrebne mjere u vezi s utvrđivanjem identiteta osoba i predmeta; raspisati potragu za osobom i stvarima za kojima se traži; u prisustvu odgovorne osobe pretražiti određene objekte i prostorije državnih organa, javnih preduzeća i ustanova, obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju, kao i preduzeti druge potrebne mjere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju pojedinih radnji, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti sastavit će se zapisnik ili službena zabilješka.
- (2) Pri prikupljanju izjava od osoba, ovlaštena službena osoba može izdati pisani poziv osobi da dođe u službene prostorije, pod uvjetom da se u pozivu naznače razlozi pozivanja. Osoba ne mora dati nikakvu izjavu ni odgovarati na pitanja koja joj ovlaštena službena osoba postavlja, osim davanja osobnih podataka, o čemu će je ovlaštena službena osoba poučiti.
- (3) Prilikom prikupljanja izjava od osobe ovlaštena službena osoba će postupiti u skladu s članom 92. ovog zakona, odnosno u skladu s članom 100. ovog zakona. U tom slučaju se zapisnici o prikupljenim izjavama mogu upotrijebiti kao dokazi u krivičnom postupku.
- (4) Osoba prema kojoj je preduzeta neka od radnji ili mjera iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu tužitelju u roku od tri dana. Tužitelj će provjeriti osnovanost pritužbe i ako utvrdi da su se u preduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja krivičnog djela ili povreda radne obaveze postupit će prema pritužbi u skladu sa zakonom.
- (5) Na osnovu prikupljenih izjava i dokaza koji su otkriveni, ovlaštena službena osoba sastavlja izvještaj. Uz izvještaj dostavljaju se i predmeti, skice, fotografije, pribavljeni izvještaji, spisi o preduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke, izjave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičenom. Ako ovlaštena službena osoba poslije podnošenja izvještaja sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog djela, dužna je prikupljati potrebna obavještenja i izvještaj o tome kao dopunu prethodnog izvještaja odmah predati tužitelju.
- (6) Tužitelj može prikupljati izjave i od osoba koje se nalaze u pritvoru ako je to potrebno radi otkrivanja drugih krivičnih djela iste osobe, njezinih saučesnika ili krivičnih djela drugih učinitelja.

Član 235.

Zadržavanje na mjestu učinjenja krivičnog djela

- (1) Ovlaštena službena osoba ima pravo da osobe zatečene na mjestu učinjenja krivičnog djela zadrži radi prikupljanja izjava ako te osobe mogu dati obavještenja važna za krivični postupak i o tome je dužna obavjestiti tužitelja. Zadržavanje tih osoba na mjestu učinjenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati.
- (2) Ovlaštena službena osoba, može fotografirati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoji osnovana sumnja da je učinila krivično djelo. Kada to doprinosi efikasnosti postupka, ovlaštena službena osoba može javno objaviti fotografiju te osobe, ali samo po odobrenju tužitelja.
- (3) Ako je potrebno da se utvrdi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, ovlaštena službena osoba može uzimati otiske prstiju od osoba za koje postoji vjerovatnoća da su mogle doći u dodir s tim predmetima.
- (4) Osoba prema kojoj je preduzeta neka od radnji iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu tužitelju.

Član 236.

Uvidaj i vještačenje

Ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja tužitelja, dužna je izvršiti uvidaj i odrediti potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša. Ako je tužitelj prisutan na licu

mjesta u toku vršenja uvida od ovlaštenih službenih osoba, može tražiti da ovlaštena službena osoba izvrši određene radnje koje on smatra neophodnim. Sve radnje preduzete tokom uvida moraju se dokumentovati i detaljno obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvještaju.

Član 237.

Obdukcija i ekshumacija

Ukoliko postoji sumnja ili je očigledno da je smrt prouzrokovana krivičnim djelom ili je u vezi s učinjenjem krivičnog djela, tužitelj će narediti izvođenje obdukcije. Ako je leš već zakopan odredit će se ekshumacija u cilju pregleda i obdukcije o čemu će tužitelj zatražiti naredbu od suda.

Član 238.

Sudsko osiguranje dokaza

- (1) Kada je u interesu pravde da se svjedok sasluša kako bi se njegov iskaz koristio na glavnom pretresu zato što postoji mogućnost da neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja, sudija za prethodni postupak može, na prijedlog stranaka ili branitelja, narediti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom saslušanju. Saslušanje će se provesti u skladu sa članom 277. ovog zakona.
- (2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stava 1. ovog člana stranka, odnosno branitelj koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnom pretresu mora dokazati da je, i pored svih uložених napora da se osigura prisustvo svjedoka na glavnom pretresu, svjedok ostao nedostupan. Ova izjava se ne može koristiti ako je svjedok prisutan na glavnom pretresu.
- (3) Ukoliko stranke ili branitelj smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnom pretresu, predložiti će sudiji za prethodni postupak preduzimanje neophodne radnje u cilju osiguranja dokaza. Ako sudija za prethodni postupak prihvati prijedlog o preduzimanju radnje dokazivanja obavijestit će o tome stranke i branitelja.
- (4) Ako sudija za prethodni postupak odbije prijedlog iz st. 1. i 3. ovog člana donijet će rješenje protiv kojeg se može izjaviti žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona.

Član 239.

Obustava istrage

- (1) Tužitelj će naredbom obustaviti istragu ukoliko se ustanovi da:
 - a) djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo,
 - b) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo,
 - c) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje.
- (2) O obustavi istrage tužitelj će obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena u članu 231. ovog zakona.
- (3) Tužitelj u slučajevima iz stava 1. tačke b) ovog člana može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju dodatne informacije koje pružaju dovoljno razloga za vjerovanje da je osumnjičeni učinio krivično djelo.

Član 240.

Okončanje istrage

- (1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.
- (2) Prije okončanja istrage tužitelj će saslušati osumnjičenog, ukoliko ranije nije bio saslušan.
- (3) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij tužilaštva.

GLAVA XX - POSTUPAK OPTUŽIVANJA

Član 241.

Podizanje optužnice

- (1) Kad u toku istrage tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.

- (2) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj, imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (3) Nakon podizanja optužnice stranke ili branitelj mogu predlagati sudiji za prethodno saslušanje preduzimanje radnji u skladu sa članom 238. ovog zakona.

Član 242.

Sadržaj optužnice

- (1) Optužnica sadrži:
 - a) naziv suda,
 - b) ime i prezime osumnjičenog s osobnim podacima,
 - c) opis djela iz kog proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, vrijeme i mjesto učinjenja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi,
 - d) zakonski naziv krivičnog djela s navođenjem odredbe krivičnog zakona,
 - e) prijedlog o dokazima koje treba izvesti, uz naznačenje imena svjedoka i vještaka, spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe kao dokaz,
 - f) rezultat istrage,
 - g) materijal koji potkrijepljuje navode optužnice.
- (2) Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih djela ili više osumnjičenih.
- (3) Ako se osumnjičeni nalazi na slobodi u optužnici se može predložiti da se odredi pritvor, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti da se pritvor produži ili da se pusti na slobodu.

Član 243.

Odlučivanje o optužnici

- (1) Sudija za prethodno saslušanje može potvrditi ili odbiti sve ili pojedine tačke optužnice u roku od 8 dana od dana prijema optužnice. Ukoliko odbije sve ili pojedine tačke optužnice, sudija za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja tužitelju. Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena.
- (2) Prilikom potvrđivanja optužnice sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i materijale koje mu je dostavio tužitelj kako bi utvrdio postojanje osnovane sumnje.
- (3) Pošto se potvrde pojedine ili sve tačke optužnice, osumnjičeni dobija status optuženog. Sudija za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženom i njegovom branitelju.
- (4) Sudija za prethodno saslušanje dostavit će optužnicu optuženom koji je na slobodi bez odlaganja, a ako se nalazi u pritvoru u roku od 24 sata po potvrđivanju optužnice. Sudija za prethodno saslušanje obavijestit će optuženog da će u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice biti pozvan da se izjasni da li priznaje ili poriče krivnju za svaku tačku optužnice, da li namjerava podnijeti prethodne prigovore, te da navede prijedloge dokaza koje treba izvesti na glavnom pretresu.
- (5) Nakon odbijanja svih ili pojedinih tačaka u optužnici, tužitelj može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti zasnovana na novim dokazima. Nova odnosno izmijenjena optužnica podnosi se na potvrđivanje.

Član 244.

Izjašnjenje o krivnji

- (1) Izjavu o krivnji optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužitelja i branitelja. Izjava o krivnji unosi se u zapisnik. Ukoliko se optuženi ne izjasni o krivnji, sudija za prethodno saslušanje će po službenoj dužnosti unijeti u zapisnik da optuženi poriče krivnju.
- (2) Ako se optuženi izjasni da je kriv, sudija za prethodno saslušanje će uputiti predmet sudiji odnosno vijeću radi zakazivanja ročišta na kome će se utvrditi postojanje uvjeta iz člana 245. ovog zakona.
- (3) Ukoliko se optuženi proglasi krivim nakon završetka glavnog pretresa ili promijeni svoju prvobitnu izjavu o poricanju krivnje i naknadno prizna krivnju, njegova

izjava o poricanju krivnje neće biti uzeta u obzir kod odmjerenja sankcije.

- (4) Nakon unošenja izjave o poricanju krivnje u zapisnik, sudija za prethodno saslušanje će proslijediti predmet sudiji, odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen u svrhu zakazivanja glavnog pretresa i to najkasnije u roku od 60 dana od dana izjašnjavanja o krivnji. Ovaj rok se može izuzetno produžiti za još 30 dana.

Član 245.

Razmatranje izjave o priznanju krivnje

- (1) Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivnje sud provjerava:
 - a) da se do izjave o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumjevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka,
 - b) da postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženog.
- (2) Ako sud prihvati izjavu o priznanju krivnje izjava optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno odredit će se datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije i to u roku od najkasnije 3 dana.
- (3) Ako sud odbaci izjavu o priznanju krivnje, o tome će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatovati u zapisnik. Izjava o priznanju krivnje ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Član 246.

Pregovaranje o krivnji

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi i njegov branitelj mogu pregovarati sa tužiteljem o uvjetima priznavanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni, odnosno optuženi tereti.
- (2) Prilikom pregovaranja sa osumnjičenim, odnosno optuženim i braniteljem o priznanju krivnje u skladu sa stavom 1. ovog člana tužitelj može predložiti izricanje kazne ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo, odnosno blažu sankciju za osumnjičenog, odnosno optuženog.
- (3) Sporazum o priznanju krivnje sačinjava se u pisanom obliku i sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće može ga usvojiti ili odbaciti.
- (4) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje sud provjerava:
 - a) da se do sporazuma o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumjevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka,
 - b) da postoji dovoljno dokaza o krivnji osumnjičenog, odnosno optuženog,
 - c) da osumnjičeni, odnosno optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivnje odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći.
- (5) Ako sud prihvati sporazum o priznanju krivnje, izjava osumnjičenog, odnosno optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno će se odrediti datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije predviđene sporazumom iz stava 3. ovog člana i to u roku od najkasnije 3 dana.
- (6) Ako sud odbaci sporazum o priznanju krivnje o tome će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatovati u zapisnik. Priznanje dato pred sudijom za prethodni postupak, sudijom za prethodno saslušanje, sudijom, odnosno vijećem ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.
- (7) O rezultatima pregovaranja o krivnji sud će obavijestiti oštećenog.

Član 247.

Povlačenje optužnice

- (1) Tužitelj može povući optužnicu, bez prethodnog odobrenja, do njenog potvrđivanja, a nakon toga, pa do početka glavnog pretresa - samo uz odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.

- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana postupak se obustavlja rješenjem, a o čemu se odmah obavještavaju osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj, kao i oštećeni.

Član 248.

Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

- (1) Prethodnim prigovorima se:
- osporava nadležnost,
 - ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,
 - osporava zakonitost dokaza ili dobijenog priznanja,
 - zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,
 - osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branitelja na osnovu člana 46. stav 1. ovog zakona.
- (2) Prethodni prigovori podnose se sudu pisano u roku od 15 dana od dana uručenja optužnice, a o njima će se odlučiti do dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavnog pretresa.
- (3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje koji ne može učestvovati u suđenju. Protiv rješenja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dopuštena.

GLAVA XXI - GLAVNI PRETRES

Odjeljak 1 - Javnost glavnog pretresa

Član 249.

Opća javnost

- (1) Glavni pretres je javan.
- (2) Glavnom pretresu mogu prisustvovati samo punoljetne osobe.
- (3) Osobe koje su prisutne na glavnom pretresu ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog i osoba kojima to dozvoli sudija, odnosno predsjednik vijeća.

Član 250.

Isključenje javnosti

Od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branitelja, ali uvijek po njihovom saslušanju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

Član 251.

Na koga se ne odnosi isključenje javnosti

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branitelja, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika.
- (2) Sudija, odnosno vijeće može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena budu prisutne službene osobe, naučni i javni radnici, a na zahtjev optuženog može to dopustiti i njegovom bračnom, odnosno izvanbračnom drugu i bliskim srođnicima.
- (3) Sudija, odnosno vijeće će upozoriti osobe koje su prisutne glavnom pretresu na kome je javnost isključena da su dužne da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznale i da neovlašteno odavanje tajne predstavlja krivično djelo.

Član 252.

Odluka o isključenju javnosti

- (1) Odluku o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.
- (2) Rješenje o isključenju javnosti može se pobijati samo u žalbi na presudu.

Odjeljak 2 - Rukovođenje glavnim pretresom

Član 253.

Obavezno prisustvo na glavnom pretresu

- (1) Sudija, odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno prisutni na glavnom pretresu.
- (2) Ako je u izgledu da će glavni pretres trajati duže, predsjednik vijeća može zatražiti od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove sprječivosti.

Član 254.

Obaveze sudije, odnosno predsjednika vijeća

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća rukovodi glavnim pretresom.
- (2) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara za svestrano pretresanje predmeta, utvrđivanje istine i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.
- (3) Ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano, o prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- (4) Odluke sudije, odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, unose u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 255.

Redoslijed radnji glavnog pretresa

Glavni pretres teče redom koji je određen u ovom zakonu, ali sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i obima dokaznog materijala. U zapisnik o glavnom pretresu unijet će se razlozi zašto se glavni pretres ne održava prema zakonom utvrđenom redoslijedu.

Član 256.

Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća

- (1) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odmah poslije otvaranja zasjedanja upozoriti osobe koje su prisutne na glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretresanje osoba koje su prisutne na glavnom pretresu.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji prisustvuju glavnom pretresu, ako su se mjere za održavanje reda predviđene u ovom zakonu pokazale neefikasnim za osiguranje neometanog održavanja glavnog pretresa.
- (3) U sudnici je zabranjeno filmsko ili televizijsko snimanje. Izuzetno, predsjednik suda može odobriti takvo snimanje na glavnom pretresu. Ako je snimanje odobreno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može na glavnom pretresu, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju.

Član 257.

Kažnjavanje zbog narušavanja reda i procesne discipline

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice da bi se zaštitilo pravo na pravedno i javno suđenje odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udalji iz sudnice za određeni vremenski period ukoliko optuženi i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim ponašanjem zbog kojeg je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice. U tom vremenskom periodu sudija, odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženi ima branitelja.
- (3) Ako tužitelj, branitelj, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno

sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako tužitelj ili branitelj budu udaljeni iz sudnice sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu advokatsku komoru čiji je branitelj član - radi preduzimanja daljnjih mjera.

- (4) Branitelju ili punomoćniku oštećenog koji, nakon što je kažnjen, produži da narušava red, sudija, odnosno predsjednik vijeća može uskratiti daljnje zastupanje na glavnom pretresu i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, s obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rješenja dopuštena je posebna žalba. Glavni pretres će se prekinuti ili odložiti, dok optuženi ne uzme drugog branitelja i ne pripremi za odbranu.

Član 258.

Davanje lažnog iskaza od svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sačini poseban prijepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužitelju.

Odjeljak 3 - Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Član 259.

Otvaranje zasjedanja

Sudija, odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavnog pretresa. Zatim će sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrditi da li su prisutne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjerit će da li su im pozivi dostavljeni i da li su svoj izostanak opravdale.

Član 260.

Nedolazak tužitelja, odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavni pretres

- (1) Ako tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvat će tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave sudija će utvrditi da li treba biti kažnjen kaznom iz stava 2. ovog člana. Ako se tužitelj, odnosno osoba koja ga zamjenjuje kažnjava, o tome obavještava Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje i koja se na uredan poziv suda za glavni pretres nije odazvala i nije opravdala svoj izostanak.

Član 261.

Nedolazak optuženog na glavni pretres

- (1) Ako je optuženi uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda sudija, odnosno predsjednik vijeća će odložiti glavni pretres i narediti da se optuženi na iduć glavni pretres prinudno dovede. Ako do privođenja optuženi opravda izostanak, sudija odnosno predsjednik vijeća će opozvati naredbu o prinudnom dovođenju.
- (2) Ako optuženi koji je uredno pozvan očigledno izbjegava da dođe na glavni pretres i ako prinudnom dovođenje nije uspjelo sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženom odrediti pritvor.
- (3) Protiv rješenja o određivanju pritvora dopuštena je žalba koja ne odlaže njegovo izvršenje.
- (4) Ako ne bude ranije ukinut pritvor traje do objavljivanja presude a najduže 30 dana.

Član 262.

Zabrana suđenja u odsustvu

Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

Član 263.

Nedolazak branitelja na glavni pretres

- (1) Ako branitelj koji je uredno pozvan ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvat će branitelja da objasni razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave branitelja sudija, odnosno predsjednik vijeća će utvrditi da li branitelj treba biti kažnjen. Kada se branitelj u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se advokatska komora čiji je on član.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM branitelja koji se nije odazvao na uredan poziv suda za glavni pretres i nije opravdao svoj izostanak.
- (3) Ako je optuženom određen novi branitelj, glavni pretres će biti odložen. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će dati novom branitelju dovoljno vremena za pripremu odbrane, a taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava, a sudija, odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće uticati na pravo optuženog na pravedno suđenje.

Član 264.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavni pretres

- (1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti prinudno dovođenje svjedoka ili vještaka.
- (2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM.
- (3) U slučaju iz stava 1. ovog člana sudija, odnosno predsjednik vijeća će odlučiti da li glavni pretres treba odložiti.

Odjeljak 4 - Odlaganje i prekidanje glavnog pretresa

Član 265.

Razlozi za odlaganje glavnog pretresa

- (1) Na zahtjev stranaka ili branitelja glavni pretres se može odložiti rješenjem sudije, odnosno predsjednika vijeća ako treba pribaviti nove dokaze ili ako je optuženi nakon izvršenog krivičnog djela nesposoban da prisustvuje glavnom pretresu ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspješno provede.
- (2) Rješenje kojim se odlaže glavni pretres unijeće se u zapisnik i, po mogućnosti, odrediti će se dan i sat nastavka glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će također narediti osiguranje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odlaganja glavnog pretresa.
- (3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana nije dopuštena žalba.

Član 266.

Nastavljanje odloženog glavnog pretresa

- (1) Ako se glavni pretres koji je bio odložen drži pred istim sudijom, odnosno vijećem, pretres će se nastaviti, a sudija, odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tok ranijeg glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavni pretres počne iznova.
- (2) Glavni pretres koji je odložen mora iznova početi ako se izmijenio sastav vijeća, ali po saslušanju stranaka i branitelja vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.
- (3) Ako je odlaganje trajalo duže od 30 dana ili ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom, odnosno predsjednikom vijeća - glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovno izvesti.

Члан 267.

Prekid glavnog pretresa

- (1) Osim u slučajevima predviđenim ovim zakonom sudija, odnosno predsjednik vijeća može prekinuti glavni pretres zbog odmora ili zbog isteka radnog vremena ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili odbrane.
- (2) Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvijek pred istim sudijom, odnosno vijećem.
- (3) Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim sudijom, odnosno vijećem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od 8 dana postupit će se po odredbama člana 266. ovog zakona.

Odjeljak 5 - Zapisnik o glavnom pretresu

Члан 268.

Način vođenja zapisnika

- (1) O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik u koji se mora doslovno unijeti cijeli tok glavnog pretresa.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se određeni dio zapisnika pročita ili reprodukuje, a pročitati će ga ili reprodukovati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.

Члан 269.

Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude unijeta u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvorNIK.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

Члан 270.

Čuvanje materijalnih dokaza

- (1) U posebnoj prostoriji suda se pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni u toku krivičnog postupka. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati naredbu koja se odnosi na kontrolu i raspolaganje materijalnim dokazima.
- (2) Federalni ministar pravde donijet će propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stava 1. ovog člana.

Odjeljak 6 - Početak glavnog pretresa

Члан 271.

Ulazak sudije, odnosno vijeća u sudnicu

- (1) Prilikom ulaska sudije ili vijeća u sudnicu i prilikom njihovog izlaska iz sudnice svi prisutni, na poziv ovlaštene osobe, treba da stanu.
- (2) Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da stanu kad se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Члан 272.

Uvjeti za održavanje glavnog pretresa

Kada sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrdi prisustvo svih pozvanih osoba na glavnom pretresu ili kada odluči da se glavni pretres održi bez prisustva određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odloženo, pozvat će optuženog i uzeti od njega osobne podatke radi utvrđivanja identiteta.

Члан 273.

Utvrđivanje identiteta optuženog i davanje uputa

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženog osobne podatke (član 92.) da bi utvrdio njegov identitet.
- (2) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju primjedbe na sastav vijeća i nadležnost suda.
- (3) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog sudija, odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještace u prostoriju van sudnice za njih određen, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudija, odnosno

predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke da dok čekaju o svojim iskazima ne razgovaraju s drugim svjedocima. Na prijedlog tužioca, optuženog ili branitelja sudija, odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da prisustvuju toku pretresa u sudnici.

- (4) Ukoliko je prisutan oštećeni, ali još nije podnio imovinskopravni zahtjev, sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavnog pretresa.
- (5) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može preduzeti neophodne mjere radi sprečavanja međusobnog komuniciranja svjedoka, vještaka i stranaka.

Члан 274.

Pouke optuženom

Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog na potrebu pažljivog praćenja toka pretresa i poučiti će ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja saoptuženom, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u vezi s njihovim iskazima.

Члан 275.

Čitanje optužnice i dokazi optužbe i odbrane

- (1) Glavni pretres počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužilac.
- (2) Nakon toga tužilac će ukratko iznijeti dokaze na kojima zasniva optužnicu. Nakon čitanja optužnice sudija, odnosno predsjednik vijeća upitaće optuženog da li je razumio njene navode. Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća ustanovi da optuženi nije razumio optužnicu, ukratko će je izložiti optuženom na način koji mu je razumljiv.
- (3) Optuženi ili njegov branitelj mogu nakon toga izložiti odbranu i ukratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svojoj odbrani.

Odjeljak 7 - Dokazni postupak

Члан 276.

Izvođenje dokaza

- (1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.
- (2) Osim ako sudija, odnosno vijeće u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi se na glavnom pretresu izvođe sljedećim redom:
 - a) dokazi optužbe,
 - b) dokazi odbrane,
 - c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika),
 - d) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika),
 - e) dokazi čije je izvođenje naložio sudija, odnosno vijeće,
 - f) sve relevantne informacije koje mogu pomoći sudiji, odnosno vijeću kod odmjerenog odgovaranja krivičnopravne sankcije ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.
- (3) Prilikom izvođenja dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje. Direktno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija, odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Члан 277.

Direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje svjedoka

- (1) Dozvoljeno je ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji je pozvao svjedoka (direktno ispitivanje), zatim ispitivanje tog svjedoka od suprotne stranke, odnosno branitelja (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakoj fazi ispitivanja postaviti svjedoku odgovarajuće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke

ограниčavaju se na pitanja koja su prethodno postavljena tokom ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka i pitanja u korist vlastitih tvrdjenja. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena tokom ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitivan sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mu mogu postavljati pitanja.

- (2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati pri direktnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. Po pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi da sarađuje sudija, odnosno predsjednik vijeća može dozvoliti upotrebu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.
- (3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri kontrolisati način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.
- (4) Prilikom izvođenja dokaza iz člana 276. stav 2. tačka e) ovog zakona sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dozvoliti će strankama i branitelju da postavljaju pitanja.

Član 278.

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno - ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.
- (2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbiti će izvođenje takvog dokaza.

Član 279.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima seksualnih delikata

- (1) U postupku se ne mogu koristiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije seksualno ponašanje oštećene strane i njene seksualne predispozicije.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana može se u postupku koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o povredama ili drugi materijalni dokazi potiču od druge osobe, a ne od optuženog.
- (3) U slučajevima učinjenja krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može upotrijebiti u prilog odbrane optuženog.
- (4) Prije prihvatanja dokaza u skladu s ovim članom obaviti će se odgovarajuće saslušanje s koga je isključena javnost.
- (5) Zahtjev, prateća dokumentacija i zapisnik sa saslušanja čuvaju se zapečaćeni u posebnom omotu, osim ako sud ne odredi drugačije.

Član 280.

Posljedice priznanja optuženog

Ako je priznanje optuženog na glavnom pretresu potpuno i u skladu s prije izvedenim dokazima, u dokaznom postupku izvest će se samo oni dokazi koji se odnose na odluku o krivičnopravnoj sankciji.

Član 281.

Polaganje zakletve, odnosno davanje izjave

- (1) Svi svjedoci polažu zakletvu ili daju izjavu prije svjedočenja koja zamjenjuje zakletvu.
- (2) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: "Zaklinjem se čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti ništa meni poznato o ovom predmetu."
- (3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati daju zakletvu odnosno izjavu potpisivanjem teksta zakletve, odnosno izjave, a gluhi svjedoci čitaju tekst zakletve, odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati i pisati, zakletva, odnosno izjava se daje preko tumača.

Član 282.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je zaštititi svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti učesnika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost sigurnost svjedoka pred sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja primijenjuje se odredba člana 257. ovog zakona.
- (3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti tužitelja radi preduzimanja krivičnog gonjenja.
- (4) Na prijedlog stranke ili branitelja sudija, odnosno predsjednik vijeća naredit će policijskim organima preduzimanje mjera neophodnih za zaštitu svjedoka.

Član 283.

Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

- (1) Ako svjedok odbije da svjedoči bez opravdanog razloga i nakon upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1. dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 284.

Angažovanje vještaka

- (1) Vještaka mogu angažovati stranke, branitelj i sud.
- (2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj koji ga je angažovao.

Član 285.

Ispitivanje vještaka

- (1) Prije ispitivanja vještaka, sudija, odnosno predsjednik vijeća opomenut će ga i na njegovu dužnost da iznese nalaz i mišljenje na najbolji mogući način i u skladu s vještinom i pravilima struke i upozorit će ga da davanje lažnog iskaza o nalazu i mišljenju predstavlja krivično djelo.
- (2) Vještak će položiti zakletvu, odnosno dati izjavu prije svjedočenja.
- (3) Zakletva, odnosno izjava se daje usmeno.
- (4) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: "Zaklinjem se čašću-izjavljujem da ću govoriti istinu i da ću tačno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišljenje."
- (5) Vještak iznosi svoj nalaz i mišljenje usmeno na glavnom pretresu. U tom slučaju vještak će biti direktno, unakrsno, odnosno dodatno ispitivan od obje stranke i branitelja, odnosno suda.
- (6) Pisani nalaz i mišljenje vještaka bit će prihvaćen kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na pretresu.

Član 286.

Otpuštanje svjedoka i vještaka

- (1) Saslušani svjedoci i vještaci ostat će ispred sudnice ukoliko ih sudija, odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivanja od stranaka i branitelja.
- (2) Na prijedlog stranke ili branitelja ili po službenoj dužnosti, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i da budu naknadno pozvani i ponovo ispitani u prisustvu ili odsustvu ostalih svjedoka i vještaka.

Član 287.

Saslušanje van sudnice

- (1) Ako se u toku suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti da dođe pred sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se svjedok, odnosno vještak ispita van sudnice - ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će prisustvovati ispitivanju, a ispitivanje će se provesti u skladu s članom 277. ovog zakona.
- (2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, ispitivanje svjedoka se može izvršiti prilikom rekonstrukcije događaja van sudnice. Sudija, odnosno

predsjednik vijeća, странке и branitelj će biti prisutne na rekonstrukciji, a ispitivanje će se provesti u skladu s članom 277. ovog zakona.

- (3) Странке, branitelj и оштећени увјек се обавјештавају о времену и мјесту испитивања свједока или извођењу реконструкције, s упутством да странке, branitelj и свједоци морају присуствовати овим радњама. Sasлушање ће се провести као да се изводи на главном претресу у складу s članom 277. ovog zakona.
- (4) Ако судија, односно predsjednik vijeća нађе да је то неопходно, на испитивање малолјетника као свједока сходно се примјењују одредбе члана 100. става 6. и члана 104. ovog zakona.

Član 288.

Izuzeci od neposrednog provođenja dokaza

- (1) Iskazi dati u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnom pretresu i mogu biti korišteni prilikom direktnog i unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje ili za dodatno ispitivanje. U ovom slučaju osobi se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci судије, односно вјећа прочитати и користити као доказ на главном претресу само у случају ако су испитане особе умрле, душевно оболеле, или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немoguć, или је знатно отежан из важних узрока.

Član 289.

Zapisnici o dokaznom materijalu

- (1) Zapisnik o uviđaju na licu мјеста, o претресанју стана или особа, o одузимању ствари, књига, записника и осталих доказа изнијет ће се на главном претресу да би се утврдио њихов садржај, a по оцјени судије, односно predsjednika vijeća њихов садржај се може уkratko унијети u записник o главном претресу.
- (2) За проверу вјеродостојности писмена, записа или фотографије, потребни су оригинално писмено, запис или фотографија, осим ако није другачије propisano овим законом.
- (3) Izuzetno od stava 2. ovog člana može se koristiti kao dokaz i овјерена копија оригинала, као и копија која је потврђена као неизмјењена u односу на original.
- (4) Dokazni materijal из става 1. ovog člana се чита ukoliko се странке и branitelj другачије не договорe.

Član 290.

Izmjena optužbe

Ako tužitelj ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u optužnici on može na glavnom pretresu izmijeniti optužnicu. Radi припремања одбране главни претрес се може одгодити. U овом случају не врши се потврђивање optužnice.

Član 291.

Dopuna dokaznog postupka

- (1) Nakon izvođenja dokaza судија, односно predsjednik vijeća ће upitati странке и branitelja да ли имају још неки доказни приједлог.
- (2) Ukoliko странке и branitelj немају нове доказне приједлоге или приједлози буду odbijeni судија, односно predsjednik vijeća ће објавити да је доказни поступак завршен.

Član 292.

Završna riječ

- (1) Nakon završetka dokaznog postupka судија, односно predsjednik vijeća ће позвати tužitelja, оштећеног, branitelja и optuženog radi davanja završne riječi. Posljednja riječ увјек припада optuženom.
- (2) Ако optužnicu zastupa више tužitelja или optuženi има више од једног branitelja сви могу дати зavršnu riječ, али се њихова излагања не могу понављати и могу бити временски ограничена.

Član 293.

Završetak glavnog pretresa

Nakon završnih riječi судија, односно predsjednik vijeća објављује да је главни претрес завршен, a суд се повлачи на вјећање и гласање ради donošenja presude.

GLAVA XXII - PRESUDA

Odjeljak 1 - Izricanje presude

Član 294.

Izricanje i objavljivanje presude

Presuda се изриче и објављује u име Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 295.

Vezanost presude za optužbu

- (1) Presuda се може односити само на особу која је optužena и само на djelo које је предмет optužbe садржане u потврђеној, односно на главном претресу измјењеној optužnici.
- (2) Суд није везан за приједлоге u погледу правне оцјене djela.

Član 296.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

- (1) Суд zasniva presudu само на činjenicama и доказима који су изнесени на главном претресу.
- (2) Суд је дужан савјесно оцијенити сваки доказ појединачно и u вези s осталим доказима и на основу такве оцјене извести закључак је ли нека činjenica доказана.

Odjeljak 2 - Vrste presuda

Član 297.

Meritorne i procesne presude

- (1) Presudom се optužba odbija или се optuženi oslobađa od optužbe или се оглашава krivim.
- (2) Ако optužba обухвата више кривичних djela u presudi ће се изрећи да ли се и за које djelo optužba odbija или се optuženi oslobađa od optužbe или се оглашава krivim.

Član 298.

Presuda kojom се optužba odbija

Presudu kojom се optužba odbija суд ће изрећи:

- a) ако за presuđenje суд није стварно надлежан,
- b) ако је поступак вођен без захтјева tužitelja,
- c) ако је tužitelj од започињања па до završetka glavnog pretresa одустао од optužnice,
- d) ако није било потребног одобрења или ако је надлежни државни орган одустао од одобрења,
- e) ако је optuženi за исто djelo већ pravomoćно осуђен, ослобођен од optužbe или је поступак против њега рјешењем pravomoćно обустављен, a не ради се о рјешењу о обустављању поступка из члана 342. ovog zakona,
- f) ако је optuženi актом амнестије или помиловања ослобођен од gonjenja или се кривично gonjenje не може предузети zbog zastarjelosti или ако постоје друге околности које искључују кривично gonjenje.

Član 299.

Presuda kojom се optuženi oslobađa od optužbe

Presudu kojom се optuženi oslobađa od optužbe суд ће изрећи:

- a) ако djelo за које се optuženi optužuje није законом propisano као кривично djelo,
- b) ако постоје околности које искључују кривичну одговорност optuženog,
- c) ако није доказано да је optuženi учинио кривично djelo за које се optužuje.

Члан 300.

Presuda kojom se optuženi oglašava krivim

- (1) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim, sud će izreći:
 - a) za koje se krivično djelo optuženik oglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Krivičnog zakona,
 - b) zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe Krivičnog zakona primijenjene,
 - c) kakva se kazna izriče optuženom ili se po odredbama Krivičnog zakona oslobađa od kazne,
 - d) odluku o uvjetnoj osudi,
 - e) odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (član 88.) ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku, odnosno držatelju,
 - f) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne,
 - g) odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopравном захтеву, kao i o tome da se pravomoćna presuda ima objaviti putem sredstava javnog informiranja.
- (2) Ako je optuženom izrečena novčana kazna u presudi će se odrediti rok u kojem se novčana kazna ima platiti i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti.

Odjeljak 3 - Objavljivanje presude

Члан 301.

Vrijeme i mjesto objavljivanja presude

- (1) Pošto je presuda izrečena sud će je odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložit će objavljivanje presude najviše za tri dana i odredit će vrijeme i mjesto objavljivanja presude.
- (2) Sud će u prisutnosti stranaka i branitelja, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika javno pročitati izreku i priopćiti ukratko razloge presude.
- (3) Objavljivanje presude će se izvršiti i kad stranka, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik nije prisutan. Sud može odlučiti da optuženom koji je odsutan, presudu usmeno priopći sudija, odnosno predsjednik vijeća ili da mu se presuda samo dostavi.
- (4) Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.
- (5) Svi prisutni saslušat će čitanje izreke presude stojeći.

Члан 302.

Pritvor nakon izricanja presude

Za određivanje, produženje ili ukidanje pritvora poslije objavljivanja presude do njene pravomoćnosti primjenjivat će se odredba člana 152. ovog zakona.

Члан 303.

Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

- (1) Po objavljivanju presude sudija odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženog i oštećenog o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.
- (2) Ako je optuženom izrečena uvjetna osuda, upozorit će ga sudija, odnosno predsjednik vijeća na značaj uvjetne osude i na uvjete kojih se mora pridržavati.
- (3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog da do pravomoćnog okončanja postupka obavijesti sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4 - Pisana izrada i dostavljanje presude

Члан 304.

Pisana izrada presude

- (1) Presuda koja je objavljena mora se pisano izraditi u roku od 15 dana po objavljivanju, a u složenim stvarima,

izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima sudija, odnosno predsjednik vijeća je dužan obavijestiti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se presuda što prije izradi.

- (2) Presudu potpisuju sudija, odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.
- (3) Ovjereni prijepis presude dostavit će se tužitelju i oštećenom, a optuženom i branitelju saglasno članu 185. ovog zakona. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, ovjereni prijepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stava 1. ovog člana.
- (4) Optuženom i oštećenom dostavit će se i pouka o pravu na žalbu.
- (5) Ovjereni prijepis presude sud će s poukom o pravu na žalbu dostaviti osobi čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i pravnoj osobi kojoj je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravomoćna presuda će se dostaviti oštećenom.

Члан 305.

Sadržaj presude

- (1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
- (2) Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime Federacije Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično djelo za koje je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužitelja, branitelja, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude.
- (3) Izreka presude sadrži osobne podatke o optuženom i odluku kojom se optuženi oglašava krivim za krivično djelo za koje je optužen ili kojom se oslobađa od optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.
- (4) Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz člana 300. ovog zakona, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopравном захтеву, ako je bio postavljen.
- (5) U slučaju sticaja krivičnih djela sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično djelo, a zatim jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u sticaju.
- (6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku tačku presude.
- (7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.
- (8) Ako je optuženom izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir pri odmičavanju kazne. Sud će posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.
- (9) Ako se optuženi oslobađa od optužbe u obrazloženju će se naročito navesti iz kojih se razloga iz člana 299. ovog zakona to čini.
- (10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Члан 306.

Ispravke u presudi

- (1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i

nesaglasnosti pisano izrađene presude s izvornikom ispraviti će, posebnim rješenjem, sudija, odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.

- (2) Ako postoji nesaglasnost između pisano izrađene presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 300. stav 1. tač. od a) do e) i tačke g) ovog zakona, rješenje o ispravci dostavit će se osobama iz člana 303. ovog zakona. U tom slučaju rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rješenja, protiv koga posebna žalba nije dopuštena.

GLAVA XXIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

Odjeljak 1 - Žalba na prvostepenu presudu

Član 307.

Pravo na žalbu i rok

- (1) Protiv presude donesene u prvom stepenu može se podnijeti žalba drugostepenom sudu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prijepisa presude.
- (2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branitelja, sud može produžiti rok za žalbu najduže za 15 dana.
- (3) Do odluke suda o zahtjevu iz stava 2. ovog člana ne teče rok za žalbu.
- (4) Blagovremeno podnesena žalba odlaže izvršenje presude.

Član 308.

Subjekti žalbe

- (1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećeni.
- (2) U korist optuženog žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni, odnosno vanbračni drug optuženog, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojenik, brat, sestra i hranitelj. Rok za žalbu i u tom slučaju teče od dana kad je optuženom ili njegovom branitelju dostavljen prijepis presude.
- (3) Tužitelj može podnijeti žalbu kako na štetu tako i u korist optuženog.
- (4) Oštećeni može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinskopravnom zahtjevu.
- (5) Žalbu može podnijeti i osoba čiji je predmet oduzet ili od koje je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (6) Branitelj i osobe iz stava 2. ovog člana mogu podnijeti žalbu i bez naročitog ovlaštenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje - osim ako je optuženom izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Član 309.

Odricanje i odustajanje od žalbe

- (1) Optuženi se može odreći prava na žalbu samo nakon što mu je presuda dostavljena. Optuženi se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužitelj odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženi po presudi imao da izdržava kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja optuženi može odustati od već podnesene žalbe.
- (2) Tužitelj se može odreći prava na žalbu od trenutka objavljivanja presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a može do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odricanje i odustajanje od žalbe ne može se opozvati.

Član 310.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

- (1) Žalba treba sadržavati:
 - a) označenje presude protiv koje se podnosi žalba (naziv suda, broj i datum presude),
 - b) osnov za pobijanje presude,
 - c) obrazloženje žalbe,
 - d) prijedlog da se pobijena presuda potpuno ili djelimično ukine ili preinači,
 - e) potpis osobe koja podnosi žalbu.
- (2) Ako je žalbu podnio optuženi ili druga osoba iz člana 308. stav 2. ovog zakona, a optuženi nema branitelja ili ako je

žalbu podnio oštećeni koji nema punomoćnika, a žalba nije sastavljena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana, sud će pozvati žalitelja da u određenom roku dopuni žalbu pisanim podneskom ili usmeno na zapisniku kod suda. Ako žalitelj ne postupi po ovom pozivu sud će odbaciti žalbu ako ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana, a ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana - odbacit će je ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba podnesena u korist optuženog, dostavit će se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.

- (3) Ako je žalbu podnio oštećeni koji ima punomoćnika ili tužitelj, a žalba ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana ili ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi žalba će se odbaciti. Žalba s ovim nedostacima podnesena u korist optuženog koji ima branitelja dostavit će se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.
- (4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze - dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Član 311.

Žalbeni osnovi

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka,
- b) zbog povrede Krivičnog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja.

Član 312.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

- (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:
 - a) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,
 - b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti,
 - c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa,
 - d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu,
 - e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu,
 - f) ako je sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa,
 - g) ako je sud donio presudu, a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,
 - h) ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
 - i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,
 - j) ako je optužba prekoračena,
 - k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

- (2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako sud za vrijeme pripremanja glavnog pretresa ili u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Član 313.

Povrede Krivičnog zakona

Povreda Krivičnog zakona postoji ako je Krivični zakon povrijeđen u pitanju:

- da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo,
- postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost,
- postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, a naročito da li je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili je gonjenje isključeno usljed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravomoćno presuđena,
- da li je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti,
- da li je odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi, odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje koje sud ima po zakonu,
- da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Član 314.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 315.

Odluke o krivičnopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopравnom zahtjevu i objavljivanju presude

- Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi kad tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlaštenje, ali sud nije pravilno odmjerio kaznu, s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uvjetnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uvjeti.
- Odluka o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz člana 313. tačke e) ovog zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Iz istih razloga može se pobijati odluka o troškovima krivičnog postupka.
- Odluka o imovinskopравnom zahtjevu, kao i odluka o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja može se pobijati kad je sud o ovim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Član 316.

Podnošenje žalbe

- Žalba se podnosi sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud, kao i za protivnu stranku i branitelja - radi davanja odgovora.
- Neblagovremenu (član 326.), nedopuštenu (član 327.) i izjavljenu od neovlaštene osobe (član 308.) žalbu odbacit će rješenjem sudija, odnosno predsjednik vijeća.

Član 317.

Odgovor na žalbu

Primjerak žalbe dostavlja se protivnoj stranci i branitelju (član 185.) koji mogu u roku od osam dana od dana prijema podnijeti sudu odgovor na žalbu. Žalba i odgovor na žalbu, sa svim spisima, dostavlja se apelacionom odjeljenju.

Član 318.

Sudija izvjestitelj

- Kad spis po žalbi stigne apelacionom sudu, predsjednik apelacionog suda dostavlja spis predsjedniku apelacionog vijeća koji određuje sudiju izvjestitelja.

- (2) Sudija izvjestitelj može, po potrebi, od sudije, odnosno predsjednika vijeća koje je donijelo pobijenu presudu pribaviti izvještaj o povredama odredaba krivičnog postupka, a može i provjeriti navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih činjenica ili pribaviti potrebne izvještaje ili spise.

- (3) Kada sudija izvjestitelj pripremi spis, predsjednik vijeća će zakazati sjednicu vijeća.

Član 319.

Sjednica vijeća

- O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, optuženi i njegov branitelj.
- Ako se optuženi nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne osigurat će se njegova prisutnost.
- Sjednica vijeća počinje izlaganjem podnositelja žalbe, a nakon toga druga stranka izlaže odgovor na žalbu. Vijeće može od stranaka i branitelja koji su prisutni sjednici zatražiti potrebno objašnjenje u vezi sa žalbom i odgovorom na žalbu. Stranke i branitelj mogu predložiti da se pročitaju pojedini spisi i mogu, po dopuštenju predsjednika vijeća dati potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe, odnosno odgovora na žalbu ne ponavljajući ono što je sadržano u objašnjenjima.
- Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni ne sprečava održavanje sjednice vijeća.
- Na sjednici vijeća kojoj su prisutne stranke i branitelj javnost se može isključiti samo pod uvjetima određenim ovim zakonom (čl. od 250. do 252).
- Zapisnik o sjednici vijeća priključuje se spisima.
- Rješenja iz čl. 326. i 327. ovog zakona mogu se donijeti i bez obavješćavanja stranaka i branitelja o sjednici vijeća.

Član 320.

Odlučivanje u sjednici vijeća ili pretresu

Vijeće apelacionog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na osnovu održanog pretresa.

Član 321.

Granice ispitivanja presude

Vijeće apelacionog odjeljenja ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Član 322.

Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Član 323.

Prošireno djelovanje žalbe

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede Krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi (član 315.).

Član 324.

Beneficium cohaesionis

Ako vijeće apelacionog odjeljenja povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženog od koristi i za kojeg od saoptuženih koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Član 325.

Odluke po žalbi

- Vijeće apelacionog odjeljenja može u sjednici vijeća odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu ili odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu ili preinačiti prvostepenu presudu, ili ukinuti presudu i održati pretres.
- O svim žalbama protiv iste presude vijeće apelacionog odjeljenja odlučuje jednom odlukom.

Član 326.

Odbacivanje žalbe kao neblagovremene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao neblagovremena ako se utvrdi da je podnijeta nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

Član 327.

Odbacivanje žalbe kao nedopuštene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nedopuštena ako se utvrdi da je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla prava na žalbu ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je poslije odustajanja ponovno podnesena žalba ili ako žalba po zakonu nije dopuštena.

Član 328.

Odbijanje žalbe

Vijeće apelacionog odjeljenja će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.

Član 329.

Preinačenje prvostepene presude

- (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 312. stava 1. tačke f) i j) ovog zakona.
- (2) Ako su se zbog preinačenja prvostepene presude stekli uvjeti da se odredi, odnosno ukinе pritvor na osnovu člana 152. st. 1. i 2. ovog zakona, vijeće apelacionog odjeljenja će o tome donijeti posebno rješenje protiv koga nije dopuštena žalba.

Član 330.

Ukidanje prvostepene presude

- (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje pretresa ako utvrdi da:
 - a) postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 329. stav 1. ovog zakona,
 - b) je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.
- (2) Vijeće apelacionog odjeljenja može i djelimično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje i u odnosu na taj dio održati pretres.
- (3) Ako se optuženi nalazi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijet će rješenje o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.
- (4) Ako je optuženi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja je dužno donijeti odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je primilo spise.

Član 331.

Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostepena presuda

U obrazloženju presude, u dijelu kojim se ukida prvostepena presuda ili u rješenju kojim se ukida prvostepena presuda, navest će se samo kratki razlozi za ukidanje.

Član 332.

Pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja

- (1) Odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostepenom postupku shodno se primjenjuju i na pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja.
- (2) Ako vijeće apelacionog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovo izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu

bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav 2. tačka e) ovog zakona. U tom slučaju njihovi iskazi na pretresu se mogu čitati.

- 3) Odredbe stava 2. ovog člana se ne odnose na osobe koje mogu odbiti svjedočenje iz člana 97. ovog zakona.

Odjeljak 2 - Žalba na drugostepenu presudu

Član 333.

Uvjeti za podnošenje žalbe i postupak po žalbi

- (1) Protiv presude suda koji rješava u drugom stepenu dopuštena je žalba ako je sud koji rješava u drugom stepenu preinačio prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izrekao presudu kojom se optuženi oglašava krivim.
- (2) O žalbi protiv drugostepene presude iz stava 1. ovog člana rješava Vrhovni sud Federacije u sjednici vijeća u skladu sa odredbama koje važe za postupak pred drugostepenim sudom.

Odjeljak 3 - Žalba na rješenje

Član 334.

Dopuštenost žalbe na rješenje

- (1) Protiv rješenja suda donesenog u prvom stepenu stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu podnijeti žalbu uvijek kad u ovom zakonu nije izričito određeno da žalba nije dopuštena.
- (2) Protiv rješenja vijeća donesenog u toku istrage nije dopuštena žalba, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (3) Rješenja koja se donose radi pripremanja glavnog pretresa i presude mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

Član 335.

Opći rok za podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.
- (2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja.

Član 336.

Suspenzivno djelovanje žalbe

Ako u ovom zakonu nije drugačije određeno, podnošenjem žalbe na rješenje odlaže se izvršenje rješenja protiv koga je podnesena žalba.

Član 337.

Odlučivanje o žalbi na rješenje

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja višeg suda, ako ovim zakonom nije drugačije određeno. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu pred Vrhovnim sudom Federacije odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja tog suda.
- (2) O žalbi protiv rješenja sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje odlučuje vijeće istog suda (član 25. stav 6.), osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (3) Odlučujući o žalbi sud može rješenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu, odbiti žalbu kao neosnovanu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Član 338.

Shodna primjena odredbi o žalbi na prvostepenu presudu

Na postupak po žalbi na rješenje shodno se primjenjuju odredbe čl. 308., 310. i čl. 316. stav 2., čl. 318. stav 1. i čl. 322. i 324. ovog zakona.

Члан 339.

Shodna primjena odredbi ovog zakona i na druga rješenja

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno odredbe čl. 334. i 338. ovog zakona shodno se primjenjuju i na sva ostala rješenja koja se donose po ovom zakonu.

GLAVA XXIV - VANREDNI PRAVNI LIJEK

Ponavljanje postupka

Члан 340.

Opća odredba

Krivični postupak koji je dovršen pravomoćnim rješenjem ili je presudom optužba pravomoćno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužioca nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su donesene navedene odluke.

Члан 341.

Nastavljanje krivičnog postupka

Ako je krivični postupak rješenjem pravomoćno obustavljen ili je presudom optužba pravomoćno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužioca nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su donesene navedene odluke.

Члан 342.

Ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem

- (1) Ako je izvan slučajeva iz člana 341. ovog zakona krivični postupak pravomoćno obustavljen prije početka glavnog pretresa, na zahtjev tužioca može se dopustiti ponavljanje krivičnog postupka ako se podnesu novi dokazi na osnovu kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje krivičnog postupka.
- (2) Krivični postupak pravomoćno obustavljen do početka glavnog pretresa može se ponoviti kad je tužilac odustao od gonjenja, ako se dokaže da je do odustanka došlo usljed krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja tužioca. U pogledu dokazivanja krivičnog djela tužilac primjenjivat će se odredbe člana 343. stava 2. ovog zakona.

Члан 343.

Ponavljanje postupka u korist osuđenog

- (1) Krivični postupak završen pravomoćnom presudom može se ponoviti u korist osuđenog:
 - a) ako se dokaže da je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,
 - b) ako se dokaže da je do presude došlo usljed krivičnog djela sudije ili osobe koja je vršila istražne radnje,
 - c) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu, a koji su sami za sebe ili u vezi s ranijim dokazima podobni da prouzrokuju oslobađanje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem krivičnom zakonu,
 - d) ako je neka osoba za isto krivično djelo više puta osuđena ili ako je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla učiniti samo jedna osoba ili neka od njih,
 - e) ako se u slučaju osude za produženo krivično djelo ili za drugo krivično djelo koje po zakonu obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđeni nije učinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bilo od bitnog uticaja na odmjeravanje kazne,
 - f) ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu ili Evropski sud za ljudska prava utvrdi da su u toku postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i ako je presuda zasnovana na tom kršenju, i

g) ako je odlukom Ustavnog suda Federacije ili Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prestao važiti zakon ili drugi propis na osnovu kojeg je bila donesena pravomoćna osuđujuća presuda.

- (2) U slučajevima iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mora se pravomoćnom presudom dokazati da su navedene osobe oglašene krivim za odnosna krivična djela. Ako se postupak protiv ovih osoba ne može provesti zbog toga što su umrle ili što postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Члан 344.

Ponavljanje postupka na štetu optuženog

- (1) Krivični postupak se može ponoviti na štetu optuženog ako je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka tužioca od optužbe, a dokaže se da je do ovog odustanka došlo usljed krivičnog djela korupcije ili krivičnog djela protiv službene i druge dužnosti tužioca.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe člana 343. stav 2. ovog zakona.

Члан 345.

Osobe ovlaštene na podnošenje zahtjeva

- (1) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, a poslije smrti osuđenog zahtjev u njegovu korist mogu podnijeti tužilac i osobe iz člana 308. stava 2. ovog zakona.
- (2) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog može se podnijeti i pošto je osuđeni izdržao kaznu i, bez obzira na zastarjelost, amnestiju ili pomilovanje.
- (3) Ako sud sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavijestit će o tome osuđenog, odnosno osobu koja je ovlaštena da u korist osuđenog podnese zahtjev.

Члан 346.

Postupanje po zahtjevu

- (1) O zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje vijeće (član 25. stav 6).
- (2) U zahtjevu se mora navesti po kojem se zakonskom osnovu traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev zasniva. Ako zahtjev ne sadrži ove podatke, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku zahtjev dopuni.
- (3) Prilikom rješavanja o zahtjevu u vijeću neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Члан 347.

Odlučivanje o zahtjevu

- (1) Sud će rješenjem zahtjev odbaciti ako na osnovu samog zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlaštena osoba ili da nema zakonskih uvjeta za ponavljanje postupka ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtjev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtjevu za ponavljanje postupka koji je odbijen pravomoćnim rješenjem suda ili da činjenice i dokazi očigledno nisu podobni da se na osnovu njih dopusti ponavljanje ili da podnositelj zahtjeva nije postupio po članu 346. stav 2. ovog zakona.
- (2) Ako sud ne odbaci zahtjev dostavit će se prijepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo u roku od osam dana odgovoriti na zahtjev. Kad sudu stigne odgovor na zahtjev ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsjednik vijeća odredit će da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.
- (3) Poslije provedenih izvidaja sud će rješenjem odmah odlučiti o zahtjevu za ponavljanje postupka.

Члан 348.

Dopuštenje za ponavljanje postupka

- (1) Kad tužilac vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izvidaj dopuni, na osnovu rezultata izvidaja zahtjev uvažiti i dopustiti ponavljanje krivičnog postupka ili će zahtjev odbiti, ako novi dokazi nisu podobni da dovedu do ponavljanja krivičnog postupka.

- (2) Ako sud nade da razlozi zbog kojih je dopustio ponavljanje postupka u korist optuženog postoje i za kojeg od saoptuženih koji nije podnio zahtjev za ponavljanje postupka, postupit će po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.
- (3) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka sud će odlučiti da se odmah zakaže novi glavni pretres ili da se krivični predmet vrati u stanje istrage.
- (4) Ako je zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka podnesen u korist osuđenog, a sud smatra, s obzirom na podnesene dokaze, da osuđeni može u ponovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe ili da optužba može biti odbijena - odredit će da se izvršenje presude odloži, odnosno prekine.
- (5) Kad rješenje kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka postane pravomoćno, obustavit će se izvršenje kazne, ali će sud, po prijedlogu tužitelja, odrediti pritvor ako postoje uvjeti iz člana 146. ovog zakona.

Član 349.

Pravila ponovljenog postupka

- (1) Na ponovljeni postupak koji se vodi na osnovu rješenja kojim je dopušteno ponavljanje krivičnog postupka, primjenjuju se iste odredbe kao i na prethodni postupak. U ponovljenom postupku sud nije vezan za rješenja donesena u prethodnom postupku.
- (2) Ako se ponovljeni postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rješenjem o obustavljanju postupka ukinuti i raniju presudu.
- (3) Kad sud u ponovljenom postupku donese presudu izreći će da se prethodna presuda djelimično ili u cjelini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženom uračunati izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje određeno samo za neko od djela za koje je optuženi bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.
- (4) Sud je u ponovljenom postupku vezan zabranom iz člana 322. ovog zakona.

DIO TREĆI - POSEBNI POSTUPCI**GLAVA XXV - POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA**

Član 350.

Opća odredba

- (1) Za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, a za koje je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo, tužitelj može u optužnici zatražiti od suda da izda kazneni nalog - u kojem će optuženom izreći određenu krivičnopravnu sankciju ili mjeru bez provođenja glavne rasprave.
- (2) Tužitelj može da zatraži izricanje jedne ili više od sljedećih krivičnopravnih sankcija ili mjera: novčane kazne, uvjetne osude i oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom ili oduzimanja predmeta.
- (3) Izricanje novčane kazne može se zatražiti u visini koja ne može biti veća od 50.000 KM.

Član 351.

Neprihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Sudija će odbaciti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako ustanovi da postoji osnov za spajanje postupka iz člana 32. ovog zakona, ako se radi o krivičnom djelu za koje se takav zahtjev ne može postaviti ili ako je tužitelj zatražio izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere koja po zakonu nije dopuštena.
- (2) O žalbi tužitelja protiv rješenja o odbačaju odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od 48 sati.
- (3) Ako sudija smatra da podaci u optužnici ne pružaju dovoljno osnova za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge krivične sankcije ili mjere, a ne one koju je zatražio

tužitelj, postupit će s optužnicom kao da je podnijeta na potvrdu i proslijediti je u daljnji postupak, u skladu s ovim zakonom.

Član 352.

Prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako se složi sa zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga sudija će potvrditi optužnicu i zakazati saslušanje optuženog.
- (2) Prilikom saslušanja sudija će:
 - a) utvrditi da li je ispoštovano pravo optuženog da ga zastupa branitelj,
 - b) utvrditi da li je optuženi razumio optužnicu i zahtjev tužitelja za izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere,
 - c) upoznati optuženog s dokazima koje je prikupio tužitelj i pozvati ga na davanje izjave o predloženim dokazima,
 - d) pozvati optuženog da se izjasni o krivnji,
 - e) pozvati optuženog da se izjasni o predloženoj krivičnopravnoj sankciji ili mjeri.

Član 353.

Izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako optuženi izjavi da nije kriv ili stavi prigovor na optužnicu, sudija će zakazati glavni pretres u roku od 30 dana i proslijediti optužnicu na daljnji postupak, u skladu s ovim zakonom.
- (2) Ako optuženi izjavi da je kriv i da prihvata krivičnopravnu sankciju ili mjeru predloženu u optužnici, sudija će prvo utvrditi krivnju i onda presudom izdati kazneni nalog u skladu s optužnicom.

Član 354.

Sadržaj presude kojom se izdaje kazneni nalog i pravo na žalbu

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog sadrži podatke iz člana 300. ovog zakona.
- (2) U obrazloženju presude iz stava 1. ovog člana ukratko se navode razlozi koji opravdavaju izricanje presude kojom se izdaje kazneni nalog.
- (3) Protiv presude iz stava 1. ovog člana dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja presude.

Član 355.

Dostavljanje presude kojom se izdaje kazneni nalog

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog dostavlja se optuženom, njegovom branitelju i tužitelju.
- (2) Plaćanje novčane kazne prije isteka roka za podnošenje žalbe ne smatra se odricanjem od prava na žalbu.

GLAVA XXVI - POSEBNE ODREDBE O IZRICANJU SUDSKE OPOMENE

Član 356.

Izricanje sudske opomene

- (1) Sudska opomena izriče se rješenjem.
- (2) Ukoliko u ovoj glavi nije nešto drugo predviđeno odredbe ovog zakona, koje se odnose na presudu kojom se optuženi oglašava krivim, primjenjuju se u skladu sa i na rješenje o sudskoj opomeni.

Član 357.

Objavljivanje i sadržaj rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni objavljuje se odmah po završetku glavnog pretresa s bitnim razlozima. Tom prilikom predsjednik vijeća upozorit će optuženog da mu se za krivično odjelo koje je učinio ne izriče kazna jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoljno uticati da više ne vrši krivična djela. Ako se rješenje o sudskoj opomeni objavljuje u odsustvu optuženog sud će ovakvo upozorenje unijeti u obrazloženje rješenja.
- (2) U izreci rješenja o sudskoj opomeni, pored osobnih podataka o optuženom, navest će se samo da se optuženom izriče sudska opomena za djelo koje je predmet optužbe i zakonski naziv krivičnog djela. Izreka

- rješenja o sudskoj opomeni obuhvata i potrebne podatke iz člana 300. stav 1. tač. e) i g) ovog zakona.
- (3) U obrazloženju rješenja sud će iznijeti kojim se razlozima rukovodio pri izricanju sudske opomene.

Član 358.

Pobijanje rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni može se pobijati zbog osnova navedenih u članu 311. tač. od a) do c) ovog zakona, kao i zbog toga što nisu postojale okolnosti koje opravdavaju izricanje sudske opomene.
- (2) Ako rješenje o sudskoj opomeni sadrži odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi, o troškovima krivičnog postupka ili o imovinskopravnom zahtjevu, ova odluka se može pobijati iz razloga što sud nije pravilno primijenio mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi, odnosno što je odluku o troškovima krivičnog postupka ili imovinskopravnom zahtjevu donio protivno zakonskim odredbama.

Član 359.

Povreda Krivičnog zakona

Povreda Krivičnog zakona u slučaju izricanja sudske opomene postoji, osim po pitanjima navedenim u članu 313. tač. od a) do d) ovog zakona i kad je odlukom o sudskoj opomeni, mjeri sigurnosti ili oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje koje sud ima po zakonu.

Član 360.

Odluke povodom žalbe

- (1) Ako je žalbu protiv rješenja o sudskoj opomeni izjavio tužilac na štetu optuženog, drugostepeni sud može donijeti presudu kojom se optuženi oglašava krivim i osuđuje na kaznu ili kojom se izriče uvjetna osuda ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio odlučne činjenice, ali da po pravilnoj primjeni zakona dolazi u obzir izricanje kazne.
- (2) Povodom bilo čije žalbe protiv rješenja o sudskoj opomeni drugostepeni sud može donijeti presudu kojom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio odlučne činjenice i da po pravilnoj primjeni zakona dolazi u obzir izricanje jedne od ovih presuda.

GLAVA XXVII - POSTUPAK PREMA MALOLJETNICIMA

Odjeljak 1 - Opće odredbe

Član 361.

Primjena drugih odredbi ovog zakona u postupku prema maloljetnicima

- (1) Odredbe ove glave primjenjuju se u postupku prema osobama koje su učinile krivično djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja nisu navršile dvadeset jednu godinu života. Ostale odredbe ovog zakona primjenjuju se ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ove glave.
- (2) Odredbe čl. od 363. do 365.; čl. od 368. do 371.; čl. 376., 378., 380. i 387. ovog zakona, primjenjuju se u postupku prema mladoj punoljetnoj osobi ako se do početka glavnog pretresa ustanovi da dolazi u obzir da se toj osobi izrekne odgojna mjera u skladu s odredbama KZFBiH, a do tog vremena ona nije navršila dvadeset jednu godinu života.

Član 362.

Primjena odredbi prema djeci

Kad se u toku postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršio četrnaest godina života krivični postupak će se obustaviti i o tome će se obavijestiti organ starateljstva.

Član 363.

Obazrivo postupanje

- (1) Maloljetniku se ne može suditi u odsustvu.

- (2) Pri preduzimanju radnji kojima je prisutan maloljetnik, a naročito pri njegovom ispitivanju, organi koji učestvuju u postupku dužni su postupati obazrivo vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti i osobnim svojstvima maloljetnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno uticalo na razvoj maloljetnika.
- (3) Organi koji učestvuju u postupku sprečavat će pogodnim mjerama svako nedisciplinovano ponašanje maloljetnika.

Član 364.

Obavezna odbrana

- (1) Maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka.
- (2) Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik na kom se vodi krivični postupak, sud će mu odrediti tumača.
- (3) Ako u slučajevima iz stava 1. ovog člana sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branitelja, njega će postaviti po službenoj dužnosti sudija za maloljetnike.

Član 365.

Oslobodenje od dužnosti svjedočenja

Od dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi (član 375.), oslobođeni su samo roditelj, staratelj, usvojitelj, socijalni radnik, vjerski ispovjednik, odnosno vjerski službenik i branitelj.

Član 366.

Spajanje i razdvajanje postupka

- (1) Kad je maloljetnik učestvovao u učinjenju krivičnog djela zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu će se razdvojiti i provesti po odredbama ove glave.
- (2) Postupak prema maloljetniku može se spojiti s postupkom protiv punoljetne osobe i provesti po općim odredbama ovog zakona samo ako je spajanje postupka neophodno za svestrano razjašnjenje stvari. Rješenje o tome donosi sudija za maloljetnike, na obrazloženi prijedlog tužitelja. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.
- (3) Kad se provodi jedinstven postupak za maloljetnika i punoljetne učinitelje, u pogledu maloljetnika će se uvijek primijeniti odredbe čl. od 363. do 365.; čl. od 368. do 371.; čl. 376., 378., 380. i 386. ovog zakona kad se na glavnom pretresu razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloljetnika, kao i čl. 386. i 392. ovog zakona, a ostale odredbe ove glave - ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti s vođenjem spojenog postupka.

Član 367.

Provođenje jedinstvenog postupka

Kad je osoba učinila neko krivično djelo kao maloljetna, a neko kao punoljetna, provest će se jedinstven postupak po članu 32. ovog zakona pred vijećem koje sudi punoljetnim osobama.

Član 368.

Uloga organa starateljstva

- (1) U postupku prema maloljetnicima pored ovlaštenja koja su izričito predviđena u odredbama ove glave, organ starateljstva ima pravo da se upozna s tokom postupka, da u toku postupka stavlja prijedloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.
- (2) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku tužitelj će obavijestiti nadležni organ starateljstva.

Član 369.

Pozivanje i dostavljanje pismena

- (1) Maloljetnik se poziva preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika.
- (2) Dostavljanje odluka i drugih pismena maloljetniku vrši se shodno odredbama člana 185. ovog zakona s tim da se maloljetniku neće dostavljati pismena isticanjem na oglasnoj ploči suda, niti će se primijeniti odredba člana 181. stav 2. ovog zakona.

Члан 370.

Objavljivanje toka krivičnog postupka

- (1) Ne smije se objaviti tok krivičnog postupka prema maloljetniku, ni odluka donesena u tom postupku, niti se može vršiti video i audiosnimanje toka postupka.
- (2) Pravomoćna odluka suda može se objaviti, ali bez navođenja osobnih podataka maloljetnika iz kojih se može utvrditi njegov identitet.

Члан 371.

Dužnost hitnog postupanja

Organi koji učestvuju u postupku prema maloljetniku, kao i drugi organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja dužni su najhitnije postupiti - kako bi se postupak što prije završio.

Члан 372.

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu sudi sudija za maloljetnike koji vodi i pripremni postupak i obavlja i druge poslove u postupku prema maloljetnicima, u skladu s ovim zakonom.
- (2) Vijeće za maloljetnike u sastavu od trojice sudija odlučuje po žalbama protiv odluke sudije za maloljetnike u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Odjeljak 2 - Pokretanje postupka

Члан 373.

Primjena načela oportuniteta

- (1) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka iako postoje dokazi da je maloljetnik učinio krivično djelo, ako smatra da ne bi bilo cjelishodno da se vodi postupak prema maloljetniku, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja ovih okolnosti tužitelj može zatražiti obavještenja od roditelja, odnosno staratelja maloljetnika, drugih osoba i ustanova, a kad je to potrebno može ove osobe i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještanja. Tužitelj može zatražiti mišljenje organa starateljstva o cjelishodnosti pokretanja postupka prema maloljetniku.
- (2) Ako za donošenje odluke iz stava 1. ovog člana treba da se ispituju osobna svojstva maloljetnika tužitelj može, u sporazumu s organom starateljstva, uputiti maloljetnika u prihvatište ili u ustanovu za ispitivanje ili vaspitanje, ali najduže na 30 dana.
- (3) Kad je izvršenje kazne ili odgojne mjere u toku tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka za drugo krivično djelo maloljetnika ako s obzirom na težinu tog krivičnog djela, kao i na kaznu, odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje postupka i izricanje krivičnopravne sankcije za to djelo.
- (4) Kad tužitelj u slučajevima iz st.1. i 3. ovog člana nađe da nije cjelishodno da se pokrene postupak prema maloljetniku, obavijestit će o tome, uz navođenje razloga, organ starateljstva i oštećenog.

Члан 374.

Odgojne preporuke

Prije donošenja odluke hoće li podnijeti zahtjev za pokretanje krivičnog postupka protiv maloljetnika za krivično djelo iz člana 373. stav 1. ovog zakona tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke, u skladu s KZ FBiH.

Odjeljak 3 - Pripremni postupak

Члан 375.

Odgojne preporuke i zahtjev za pokretanje postupka

- (1) Tužitelj podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sudiji za maloljetnike. Prije donošenja odluke o tome hoće li se složiti s ovim zahtjevom koji se odnosi na krivična djela iz člana 374. ovog zakona, sudija za

maloljetnike je dužan razmotriti mogućnosti i opravdanost izricanja odgojne preporuke u skladu s odredbama KZ FBiH. Ako odluči da izrekne odgojnu preporuku sudija za maloljetnike će odlučiti da se postupak protiv maloljetnika ne pokrene. Protiv rješenja sudije za maloljetnike nije dopuštena žalba.

- (2) Izvan slučajeva iz stava 1. ovog člana, ako se sudija za maloljetnike ne složi sa zahtjevom za pokretanje pripremnog postupka, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.
- (3) Sudija za maloljetnike može povjeriti policijskim organima da izvrše naredbu o pretresanju stana ili o privremenom oduzimanju predmeta na način predviđen ovim zakonom.

Члан 376.

Pribavljanje podataka o osobnosti maloljetnika

- (1) U pripremnog postupku prema maloljetniku, pored činjenica koje se odnose na krivično djelo, posebno će se utvrditi godine života maloljetnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegove duševne razvijenosti, ispitat će se sredina u kojoj i prilike pod kojima maloljetnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove osobe.
- (2) Radi utvrđivanja okolnosti iz stava 1. ovog člana sudija za maloljetnike će pribaviti izvještaj i saslušati osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz člana 365. ovog zakona.
- (3) Podatke o osobnosti maloljetnika pribavlja sudija za maloljetnike. Sudija za maloljetnike može zatražiti da te podatke prikupe određena stručna osoba (socijalni radnik, defektolog, psiholog i dr.), a može njihovo pribavljanje povjeriti i organu starateljstva.
- (4) Kad je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloljetnika, njegove duševne razvijenosti, psihičkih svojstava ili sklonosti potrebno da maloljetnika pregledaju vještaci, za ovaj pregled odredit će se liječnici, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja maloljetnika mogu se obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Члан 377.

Osobe koje prisustvuju radnjama u pripremnog postupku

- (1) Sudija za maloljetnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji držeći se odredaba ovog zakona u onoj mjeri koja osigurava prava maloljetnika na odbranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.
- (2) Radnjama u pripremnog postupku mogu biti prisutni tužitelj i branitelj. Ispitivanje maloljetne osobe, kad je to potrebno, obaviti će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe. Sudija za maloljetnike može odobriti da radnjama u pripremnog postupku bude prisutan predstavnik organa starateljstva i roditelj, odnosno staratelj maloljetnika. Kad su navedene osobe prisutne tim radnjama mogu stavljati prijedloge i upućivati pitanja osobi koja se ispituje, odnosno saslušava.

Члан 378.

Smještaj maloljetnika

- (1) Sudija za maloljetnike može narediti da se maloljetnik u toku pripremnog postupka smjesti u prihvatište, odgojnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor organa starateljstva ili da se preda drugoj obitelji, ako je to potrebno radi izdvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika.
- (2) Troškovi smještaja maloljetnika isplaćuju se unaprijed iz budžetskih sredstava i ulaze u troškove krivičnog postupka.

Члан 379.

Određivanje pritvora

- (1) Izuzetno, sudija za maloljetnike može maloljetniku odrediti pritvor kad za to postoje razlozi iz člana 146. stav 2. tač. od a) do c) ovog zakona.
- (2) Na osnovu rješenja o pritvoru koje je donio sudija za maloljetnike, pritvor može trajati najduže mjesec dana. Vijeće za maloljetnike dužno je obaviti kontrolu neophodnosti pritvora svakih 10 dana.

- (3) Вјеће за малолетнике може у случају постојања законских разлога produžiti pritvor за још два мјесеца. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Nakon završetka pripremnog postupka, pritvor može da traje najduže još šest mjeseci.

Član 380.

Postupak prema maloljetniku u pritvoru

- (1) Maloljetnik izdržava pritvor odvojeno od punoljetnih osoba.
- (2) Sudija za maloljetnike ima prema pritvorenim maloljetnicima ista ovlaštenja koja po ovom zakonu pripadaju sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje u pogledu pritvorenika.

Član 381.

Obrazloženi prijedlog

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na učinjenje krivičnog djela i na osobu maloljetnika, sudija za maloljetnike dostavlja spise tužitelju koji je dužan u roku od 8 dana zahtijevati da se pripremini postupak dopuni ili podnijeti obrazloženi prijedlog sudiji za maloljetnike za izricanje odgojne mjere ili kazne.
- (2) Ako tužitelj ne podnese zahtjev da se pripremini postupak dopuni niti stavi obrazloženi prijedlog sudiji za maloljetnike za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ni u roku od dva mjeseca od dostave spisa sudije za maloljetnike - smatrat će se da je odustao od krivičnog gonjenja.
- (3) Prijedlog tužitelja sadrži: ime i prezime maloljetnika, njegove godine života, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloljetnik učinio krivično djelo, obrazloženje koje treba da sadrži ocjenu duševne razvijenosti maloljetnika i prijedlog da se maloljetnik kazni, odnosno da se prema njemu izrekne odgojna mjera ili kazna.

Član 382.

Obustava postupka

- (1) Ako u toku pripremnog postupka tužitelj nađe da nema osnove za vođenje postupka prema maloljetniku ili da postoje razlozi iz člana 373. stav 3. ovog zakona, stavit će prijedlog sudiji za maloljetnike da obustavi postupak. O prijedlogu za obustavljanje postupka tužitelj će obavijestiti i organ starateljstva.
- (2) Ako se sudija za maloljetnike ne složi s prijedlogom tužitelja zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.

Član 383.

Kontrola postupka

Sudija za maloljetnike obavještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti maloljetnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u toku. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se postupak ubrza.

Odjeljak 4 - Prvostepeni postupak

Član 384.

Zakazivanje ročišta ili glavnog pretresa

- (1) Kad primi prijedlog tužitelja sudija za maloljetnike zakazuje ročište ili glavni pretres.
- (2) Kazna maloljetničkog zatvora i završne mjere izriču se samo po održanom glavnom pretresu.
- (3) Sudija za maloljetnike saopćit će maloljetniku odgojnu mjeru koja mu je izrečena.

Član 385.

Odlučivanje na glavnom pretresu

- (1) Kad se odlučuje na osnovu glavnog pretresa, shodno će se primjenjivati odredbe ovog zakona o pripremama za glavni pretres, o rukovođenju glavnim pretresom, o odlaganju i prekidanju glavnog pretresa, o zapisniku i o toku glavnog pretresa, ali sudija za maloljetnike može

odstupiti od ovih pravila ako smatra da njihova primjena u konkretnom slučaju ne bi bila cjelishodna.

- (2) Pored osoba čije je prisustvo obavezno na glavnom pretresu, na glavni pretres pozvat će se i roditelji maloljetnika, odnosno staratelj i organ starateljstva. Nedolazak roditelja, staratelja ili predstavnika organa starateljstva ne sprečava sud da održi glavni pretres.
- (3) Osim maloljetnika glavnom pretresu mora biti prisutan tužitelj kad je podnio prijedlog iz člana 381. ovog zakona i branitelj.
- (4) Odredbe ovog zakona o izmjeni i proširenju optužbe primjenjivat će se i u postupku prema maloljetniku, s tim što je sudija za maloljetnike ovlašten da i bez prijedloga tužitelja donese odluku na osnovu činjeničnog stanja koje je izmijenjeno na glavnom pretresu.

Član 386.

Isključenje javnosti

- (1) Kad se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.
- (2) Sudija za maloljetnike može dopustiti da glavnom pretresu budu prisutne osobe koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika ili suzbijanjem maloljetničkog kriminaliteta, kao i naučnici.
- (3) U toku glavnog pretresa sudija za maloljetnike može narediti da se, osim tužitelja, branitelja i predstavnika organa starateljstva, sa zasjedanja udalje sve ili pojedine osobe.
- (4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka sudija za maloljetnike može narediti da se maloljetnik udalji sa zasjedanja.

Član 387.

Privremeni smještaj maloljetnika

U toku postupka sudija za maloljetnike može donijeti odluku o privremenom smještaju maloljetnika (član 378.), a može i ukinuti odluku koja je o tome ranije donesena.

Član 388.

Zakazivanje glavnog pretresa ili održavanje ročišta i donošenje odluke

- (1) Sudija za maloljetnike dužan je zakazati glavni pretres ili održati ročište za izricanje odgojne mjere u roku od osam dana od dana prijema prijedloga tužitelja ili od dana kad je na ročištu odlučeno da se održi glavni pretres. Za svako produženje ovog roka sudija za maloljetnike mora imati odobrenje predsjednika suda.
- (2) Odlaganje ili prekidanje glavnog pretresa određuje se samo izuzetno. O svakom odlaganju ili prekidanju glavnog pretresa sudija za maloljetnike obavijestiti će predsjednika suda i iznijet će razloge za odlaganje, odnosno prekidanje.
- (3) Sudija za maloljetnike dužan je da pisano izradi presudu, odnosno rješenje u roku od osam dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objavljivanja presude, odnosno rješenja.

Član 389.

Odluke sudije za maloljetnike

- (1) Sudija za maloljetnike nije vezan za prijedlog tužitelja pri odlučivanju hoće li prema maloljetniku izreći kaznu ili će primijeniti odgojnu mjeru, ali ako je tužitelj odustao od prijedloga sudija za maloljetnike ne može maloljetniku izreći kaznu nego samo odgojnu mjeru.
- (2) Sudija za maloljetnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kad sud na osnovu člana 298. tač. od d) do f) ovog zakona donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženi oslobađa od optužbe (član 299.), kao i kad sudija nađe da nije cjelishodno izreći maloljetniku ni odgojnu mjeru, niti kaznu.
- (3) Sudija za maloljetnike donosi rješenje i kad izriče odgojnu mjeru maloljetniku. U izreci ovog rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloljetnik ne oglašava krivim za krivično djelo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju rješenja navest će se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.

- (4) Presuda kojom se maloljetniku izriče kazna maloljetničkog zatvora donosi se u obliku iz člana 300. ovog zakona.

Član 390.

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

- (1) Sudija za maloljetnike može maloljetnika obavezati na plaćanje troškova krivičnog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.
- (2) Ako je prema maloljetniku izrečena odgojna mjera, troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava, a oštećeni se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

Odjeljak 5 - Pravni lijekovi

Član 391.

Žalba protiv presude i rješenja

- (1) Protiv presude kojom je maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, protiv rješenja kojim je maloljetniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavljanju postupka (član 283. stav 2.) mogu podnijeti žalbu sve osobe koje imaju pravo na žalbu protiv presude (član 308.) i to u roku od 8 dana od dana prijema presude, odnosno rješenja.
- (2) Branitelj, tužitelj, bračni odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojitelj, staratelj, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist maloljetnika i protiv njegove volje.
- (3) Žalba protiv rješenja kojim se izriče odgojna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršenje rješenja ako sudija za maloljetnike, uz saglasnost s roditeljima maloljetnika i po saslušanju maloljetnika, ne odluči drugačije.
- (4) Na sjednicu vijeća za maloljetnika (član 319.) uvijek će se pozvati maloljetnik i njegov branitelj. Nedolazak maloljetnika i njegovog branitelja koji su uredno obaviješteni o sjednici - ne sprečava drugostepeni sud da održi sjednicu.

Član 392.

Odluke vijeća za maloljetnike i zabrana *reformatio in peius*

- (1) Vijeće za maloljetnike može preinačiti prvostepenu odluku i izreći težu mjeru maloljetniku - samo ako je to predloženo u žalbi tužitelja.
- (2) Ako prvostepenom odlukom nije izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zavodska mjera vijeće za maloljetnike može tu kaznu, odnosno mjeru izreći samo ako održi pretres. Maloljetnički zatvor u dužem trajanju ili teža zavodska mjera od one izrečene prvostepenom odlukom, može se izreći i u sjednici drugostepenog vijeća.

Član 393.

Ponavljanje krivičnog postupka

Odredbe o ponavljanju krivičnog postupka završenog pravomoćnom presudom shodno se primjenjuju i na ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem o primjeni odgojne mjere ili o obustavi postupka prema maloljetniku.

Odjeljak 6 - Nadzor suda nad provođenjem mjera

Član 394.

Izveštaj o ponašanju maloljetnika

- (1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava odgojna mjera prema maloljetniku dužna je da svaka dva mjeseca dostavi sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvještaj o ponašanju maloljetnika. Sudija za maloljetnike može i sam obilaziti maloljetnike smještene u ustanovi.
- (2) Sudija za maloljetnike može preko organa starateljstva pribaviti obavještenje o izvršenju ostalih odgojnih mjera, a može odrediti da to učini i određena stručna osoba (socijalni radnik, defektolog i dr.).

Odjeljak 7 - Izmjena odluke o odgojnoj mjeri i obustava izvršenja

Član 395.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

- (1) Kad su ispunjeni zakonom propisani uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri, odluku o izmjeni donosi sudija za maloljetnike koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam nađe da je to potrebno, ili na prijedlog tužitelja, upravnika ustanove ili organa starateljstva kome je povjeren nadzor nad maloljetnikom.
- (2) Prije donošenja odluke sudija za maloljetnike će saslušati tužitelja, maloljetnika, roditelja ili staratelja maloljetnika ili druge osobe, a pribavit će i potrebne izvještaje od ustanove u kojoj maloljetnik izdržava zavodsku mjeru, od organa starateljstva ili drugih organa i ustanova.
- (3) Po odredbama st. 1. i 2. ovog člana donosi se i odluka o obustavljanju izvršenja odgojne mjere.
- (4) Odluku o izmjeni odgojne mjere ili o obustavi izvršenja donosi sudija za maloljetnike.

GLAVA XXVIII - POSTUPAK ZA KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVNIH OSOBA

Član 396.

Jedinstvenost postupka

- (1) Zbog istog krivičnog djela, protiv pravne osobe se, po pravilu, pokreće i vodi krivični postupak zajedno s postupkom protiv učinitelja.
- (2) Postupak samo protiv pravne osobe se može pokrenuti, odnosno voditi kada protiv učinitelja krivični postupak nije moguće pokrenuti, odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega krivični postupak već proveden.
- (3) U jedinstvenom postupku se protiv optužene pravne osobe i optuženog podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Član 397.

Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka

Tužitelj može odlučiti da protiv pravne osobe ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo cjelishodno jer je doprinos pravne osobe učinjenju krivičnog djela bio neznatan ili pravna osoba nema imovine ili ima tako malo imovine da ne bi bila dovoljna ni za pokriće troškova postupka, ili ako je protiv pravne osobe započet stečajni postupak ili kada je učinitelj krivičnog djela jedini vlasnik pravne osobe protiv kojeg bi se krivični postupak inače pokrenuo.

Član 398.

Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku

- (1) Svaka pravna osoba u krivičnom postupku mora imati svog zastupnika koji je ovlašten za preduzimanje svih radnji za koje je po ovom zakonu ovlašten osumnjičeni, odnosno optuženi i osuđeni.
- (2) Pravna osoba u krivičnom postupku može imati samo jednog zastupnika.
- (3) Sud mora svaki put utvrditi identitet zastupnika pravne osobe i njegovo ovlaštenje za zastupanje.

Član 399.

Određivanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku je onaj ko je ovlašten zastupati pravnu osobu po zakonu, aktu nadležnog državnog organa ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravne osobe.
- (2) Zastupnik može ovlastiti za zastupanje nekog drugog. Ovlaštenje mora biti dato pisano ili usmeno na zapisnik kod suda.
- (3) Kada je prije pravomoćnog okončanja krivičnog postupka pravna osoba prestala postojati zastupnika će mu odrediti sud.

Члан 400.

Izuzete zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba koja je pozvana kao svjedok.
- (2) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba protiv koje teče postupak zbog istog krivičnog djela, osim ako je jedini član pravne osobe.
- (3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana sud će pozvati pravnu osobu da nadležni organ te pravne osobe u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pisano obavijesti sud. U suprotnom će zastupnika odrediti sud.

Члан 401.

Dostavljanje pismena

Pismena, namijenjena pravnoj osobi, dostavljaju se pisarnici pravne osobe i zastupniku.

Члан 402.

Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravne osobe u krivičnom postupku su troškovi krivičnog postupka. Troškovi za zastupnika postavljenog na osnovu čl. 399. i 400. ovog zakona unaprijed se isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak samo ako pravna osoba nema sredstava.

Члан 403.

Branitelj pravne osobe u krivičnom postupku

- (1) Pravna osoba može, pored zastupnika, imati branitelja.
- (2) Pravna osoba i fizička osoba, kao i osumnjičeni, odnosno optuženi ne mogu imati istog branitelja.

Члан 404.

Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravne osobe u krivičnom postupku, pored sadržaja propisanih ovim zakonom, sadrži naziv pod kojim pravna osoba, u skladu s propisima, nastupa u pravnom prometu, sjedište pravne osobe, opis krivičnog djela i osnov odgovornosti pravne osobe.

Члан 405.

Saslušanje i završna riječ

- (1) Na glavnoj raspravi se prvo saslušava optuženi, a potom zastupnik pravne osobe.
- (2) Po završenom dokazanom postupku, kao i završnoj riječi tužitelja i oštećenog, sudija, odnosno predsjednik vijeća daje riječ branitelju, zatim zastupniku pravne osobe, te branitelju optuženog i na kraju optuženom.

Члан 406.

Presuda pravnoj osobi

Pored sadržaja propisanog u članu 300. ovog zakona pisana presuda pravnoj osobi mora sadržavati:

- a) u uvodu presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i ime i prezime zastupnika pravne osobe koji je bio prisutan na glavnom pretresu,
- b) u izreci presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i zakonski propis po kojem je optuženo, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Члан 407.

Mjera osiguranja

- (1) Za osiguranje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, sud može, na prijedlog tužitelja, protiv pravne osobe u krivičnom postupku odrediti privremeno osiguranje. U ovom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 216. ovog zakona.
- (2) Ako postoji opravdana bojazan da će u okviru optužene pravne osobe biti ponovljeno djelo i da će za njega biti odgovorna pravna osoba ili se s učinjenjem djela prijeti, sud može u istom postupku, osim mjera iz stava 1. ovog

člana, pravnoj osobi zabraniti obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.

- (3) Kada je protiv pravne osobe pokrenut krivični postupak sud može, na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti, zabraniti statusne promjene pravne osobe koje bi za posljedicu imale brisanje pravne osobe iz sudskog registra. Odluka o ovoj zabrani se upisuje u sudski registar.

Члан 408.

Primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako drugačije nije određeno, u krivičnom postupku protiv pravne osobe shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe ovog zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravne osobe.

GLAVA XXIX - POSTUPAK ZA PRIMJENU MJERA
SIGURNOSTI, ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI
PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I ZA OPOZIVANJE
UVJETNE OSUDE

Члан 409.

Prekid postupka u slučaju nastupanja duševne bolesti

- (1) Ako je kod optuženog nakon učinjenja krivičnog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban učestvovati u postupku, sud će rješenjem, nakon psihijatrijskog vještačenja, prekinuti postupak i optuženog uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja.
- (2) Kada se zdravstveno stanje optuženog poboljša u mjeri da može da učestvuje u postupku, krivični postupak će se nastaviti.
- (3) Ako tokom prekida postupka nastupi zastara krivičnog gonjenja sud će postupiti u skladu s članom 298. tačkom f) ovog zakona.

Члан 410.

Postupak u slučaju neuračunljivosti

- (1) Ako je osumnjičeni učinio djelo u stanju neuračunljivosti, tužitelj će u optužnici postaviti prijedlog da sud utvrdi da je osumnjičeni učinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, kao i da se predmet uputi organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka.
- (2) Ako u toku glavnog pretresa izvedeni dokazi ukazuju da je optuženi učinio djelo u stanju uračunljivosti, smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti, tužitelj će odustati od podnesenog prijedloga. U slučaju ako se radi o smanjenoj uračunljivosti ili bitno smanjenoj uračunljivosti, tužitelj će predložiti izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz neku drugu krivičnopravnu sankciju.
- (3) U slučaju iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu, već će sud na prijedlog tužitelja donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja tog rješenja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Poslije podnošenja prijedloga iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja.

Члан 411.

Postupak u slučaju obaveznog liječenja od ovisnosti

- (1) O primjeni mjere sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti sud odlučuje pošto pribavi nalaz i mišljenje vještaka. U svom nalazu i mišljenju vještak treba da se izjasni i o mogućnostima za liječenje optuženog.
- (2) Ako je pri izricanju uvjetne osude učinitelju određeno liječenje na slobodi, a on se nije podvrgao liječenju ili ga je samovoljno napustio, sud može, po službenoj dužnosti ili na prijedlog ustanove u kojoj se učinitelj liječio ili je trebao da se liječi, a po saslušanju tužitelja i učinitelja odrediti opozivanje uvjetne osude ili prinudno izvršenje sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti. Prije donošenja odluke sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje liječnika.

Član 412.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZFBiH moraju oduzeti oduzet će se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se osuđeni proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti o čemu se donosi posebno rješenje.
- (2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi sud u trenutku kad je postupak završen, odnosno kad je obustavljen.
- (3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi sud i kad je u presudi kojom je optuženi proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.
- (4) Ovjereni prijepis rješenja o oduzimanju predmeta dostavit će se vlasniku predmeta ako je vlasnik poznat.
- (5) Protiv rješenja iz st. od 1. do 3. ovog člana vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojanja zakonskog osnova za oduzimanje predmeta.

Član 413.

**Oduzimanje imovinske koristi
pribavljene krivičnim djelom**

- (1) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.
- (2) Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izvidati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povraćaja predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Član 414.

**Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene
krivičnim djelom**

- (1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe pozvat će se na glavni pretres radi saslušanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez njihove prisutnosti.
- (2) Predstavnik pravne osobe saslušat će se na glavnom pretresu poslije optuženog. Na isti način postupit će se u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.
- (3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe ovlašten je da u vezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po dopuštenju sudijske odnosno predsjednika vijeća, postavlja pitanja optuženom, svjedocima i vještacima.
- (4) Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ni na predstavnika pravne osobe.
- (5) Ako sud u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinut će glavni pretres i pozvat će osobu na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnika privrednog društva, odnosno druge pravne osobe.

Član 415.

**Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene
krivičnim djelom**

Sud će visinu iznosa imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni ako bi inače njeno utvrđivanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.

Član 416.

Privremene mjere osiguranja

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, sud će po službenoj dužnosti po odredbama koje važe za izvršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja. U takvom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 216. ovog zakona.

Član 417.

**Sadržaj odluke kojom se izriče mjera
oduzimanja imovinske koristi**

- (1) Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim i u rješenju o primjeni vaspitne mjere, kao i u postupku iz člana 410. ovog zakona.
- (2) U izreci presude ili rješenja sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.
- (3) Ovjereni prijepis presude, odnosno rješenja dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavniku pravne osobe ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Član 418.

**Zahtjev za ponavljanje postupka u pogledu mjere
oduzimanja imovinske koristi**

Osoba iz člana 414. ovog zakona može podnijeti zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Član 419.

Shodna primjena odredbi ovog zakona o žalbi

Odredbe člana 309. st. 2. i 3. i čl. 317. i 332. ovog zakona shodno se primjenjuju na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Član 420.

Shodna primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako odredbama ove glave nije šta drugo predviđeno, u pogledu postupka za primjenu mjera sigurnosti ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, shodno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovog zakona.

Član 421.

Postupak opozivanja uvjetne osude

- (1) Kad je u uvjetnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, ne nadoknadi štetu ili ne ispunio druge obaveze, a osuđeni u određenom roku nije ispunio te obaveze, sud će provesti postupak za opozivanje uvjetne osude na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti.
- (2) Sud je obavezan da zakaže saslušanje radi utvrđivanja činjenica, na koje će pozvati tužitelja, osuđenog i oštećenog.
- (3) Ako sud utvrdi da osuđeni nije ispunio obavezu koja mu je bila određena presudom, donijet će presudu kojom će opozvati uvjetnu osudu i odrediti da se utvrđena kazna izvrši ili odrediti novi rok za ispunjenje obaveze ili ukinuti taj uvjet. Ako sud nađe da nema osnove za donošenje koje od tih odluka, rješenjem će obustaviti postupak za opozivanje uvjetne osude.

**GLAVA XXX - POSTUPAK ZA DONOŠENJE ODLUKE O
BRISANJU OSUDE ILI PRESTANKU MJERA SIGURNOSTI
I PRAVNIH POSLJEDICA OSUDE**

Član 422.

Rješenje o brisanju osude

- (1) Kad po zakonu brisanje osude nastupa protekom određenog vremena i pod uvjetom da osuđeni u tom vremenu ne učini novo krivično djelo, rješenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje poslova kaznene evidencije.
- (2) Prije donošenja rješenja o brisanju osude izvršit će se potrebna provjeravanja, a naročito će se prikupiti podaci o tome da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za neko novo krivično djelo učinjeno prije isteka roka predviđenog za brisanje osude.

Član 423.

Prijedlog osuđenog za brisanje osude

- (1) Ako nadležni organ ne donese rješenje o brisanju osude, osuđeni može tražiti da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.

- (2) Ако nadležni organ ne postupi po zahtjevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, osuđeni može tražiti da sud donese rješenje o brisanju osude.

Član 424.

Sudsko brisanje uvjetne osude

Ako uvjetna osuda ne bude opozvana ni poslije jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja, sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje brisanje uvjetne osude. Ovo rješenje dostavit će se osuđenom, tužitelju i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Član 425.

Postupak brisanja osude na osnovu sudske odluke

- (1) Postupak za brisanje osude shodno odredbama KZFBiH na osnovu sudske odluke pokreće se na molbu osuđenog.
- (2) Molba se podnosi sudu.
- (3) Sudija koji za to bude određen zakazat će i provesti saslušanje tužitelja i osuđenog.
- (4) Sudija može o ponašanju osuđenog zatražiti izvještaj od policijskog organa, a može takav izvještaj tražiti i od uprave ustanove u kojoj je osuđeni izdržavao kaznu.
- (5) Podnositelj molbe i tužitelj mogu podnijeti žalbu protiv odluke suda po molbi za brisanje osude.
- (6) Ako sud odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđeni može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju molbe.

Član 426.

Uvjerenje o kaznenoj evidenciji

U uvjerenju koje se građanima izdaje na osnovu podataka iz krivične evidencije, brisana osuda i brisane pravne posljedice osude ne smiju se spominjati.

Član 427.

Molba i postupak prestanka mjere sigurnosti

- (1) Molba za prestanak primjene mjera sigurnosti propisanih u KZFBiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se sudu.
- (2) Sudija koji za to bude određen prethodno će ispitati je li proteklo potrebno vrijeme po zakonu, a zatim će zakazati i provesti saslušanja - radi utvrđivanja činjenica na koje se podnositelj molbe poziva. Sudija će pozvati tužitelja i podnositelja molbe.
- (3) Sudija iz stava 2. ovog člana može zahtijevati izvještaj o ponašanju osuđenog od policijskog organa, odnosno od ustanove u kojoj je osuđeni izdržao kaznu.
- (4) U slučaju odbijanja molbe, nova molba se ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.

GLAVA XXXI - POSTUPAK ZA PRUŽANJE MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I IZVRŠENJE MEĐUNARODNIH UGOVORA U KRIVIČNOPRAVNIM STVARIMA

Član 428.

Opća odredba

Međunarodna krivičnopravna pomoć pruža se po odredbama ovog zakona, ukoliko zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno.

Član 429.

Upućivanje molbe za pravnu pomoć

Molbe suda, odnosno tužitelja za pravnu pomoć u krivičnim predmetima dostavljaju se inozemnim organima diplomatskim putem, tako što sud, odnosno tužitelj molbe dostavlja Federalnom ministarstvu pravde koje ih dostavlja nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

Član 430.

Postupanje po molbi inozemnih organa

- (1) Kada Federalno ministarstvo pravde primi, putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine, molbu inozemnog organa za pravnu pomoć, dužno je molbu dostaviti nadležnom tužitelju.
- (2) O dopuštenosti i načinu izvršenja radnje koja je predmet molbe inozemnog organa odlučuje sud, odnosno tužitelj po zakonima Bosne i Hercegovine i u skladu sa svojom nadležnošću.

Član 431.

Izvršenje presude inozemnog suda

- (1) Sud neće postupiti po molbi inozemnog organa kojom se traži izvršenje krivične presude inozemnog suda.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, sud će izvršiti inozemnu pravomoćnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inozemni sud ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom, i ako sankciju izrekne i sud prema krivičnom zakonodavstvu Federacije.
- (3) Sud donosi presudu u vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona. O sjednici vijeća obavijestiti će se tužitelj, osuđeni i branitelj.
- (4) U izreku presude iz stava 3. ovog člana sud će unijeti potpunu izreku i naziv suda iz inozemne presude i izreći će sankciju. U obrazloženju presude iznijet će razloge kojima se rukovodio prilikom izricanja sankcije.
- (5) Protiv presude iz stava 4. ovog člana mogu izjaviti žalbu tužitelj i osuđeni ili njegov branitelj, u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (6) Ako strani državljanin osuđen od domaćeg suda ili osoba ovlaštena ugovorom podnese molbu sudu da osuđeni izdržava kaznu u svojoj zemlji, sud će postupiti po međunarodnom ugovoru.

Član 432.

Centralizacija podataka

O krivičnim djelima pravljenja i stavljanja u optičaj krivotvorenog novca, neovlaštene proizvodnje, prerađivanja i prodaje opojnih droga i otrova, trgovine bijelim robljem, proizvodnje i rasturanja pornografskih spisa, kao i o drugim krivičnim djelima u pogledu kojih se međunarodnim ugovorima predviđa centralizacija podataka, sud je dužan - bez odlaganja, dostaviti, putem Federalnog ministarstva pravde, nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine podatke o krivičnom djelu i učinitelju i pravomoćnu presudu. Kad je u pitanju krivično djelo pranja novca ili se radi o krivičnom djelu u vezi s pranjem novca, podaci se moraju, bez odlaganja, dostaviti i organu Bosne i Hercegovine nadležnom za sprečavanje pranja novca.

Član 433.

Ustupanje krivičnog gonjenja stranoj državi

- (1) Ako je na teritoriji Federacije krivično djelo učinio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj državi se mogu, izvan uvjeta za izručenje osumnjičenih odnosno optuženih osoba predviđenih u Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, ustupiti svi krivični spisi radi krivičnog gonjenja i suđenja, ako se strana država tome ne protivi.
- (2) Ustupanje krivičnog gonjenja i suđenja nije dopušteno ako se njime stranac može izložiti nepravедnom postupku, nehumanom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
- (3) Prije podizanja optužnice, odluku o ustupanju donosi tužitelj. Nakon podizanja optužnice, a do ustupanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa - odluku donosi sudija za prethodno saslušanje, na prijedlog tužitelja.
- (4) Ustupanje se može izvršiti za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora do deset godina, kao i za krivična djela ugrožavanja javnog prometa.
- (5) Ako je oštećeni državljanin Bosne i Hercegovine, ustupanje nije dopušteno ako se on tome protivi, osim ako je dato osiguranje za ostvarivanje njegovog imovinsko-pravnog zahtjeva.

Član 434.

Preuzimanje krivičnog gonjenja od države

- (1) Federalno ministarstvo pravde će zahtjev strane države da se u Federaciji preduzme krivično gonjenje državljanina Bosne i Hercegovine ili osobe koja ima prebivalište u Bosni i Hercegovine za krivično djelo iz nadležnosti Federacije izvršeno izvan teritorije Bosne i Hercegovine, dostaviti sa spisima nadležnom tužitelju.
- (2) Ako je nadležnom organu strane države podnesen imovinskopravni zahtjev, postupit će se kao da je taj zahtjev podnesen sudu.
- (3) O odluci kojom se odbija da se preduzme krivično gonjenje, kao i o pravomoćnoj odluci donesenoj u krivičnom postupku, obavijestit će se, diplomatskim putem, strana država koja je uputila zahtjev.

**GLAVA XXXII - POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE,
REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA
OSOBA NEOPRAVDANO OSUĐENIH I NEOSNOVANO
LIŠENIH SLOBODE**

Član 435.

Naknada štete zbog neopravdane osude

- (1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena krivičnopravna sankcija ili koja je oglašena krivom, a oslobođena od kazne, a kasnije je povodom vanrednog pravnog lijeka ponovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena od optužbe, ili je optužba odbijena osim u sljedećim slučajevima:
 - a) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo zbog toga što je u ponovljenom postupku tužitelj odustao od krivičnog gonjenja, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma s osumnjičenim, odnosno optuženim,
 - b) ako je u ponovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlašteni tužitelj je preduzeo krivično gonjenje pred nadležnim sudom.
- (2) Osuđeni nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzrokovao svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen.
- (3) U slučaju osude za krivična djela u stjecaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična djela u pogledu kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.

Član 436.

Zastarjelost potraživanja za naknadu štete

- (1) Pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od dana pravomoćnosti presude kojom je optuženi oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti rješenja tužitelja ili suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje vanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću apelacionog odjeljenja od dana prijema odluke tog vijeća.
- (2) Prije podnošenja sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtjevom obrati Federalnom ministarstvu pravde radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.
- (3) U slučaju iz člana 437. stav 1. ovog zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlašteni tužitelj nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana prijema pravomoćne presude.

Član 437.

Podnošenje tužbe nadležnom sudu za naknadu štete

- (1) Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu Federalno ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećeni može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete.

- (2) Ako je postignut sporazum samo u dijelu odštetnog zahtjeva, oštećeni može podnijeti tužbu u pogledu ostatka zahtjeva.
- (3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Federacije. U slučaju da Federacija naknadi štetu zbog neosnovanog lišenja slobode ili neopravdane osude ona stiče pravo regresa od kantona čijim je zakonom osnovan sud koji je donio pravomoćnu presudu, odnosno rješenje.

Član 438.

Pravo nasljednika na naknadu štete

- (1) Nasljednici oštećenog nasljeđuju samo pravo oštećene osobe na naknadu imovinske štete. Ako je oštećeni već podnio zahtjev nasljednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahtjeva za naknadu imovinske štete.
- (2) Nasljednici oštećene osobe mogu poslije njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećena osoba umrla prije isteka roka zastarjelosti a da se zahtjev nije odrekla.

Član 439.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

- (1) Pravo na naknadu štete pripada:
 - a) osobi koja je bila u pritvoru, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka ili je postupak obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena od optužbe ili je optužba odbijena,
 - b) osobi koja je izdržavala kaznu lišenja slobode, a povodom ponavljanja krivičnog postupka izrečena joj je kazna lišenja slobode u kraćem trajanju od kazne koju je izdržala ili joj je izrečena krivičnopravna sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode ili je oglašena krivom a oslobođena od kazne,
 - c) osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere,
 - d) osobi koja je u pritvoru provela duže nego što traje kazna zatvora na koju je osuđena.
- (2) Osobi koja je lišena slobode bez zakonskog osnova pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme za koje je lišena slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično djelo ili za prekršaj.
- (3) Naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzrokovala lišenje slobode. U slučajevima iz stava 1. tačka a) ovog člana isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 435. stav 1. ili ako je postupak obustavljen na osnovu člana 219. ovog zakona.
- (4) U postupku za naknadu štete, u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana shodno će se primjenjivati odredbe ove glave.

Član 440.

Naknada štete prouzrokovane sredstvima javnog informiranja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neosnovano lišenje slobode neke osobe prikazan u sredstvima javnog informiranja i time bio povrijeđen ugled te osobe, sud će, na njen zahtjev, objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog informiranja saopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude, odnosno neosnovanost lišenja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog informiranja, ovakvo saopćenje će se, na zahtjev te osobe, dostaviti organu, privrednom društvu ili drugoj pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to za njenu rehabilitaciju potrebno - političkoj stranci ili udruženju građana.

Član 441.

Osobe kojima pripada pravo podnošenja odštetnog zahtjeva

- (1) Poslije smrti osuđene osobe pravo na podnošenje ovog zahtjeva pripada njenom bračnom odnosno vanbračnom drugu, djeci, roditeljima, braći i sestrama.

- (2) Заhtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i ako nije bio podnesen zahtjev za naknadu štete.
- (3) Nezavisno od uvjeta iz člana 435. ovog zakona, zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i kad je povodom vanrednog pravnog lijeka izmijenjena pravna kvalifikacija djela, ako je usljed pravne kvalifikacije djela u ranijoj presudi bio teže povrijeđen ugled osuđene osobe.
- (4) Zahtjev iz st. od 1. do 3. ovog člana podnosi se sudu u roku od šest mjeseci. O zahtjevu odlučuje vijeće (član 25. stav 6.). Prilikom rješavanja o zahtjevu shodno se primjenjuju odredbe člana 435 st. 2. i 3. i člana 439. stava 3. ovog zakona.

Član 442.

Rehabilitacija

Sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje kojim se poništava upis neopravdane osude u kaznenoj evidenciji. Rješenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smiju se nikom davati podaci iz kaznene evidencije.

Član 443.

Zabrana upotrebe podataka

Osoba koja je na bilo koji način došla do podataka koji se odnose na neopravdanu osudu ili na neosnovano lišenje slobode, ne smije upotrijebiti te podatke na način koji bi bio od štete za rehabilitaciju osobe protiv koje je vođen krivični postupak.

Član 444.

Pravo na naknadu štete u vezi sa zaposlenjem

- (1) Osobi kojoj je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bila na radu za vrijeme za koje je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode staž izgubila. U staž se uračunava i vrijeme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode, a koja nije nastala krivnjom te osobe.
- (2) Prilikom svakog rješavanja o pravu na koje utiče dužina radnog staža, odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili pravna osoba uzet će u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana.
- (3) Ako organ ili pravna osoba iz stava 2. ovog člana ne uzme u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana, oštećena osoba može zahtijevati da sud utvrdi da je priznavanje ovog vremena staža nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv organa ili pravne osobe koja osporava priznati staž i protiv Federacije.
- (4) Na zahtjev organa ili pravne osobe kod koje se pravo iz stava 2. ovog člana ostvaruje, isplatit će se iz sredstava budžeta Federacije propisani doprinos za vrijeme za koje je odredbom stava 1. ovog člana staž priznat.
- (5) Staž osiguranja priznat odredbom stava 1. ovog člana u cjelini se uračunava u mirovinski staž.

GLAVA XXXIII - POSTUPAK ZA IZDAVANJE**POTJERNICE I OBJAVE**

Član 445.

Traženje adrese

Ako se ne zna prebivalište ili boravište osumnjičenog, odnosno optuženog, kad je to po odredbama ovog zakona neophodno, tužitelj, odnosno sud će zatražiti od policijskih organa da osumnjičenog, odnosno optuženog potraže i da tužitelja, odnosno sud obavijeste o njegovoj adresi.

Član 446.

Uvjeti za izdavanje potjernice

- (1) Izdavanje potjernice može se narediti kad se osumnjičeni, odnosno optuženi protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna nalazi u bjekstvu, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rješenje o određivanju pritvora.
- (2) Izdavanje potjernice naređuje sud.

- (3) Izdavanje potjernice naredit će se i u slučaju bjekstva osuđenog iz ustanove u kojoj izdržava kaznu, bez obzira na visinu kazne ili bjekstva iz ustanove u kojoj izdržava zavodsku mjeru vezanu s lišenjem slobode. Naredbu u takvom slučaju izdaje upravnik ustanove.
- (4) Naredba suda ili upravnika ustanove za izdavanje potjernice dostavlja se policijskim organima radi izvršenja.

Član 447.

Izdavanje objave

- (1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u vezi s krivičnim djelom, ili ove predmete treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja istovjetnosti pronađenog nepoznatnog leša, naredit će se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obavještenja dostave organu koji vodi postupak.
- (2) Policijski organi mogu objavljivati i fotografije leševa i nestalih osoba ako postoji osnovana sumnja da je do smrti, odnosno nestanka tih osoba došlo usljed krivičnog djela.

Član 448.

Povlačenje potjernice ili objave

Organ koji je naredio izdavanje potjernice ili objave dužan je da je odmah povuče kad se pronađe tražena osoba ili predmet ili kad nastupi zastarjelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava nije više potrebna.

Član 449.

Ko raspisuje potjernicu ili objavu

- (1) Potjernicu i objavu raspisuje nadležni policijski organ koga određuje sud u svakom pojedinom slučaju, odnosno ustanova iz koje je pobjegla osoba na izdržavanju kazne ili zavodske mjere.
- (2) Ako je vjerovatno da se osoba za kojom je izdata potjernica nalazi u inozemstvu, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine može raspisati međunarodnu potjernicu.

GLAVA XXXIV - NEDOVOLJAN BROJ SUDIJA

Član 450.

Nedovoljan broj sudija

- (1) Ako se kod suda koji sudi samo u prvom stepenu zbog nedovoljnog broja sudija ne može obrazovati vijeće predviđeno u članu 25. stav 6. ovog zakona, poslove iz nadležnosti tog vijeća obavljat će vijeće neposredno višeg suda, ako odredbama st. 2. i 3. ovog člana nije drugačije određeno.
- (2) Poslije predaje optužnice pritvor određuje ili ukida, po saslušanju tužioca, predsjednik vijeća, odnosno sudija, a na glavnom pretresu - vijeće.
- (3) Sudija prvostepenog suda donosi odluku o zahtjevu za ponavljanje postupka (član 346. stav 1).

GLAVA XXXV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 451.

Računanje rokova

- (1) Ako je na dan stupanja na snagu ovog zakona bio u toku neki rok, taj rok će se računati po odredbama ovog Zakona osim ako je dotadašnji rok duži ili je odredbama ovog člana drugačije propisano.
- (2) Odredbe člana 151. st. 2. i 3. ovog zakona o rokovima trajanja pritvora primjenjuju se u predmetima započetim nakon stupanja na snagu ovog zakona.

Član 452.

Rješavanje predmeta primljenih u rad

- (1) Postupci u krivičnim predmetima primljenim u rad kod sudova do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviti će se po odredbama ovog zakona, osim ako odredbama ovog člana nije drugačije određeno.
- (2) Predmeti istrage iz stava 1. ovog člana dostavit će se tužiocu odmah, a ako je u toku izvršenje pojedinih

istražnih radnji u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

- (3) Postupci u predmetima iz stava 1. ovog člana u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu nastaviti će se po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drukčije određeno.
- (4) Predmete iz nadležnosti suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji do stupanja na snagu ovog zakona u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu, dovršit će ti sudovi po dosadašnjim propisima. Predmete iz nadležnosti suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji, odnosno tužilaštava i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu dovršit će ti sudovi po odredbama ovog zakona, osim ako sud Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branitelja ne odluči da preuzme takav predmet.
- (5) Postupke u predmetima u kojima je podnesen optužni prijedlog dovršit će sudovi po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.
- (6) Predmete primljene u rad kod viših sudova do stupanja na snagu ovog zakona u kojima će doći do izmjene u pravnoj ocjeni krivičnog djela ili do izmjene stvarne nadležnosti suda dovršit će ti sudovi.

Član 453.

Prihvatanje prikupljenih dokaza

Ako je sud Bosne i Hercegovine vođenje postupka iz svoje nadležnosti prenio sudu u Federaciji na čijem je području krivično djelo izvršeno ili pokušano, taj sud će prihvatiti dokaze koji su u skladu s zakonom prikupljeni u toku istrage i sudskog osiguranja.

Član 454.

Pravo privatnog tužioca i oštećenog kao tužioca

- (1) Krivični postupak za krivična djela za koja se do dana stupanja na snagu ovog zakona, krivično gonjenje preduzelo po privatnoj tužbi iz člana 291. KZ FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98, 15/99 i 29/00), ili po optužnici, odnosno optužnom prijedlogu oštećenog kao tužioca, nastaviti će se po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama čl. od 451. do 458. ovog zakona nije drugačije regulirano.
- (2) Istragu u predmetima iz stava 1. ovog člana sud će rješenjem prekinuti i o tome u roku od 8 dana obavijestiti oštećenog kao tužioca. Oštećeni ima pravo u roku od 8 dana od kada je primio izvještaj podnijeti prijedlog uredu tužitelja radi preuzimanja gonjenja. Ako tužitelj ne preuzme gonjenje u roku od 15 dana od dana podnošenja prijedloga, o tome će obavijestiti sud koji će postupak rješenjem obustaviti.

Član 455.

Mogućnost suđenja u odsutnosti

- (1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona doneseno rješenje o suđenju u odsutnosti postupak će se rješenjem prekinuti. Kad prestanu smetnje koje su prouzrokovale prekid postupka, postupak će se nastaviti po ovom zakonu.
- (2) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona optuženom suđeno u odsustvu i donesena presuda, postupak će se dovršiti po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drugačije propisano.

Član 456.

Rješavanje po žalbi na drugostepenu presudu i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti

- (1) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovog zakona izjavljena žalba na presudu drugostepenog suda ili je bio u toku rok za žalbu na presudu drugostepenog suda i u njemu izjavljena žalba, postupak će se nastaviti i dovršiti u skladu sa dosadašnjim propisima.
- (2) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovog zakona podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti ili je bio u toku rok za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i u tom roku izjavljen zahtjev za zaštitu zakonitosti, postupak

će se nastaviti i dovršiti u skladu sa dosadašnjim propisima.

- (3) Federalni tužilac može podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti u istom roku koji prema dosadašnjim propisima važi za osuđenog i njegovog branioca.
- (4) Ako se nakon stupanja na snagu ovog zakona povodom žalbe ili izvanrednog pravnog lijeka ukine presuda, postupak će se nastaviti i dovršiti u skladu sa odredbama člana 452. st. 3. i 5. ovog zakona.

Član 457.

Donošenje podzakonskih propisa

Podzakonski propisi predviđeni ovim zakonom donijet će se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 458.

Prestanak primjene propisa

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98 i 23/99), osim ako odredbama čl. od 451. do 457. ovog zakona nije drugačije određeno..

Član 459.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. augusta 2003. godine.

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, s. r.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Imamović, s. r.

Na temelju članka IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Proglašava se Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 8. srpnja 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. srpnja 2003. godine

Broj 01-530/03
28. srpnja 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

ZAKON

O KAZNENOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Glava I - TEMELJNA NAČELA

Članak 1.

Predmet ovoga Zakona

Ovim se zakonom utvrđuju pravila kaznenog postupka po kojima su dužni postupati općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije), tužitelj i drugi sudionici u kaznenom postupku predviđeni ovim Zakonom, kada postupaju u kaznenim stvarima.

Članak 2.

Načelo zakonitosti

- (1) Pravila utvrđena ovim Zakonom trebaju osigurati da nitko nevin ne bude osuđen, a da se počinitelju izrekne kazneno-pravna sankcija pod uvjetima koje predviđa

Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), drugi zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), zakoni kantona i zakoni Bosne i Hercegovine u kojima su propisana kaznena djela i na temelju zakonito provedenog postupka.

- (2) Prije donošenja pravomoćne presude osumnjičenik odnosno optuženik može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima, samo pod uvjetima koje propisuje ovaj Zakon.
- (3) Kaznenonopravnu sankciju može počinitelju kaznenog djela izreći samo nadležni sud, odnosno sud komu je sud Bosne i Hercegovine prenio vođenje postupka, u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom Zakonu.

Članak 3.

Pretpostavka nevinosti i *in dubio pro reo*

- (1) Svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.
- (2) Sumnju glede postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženika.

Članak 4.

Ne bis in idem

Nitko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Članak 5.

Prava osobe kojoj je sloboda oduzeta

- (1) Osoba kojoj je sloboda oduzeta mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima oduzimanja slobode i istodobno prije prvog ispitivanja poučiti da nije dužna dati iskaz, da ima pravo uzeti branitelja kojega može sama izabrati, kao i o tomu da ima pravo da njezina obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njezinom oduzimanju slobode.
- (2) Osobi kojoj je sloboda oduzeta postaviti će se branitelj na njezin zahtjev, ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove obrane.

Članak 6.

Prava osumnjičenika odnosno optuženika

- (1) Osumnjičenik već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega.
- (2) Osumnjičeniku odnosno optuženiku se mora omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.
- (3) Osumnjičenik odnosno optuženik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Članak 7.

Pravo na obranu

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojega sam izabere.
- (2) Ako osumnjičenik odnosno optuženik sam ne uzme branitelja, postaviti će mu se branitelj po službenoj dužnosti kad je to propisano ovim Zakonom.
- (3) Osumnjičeniku odnosno optuženiku se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje obrane.

Članak 8.

Jezik i pismo

U kaznenom postupku u ravnopravnoj su uporabi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i ćirilica.

Članak 9.

Pravo na uporabu jezika i pisma

- (1) Kazneni postupak se vodi na jednom od jezika iz članka 8. ovoga Zakona. U postupku se koristi jedno od pisama iz članka 8. ovoga Zakona.

- (2) Stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine odnosno Federacije, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.
- (3) O pravima iz stavka 2. ovoga članka, poučiti će se prije prvog ispitivanja osobe iz stavka 2. ovoga članka, koje se tih prava mogu odreći ako znaju jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika na danu pouku.
- (4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Članak 10.

Upućivanje i dostava dopisa

- (1) Pozive, odluke i druge dopise upućuje sud i druga tijela koja sudjeluju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz članka 8. ovoga Zakona.
- (2) Tužbe, žalbe i drugi podnesci dostavljaju se sudu i drugim tijelima koji sudjeluju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz članka 8. ovoga Zakona.
- (3) Osobi kojoj je sloboda oduzeta ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obveznom psihijatrijskom liječenju odnosno obveznom liječenju od ovisnosti, dostavit će se i prijevod dopisa iz st. 1. i 2. ovoga članka, na jeziku kojime se ta osoba služi u postupku.

Članak 11.

Zakonitost dokaza

- (1) Zabranjeno je od osumnjičenika, optuženika ili bilo koje druge osobe koja sudjeluje u postupku iznudivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.
- (2) Sud ne može temeljiti svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovoga Zakona.
- (3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobiveni na temelju dokaza iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 12.

Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Osoba koja je neopravdano osuđena za kazneno djelo ili je bez osnova lišena slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz proračunskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Članak 13.

Pouka o pravima

Osumnjičenika odnosno optuženika ili drugu osobu koja sudjeluje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom Zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Članak 14.

Pravo na suđenje bez odgode

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo u najkraćem razumnom roku biti izveden pred sud i biti mu suđeno bez odgode, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.
- (2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Članak 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenika odnosno optuženika, tako i one koje im idu u korist.

Чланак 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Чланак 17.

Princip akuzatornosti

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo na zahtjev nadležnog tužitelja.

Чланак 18.

Princip legaliteta kaznenog progona

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je učinjeno kazneno djelo, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

Чланак 19.

Posljedice pokretanja postupka

Kada je propisano da pokretanje kaznenog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kada je donesena osuđujuća presuda, bez obzira je li postala pravomoćna.

Чланак 20.

Prethodna pitanja

- (1) Ako primjena Kaznenog zakona ovisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neko drugo tijelo, sud kada sudi u kaznenom predmetu može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u kaznenom postupku. Odluka suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u kaznenom predmetu koji ovaj sud raspravlja.
- (2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neko drugo tijelo, takva odluka ne veže sud glede ocjene je li učinjeno određeno kazneno djelo.

Glava II - ZNAČENJE IZRIČAJA

Чланак 21.

Temeljni pojmovi

Osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, pojedini izričaji uporabljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "Osumnjičenik" je osoba za koju postoje osnovi sumnje da je počinila kazneno djelo,
- b) "Optuženik" je osoba protiv koje je jedna ili više točaka u optužnici potvrđena,
- c) "Osuđenik" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je kazneno odgovorna za određeno kazneno djelo,
- d) "Sudac za prijašnji postupak" je sudac koji u tijeku istrage postupka u slučajevima kada je to propisano ovim Zakonom,
- e) "Sudac za prethodno saslušanje" je sudac koji nakon podizanja optužnice postupka u slučajevima kada je to propisano ovim Zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudu za prijašnji postupak,
- f) "Stranke" su tužitelj i osumnjičenik odnosno optuženik,
- g) "Ovlaštena službena osoba" je ona osoba koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar državne granične službe, tijela policije Federacije, pravosudne policije, kao i carinskih tijela, tijela finansijske policije, poreznih tijela i tijela vojne policije,
- h) "Oštećenik" je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo kaznenim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- i) "Pravne osobe" su osobe koje su kao takve definirane u KZ FBiH, uključujući: korporacije, poduzeća, udruge i ortaštva i druge pravne osobe,

- j) "Istraga" obuhvaća aktivnosti poduzete od tužitelja ili ovlaštene službene osobe, sukladno ovom Zakonu, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza,
- k) "Unakrsno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branitelja, koja nije pozvala svjedoka odnosno vještaka,
- l) "Izravno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branitelja, koja je pozvala svjedoka odnosno vještaka,
- m) "Osnovana sumnja" je viši stupanj sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno kazneno djelo,
- n) "Zabilješke" i "spisi" su slova, riječi ili brojke ili njihov ekvivalent, zapisane rukopisom, otipkane pisačim strojem, otisnute, preslikane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim oblikom sakupljanja podataka,
- o) "Fotografije" su fotografske, digitalne i rendgenske snimke, video vrpce i filmovi,
- p) "Izvornik" je sam spis ili snimka ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto djelovanje od osobe koja ga piše, snima ili izdaje. "Izvornik" fotografija uključuje negativ i sve preslike. Ako su podaci pohranjeni u elektronskom računalu ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, izvornik je i svaki otiskani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,
- r) "Preslika" je preslikavanje izvornika ili matrice, uključujući uvećanja i umanjenja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, kemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reproducira izvornik,
- s) "Telekomunikacijska adresa" je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili elektronske pošte ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određena osoba.

Glava III - PRAVNA POMOĆ I SLUŽBENA SURADNJA

Чланак 22.

Obveza pružanja pravne pomoći i službene suradnje

- (1) Svi sudovi u Federaciji dužni su pružiti pravnu pomoć sudu koji vodi postupak.
- (2) Sva tijela vlasti u Federaciji dužna su službeno surađivati sa sudovima, tužiteljem i drugim tijelima koji sudjeluju u kaznenom postupku.

Чланак 23.

Pružanje pravne pomoći i službena suradnja

- (1) Sud će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu suradnju nadležnom sudu, odnosno tijelu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena suradnja sprovode se bez naknade.
- (3) Stavovi 1. i 2. ovoga članka, primjenjuju se i na zahtjeve koje je tužitelj uputio prema tužiteljstvu ili drugim tijelima vlasti u Federaciji.

Glava IV - NADLEŽNOST SUDA

Odjeljak 1. Stvarna nadležnost i sastav suda

Чланак 24.

Stvarna nadležnost suda

Vrhovni sud Federacije, kantonalni sudovi i općinski sudovi sude u kaznenim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom Federacije odnosno zakonom kantona.

Чланак 25.

Sastav suda

- (1) U prvom stupnju sudi vijeće kaznenog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudaca.
- (2) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, sudi sudac pojedinac.
- (3) U drugom stupnju sudi vijeće žalbenog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudaca.

- (4) O zahtjevu za ponavljanje postupka odlučuje vijeće kaznenog odjeljenja sastavljeno od trojice sudaca.
- (5) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, predsjednik suda i predsjednik vijeća, odlučuju u slučajevima predviđenim ovim Zakonom.
- (6) U vijeću sastavljenom od trojice sudaca, sud odlučuje o žalbama protiv rješenja kada je to određeno ovim Zakonom i donosi druge odluke izvan glavne rasprave.

Odjeljak 2. Mjesna nadležnost

Članak 26.

Forum delicti commissi

- (1) Mjesno je nadležan sud na čijem području je kazneno djelo izvršeno ili pokušano.
- (2) Ako je kazneno djelo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvjesno na kojemu je području izvršeno ili pokušano, nadležan je onaj od tih sudova koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnica nije potvrđena - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

Članak 27.

Posebna nadležnost

Ako je kazneno djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem se području nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima kad je kazneno djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno zrakoplova ili domaće pristanište u kome se brod odnosno zrakoplov prvi put zaustavi.

Članak 28.

Forum domicilii

- (1) Ako nije poznato mjesto izvršenja kaznenog djela ili ako je to mjesto izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište ili boravište.
- (2) Ako je sud na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan i ako se saznalo za mjesto izvršenja kaznenog djela.

Članak 29.

Forum deprehensionis

Ako nije poznato mjesto izvršenja kaznenog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenika odnosno optuženika, ili se oba mjesta nalaze izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem se području osumnjičenik odnosno optuženik uhitio ili se sam prijavio.

Članak 30.

Nadležnost s elementom inozemnosti

Ako je neka osoba počinila kaznena djela u Federaciji i u inozemstvu, a između tih djela postoji međusobna veza i isti dokazi, nadležan je sud koji je nadležan za kazneno djelo učinjeno u Federaciji.

Članak 31.

Forum ordinatum

Ako se prema odredbama ovoga Zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije odredit će jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.

Odjeljak 3. Spajanje i razdvajanje postupka

Članak 32.

Spajanje postupka

- (1) Ako je ista osoba optužena za više kaznenih djela, pa je za neka od tih djela nadležan niži, a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi iste vrste, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako

optužnice nisu potvrđene - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

- (2) Prema odredbama stavka 1. ovoga članka, određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećenik istodobno učinio kazneno djelo prema osumnjičeniku odnosno optuženiku.
- (3) Za supočinitelje, u pravilu, nadležan je sud koji je prvi potvrdio optužnicu.
- (4) Sud koji je nadležan za izvršitelja kaznenog djela nadležan je, u pravilu, i za sudionike, prikrivatelje, osobe koje su pomogle počinitelju poslije izvršenja kaznenog djela, kao i za osobe koje nisu prijavile pripremanje kaznenog djela, izvršenje kaznenog djela ili počinitelja.
- (5) U svim slučajevima iz st. 1. do 4. ovoga članka, provest će se, u pravilu, jedinstveni postupak i donijeti jedna presuda.
- (6) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu i u slučaju kada je više osoba optuženo za više kaznenih djela, ali samo ako između izvršenih kaznenih djela postoji međusobna veza. Ako je za neka od ovih kaznenih djela nadležan viši, a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se provesti samo pred višim sudom.
- (7) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više kaznenih djela ili protiv više osoba za isto kazneno djelo.
- (8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za sprovođenje jedinstvenog postupka. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje nije dopuštena žalba.
- (9) Prema odredbama ovoga članka postupit će se i ako jedinstveni postupak treba provesti za više kaznenih djela za koja su nadležni sudovi u raznim kantonima.

Članak 33.

Razdvajanje postupka

- (1) Sud koji je po članku 32. ovoga Zakona nadležan može iz važnih razloga ili iz razloga svrhovitosti do okončanja glavne rasprave odlučiti da se postupak za pojedina kaznena djela ili protiv pojedinih optuženika razdvoji i posebno dovrši.
- (2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudac odnosno vijeće, nakon ispitivanja stranaka i branitelja.
- (3) Protiv rješenja kojime je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dopuštena žalba.

Odjeljak 4. Prenošnje mjesne nadležnosti

Članak 34.

Prenošenje nadležnosti iz pravnih ili stvarnih razloga

- (1) Kada je nadležni sud iz pravnih ili stvarnih razloga spriječen da postupa, dužan je, po ispitivanju stranaka i branitelja o tomu izvijestiti neposredno viši sud koji će odrediti drugi stvarno nadležni sud na svojem području.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka nije dopuštena žalba.

Članak 35.

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

- (1) Sud određen zakonom može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležni sud na svome području, ako postoje važni razlozi.
- (2) Vrhovni sud Federacije može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležni sud na području drugog kantona, ako postoje važni razlozi.
- (3) Rješenje u smislu st. 1. i 2. ovoga članka, protiv kojeg nije dopuštena žalba, može se donijeti na prijedlog suca za prijašnji postupak, suca za prethodno saslušanje, suca ili predsjednika vijeća ili na prijedlog jedne od stranaka ili branitelja.

Odjeljak 5. Posljedice nenadležnosti i sukob nadležnosti**Članak 36.****Posljedice nenadležnosti**

- (1) Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan, oglasiti će se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja uputiti će predmet nadležnome sudu.
- (2) Ako tijekom glavne rasprave sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud, neće dostaviti predmet tome sudu, nego će sam provesti postupak i donijeti odluku.
- (3) Nakon potvrđivanja optužnice, sud se ne može oglasiti mjesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.
- (4) Nenadležni sud je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

Članak 37.**Pokretanje postupka za rješavanje sukoba nadležnosti**

- (1) Ako sud komu je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenut će postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.
- (2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda kojom se ovaj oglosio nenadležnim odluku donio drugostupanjski sud, za tu odluku vezan je u pitanju nadležnosti i sud kome je predmet ustupljen ako je drugostupanjski sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Članak 38.**Rješavanje sukoba nadležnosti**

- (1) Sukob nadležnosti između sudova rješava zajednički neposredno viši sud.
- (2) Prije nego što donese rješenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje stranaka i branitelja. Protiv ovoga rješenja nije dopuštena žalba.
- (3) Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti, sud može istodobno po službenoj dužnosti donijeti odluku o prenošenju mjesne nadležnosti ako su ispunjeni uvjeti iz članka 35. ovoga Zakona.
- (4) Dok se ne riješi sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

Glava V - IZUZEĆE**Članak 39.****Razlozi za izuzeće**

Sudac ne može obavljati sudačku dužnost:

- a) ako je oštećen kaznenim djelom,
- b) ako mu je osumnjičenik odnosno optuženik njegov branitelj, tužitelj, oštećenik, njegov zakonski zastupnik ili opunomoćenik, bračni odnosno izvanbračni drug ili krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja, a po tazbini do drugog stupnja,
- c) ako je s osumnjičenikom odnosno optuženikom, njegovim braniteljem, tužiteljem ili oštećenikom u odnosu skrbnika, štićenika, posvojitelja, posvojenika, hranitelja ili hranjenika,
- d) ako je u istom kaznenom predmetu sudjelovao kao sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili opunomoćenik oštećenika ili je ispitan kao svjedok ili kao vještak,
- e) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom i
- f) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristranost.

Članak 40.**Izuzeće po zahtjevu stranke**

- (1) Izuzeće predsjednika suda i suca može tražiti stranka ili branitelj.
- (2) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti do početka glavne rasprave, a ako se za razlog izuzeća iz

članka 39. toč. a) do f) ovoga Zakona, saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah po saznanju.

- (3) Zahtjev za izuzeće suca vijeća žalbenog odjeljenja, stranka ili branitelj mogu podnijeti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.
- (4) Stranke i branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimence određenog suca, odnosno predsjednika suda koji postupuje u predmetu.
- (5) Stranka ili branitelj dužni su u zahtjevu navesti okolnosti i dokaze zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih temelja za izuzeće. U zahtjevu se ne mogu ponovno navoditi razlozi koji su isticani u zahtjevu za izuzeće koji je ranije odbijen.

Članak 41.**Postupak za izuzeće**

- (1) Čim sazna za postojanje kojeg od razloga za izuzeće iz članka 39. toč. a) do e) ovoga Zakona, sudac je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome obavijestiti predsjednika suda. Ako sudac smatra da postoje okolnosti iz članka 39. točke f) ovoga Zakona, izvijestit će o tome predsjednika suda.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika suda, o njegovom izuzeću i zamjeni odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudaca tog suda.

Članak 42.**Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće**

- (1) O zahtjevu za izuzeće iz članka 40. ovoga Zakona, odlučuje opća sjednica odnosno kolegij sudaca.
- (2) Prije donošenja rješenja o izuzeću pribavit će se izjava suca, odnosno predsjednika suda, a po potrebi provest će se i drugi izvidi.
- (3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće, žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je zahtjev za izuzeće iz članka 39. točka f) ovoga Zakona podnesen poslije početka glavne rasprave ili ako je postupljeno protivno odredbama članka 40. st. 4. i 5. ovoga Zakona, zahtjev će se odbaciti u cijelosti odnosno djelomično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju tog rješenja ne može sudjelovati sudac čije se izuzeće traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dopuštena žalba.

Članak 43.**Valjanost radnji poduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće**

Kada sudac sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz članka 39. točka f. ovoga Zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgode.

Članak 44.**Izuzeće tužitelja i drugih sudionika u postupku**

- (1) Odredbe o izuzeću suca smisljeno se primjenjuju i na tužitelja i osobe koje su na temelju zakona ovlaštene ga zastupati u postupku, zapisničare, sudske tumače, stručne osobe, kao i na vještace, ako za njih nije što drugo određeno.
- (2) Tužitelj odlučuje o izuzeću osoba koje su na temelju zakona ovlaštene ga zastupati u kaznenom postupku. O izuzeću tužitelja odlučuje kolegij tužiteljstva.
- (3) O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudac.
- (4) Kada ovlaštene službene osobe poduzimaju istražne radnje na temelju ovoga Zakona, o njihovom izuzeću odlučuje tužitelj. Ako prilikom poduzimanja radnje sudjeluje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službena osoba koja poduzima radnju.

Глава VI - ТУЖИТЕЛЈ

Чланак 45.

Права и дужности

- (1) Temeljno pravo i temeljna dužnost tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti suda.
- (2) Tužitelj ima pravo i dužan je:
 - a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je počinjeno kazneno djelo preduzeti potrebne mjere s ciljem njegovoga otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalaženje osumnjičenika i prikupljanje izjava i dokaza,
 - b) provesti istragu sukladno ovom Zakonu,
 - c) dati imunitet sukladno zakonu,
 - d) zahtijevati dostavu informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji,
 - e) izdati pozive i naloge i predložiti izdavanje poziva i naloga sukladno ovom Zakonu,
 - f) naložiti ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši nalog koji je izdao sud sukladno ovom Zakonu,
 - g) predložiti izdavanje kaznenog naloga sukladno članku 350. ovoga Zakona,
 - h) podići i zastupati optužnicu pred sudom,
 - i) podnositi pravne lijekove,
 - j) obavljati i druge poslove određene zakonom.
- (3) Sukladno st. 1. i 2. ovoga članka, sva tijela koja sudjeluju u istrazi dužna su o svakoj poduzetoj radnji obavijestiti tužitelja i postupiti po svakom njegovom zahtjevu.

Чланак 46.

Postupanje pred sudovima

Glavni federalni tužitelj odnosno tužitelj u kantonu postupaju pred sudovima sukladno federalnom odnosno kantonalnom zakonu.

Чланак 47.

Poduzimanje radnji

Tužitelj poduzima sve radnje u postupku za koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na temelju zakona obvezne postupati po njegovom zahtjevu u kaznenom postupku.

Чланак 48.

Mjesna nadležnost tužitelja

Mjesna nadležnost tužitelja određuje se prema odredbama koje važe za nadležnost suda onog područja za koje je tužitelj imenovan.

Чланак 49.

Postupanje nenadležnog tužitelja

Kada postoji opasnost od odgode, radnje u postupku preduzet će i nenadležni tužitelj u kantonu, ali o tome mora odmah izvijestiti nadležnog tužitelja.

Чланак 50.

Davanje uputa

U okviru djelokruga svoga rada, Glavni federalni tužitelj može u konkretnim predmetima davati potrebne obvezne upute tužiteljstvima u Federaciji.

Чланак 51.

Sukob nadležnosti

Sukob nadležnosti između tužitelja rješava Glavni federalni tužitelj.

Чланак 52.

Princip mutabiliteta

Tužitelj može odustati od progona do okončanja glavne rasprave, a u postupku pred višegim žalbenog odjeljenja, kada je to predviđeno ovim Zakonom.

Глава VII - БРАНИТЕЛЈ

Чланак 53.

Pravo na branitelja

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik može imati branitelja tijekom cijelog postupka.
- (2) Za branitelja se može uzeti odvjetnik pod uvjetima koji su propisani Zakonom o odvjetništvu Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumnjičenik odnosno optuženik sam ne uzme branitelja, osumnjičeniku odnosno optuženiku, osim ako se on tome izričito protivi, mogu branitelja uzeti njegov zakonski zastupnik, bračni odnosno izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra ili hranitelj.
- (4) Branitelj mora predati punomoć za zastupanje prilikom poduzimanja prve radnje u postupku.

Чланак 54.

Broj branitelja

- (1) Više osumnjičenika odnosno optuženika mogu imati zajedničkog branitelja, osim ako branitelja postavlja sud, sukladno čl. 59. i 60. ovoga Zakona.
- (2) Osumnjičenik odnosno optuženik može imati više branitelja, ali samo jedan od njih će imati položaj glavnog branitelja, o čemu će se osumnjičenik odnosno optuženik očitovati. Smatra se da je obrana osigurana kada u postupku sudjeluje jedan od branitelja.

Чланак 55.

Tko ne može biti branitelj

- (1) Branitelj ne može biti oštećenik, bračni odnosno izvanbračni drug oštećenika ili tužitelja, niti njihov krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja ili po tazbini do drugog stupnja.
- (2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok, ne može biti branitelj u tom predmetu.
- (3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudac ili tužitelj.

Чланак 56.

Isključenje branitelja iz postupka

- (1) Razlog za isključenje branitelja iz postupka postoji i glede osobe koja zlouporabljuje kontakt s osumnjičenikom odnosno optuženikom koji je u pritvoru kako bi osumnjičenik odnosno optuženik počinio kazneno djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik bit će pozvan da u određenom roku uzme drugog branitelja.
- (3) Ako osumnjičenik odnosno optuženik u slučajevima obvezne obrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažiraju osobe iz članka 53. stavka 3. ovoga Zakona, postupit će se na način predviđen u članku 59. stavku 4. ovoga Zakona.
- (4) U slučaju iz st. 2. i 3. ovoga članka, novom će se branitelju ostaviti dovoljno vremena za pripremu obrane osumnjičenika odnosno optuženika.
- (5) Za vrijeme trajanja isključenja, branitelj ne može braniti osumnjičenika odnosno optuženika u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičenike odnosno optuženike u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Чланак 57.

Postupak isključenja branitelja

- (1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom ispitivanju kojem nazoče tužitelj, osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj i predstavnik odvjetničke komore čiji je branitelj član.
- (2) Postupak isključenja se može provesti i bez branitelja ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za ispitivanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O ispitivanju se sastavlja zapisnik.

Članak 58.**Rješenje o isključenju**

- (1) Rješenje o isključenju iz članka 57. ovoga Zakona, prije početka glavne rasprave donosi vijeće (članak 25. stavak 6.), a na glavnoj raspravi sudac odnosno vijeće. U postupku pred vijećem žalbenog odjeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u žalbenom postupku.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka žalba nije dopuštena.
- (3) Ako je branitelj isključen iz postupka, može mu se naložiti da snosi troškove nastale uslijed prekida ili odgode postupka.

Članak 59.**Kada osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja**

- (1) Osumnjičenik mora imati branitelja već pri prvom ispitivanju ako je nijem ili gluh ili ako je osumnjičen za kazneno djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.
- (2) Osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja odmah nakon što mu je određen pritvor, za vrijeme dok pritvor traje.
- (3) Nakon podizanja optužnice za kazneno djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna, optuženik mora imati branitelja u vrijeme dostave optužnice.
- (4) Ako osumnjičenik odnosno optuženik u slučajevima obvezne obrane ne uzme sam branitelja, ili branitelja ne angažiraju osobe iz članka 53. stavak 3. ovoga Zakona, branitelja će mu postaviti sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća. U ovome slučaju, osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo na branitelja do pravomoćnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i u postupku po pravnom lijeku.
- (5) Branitelj će biti postavljen osumnjičeniku odnosno optuženiku ako sud utvrdi da je zbog složenosti predmeta ili duševnog stanja osumnjičenika odnosno optuženika u interesu pravičnosti.
- (6) U slučaju postavljanja branitelja, osumnjičenik odnosno optuženik će se prvo pozvati da sam izabere branitelja s predložene liste. Ukoliko osumnjičenik odnosno optuženik sam ne izabere branitelja s predložene liste, branitelja će postaviti sud.

Članak 60.**Postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja**

- (1) Kada ne postoje uvjeti za obveznu obranu, a postupak se vodi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ili kada to zahtijevaju interesi pravičnosti bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičeniku odnosno optuženiku će se, na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako zbog svojeg imovnog stanja ne može snositi troškove obrane.
- (2) Zahtjev za postavljanje branitelja iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti tijekom cijelog kaznenog postupka. Branitelja postavlja sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća nakon što je osumnjičeniku odnosno optuženiku prvo pružena prilika da s predložene liste izabere branitelja.

Članak 61.**Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju**

- (1) Tijekom istrage, branitelj ima pravo razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičeniku. Ovo se pravo branitelju može uskratiti ako se radi o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo ugroziti cilj istrage.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, kada se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru, tužitelj će sucu za prijašnji postupak, odnosno sucu za prethodno saslušanje, dostaviti dokaze radi obavještanja branitelja.
- (3) Nakon podizanja optužnice, branitelj osumnjičenika odnosno optuženika ima pravo uvida u sve spise i dokaze.

- (4) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno vijeće i tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje obavijesti ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju.
- (5) U slučaju iz st. 3. i 4. ovoga članka, branitelj može preslikati sve spise i isprave.

Članak 62.**Suobraćanje osumnjičenika odnosno optuženika s braniteljem**

- (1) Ako se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru, ima pravo odmah suobraćati s braniteljem, usmeno ili pisano.
- (2) Tijekom razgovora osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj mogu biti promatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Članak 63.**Razrješenje postavljenog branitelja**

- (1) Umjesto postavljenog branitelja, osumnjičenik odnosno optuženik može sam uzeti drugog branitelja. U tom će se slučaju postavljeni branitelj razriješiti.
- (2) Branitelj može tražiti da bude razriješen samo na način propisan zakonom.
- (3) O razrješenju branitelja u slučaju iz st. 1. i 2. ovoga članka odlučuje tijekom istrage sudac za prijašnji postupak, nakon podizanja optužnice - sudac za prethodno saslušanje, a tijekom glavne rasprave sudac odnosno vijeće. Protiv ove odluke žalba nije dopuštena.
- (4) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno vijeće može, na zahtjev osumnjičenika odnosno optuženika ili uz njegovu suglasnost razriješiti postavljenog branitelja koji neodgovorno obavlja svoju dužnost. Umjesto razriješenog branitelja postaviti će se drugi branitelj. O razrješenju branitelja odmah će se obavijestiti odvjetnička komora čiji je član.

Članak 64.**Poduzimanje radnji od branitelja**

- (1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenika odnosno optuženika poduzimati sve prijeko potrebne radnje s ciljem utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenika odnosno optuženika te zaštite njihovih prava.
- (2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći, sve dok sudac, odnosno vijeće ne razriješi branitelja njegovih prava i dužnosti.

Glava VIII - DOKAZNE RADNJE**Odjeljak 1. Pretreaga stana, prostorija i osoba****Članak 65.****Pretraga stana, ostalih prostorija i pokretnina**

- (1) Pretraga stana i ostalih prostorija osumnjičenika odnosno optuženika i drugih osoba, kao i njihovih pokretnina izvan stana može se poduzeti samo ako ima dovoljno osnova za sumnju da se u njima nalaze počinitelj, sudionik, tragovi kaznenog djela ili predmeti važni za postupak.
- (2) Pretraga pokretnina, u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka, obuhvaća i pretragu elektroničkog računala i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su s njima povezani. Na zahtjev suda, osobe koje se koriste ovim uređajima dužne su omogućiti pristup, predati diskete, vrpce ili neki drugi oblik na kojem su pohranjeni podaci, kao i pružiti potrebne obavijesti za uporabu tih uređaja. Osoba koja odbije njihovu predaju, iako za to ne postoje razlozi iz članka 98. ovoga Zakona, može biti kažnjena prema odredbi članka 79. stavak 5. ovoga Zakona.
- (3) Pretraga elektroničkog računala i sličnih uređaja iz stavka 2. ovoga članka, obaviti će se uz pomoć stručne osobe.

Чланак 66.

Pretraga osobe

- (1) Pretraga osobe može se poduzeti kada je vjerojatno da je ta osoba počinila kazneno djelo ili da će se pretragom pronaći predmeti ili tragovi važni za kazneni postupak.
- (2) Pretragu osobe obavlja osoba istog spola.

Чланак 67.

Nalog o pretrazi

- (1) Sud može izdati nalog o pretrazi pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (2) Nalog o pretrazi može izdati sud na zahtjev tužitelja ili na zahtjev ovlaštenih službenih osoba koje su dobile odobrenje od tužitelja.

Чланак 68.

Oblik zahtjeva o pretrazi

Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti u pisanom ili usmenom obliku. Ako se zahtjev podnosi u pisanom obliku, mora biti sastavljen, potpisan i ovjeren na način kako je to određeno u članku 69. stavak 1. ovoga Zakona. Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti sukladno članku 70. ovoga Zakona.

Чланак 69.

Pisani zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi

- (1) Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi mora sadržavati:
 - a) naziv suda, ime i dužnost podnosioca zahtjeva,
 - b) činjenice koje ukazuju na vjerojatnost da će se osobe, odnosno tragovi i predmeti navedeni u članku 65. stavak 1. ovoga Zakona, naći na označenom ili opisanom mjestu ili kod određene osobe,
 - c) zahtjev da sud izda nalog o pretrazi radi pronalaza osobe ili oduzimanja predmeta.
- (2) U zahtjevu se može predložiti:
 - a) da se nalog o pretrazi izvrši u bilo koje doba zato što postoji osnovana sumnja da se pretraga neće moći izvršiti u vremenu između 6 sati i 21 sata, da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se nalog ne izvrši odmah, ili da će osoba koja se traži pobjeći ili počiniti drugo kazneno djelo ili da može ugroziti sigurnost ovlaštene službene osobe ili druge osobe ako se nalog ne izvrši odmah ili u vremenu između 21 sata i 6 sati;
 - b) da ovlaštena službena osoba izvrši nalog bez prethodne predaje naloga ako postoji osnovana sumnja da se traženi predmeti mogu lako i brzo uništiti ako se odmah ne oduzmu, da predaja naloga može ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe, kao i da će osoba koju se traži počiniti drugo kazneno djelo ili ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe.

Чланак 70.

Usmeni zahtjev za izdavanje naloga

- (1) Usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti kada postoji opasnost od odgode. Usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se priopćiti neposredno sucu za prijašnji postupak ili telefonom, ili radio-vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.
- (2) Kada je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi, sudac za prijašnji postupak će dalji tijek razgovora zabilježiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, sudac za prijašnji postupak je dužan dati zapisnik na prijepis, ovjerovati istovjetnost prijepisa i predati izvornik zapisnika i prijepis sudu u roku od 24 sata od izdavanja naloga. U slučaju doslovnog bilježenja razgovora, sudac za prijašnji postupak će potpisati presliku zapisnika i predati ju sudu u roku od 24 sata od izdavanja naloga.

Чланак 71.

Izdavanje naloga o pretrazi

- (1) Ako sudac za prijašnji postupak utvrdi da je zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi opravdan, može odobriti zahtjev i izdati nalog o pretrazi.
- (2) Kada sudac za prijašnji postupak odluči izdati nalog o pretrazi na temelju usmenog zahtjeva, podnositelj takvog zahtjeva sam će sastaviti nalog sukladno članku 58. ovoga Zakona i pročitati će ga u cijelosti sucu za prijašnji postupak.

Чланак 72.

Sadržaj naloga o pretrazi

Nalog o pretrazi sadrži:

- a) naziv suda koji izdaje nalog, osim kada se nalog o pretrazi odobrava na temelju usmenog zahtjeva i potpis suca za prijašnji postupak koji izdaje nalog,
- b) ako se nalog o pretrazi odobrava na temelju usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznaku imena suca za prijašnji postupak koji izdaje nalog i vremena i mjesta izdavanja,
- c) ime, odjel ili položaj ovlaštene osobe na koju se nalog odnosi,
- d) svrha pretrage;
- e) opis osobe koju treba pronaći ili opis stvari koje su predmet pretrage,
- f) određivanje ili opis mjesta, prostorija ili osoba koje se traže, s navođenjem adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje istovjetnosti,
- g) uputu da se nalog ima izvršiti između 6 sati i 21 sata ili ovlast da se nalog može izvršiti u bilo koje doba ako to sud izričito odredi,
- h) ovlast izvršitelju naloga da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se pretražuju, ako to sud izričito odredi,
- i) uputu da se nalog i oduzete stvari donesu u sud bez odgode,
- j) pouku da osumnjičenik ima pravo obavijestiti branitelja i da se pretraga može izvršiti i bez nazočnosti branitelja, ako to zahtijevaju iznimne okolnosti.

Чланак 73.

Vrijeme izvršenja naloga o pretrazi

- (1) Nalog o pretrazi mora se izvršiti najkasnije petnaest dana od izdavanja naloga, nakon čega se, bez odgode, mora vratiti sudu.
- (2) Nalog o pretrazi se može izvršiti bilo kojeg dana u tjednu. Nalog se može izvršiti samo u vremenu između 6 sati i 21 sata, osim ako u nalogu nije izričito dana ovlast da se može izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, sukladno članku 69. stavak 2. ovoga Zakona.

Чланак 74.

Postupak izvršenja naloga o pretrazi

- (1) Prije početka pretrage ovlaštena službena osoba mora dati obavijest o svojoj službi i razlogu dolaska i uručiti nalog za pretragu osobi kod koje će se ili na kojoj će se izvršiti pretraga. Ako je nakon toga ovlaštenoj službenoj osobi pristup uskraćen, može uporabiti silu sukladno zakonu.
- (2) Prilikom izvršavanja naloga za pretragu kojom se određuje pretraga stana i drugih prostorija, ovlaštena službena osoba nije dužna obavijestiti bilo koga o svojoj službi i razlozima pretrage, već može odmah ući u stan ili druge prostorije ako su prazni ili ako ovlaštena službena osoba opravdano smatra da su prazni ili ako je ovlaštena službena osoba nalogom izričito ovlaštena ući bez prethodne najave.
- (3) Vlasnik odnosno korisnik stana i drugih prostorija pozvat će se da nazoči pretrazi, a ako izbiva - pozvat će se njegov zastupnik ili netko od odraslih članova kućanstva ili susjeda. Ukoliko osoba kod koje se pretraga ima obaviti nije nazočna, nalog se ostavlja u prostoriji u kojoj se obavlja pretraga, a pretraga se obavlja i bez njezine nazočnosti.

- (4) Pretrazi stana, ostalih prostorija ili osobe nazoče dva punoljetna građanina, kao svjedoci. Pretrazi osobe nazoče svjedoci istoga spola. Pretragu osobe obavlja osoba istoga spola. Svjedoci će se prije početka pretrage upozoriti da paze kako se obavlja pretraga, te da imaju pravo prije potpisivanja zapisnika o pretrazi staviti svoje prigovore, ako smatraju da sadržaj zapisnika nije točan.
- (5) Pri pretrazi službenih prostorija pozvat će se njihov starješina ili rukovoditelj da nazoči pretrazi.
- (6) Ako se pretraga mora poduzeti u vojnom objektu, pisani nalog o pretrazi dostavlja se vojnim vlastima, koje će odrediti najmanje jednu vojnu osobu da nazoči pretrazi.

Članak 75.

Izvršenje naloga o pretrazi osoba

Prilikom izvršenja naloga o pretrazi osoba, ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj službi i uručiti nalog o pretrazi osobi koja će se pretraživati. Ovlaštena službena osoba može uporabiti silu sukladno zakonu.

Članak 76.

Zapisnik o pretrazi

- (1) O svakoj pretrazi stana, prostorije ili osobe sastavit će se zapisnik koji potpisuje osoba kod koje se ili na kojoj se obavlja pretraga i osobe čija je nazočnost obvezna. Prilikom pretrage oduzet će se privremeno samo oni predmeti i isprave koji su u svezi sa svrhom pretrage. U zapisnik će se unijeti i točno opisati predmeti i isprave koje se oduzimaju, a što će se naznačiti i u potvrdi o oduzimanju predmeta koja će se odmah uručiti osobi kojoj su predmeti odnosno isprave oduzete.
- (2) Ako se pri pretrazi stana, prostorije odnosno osobe nađu predmeti koji nemaju veze s kaznenim djelom zbog kojega je izdan nalog o pretrazi, ali upućuju na drugo kazneno djelo, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda. O tomu će se obavijestiti tužitelj. Ti će se predmeti odmah vratiti ako tužitelj utvrdi da nema osnove za pokretanje kaznenog postupka, a ne postoji neki drugi zakonski temelj po kojemu bi se ti predmeti imali oduzeti.
- (3) Predmeti uporabljeni kod pretrage elektroničkog računala i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka vratit će se nakon pretrage njihovim korisnicima, ako nisu potrebni za dalje vođenje kaznenog postupka. Osobni podaci pribavljeni pretragom mogu se koristiti samo u svrhu kaznenog postupka i izbrisat će se, bez odgode kada ta svrha prestane.

Članak 77.

Oduzimanje predmeta na temelju naloga o pretrazi

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta na temelju naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba napisat će i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete i naziv suda koji je izdao nalog.
- (2) Ako je predmet privremeno oduzet od određene osobe, takva se potvrda mora uručiti toj osobi. Ako je predmet privremeno oduzet iz stana ili prostorije, takva se potvrda mora uručiti vlasniku, stanaru ili korisniku.
- (3) Nakon oduzimanja predmeta na temelju naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba mora bez odgode vratiti sudu nalog i predati predmete i spisak oduzetih predmeta.
- (4) Nakon primitka stvari oduzetih na temelju naloga o pretrazi, sud će zadržati predmete pod nadzorom suda do dalje odluke ili odrediti da predmeti ostanu pod nadzorom podnositelja zahtjeva za izdavanje naloga ili pod nadzorom ovlaštenog izvršitelja naloga.

Članak 78.

Pretraga bez naloga

- (1) Ovlaštena službena osoba može ući u stan i druge prostorije bez naloga i bez svjedoka i po potrebi izvršiti pretragu ako stanar toga stana to želi, ako netko zove u pomoć, ako je potrebno uhvatiti počinitelja kaznenog djela koji je zatečen na djelu ili radi sigurnosti ljudi i imovine, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi osoba koja se po nalogu suda ima pritvoriti ili prisilno dovesti ili koja se tu sklonila od progona.

- (2) Ovlaštena službena osoba može pretražiti osobu bez naloga o pretrazi i bez nazočnosti svjedoka:
 - a) pri izvršenju dovedbenog naloga,
 - b) prilikom oduzimanja slobode,
 - c) ako postoji sumnja da ta osoba posjeduje vatreno ili hladno oružje,
 - d) ako postoji sumnja da će sakriti, uništiti ili riješiti se predmeta koji se trebaju od njega oduzeti i uporabiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (3) Nakon izvršenja pretrage bez naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba mora odmah podnijeti pisano izvješće tužitelju, koji će o tomu obavijestiti suca za prijašnji postupak. Izvješće mora sadržavati razloge pretrage bez naloga.

Odjeljak 2. Privremeno oduzimanje predmeta i imovine

Članak 79.

Nalog o oduzimanju predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZ FBiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku privremeno će se oduzeti i na temelju sudske odluke će se osigurati njihovo čuvanje.
- (2) Nalog o oduzimanju predmeta izdaje sud, na prijedlog tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od tužitelja.
- (3) Nalog o privremenom oduzimanju predmeta sadrži: naziv suda, pravni temelj za privremeno oduzimanje predmeta, naznaku predmeta koji podliježu oduzimanju, ime osobe od koje se oduzimaju predmeti, mjesto oduzimanja predmeta, rok u kojem se predmeti trebaju oduzeti i pouku o pravnom lijeku.
- (4) Predmete oduzima ovlaštena službena osoba na temelju izdanog naloga.
- (5) Tko drži takve predmete, dužan ih je predati po nalogu suda. Osoba koja ih odbije predati, može biti kažnjena do 50.000 KM, a u slučaju daljeg odbijanja - može biti zatvorena. Zatvor traje do predaje predmeta ili do okončanja kaznenog postupka, a najdulje 90 dana. Na isti će se način postupiti prema službenoj ili odgovornoj osobi u državnom tijelu ili pravnoj osobi.
- (6) Odredbe stavka 5. ovoga članka, odnose se i na podatke pohranjene u elektroničkom računalu ili sličnim uređajima za automatsku obradu podataka. Pri njihovom pribavljanju posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.
- (7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je naložen zatvor odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.
- (8) Pri oduzimanju predmeta naznačit će se gdje su pronađeni i opisat će se, a po potrebi, i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti. Za oduzete predmete izdat će se potvrda.
- (9) Mjere iz st. 5. i 6. ovoga članka, ne mogu se primijeniti prema osumnjičeniku odnosno optuženiku niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja.

Članak 79.

Privremeno oduzimanje predmeta bez naloga

- (1) Predmeti iz članka 79. stavak 1. ovoga Zakona, mogu se privremeno oduzeti i bez naloga suda ukoliko postoji opasnost od odgode. Ukoliko se osoba koja se pretražuje izričito usprotivi oduzimanju predmeta, tužitelj će u roku od 72 sata od izvršene pretrage podnijeti zahtjev suca za prijašnji postupak za naknadno odobrenje oduzimanja predmeta.
- (2) Ukoliko sudac za prijašnji postupak odbije zahtjev tužitelja, oduzeti se predmeti ne mogu koristiti kao dokaz u kaznenom postupku. Privremeno oduzeti predmeti će se odmah vratiti osobi od koje su oduzeti.

Članak 80.

Privremeno oduzimanje pisama, brzjava i drugih pošiljaka

- (1) Privremeno se mogu oduzeti pisma, brzjavi i druge pošiljke upućene osumnjičeniku odnosno optuženiku ili

one koje on odašilje, a koje se nalaze kod poduzeća i osoba koje obavljaju djelatnosti pošte i telekomunikacija.

- (2) Pošiljke iz stavka 1. ovoga članka mogu se privremeno oduzeti ako postoje okolnosti uslijed kojih se osnovano može očekivati kako će te pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.
- (3) Nalog o privremenom oduzimanju pošiljaka iz stavka 1. ovoga članka izdaje sudac za prijašnji postupak na prijedlog tužitelja.
- (4) Nalog o privremenom oduzimanju pošiljaka može izdati i tužitelj, ako postoji opasnost od odgode, s tim što taj nalog mora biti potvrđen od suca za prijašnji postupak u roku od 72 sata od privremenog oduzimanja pošiljaka.
- (5) Ukoliko nalog ne bude potvrđen u smislu stavka 4. ovoga članka, te pošiljke se ne mogu koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (6) Mjere poduzete sukladno ovome članku ne mogu se primjenjivati na pisma, brzojave i druge pošiljke razmijenjene između osumnjičenika odnosno optuženika i njegovog branitelja.
- (7) Nalog iz stavka 3. ovoga članka sadrži: podatke o osumnjičeniku odnosno optuženiku na kojega se nalog odnosi, način izvršenja naloga i vrijeme trajanja mjere, te poduzeće koje će izvršiti naloženu mjeru. Poduzete mjere mogu trajati najdulje tri mjeseca, a iz važnih razloga sudac za prijašnji postupak može produljiti trajanje ovih mjera za još tri mjeseca, s tim što će se poduzete mjere ukinuti čim prestanu razlozi za njihovo dalje poduzimanje.
- (8) Ukoliko to interesi postupka dopuštaju, o poduzetim mjerama iz stavka 1. ovoga članka, obavijestit će se osumnjičenik odnosno optuženik prema kojem su primijenjene te mjere.
- (9) Izdane pošiljke otvara tužitelj u nazočnosti dva svjedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrijedi pečat, a omoti i adresa će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.
- (10) Sadržaj pošiljke ili dijela pošiljke priopćit će se osumnjičeniku odnosno optuženiku, odnosno osobi kojoj je upućena, a dio pošiljke ili pošiljka predat će se toj osobi, osim ako iznimno, tužitelj smatra da bi to imalo štetne posljedice za uspješno vođenje kaznenog postupka. Ako osumnjičenik odnosno optuženik nije nazočan, o upućenoj će se pošiljci obavijestiti članovi njegove obitelji. Ako osumnjičenik odnosno optuženik nakon toga ne zatraži predaju pošiljke, pošiljka će se vratiti pošiljatelju.

Članak 82.

Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija, i o tome izdati potvrda.
- (2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.
- (3) Predmet koji je oduzet fizičkoj odnosno pravnoj osobi ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njime raspolagati.

Članak 83.

Pravo žalbe

- (1) Osoba od koje se privremeno oduzima predmet i dokumentacija ima pravo žalbe.
- (2) Žalba iz stavka 1. ovoga članka ne zadržava privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije.
- (3) Protiv odluke suda kojom se vraćaju oduzeti predmeti ili dokumentacija, tužitelj ima pravo podnijeti žalbu.

Članak 84.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u sudu ili sud na drugi način osigurava njihovo čuvanje.

Članak 85.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije obavlja tužitelj.
- (2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili poduzeće kojem su predmeti oduzeti, suca za prijašnji postupak i branitelja.
- (3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Članak 86.

Nalog banci ili drugoj pravnoj osobi

- (1) Ako postoje osnove sumnje da je neka osoba počinila kazneno djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, sud može na temelju prijedloga tužitelja naložiti da banka ili druga pravna osoba koja obavlja financijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim položajima i drugim financijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te financijske transakcije ili poslove osumnjičenika, ako bi takvi podaci mogli biti dokazom u kaznenom postupku.
- (2) Sudac za prijašnji postupak može, na prijedlog tužitelja naložiti poduzimanje i drugih potrebnih radnji iz članka 116. ovoga Zakona kako bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.
- (3) U žurnim slučajevima tužitelj može odrediti mjere iz stavka 1. ovoga članka na temelju naloga. O poduzetim mjerama tužitelj odmah obavještava suca za prijašnji postupak koji može u roku od 72 sata izdati nalog. Tužitelj će dobivene podatke zapečatiti dok ne bude izdan sudski nalog. U slučaju da sudac za prijašnji postupak ne izda nalog, tužitelj će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.
- (4) Sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, ili je namijenjena počinjenju kaznenog djela, da služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom.
- (5) Rješenjem iz stavka 4. ovoga članka sud će odrediti da se financijska sredstva namijenjena za transakciju iz stavka 4. ovoga članka i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članku 79. stavak 1. ovoga Zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.
- (6) Protiv rješenja iz stavka 4. ovoga članka žalbu mogu podnijeti tužitelj, vlasnik financijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičenik odnosno optuženik, te pravna ili fizička osoba iz st. 4. i 5. ovoga članka.

Članak 87.

Privremeno oduzimanje imovine radi osiguranja

- (1) Sud može u bilo koje doba tijekom postupka donijeti na prijedlog tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ FBiH, mjeru pljenidbe ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.
- (2) Ovlaštena službena osoba može, kada postoji opasnost od odgode, privremeno oduzeti imovinu iz stavka 1. ovoga članka, zaplijeniti imovinu ili poduzeti druge neophodne privremene mjere kako bi se spriječilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. O poduzetim mjerama ovlaštena službena osoba mora odmah obavijestiti tužitelja, a poduzete mjere mora odobriti sudac za prijašnji postupak u roku od 72 sata od poduzimanja mjera.
- (3) U slučaju da sud uskrati odobrenje, poduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina bit će odmah vraćeni osobi kojoj su oduzeti.

Чланак 88.

Vраћање привременo одузетih предмета

Predmeti koji su tijekom kaznenog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku odnosno držatelju, kada tijekom postupka postane bjelodano kako njihovo zadržavanje nije sukladno članku 79. ovoga Zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (članak 412).

Odjeljak 3. Postupak sa sumnjivim stvarima

Чланак 89.

Oglašavanje sumnjivih stvari

- (1) Nade li se kod osumnjičenika odnosno optuženika tuda stvar, a ne zna se čija je, tijelo koji vodi postupak opisat će tu stvar i opis objavit na oglasnoj ploči općine na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište i na čijem je području kazneno djelo počinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi tijelu koji vodi postupak u roku od jedne godine od dana objave oglasa, jer će se inače stvar prodati. Novac dobiven prodajom je prihod Proračuna Federacije.
- (2) Ako se radi o stvarima veće vrijednosti, objava se može obaviti i putem dnevnog tiska.
- (3) Ako je stvar podložna kvarenju ili je njezino čuvanje povezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za ovršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski polog.
- (4) Po odredbi stavka 3. ovoga članka postupit će se i kada stvar pripada odbjeglom ili nepoznatom počinitelju kaznenog djela.

Чланак 90.

Odlučivanje o sumnjivim stvarima

- (1) Ako se tijekom jedne godine nitko ne javi za stvari ili za novac dobiven prodajom stvari, donijet će se rješenje da stvar postaje vlasništvo Federacije, odnosno da je novac prihod Proračuna Federacije.
- (2) Vlasnik stvari ima pravo u parnici tražiti povrat stvari ili novca dobivenog prodajom stvari. Zastara ovoga prava počinje teći od dana objave oglasa.

Odjeljak 4. Ispitivanje osumnjičenika

Чланак 91.

Poziv za ispitivanje

- (1) Ispitivanje osumnjičenika u istrazi obavlja tužitelj.
- (2) Ispitivanje treba obavljati tako da se u punoj mjeri poštuju osoba osumnjičenika. Prilikom ispitivanja osumnjičenika ne smije se uporabiti sila, prijetnja, prijevara, opojna ili druga sredstava koja mogu utjecati na slobodu odlučivanja i izražavanja volje prilikom davanja izjave ili priznanja.
- (3) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na iskazu osumnjičenika se ne može temeljiti sudska odluka.

Чланак 92.

Pouka osumnjičeniku o njegovim pravima

- (1) Kada se osumnjičenik prvi put ispituje, pitat će se za ime i prezime, nadimak ako ga ima, ime i prezime roditelja, djevojačko obiteljsko ime majke, gdje je rođen, gdje stanuje, dan, mjesec i godinu rođenja, koje je narodnosti i čiji je državljanin, jedinstveni matični broj građana državljanina Bosne i Hercegovine, čime se zanima, kakve su mu obiteljske prilike, je li pismen, kakve je škole završio, je li, gdje i kada služio vojsku odnosno ima li čin rezervnog vojnog starješine, vodi li se u vojnoj evidenciji i kod kojeg tijela nadležnog za poslove obrane, je li odlikovan, kakvog je imovnog stanja, je li, kada i zašto osuđivan, je li i kada je izrečenu kaznu izdržao, vodi li se protiv njega postupak za koje drugo kazneno djelo, a ako je maloljetan, tko mu je zakonski zastupnik. Osumnjičenik će se poučiti da je dužan odazvati se pozivu i odmah priopćiti svaku promjenu adrese ili namjeru promjene boravišta, a upozorit će se i na posljedice ako tako ne postupi.

- (2) Na početku ispitivanja osumnjičeniku će se priopćiti za koje kazneno djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:

- a) da nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na postavljena pitanja,
 - b) da može uzeti branitelja po svomu izboru koji može nazočiti njegovom ispitivanju, te da ima pravo na branitelja bez naknade u slučajevima propisanim ovim Zakonom,
 - c) da se može očitovati o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist,
 - d) da ima pravo tijekom istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage,
 - e) da ima pravo na besplatne usluge prevoditelja ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja.
- (3) Osumnjičenik se može dragovoljno odreći prava navedenih u stavku 2. ovoga članka, ali njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju ne zabilježi u zapisnik i dok ju osumnjičenik ne potpiše. Osumnjičenik se ni pod kojim okolnostima ne može odreći prava na nazočnost branitelja, ako je njegova obrana obvezna sukladno ovom Zakonu.
 - (4) U slučaju da se osumnjičenik odrekao prava da uzme branitelja, a kasnije izrazi želju da uzme branitelja, ispitivanje će se odmah prekinuti i ponovno nastaviti kada osumnjičenik dobije branitelja ili mu branitelj bude postavljen ili ako osumnjičenik izrazi želju da nastavi odgovarati na pitanja.
 - (5) Ako se osumnjičenik dragovoljno odrekne prava da ne odgovara na postavljena pitanja, mora mu se i u tom slučaju omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji mu idu u korist.
 - (6) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na iskazu osumnjičenika ne može se temeljiti sudska odluka.

Чланак 93.

Način ispitivanja osumnjičenika

- (1) O svakom ispitivanju osumnjičenika sastavlja se zapisnik. Bitni dijelovi iskaza unijet će se u zapisnik doslovce. Nakon što je zapisnik sastavljen, osumnjičeniku će se pročitati zapisnik i predati preslika zapisnika.
- (2) Ispitivanje osumnjičenika u pravilu se snima na vrpcu za snimanje slike ili zvuka, pod sljedećim uvjetima:
 - a) da je osumnjičenik obaviješten na jeziku koji govori i razumije da se ispitivanje snima na vrpcu za snimanje slike ili zvuka,
 - b) u slučaju prekida ispitivanja, razlog i vrijeme prekida će se naznačiti u snimci, te vrijeme nastavljanja i zaključenja ispitivanja,
 - c) na koncu ispitivanja osumnjičenik će dobiti mogućnost da pojasni sve što je rekao i doda sve što želi,
 - d) zapis s vrpce će se prepisati nakon okončanja ispitivanja, a preslika prijepisa uručit će se osumnjičeniku zajedno s preslikom snimljene vrpce ili ako je korišten uređaj za istodobno pravljenje većega broja snimki, uručit će mu se jedna od izvorno snimljenih vrpce,
 - e) nakon što se načini preslika izvorne vrpce u svrhu prijepisa, izvorno snimljena vrpca ili jedna od izvorno snimljenih vrpce će se zapečatiti u nazočnosti osumnjičenika, uz ovjeru potpisa tijela kaznenog postupka i osumnjičenika.

Чланак 94.

Ispitivanje uz pomoć tumača

Ispitivanje osumnjičenika obaviti će se uz pomoć tumača u slučajevima iz članka 101. ovog zakona.

Одјелјак 5. Испитивање свједока**Чланак 95.****Позив за испитивање свједока**

- (1) Свједоци се испитују када постоји вјеројатноћа да ће својим исказом моћи дати обавијести о казненом djелу, починиоцу и о другим важним околностима.
- (2) Позив за свједочење доставља tužilјelј odnosno sud. Позивање као свједока малолјетне особе која није навршила шеснаест година живота обавља се преко родитеља odnosno законског заступника, осим ако то није могуће због потребе журног поступања или других околности.
- (3) Свједоци који се услед старости, болести или тежких тјелесних mana не могу одазвати позиву, могу бити испитани у својем стану, болници или на другом мјесту.
- (4) У позиву се свједок обавјештава да се позива у својству свједока, о мјесту и времену када се треба одазвати позиву, те о послједicama неодазивања позиву.
- (5) Уколико се свједок не одазове позиву, нити своје избивање оправда, суд може изрећи новчану казну до 5.000 КМ или наложити присилно довођење.
- (6) Налог о довођењу свједока извршава правосудна полиција. Изнимно, налог може издати и туžilјelјe уколико уредно позвани свједок не дође, а своје избивање не оправда, с тим што тај налог мора одобрити судac за пријашњи поступак у року од 24 сата од издavanja naloga.
- (7) Уколико свједок одбије свједочити суд може, на приједлог туžilјelјa, донјети рјешење о казнјаванју свједока новчаном казном до 30.000 КМ. Против тога рјешења допуштена је жалба, која не задржава извршење.
- (8) О жалби против рјешења којим је изречена новчана казна одлучује вијеће (чланак 25. ставак 6.).

Чланак 96.**Особе које не могу бити испитане као свједоци**

Не може бити испитана као свједок:

- a) особа која би својим исказом повриједила дужност чувања државне, војне или службене тајне, док ју надлежно тијело не ослободи те дужности,
- b) бранитељ оsumнјиченика odnosno optуженика гледе чињеница које су му постале познате у својству бранитеља,
- c) особа која би својим исказом повриједила дужност чувања професионалне тајне (вјерски службеник odnosno исповједник, новинар у сврху заштите извора информација, одвјетник, билежник, лијечник, primalја и др.), осим ако је ослобођена те дужности посебним прописом или изјавом особе у чију је корист утврђено чување тајне,
- d) малолјетна особа која с обзиром на доб и душевни развјатк није способна схватити значење права да не мора свједочити.

Чланак 97.**Особе које могу одбити свједочење**

- (1) Свједочење могу одбити:
 - a) брачни odnosno изванбрачни друг оsumнјиченика odnosno optуженика,
 - b) крвни родак оsumнјиченика odnosno optуженика у равнoј линији, родаци у пoboчној линији до трећег ступња закључно и родаци по тазбини до другог ступња,
 - c) посвојеник и посвојитељ оsumнјиченика odnosno optуженика.
- (2) Тијело које води поступак дужно је особе из ставка 1. овога чланка, прије њиховог испитивања или чим сазна за њихов однос према оsumнјиченику odnosno optуженуку упозорити да могу одбити свједочење. Упозорење и одговор се уносе у записник.
- (3) Особа која може одбити свједочење према једном од оsumнјиченика odnosno optуженика, може одбити свједочење и према осталим оsumнјиченицима odnosno optуженуцима, ако се њезин исказ према нарави ствари не може ограничити само на остале оsumнјиченике odnosno optуженике.

- (4) Ако је као свједок испитана особа која може одбити свједочење или је испитана особа која није упозорена да може одбити свједочење или то упозорење није унесено у записник, на таквом се исказу не може темељити судска одлука.

Чланак 98.**Право свједока да не одговара на поједина питања**

- (1) Свједок има право не одговарати на поједина питања ако би га истинит одговор изложио казненом прогону.
- (2) Свједок који користи право из ставка 1. овога чланка, одговорити ће на та питања ако му се даде имунитет.
- (3) Имунитет се даје одлуком туžilјelјa.
- (4) Против свједока који је добио имунитет и који је свједочио, неће се подузети казни прогон, осим ако је дао лажни исказ.
- (5) Свједоку се може одлуком суда за савјетника одредити одвјетник за вријеме испитивања, уколико је очито да сам није у стану користити своја права у вријеме испитивања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.

Чланак 99.**Наћин испитивања, suoчење и препознавање**

- (1) Свједоци се испитују појединачно и у одсутности других свједока.
- (2) Тијекoм поступка свједок се може suoчити с другим свједоцима и оsumнјиченицима odnosno optуженуцима.
- (3) Ако је потребно утврдити познаје ли свједок особу или предмет, тражити ће се од њега прво да их опише или да наведе знакове по којима се разликују, па ће му се тек послје показати ради препознавања и то заједно с другим њему непознатим особама, odnosno ако је то могуће, скупа с предметима исте врсте.

Чланак 100.**Тијек испитивања свједока**

- (1) Свједок је дужан одговоре давати усмено.
- (2) Свједок ће се претходно опоменити да је дужан говорити истину и да не смије ништа прешутјети, а потом ће се упозорити да је давање лажнога исказа казнено djело.
- (3) Након тога свједок ће се питати за име и презиме, име оца или мајке, занимање, боравиште, мјесто и годину рођења и његов однос с оsumнјичеником odnosno optуженуком и оштећеником. Свједок ће се упозорити да је дужан о промјени адресе или боравишта обавијестити суд.
- (4) Приликом испитивања малолјетне особе, особито ако је она оштећена казним djелом, поступити ће се обазриво, да саслушање не би штетно utјeцало на душевно стање малолјетника. Ако је то потребно, испитивање малолјетне особе извршити ће се уз помоћ психолога, педагога или друге стручне особе.
- (5) Оштећеника казним djелом није допуштено испитивати о његовом spolном животу прије почињеног казног djела, а ако је такво испитивање обављено, на таквом се исказу не може темељити судска одлука.
- (6) С обзиром на животну доб, тјелесно и душевно стање или друге оправдане интересе, свједок се може испитати путем техничких уређаја за пријенос слике и звука на начин да му странке и бранитељ могу постављати питања без назоћности у просторији у којој се свједок налази. За потребе таквог испитивања може се одредити стручна особа.
- (7) Послје опћих питања свједок се позива да изнесе све што му је о предмету познато, а затим ће му се постављати питања ради провјеравања, допуне и разјашњења. Приликом испитивања свједока није допуштено служити се обманом нити постављати таква питања у којима је већ садржано како би требало одговорити.
- (8) Свједок ће се увјек питати откуд му је познато оно о чему свједочи.
- (9) Свједоци се могу suoчити ако се њихови искази не слажу гледе важних чињеница. Суоћење ће се о свакој околности о којој се њихови искази међусобно не слажу засебно испитати и њихови ће се одговори унијети у записник. Истодобно се могу suoчити само два свједока.
- (10) Оштећеник који се саслушава као свједок питат ће се жељи ли у казненом поступку остваривати имовинскоправни заhtјев.

Članak 101.

Ispitivanje svjedoka uz pomoć tumača

- (1) Ako je svjedok gluhi ili nijem, njegovo se ispitivanje obavlja uz pomoć tumača.
- (2) Ako je svjedok gluhi, postaviti će mu se pitanja pisano, a ako je nijem, pozvat će se da pisano odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.
- (3) Ako tumač nije ranije prisegnut, položiti će prisegu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Članak 102.

Prisega odnosno izjava svjedoka

- (1) Ako su ispunjeni uvjeti za ispitivanje, sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi prisegu odnosno dade izjavu.
- (2) Prije glavne rasprave svjedok može položiti prisegu odnosno dati izjavu, samo ako postoji bojazan da uslijed bolesti ili drugih razloga neće moći doći na glavnu raspravu. Prisega se polaže odnosno izjava se daje pred sucem odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kojega je položena prisega odnosno dana izjava navest će se u zapisniku.
- (3) Tekst prisege odnosno izjave glasi: "Prisežem - izjavljujem da ću o svemu što pred sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neće prešutjeti".
- (4) Svjedok prisegu polaže odnosno izjavu daje usmeno, čitanjem njezinog teksta ili potvrdnim odgovorom nakon odslušanog sadržaja prisege odnosno izjave koju je pročitao sudac odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati potpisuju tekst prisege odnosno izjave, a gluhi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni čitati ni pisati - prisežu odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.
- (5) Odbijanje i razlozi odbijanja svjedoka da položi prisegu odnosno dade izjavu unijet će se u zapisnik.

Članak 103.

Osobe koje ne polažu prisegu odnosno ne daju izjavu

Ne smiju prisezati odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku ispitivanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili sudjelovale u kaznenom djelu zbog kojega se ispituju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu shvatiti značenje prisege odnosno izjave.

Članak 104.

Snimanje ispitivanja svjedoka sredstvima za prijenos slike i zvuka

Ispitivanje svjedoka se može snimati sredstvima za prijenos slike i zvuka u svim stadijima postupka. Ispitivanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloljetnim osobama koje nisu navršile šesnaest godina života i koje su oštećene kaznenim djelom, te ako postoje osnove za bojazan da se svjedok neće moći ispitati na glavnoj raspravi.

Članak 105.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Odjeljak 6. Očevid i rekonstrukcija

Članak 106.

Poduzimanje očevida

Očevid se poduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Članak 107.

Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značenja za razjašnjenje stvari, tijelo koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se obavlja ponavljanjem radnje ili situacije

u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenika odnosno optuženika radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, u pravilu, posebno obaviti sa svakim od njih.

- (2) Rekonstrukcija se ne smije obavljati na način kojim se vrijeđa javni red i čudoređe ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovno izvesti pojedini dokazi.

Članak 108.

Pomoć vještaka i stručne osobe

- (1) Očevid i rekonstrukcija događaja obavljaju se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke, koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, obaviti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.
- (2) Na očevid ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak, ako bi njegova nazočnost bila korisna za davanje nalaza i mišljenja.

Odjeljak 7. Vještačenje

Članak 109.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako znanstveno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koja sadrži ocjenu o činjenicama.

Članak 110.

Nalog o vještačenju

- (1) Pisani nalog za vještačenje izdaje tužitelj ili sud. U nalogu će se navesti činjenice o kojima se obavlja vještačenje.
- (2) Ako za određenu vrstu vještačenja postoji stručna ustanova ili se vještačenje može obaviti u okviru državnog tijela, takva vještačenja, a posebice složenija, povjerit će se, u pravilu, takvoj ustanovi odnosno tijelu. U tome slučaju, ta ustanova odnosno tijelo određuje jednog ili više stručnjaka koji će obaviti vještačenje.

Članak 111.

Dužnosti vještaka kojega je odredio tužitelj odnosno sud

Osoba koju tužitelj odnosno sud odredi za vještaka dužna je tužitelju odnosno sudu dostaviti svoje izvješće koje sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledala, obavljene ispite, nalaz i mišljenje do kojeg je došla i sve druge značajne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i nepristranu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenoga mišljenja.

Članak 112.

Tko ne može biti vještak

- (1) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti ispitana kao svjedok (članak 96.) ili osoba koja je oslobođena dužnosti svjedočenja (članak 97.), kao ni osoba prema kojoj je kazneno djelo počinjeno, a ako je takva osoba određena - na njezinom se nalazu i mišljenju ne može temeljiti sudska odluka.
- (2) Razlog za izuzeće vještaka (članak 44.) postoji i za osobu koja je zajedno s osumnjičenikom odnosno optuženikom ili oštećenikom u radnom odnosu u istom tijelu, poduzeću ili drugoj pravnoj osobi ili kod samostalnog gospodarstvenika (obrtnika), te za osobu koja je u radnom odnosu kod oštećenika ili osumnjičenika odnosno optuženika.
- (3) Za vještaka se neće uzeti osoba koja je ispitana kao svjedok.

Чланак 113.

Postupak vještačenja

- (1) Vještačenjem upravlja tijelo koje je naložilo vještačenje. Prije početka vještačenja pozvat će se vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, točno navede sve što opazi i utvrdi i svoje mišljenje iznese nepristrano i sukladno pravilima znanosti i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačenje kazneno djelo.
- (2) Pri davanju nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, tužitelj ili sud. Vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svojeg nalaza i mišljenja nije koristio podacima na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.
- (3) Vještaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja. Ako nazoči očevitu, rekonstrukciju događaja ili drugoj istražnoj radnji, vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili se osobi koja se ispituje postave pojedina pitanja.

Чланак 114.

Pregled predmeta vještačenja

- (1) Vještak pregleda predmete vještačenja na mjestu gdje se oni nalaze, osim ako su za vještačenje potrebni dugotrajni ispiti ili ako se ispiti obavljaju u ustanovi odnosno tijelu ili ako to zahtijevaju razlozi čudoređa.
- (2) Ako je u okviru vještačenja potrebno obaviti analizu neke tvari, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te tvari, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Чланак 115.

Dostava nalaza i mišljenja

Vještak dostavlja nalaz i mišljenje, te radni materijal, skice i zabilješke tijelu koje ga je odredilo.

Чланак 116.

Vještačenje u stručnoj ustanovi ili državnom tijelu

- (1) Ako se vještačenje povjerava stručnoj ustanovi ili tijelu, tužitelj odnosno sud će upozoriti tu ustanovu ili tijelo koje obavlja vještačenje da u davanju nalaza i mišljenja ne može sudjelovati osoba iz članka 112. ovoga Zakona ili osoba za koju postoje razlozi za izuzeće od vještačenja propisanih ovim Zakonom, a bit će upozoreni i na posljedice davanja lažnog nalaza i mišljenja.
- (2) Stručnoj ustanovi ili državnom tijelu stavit će se na raspolaganje materijal potreban za vještačenje, a ako je potrebno, postupit će se sukladno postupku propisanim odredbom članka 113. ovoga Zakona.
- (3) Pisani nalaz i mišljenje osoba koje su obavile vještačenje dostavlja stručna ustanova ili državno tijelo.

Чланак 117.

Obdukcija i ekshumacija tijela

- (1) Pregled i obdukcija tijela poduzet će se uvijek kada u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je tijelo već pokopano, odredit će se ekshumacija s ciljem njegovog pregleda i obdukcije.
- (2) Pri obdukciji tijela poduzet će se potrebne mjere za utvrđivanje istovjetnosti tijela i u tu će se svrhu posebno opisati podaci o vanjskim i unutarnjim tjelesnim osobinama tijela.

Чланак 118.

Obdukcija tijela izvan specijalizirane medicinske ustanove

- (1) Specijalizirana medicinska ustanova obavlja pregled i obdukciju tijela.
- (2) Kada se vještačenje ne obavlja u specijaliziranoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju tijela obavlja liječnik specijalist sudske medicine. Tim vještačenjem upravlja tužitelj i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje vještaka.

- (3) Za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrloga. Međutim, liječnik koji je liječio umrloga može se ispitati kao svjedok radi davanja razjašnjenja o tijeku i okolnostima bolesti umrloga.

Чланак 119.

Izvješće o pregledu i obdukciji

- (1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišljenju navesti uzrok i vrijeme nastupanja smrti.
- (2) Ako je na tijelu nađena bilo kakva ozljeda, utvrdit će se je li tu ozljedu nanio tko drugi i ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i je li ona prouzročila smrt. Ako je na tijelu nađeno više ozljeda, utvrdit će se je li svaka ozljeda nanjena istim sredstvom i koja je ozljeda prouzročila smrt, a ako je više smrtonosnih ozljeda, koja je od njih ili koje od njih su svojim skupnim djelovanjem bile uzrokom smrti.
- (3) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka osobito će se utvrditi je li smrt prouzročena samom vrstom i općom prirodom ozljede ili uslijed osobnog svojstva ili osobitog stanja organizma ozlijeđenoga ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je ozljeda nanjena.
- (4) Vještak je dužan obratiti pozornost na nađeni biološki materijal (krv, slinu, spermu, urin i dr.) i opisati i sačuvati ga za biološko vještačenje ako ono bude određeno.

Чланак 120.

Pregled i obdukcija zametka i novorođenčeta

- (1) Pri pregledu i obdukciji zametka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za izvanmaterični život i uzrok smrti.
- (2) Pri pregledu i obdukciji tijela novorođenčeta, posebno će se utvrditi je li rođeno živo ili mrtvo, je li bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Чланак 121.

Toksikološko ispitivanje

- (1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive tvari koje su nađene u tijelu ili na drugome mjestu uputit će se na vještačenje ustanovi ili državnom tijelu koje obavlja toksikološka ispitivanja.
- (2) Pri pregledu sumnjivih tvari posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nadenoga otrova, a ako se radi o pregledu tvari uzetih iz tijela, po mogućnosti i količina uporabljenog otrova.

Чланак 122.

Vještačenje tjelesnih ozljeda

- (1) Vještačenje tjelesnih ozljeda obavlja se, u pravilu, pregledom ozlijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno, na temelju medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.
- (2) Nakon što točno opiše ozljede, vještak će dati mišljenje, osobito o vrsti i težini svake pojedine ozljede i njihovom ukupnom djelovanju s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te ozljede uobičajeno proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su ozljede nanesene i na koji način.

Чланак 123.

Tjelesni pregled i druge radnje

- (1) Tjelesni pregled poduzet će se i bez privole osumnjičenika odnosno optuženika ako je potrebno utvrditi činjenice važne za kazneni postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihove privole poduzeti samo onda ako se mora utvrditi nalazi li se na njihovu tijelu određeni trag ili posljedica kaznenog djela.
- (2) Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se po pravilima medicinske znanosti poduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za kazneni postupak, mogu se poduzeti i bez privole osobe koja se pregleda, ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njezino zdravlje.
- (3) Poduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenika odnosno optuženika i druge radnje u svezi s tim nalaže sud, a ako postoji opasnost od odgode tužitelj.
- (4) Nije dopušteno prema osumnjičeniku odnosno optuženiku ili svjedoku primjenjivati medicinske

intervencije ili im davati takva sredstva kojima bi se utjecalo na njihovu volju pri davanju iskaza.

- (5) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na tako pribavljenom dokazu se ne može temeljiti sudska odluka.

Članak 124.

Psihijatrijsko vještačenje

- (1) Ako se pojavi sumnja o isključenoj ili smanjenoj ubrojivosti osumnjičenika odnosno optuženika, ili da je osumnjičenik odnosno optuženik počinio kazneno djelo uslijed ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban sudjelovati u postupku, odredit će se psihijatrijsko vještačenje.
- (2) Ako se tijekom istrage osumnjičenik dragovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno dulje promatranje, osumnjičenik će se poslati na psihijatrijski pregled odnosno na promatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tomu donosi sudac za prijašnji postupak na prijedlog tužioca. Promatranje ne može trajati dulje od dva mjeseca.
- (3) Ako vještaci utvrde kako je duševno stanje osumnjičenika odnosno optuženika poremećeno, utvrdit će prirodu, vrstu, stupanj i trajnost poremećaja i dati svoje mišljenje o tomu kakav je utjecaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvaćanje i postupke osumnjičenika odnosno optuženika, te je li i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- (4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru, sudac će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor, kako bi se poduzele mjere potrebne za osiguranje svrhe pritvora.
- (5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunat će se osumnjičeniku odnosno optuženiku u pritvor odnosno u kaznu, ako bude izrečena.

Članak 125.

Vještačenje poslovnih knjiga

- (1) Kada je potrebno poduzimanje vještačenja poslovnih knjiga, tijelo pred kojim se vodi postupak dužno je vještacima naznačiti u kojem pravcu i u kojem opsegu treba obaviti vještačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.
- (2) Ako je za poduzimanje vještačenja poslovnih knjiga poduzeća, drugih pravnih osoba ili samostalnog gospodarstvenika nužno prethodno srediti njihovo knjigovodstvo, troškovi oko sređivanja knjigovodstva padaju na njihov teret.
- (3) Nalog o sređivanju knjigovodstva donosi tijelo koje vodi postupak, na temelju obrazloženog pisanog izvješća vještaka kojemu je naloženo vještačenje poslovnih knjiga. U nalogu će se naznačiti i iznos koji je pravna osoba odnosno samostalni gospodarstvenik dužan položiti tijelu koji vodi postupak kao predujam za troškove oko sređivanja knjigovodstva.
- (4) Naplaćivanje troškova, ukoliko njihov iznos nije bio predujmljen, obavlja se u korist tijela koje je unaprijed isplatilo troškove i nagradu vještacima.

Članak 126.

Analize dezoksiribonukleinske kiseline

Analizu dezoksiribonukleinske kiseline (u daljnjem tekstu: DNK) može obavljati isključivo ustanova specijalizirana za tu vrstu vještačenja.

Članak 127.

Kada se obavlja analiza DNK

Analiza DNK može se obavljati ukoliko je to neophodno potrebno za određivanje istovjetnosti ili činjenice potiču li otkriveni tragovi tvari od osumnjičenika odnosno optuženika ili oštećenika.

Članak 128.

Korištenje rezultata analize DNK u drugim kaznenim postupcima

U svrhu utvrđivanja istovjetnosti osumnjičenika odnosno optuženika s njegova tijela mogu se uzeti stanice radi analize DNK. Podaci dobiveni na taj način mogu se koristiti i u drugim kaznenim postupcima protiv iste osobe.

Članak 129.

Registar obavljenih analiza DNK i zaštita podataka

- (1) Sve obavljene analize DNK vode se u posebnom registru u federalnom ministarstvu nadležnom za zdravstvo, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Zaštita podataka dobivenih analizama iz stavka 1. ovoga članka, uređuje se posebnim zakonom.

Glava IX - POSEBNE ISTRAŽNE RADNJE

Članak 130.

Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

- (1) Protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama ili s drugim osobama sudjelovala ili sudjeluje u počinjenju kaznenog djela iz članka 131. ovoga Zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.
- (2) Istražne radnje iz stavka 1. ovoga članka su:
- a) nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
 - b) pristup sustavima elektroničkih računala i sravnjenje podataka elektroničkim računalom,
 - c) nadzor i tehničko snimanje prostorija,
 - d) tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta,
 - e) prikriveni istražitelj i pouzdanik,
 - f) simulirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine,
 - g) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela.
- (3) Istražne radnje iz stavka 2. točke a) ovoga članka, mogu se odrediti i prema osobi za koju postoje osnove sumnje da počinitelj odnosno od počinitelja kaznenog djela iz članka 131. ovoga Zakona prenosi obavijesti u svezi s kaznenim djelom, odnosno da počinitelj koristi njezino sredstvo telekomunikacije.
- (4) Na razgovore osobe iz stavka 1. ovoga članka i njezinog branitelja smisleno se primjenjuju odredbe o suočavanju osumnjičenika i branitelja.
- (5) Pri obavljanju istražnih radnji iz stavka 2. toč. e) i f) ovoga članka, tijela policije ili druge osobe ne smiju poduzimati aktivnosti koje znače poticanje na počinjenje kaznenog djela. Ako su takve aktivnosti poduzete, ta okolnost isključuje kazneni progon potaknute osobe za kazneno djelo počinjeno u svezi s tim radnjama.

Članak 131.

Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje

Istražne radnje iz članka 130. stavak 2. ovoga Zakona mogu se odrediti za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora najmanje tri godine ili teža kazna.

Članak 132.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

- (1) Istražne radnje iz članka 130. stavka 2. ovoga Zakona određuje nalogom sudac za prijašnji postupak, na obrazloženi prijedlog tužioca koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja poduzima, osnove sumnje iz članka 130. st. 1. ili 3. ovoga Zakona, razloge za njezino poduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju poduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njezinog obavljanja, opseg i trajanje radnje. Nalog sadrži iste podatke kao i prijedlog tužioca, te utvrđivanje trajanja naložene radnje.
- (2) Iznimno, ako se pisani nalog ne može dobiti na vrijeme i ako postoji opasnost od odgode, može se započeti s

poduzimanjem mjere iz članka 130. ovoga Zakona i na temelju usmenog naloga suca za prijašnji postupak. Pisani nalog suca za prijašnji postupak mora biti pribavljen u roku od 24 sata od izdavanja usmenog naloga.

- (3) Istražne radnje iz članka 130. stavka 2. toč. a) do d) i g) ovoga Zakona, mogu trajati najdulje do jednog mjeseca, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužitelja, produljiti za još jedan mjesec, s tim što mjere iz toč. a) do c) mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci, a mjere iz toč. d) i g) ukupno najdulje tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz članka 130. stavka 2. točke f) ovoga Zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njezinu uporabu.
- (4) Nalog suca za prijašnji postupak, kao i prijedlog tužitelja iz stavka 1. ovoga članka, čuvaju se u posebnom omotu. Tužitelj i sudac za prijašnji postupak će sastavljanjem ili prijelazom zapisnika bez navođenja osobnih podataka prikrivenog istražitelja i pouzdanika ili na drugi odgovarajući način, spriječiti da neovlaštene osobe, osumnjičenik i njegov branitelj otkriju istovjetnost prikrivenog istražitelja i pouzdanika.
- (5) Sudac za prijašnji postupak mora pisanim nalogom, bez odgode, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.
- (6) Nalog iz stavka 1. ovoga članka izvršava tijelo policije. Poduzeća koja obavljaju prijenos podataka dužna su tužitelju i tijelima policije omogućiti provedbu mjera iz članka 130. stavka 2. točke a) ovoga Zakona.

Članak 133.

Materijal dobiven poduzimanjem radnji i obavještanje o poduzetim radnjama

- (1) Po prestanku radnji iz članka 130. ovoga Zakona, tijela policije moraju sve obavijesti, podatke i predmete dobivene poduzetim radnjama, te izvješće o tomu predati tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sucu za prijašnji postupak pisano izvješće o poduzetim radnjama. Na temelju podnesenog izvješća sudac za prijašnji postupak provjerava je li postupljeno po njegovom nalogu.
- (2) Ako tužitelj odustane od kaznenog progona, odnosno ako obavijesti i podaci pribavljeni naloženim radnjama nisu potrebni za kazneni postupak, uništiti će se pod nadzorom suca za prijašnji postupak, koji će o tomu sačiniti posebni zapisnik. O poduzimanju radnji, razlozima za njihovo poduzimanje, obavijesti da dobiveni materijal nije bio temeljem kaznenog progona i da je uništen, pisano se obavještava osoba protiv koje je neka od radnji iz članka 130. stavka 2. ovoga Zakona bila poduzeta.
- (3) Sudac za prijašnji postupak će, bez odgode, a nakon poduzimanja radnji iz članka 130. ovoga Zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je radnja bila poduzeta može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naloga i načina na koji je provedena radnja.
- (4) Podaci i obavijesti dobiveni poduzimanjem radnji iz stavka 2. članak 130. ovoga Zakona čuvaju se dok se čuva sudski spis.

Članak 134.

Slučajni nalazi

Ne mogu se koristiti kao dokaz obavijesti i podaci dobiveni poduzimanjem radnji iz članka 130. ovoga Zakona ako se ne odnose na kazneno djelo iz članka 131. ovoga Zakona.

Članak 135.

Postupanje bez sudskog naloga ili izvan njegova okvira

Ako su radnje iz članka 130. ovoga Zakona poduzete bez naloga suca za prijašnji postupak ili u oprečnosti s njim, sud na pribavljenim podacima ili dokazima ne može temeljiti svoju odluku.

Članak 136.

Korištenje dokaza pribavljenih posebnim radnjama

Tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom mogu se koristiti kao dokazi u kaznenom postupku. Prikriveni istražitelj i pouzdanik iz

članka 130. stavka 2. točke e) ovoga Zakona, kao i osobe koje su provele istražne radnje iz članka 130. stavka 2. točke f) ovoga Zakona mogu se ispitati kao svjedoci o tijeku provedbi radnji.

Glava X - MJERE ZA OSIGURANJE NAZOČNOSTI OSUMNJIČENIKA ODNOSNO OPTUŽENIKA I USPJEŠNO VOĐENJE KAZNENOG POSTUPKA

Odjeljak 1. Zajednička odredba

Članak 137.

Vrste mjera

- (1) Mjere koje se mogu poduzeti prema optuženiku za osiguranje njegove nazočnosti i uspješno vođenje kaznenog postupka jesu: poziv, dovođenje, zabrana napuštanja boravišta, jamstvo i pritvor.
- (2) Pri odlučivanju koju će od navedenih mjera primijeniti, nadležno tijelo pridržavat će se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- (3) Ove mjere ukinut će se i po službenoj dužnosti odmah kada prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijenit će se drugom blažom mjerom kada za to nastupe uvjeti.
- (4) Odredbe ove Glave smisljeno se primjenjuju i na osumnjičenika.

Odjeljak 2. Poziv

Članak 138.

Dostava i sadržaj poziva

- (1) Nazočnost optuženika pri obavljanju radnji u kaznenom postupku osigurava se njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se obavlja dostavom zatvorenog pisanog poziva koji sadrži: naziv tijela koji poziva, ime i prezime optuženika, naziv kaznenog djela za koje se tereti, mjesto gdje optuženi ima doći, dan i sat kada treba doći, naznaku da se poziva u svojstvu optuženika i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prisilno doveden, da je dužan odmah obavijestiti tužitelja odnosno sud o promjeni adrese, kao i o namjeri promjene boravišta i službeni pečat i potpis tužitelja odnosno suca koji poziva.
- (3) Kada se optuženi prvi put poziva, poučit će se u pozivu o pravu da uzme branitelja i da branitelj može nazočiti njegovu ispitivanju.
- (4) Kada se osumnjičenik prvi put poziva, poučit će se u pozivu o njegovim pravima sukladno članku 92. ovoga Zakona. Do podizanja optužnice poziv osumnjičeniku upućuje tužitelj.
- (5) Ako optuženik nije u stanju odazvati se pozivu uslijed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitat će se u mjestu gdje se nalazi ili će se osigurati njegov prijevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja poduzima.

Odjeljak 3. Dovođenje

Članak 139.

Dovedbeni nalog

- (1) Dovedbeni nalog za optuženika može izdati sud ako je doneseno rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženik ne dođe, a svoje izbjivanje ne opravda, ili ako se nije mogla obaviti uredna dostava poziva, a iz okolnosti bjelodano proizlazi kako optuženik izbjegava primitak poziva.
- (2) Iznimno, u žurnim slučajevima, nalog iz stavka 1. ovoga članka može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani osumnjičenik ne dođe, a svoje izbjivanje ne opravda, s tim što ovaj nalog mora odobriti sudac za prijašnji postupak u roku od 24 sata od izdavanja naloga.
- (3) Dovedbeni nalog izvršava pravosudna policija.
- (4) Dovedbeni nalog izdaje se pisano. Nalog sadržava: ime i prezime optuženika koji se ima dovesti, naziv kaznenog djela za koje se tereti uz navođenje odredbe kaznenog zakona, razlog zbog kojega se nalaže dovođenje, službeni pečat i potpis suca koji nalaže dovođenje.

- (5) Osoba kojoj je povjereno izvršenje naloga uručuje nalog optuženiku i poziva ga da pođe s njom. Ako optuženik to odbije, dovest će ga prisilno.

Odjeljak 4. Zabrana napuštanja boravišta

Članak 140.

Mjere zabrane

- (1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženik mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inozemstvo, sud mu može obrazloženim rješenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mjesto boravišta.
- (2) Uz mjeru iz stavka 1. ovoga članka, optuženiku može biti zabranjeno posjećivanje određenih mjesta ili sastajanje s određenim osobama ili naloženo da se povremeno javlja određenom tijelu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola, te zabranjeno poduzimanje određenih poslovnih aktivnosti.
- (3) Mjerama iz st. 1. i 2. ovoga članka, ne može se ograničiti pravo optuženika na suobraćanje sa svojim braniteljem.
- (4) Optuženik će se u rješenju o izricanju mjera iz st. 1. i 2. ovoga članka upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.
- (5) Tijekom istrage mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka određuje i ukida sudac za prijašnji postupak, poslije podizanja optužnice - sudac za prethodno saslušanje, a nakon dostave predmeta sucu odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave - taj sudac odnosno predsjednik vijeća.
- (6) Mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka, mogu trajati dok za njima postoji potreba, a najdulje do pravomoćnosti presude. Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili sudac odnosno predsjednik vijeća dužan je svaka dva mjeseca ispitati je li primijenjena mjera još potrebna.
- (7) Protiv rješenja kojim se određuju, produljuju ili ukidaju mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka stranke i branitelj mogu podnijeti žalbu, a tužitelj i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od tri dana od dana primitka žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Odjeljak 5. Jamstvo

Članak 141.

Uvjeti za određivanje jamstva

Optuženik kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili tko drugi za njega daje jamstvo kako do okončanja kaznenoga postupka neće pobjeći, a sam optuženik obeća da se neće kriti i bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Članak 142.

Sadržaj jamstva

- (1) Jamstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje s obzirom na težinu kaznenog djela, osobne i obiteljske prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo.
- (2) Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti ili drugih pokretnina veće vrijednosti koje se lako mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nekretnine osobe koja daje jamstvo ili u osobnoj obvezi jednog ili više građana da će u slučaju bijega optuženika platiti utvrđeni iznos jamstva.
- (3) Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svomu imovnom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koju daje kao jamstvo.
- (4) Ako optuženik pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost dana kao jamstvo prihod Proračuna Federacije.

Članak 143.

Prestanak jamstva

- (1) Optuženiku će se i pored danoga jamstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izbjavanje ne opravda, ako

se sprema pobjeći ili ako se protiv njega, budući je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski temelj za pritvor.

- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge pokretnine vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti se način postupa i kada se kazneni postupak pravomoćno okonča rješenjem o obustavi postupka ili presudom.
- (3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora, jamstvo se ukida tek kada osuđenik počne kaznu izdržavati.

Članak 144.

Rješenje o jamstvu

Tijekom istrage rješenje o jamstvu i o njegovom ukidanju donosi sudac za prijašnji postupak, poslije podizanja optužnice - sudac za prethodno saslušanje, a nakon dostave predmeta sucu odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave - taj sudac odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jamstvo i rješenje kojim se jamstvo ukida donosi se po ispitivanju tužitelja.

Odjeljak 6. Pritvor

Članak 145.

Određivanje pritvora

- (1) Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom Zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugim mjerom.
- (2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženik nalazi u pritvoru, dužnost je svih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku i tijela koja im pružaju pravnu pomoć postupati posebno žurno.
- (3) Tijekom cijeloga postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na temelju kojih je određen, a pritvorenik odmah pustiti na slobodu.

Članak 146.

Razlozi za pritvor

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:
 - a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,
 - b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikrivatelje,
 - c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili će dovršiti pokušano kazneno djelo ili će učiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna,
 - d) ako se radi o kaznenom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a uslijed načina počinjenja ili posljedica kaznenog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o kaznenom djelu terorizma, smatra se kako postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.
- (2) U slučaju iz stavka 1. točke b) ovoga članka, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Članak 147.

Opće pravo zadržavanja

Osobu zatečenu na počinjenju kaznenog djela svatko može zadržati. Osoba koja je zadržana mora se odmah predati sudu, tužitelju ili najbližem tijelu policije, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavijestiti jedno od tih tijela.

Članak 148.

Nadležnost za određivanje pritvora

- (1) Pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužitelja.

- (2) Рјеђење о притвору садржи: име и презиме особе која се лишава слободe, казнено дјело за које се терети, законски темeљ за притвор, образложење, поуку о праву на жалбу, службени печат и потпис суца који одређује притвор.
- (3) Рјеђење о притвору уручује се особи на коју се односи у тренутку притварања. У списима се мора назаћи сат одузимања слободe и сат уручења рјеђења.
- (4) Против рјеђења о притвору притворена особа мође поднети жалбу вијећу (чланак 25. ставак 6.) у року од 24 сата од примитка рјеђења. Ако се притворена особа први пут испитује по истеку овога рока, мође поднети жалбу приликом тог испитивања. Жалба с приписом записника о испитивању, ако је притворена особа испитана, и рјеђење о притвору достављају се одмах вијећу. Жалба не задржава извршење рјеђења.
- (5) Ако судач за пријањи поступак односно судач за претходно саслушање не прихвати приједлог туђителја о одређивању притвора, затражит ће да о томе одлучи вијеће (чланак 25. ставак 6). Против рјеђења вијећа којим се одређује притвор притворена особа мође поднети жалбу која не задржава извршење рјеђења. Гледе уручења рјеђења и подношења жалбе примјењују се одредбе ст. 3. и 4. овога чланка.
- (6) У случајевима из ст. 4. и 5. овога чланка, вијеће које одлучује о жалби дужно је донети одлуку у року од 48 сати.

Чланак 149.

Трајање притвора у истрази

- (1) Прије доношења рјеђења о одређивању притвора судач за пријањи поступак преиспитат ће утемељеност захтева за одређивање притвора. По рјеђењу суца за пријањи поступак, притвор мође трајати најдуже један мјесец од дана одузимања слободe. Послије тог рока оsumњићеник се мође задржати у притвору само на темeљу рјеђења о продужењу притвора.
- (2) Притвор се одлуком вијећа (чланак 25. ставак 6.), на образложењи приједлог туђителја, мође продужити за највише два мјесеца. Против рјеђења вијећа допуштена је жалба која не задржава извршење рјеђења.
- (3) Ако се поступак води за казнено дјело за које се мође изрећи казна затвора десет година или тежа казна и ако постоје нарочито важни разлози, вијеће Врховног суда Федерације мође, на образложењи приједлог туђителја, продужити притвор, за још највише три мјесеца. Против рјеђења вијећа допуштена је жалба која не задржава извршење рјеђења.
- (4) Ако се до истека рокова из ст. 1. до 3. овога чланка, не потврди оптужница, оsumњићеник ће бити пуштен на слободу.

Чланак 150.

Укинуће притвора

- (1) Тјеком истраге, а прије истека рока трајања притвора, судач за пријањи поступак мође рјеђењем укинути притвор по претходном испитивању туђителја. Против тога рјеђења туђителј мође поднети жалбу вијећу из чланка 25. ставак 6. овога Закона које је дужно донети одлуку у року од 48 сати.
- (2) Против рјеђења којим се одбја приједлог за укинуће притвора жалба није допуштена.

Чланак 151.

Притвор након потврђивања оптужнице

- (1) Притвор се мође одредити, продужити или укинути и након потврђивања оптужнице. Надзор оправданости притвора обавља се истеком свака два мјесеца од дана доношења посљедњег рјеђења о притвору. Жалба против овога рјеђења не задржава његово извршење.
- (2) Након потврђивања оптужнице, притвор мође трајати најдуже једну годину. Ако за то вријеме не буде изрећена првоступанска пресуда, притвор ће се укинути и оптуженик пуштити на слободу.
- (3) Послије изрицања првоступанске пресуде, притвор мође трајати најдуже још шест мјесеци. Ако за то вријеме не буде изрећена другоступанска пресуда којом се првоступанска пресуда преиначује или потврђује, притвор ће се укинути и оптуженик пуштити на слободу. Ако у року од шест мјесеци буде изрећена другоступанска одлука којом

се првоступанска пресуда укида, притвор мође трајати најдуже још једну годину од изрицања другоступанске одлуке.

- (4) Притвор се увјек укида истеком изрећене казне.

Чланак 152.

Одређивање притвора након изрицања пресуде

- (1) Када изрекне пресуду на казну затвора, суд ће оптуженику одредити притвор, односно притвор ће се продужити ако постоје разлози из чланка 146. ставка 1. точ. а) c) и d) овога Закона, а оптуженику који се налази у притвору укинут ће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен. У овом случају доноси се посебно рјеђење, а жалба против рјеђења не задржава његово извршење.
- (2) Притвор ће се укинути ако је оптуженик ослобођен од оптужбе или је оптужба одбјена или ако је проглашен кривим, а ослобођен казне или је осуђен само на новчану казну или је увјетно осуђен или је због урачунавања притвора казну већ издржао.
- (3) Притвор који је одређен или продужен по одредбама ставка 1. овога чланка мође трајати до правомоћности пресуде, али најдуже док не истекне вријеме трајања казне изрећене у првоступанској пресуди.
- (4) На захтев оптуженика који се након изрицања казне затвора налази у притвору, судач односно предсједник вијећа мође оптуженика рјеђењем упутити у установу за издржавање казне и прије правомоћности пресуде.

Чланак 153.

Одузимање слободe и задржавање

- (1) Тјело полиције мође особу лиштити слободe ако постоје основе сумње да је та особа починила казнено дјело и ако постоји ма који разлог предвиђен у чланку 146. овога Закона, али је тјело полиције дужно такву особу без одгоде, а најкасније у року од 24 сата довести туђителју. Приликом довођења, тјело полиције ће обавјестити туђителја о разлозима и о вријемени одузимања слободe. Употреба силе приликом довођења је допуштена сукладно закону.
- (2) Особа а слободe мора бити поућена сукладно чланку 5. овога Закона.
- (3) Ако особа а слободe не буде доведена туђителју у року из ставка 1. овога чланка, бит ће пуштена на слободу.
- (4) Туђителј је дужан особу у слободe испитати без одгоде, а најкасније у року од 24 сата, и у том року одлучити хоће ли ће особу у слободe пуштити на слободу или ће суцу за пријањи поступак поднети приједлог за одређивање притвора. Судач за пријањи поступак ће одмах, а најкасније у року од 24 сата, донети одлуку о одређивању притвора или о пуштању на слободу.
- (5) Ако судач за пријањи поступак не прихвати приједлог за одређивање притвора, поступит ће сукладно чланку 148. ставак 5. овога Закона.

Одјелјак 7. Извршење притвора и поступање према притвореницима

Чланак 154.

Опће одредбе

Притвор се извршава у установима које за ту намјену одреди федерални министар правде. На пословима извршавања притвора могу радити само они дјелатници Федералног министарства правде који имају потребна знања и вјештине и стручну спремну предвиђену прописима.

Чланак 155.

Права и слободe притвореника и подаци о притвореницима

- (1) Притвор се извршава на начин невријеђања особе и достојанства притвореника. Овлаштене особе правосудне полиције и страже установе при извршавању притвора смију употребити присилна средства само у случајевима прописаним законом.
- (2) Права и слободe притвореника могу бити огранићене само у мјери потребној за остварење сврхе ради које је одређен притвор, спрјећавања бјеге притвореника, спрјећавања почињења казненог дјела и отклањања опасности по живот и здравље људи.

- (3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvoreniciima koji se odnose na istovjetnost pritvorenika i njihovo duševno i tjelesno stanje, trajanje, produljenje i ukinuće pritvora, rad pritvorenika, vladanje pritvorenika i izrečene stegovne mjere i slično.
- (4) Evidenciju o pritvoreniciima vodi Federalno ministarstvo pravde.

Članak 156.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine koje udovoljavaju potrebnim zdravstvenim uvjetima. U istu prostoriju ne smiju biti smještene osobe različitog spola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s osobama koje izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik se neće smjestiti zajedno s osobama koje bi na njega mogle štetno djelovati ili s osobama s kojima bi druženje moglo štetno utjecati na vođenje postupka.

Članak 157.

Posebna prava pritvorenika

- (1) Pritvorenici imaju pravo na osmosatni neprekidni odmor u vremenu od 24 sata. Njima će se osigurati kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Pritvorenik smije kod sebe imati predmete za osobnu uporabu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i druge tiskovine, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Pri prijemu u pritvor od pritvorenika će se prilikom osobne pretrage oduzeti predmeti u svezi s kaznenim djelom, a ostali predmeti koje pritvorenik ne smije imati u pritvoru prema njegovoj će se uputi pohraniti i čuvati ili predati osobi koju pritvorenik odredi.

Članak 158.

Pravo na suobraćanje pritvorenika s vanjskim svijetom i braniteljem

- (1) Po odobrenju suca za prijašnji postupak, odnosno suca za prethodno saslušanje i pod njegovim nadzorom ili nadzorom osobe koju on odredi pritvorenika imaju pravo posjećivati, u okviru kućnog reda, braćni odnosno izvanbraćni drug i njegovi rođaci, a na njegov zahtjev liječnik i druge osobe. Pojedini posjeti se mogu zabraniti ako bi zbog toga mogla nastati šteta za vođenje postupka.
- (2) Sudac za prijašnji postupak, odnosno sudac za prethodno saslušanje odobrit će konzularnom službeniku strane države posjet pritvoreniku koji je državljanin te države, sukladno kućnom redu pritvora.
- (3) Pritvorenik se smije dopisivati s osobama izvan zatvora sa znanjem i pod nadzorom suca za prijašnji postupak, odnosno suca za prethodno saslušanje i suca odnosno predsjednika vijeća. Pritvoreniku se može zabraniti odašiljanje i primanje pisama i drugih pošiljaka, ali ne i odašiljanje molbe, pritužbe ili žalbe.
- (4) Pritvorenik ne može koristiti mobilni telefon ali ima pravo, sukladno kućnom redu a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvoreniciima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac ili predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz članka 146. stavka 1. točke a) do c) ovoga Zakona rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.
- (5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.

Članak 159.

Stegovni prijestupi pritvorenika

- (1) Za stegovne prijestupe pritvorenika sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća može, na prijedlog upravitelja ustanove, izreći stegovnu kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja. To se ograničenje ne odnosi na veze pritvorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.
- (2) Stegovni prijestupi su sve teže povrede koje se odnose na:

- a) tjelesne napade na druge pritvorenike, djelatnike ili službene osobe, odnosno njihovo vrijeđanje,
- b) izradu, primanje, unos, krijumčarenje predmeta za napad ili bijeg,
- c) unos u ustanovu ili pripremu u ustanovi opojnih sredstava ili alkohola,
- d) povrede propisa o sigurnosti na radu, protupožarnoj zaštiti, te o sprječavanju posljedica prirodnih nepogoda,
- e) namjerno prouzročenje veće materijalne štete,
- f) nedolično vladanje pred drugim pritvoreniciima ili službenim osobama.

- (3) Protiv rješenja o stegovnoj kazni dopuštena je žalba vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od 24 sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) O primjeni prisilnih mjera prema pritvoreniku uprava ustanove će bez odgode izvijestiti sud.

Članak 160.

Nadzor izvršenja pritvora

- (1) Nadzor izvršenja pritvora obavlja predsjednik suda.
- (2) Predsjednik suda ili sudac kojega on odredi dužan je najmanje jednom tijekom 15 dana obići pritvorenike i ukoliko smatra potrebnim, i bez nazočnosti pravosudnog policajca, obavijestiti se kako se pritvorenici hrane, kako zadovoljavaju ostale potrebe i kako se prema njima postupa. Predsjednik suda odnosno sudac kojega on odredi dužan je poduzeti potrebne mjere na otklanjanju nepravilnosti uočenih pri obilasku ustanove. Predsjednik suda ne može odrediti da sudac za prijašnji postupak odnosno sudac za prethodno saslušanje umjesto njega obavlja nadzor izvršenja pritvora.
- (3) Predsjednik suda, sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili sudac odnosno predsjednik vijeća, neovisno o nadzoru iz stavka 2. ovoga članka, mogu u svako doba obilaziti pritvorenike, s njima razgovarati i od njih primati pritužbe.

Članak 161.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Federalni ministar pravde propisat će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršenje pritvora sukladno odredbama ovoga Zakona.

Glava XI - PODNESCI I ZAPISNICI

Članak 162.

Način dostave podnesaka

- (1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i priopćenja podnose se pisano ili se daju usmeno na zapisnik.
- (2) Podnesci iz stavka 1. ovoga članka, moraju biti razumljivi i sadržavati sve potrebno kako bi se po njima moglo postupiti.
- (3) Ako u ovom Zakonu nije drugačije određeno, sud će podnositelja podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve potrebno kako bi se po njemu moglo postupiti pozvati da podnesak ispravi odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, sud će podnesak odbaciti.
- (4) U pozivu za ispravku odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posljedice propuštanja.

Članak 163.

Dostava podnesaka protivnoj stranci

- (1) Podnesci koji se po ovom Zakonu dostavljaju protivnoj stranci predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i drugu stranku.
- (2) Ako podnesci iz stavka 1. ovoga članka nisu predati sudu u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnositelja da u određenom roku preda dovoljan broj primjeraka. Ako podnositelj ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnositelja.

Чланак 164.

Kažnjavanje osoba koje vrijeđaju sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM, tužitelja, branitelja, opunomoćenika, zakonskog zastupnika i oštećenika koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa sud. Protiv rješenja o kažnjavanju dopuštena je žalba. O kažnjavanju tužitelja izvješćuje se Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja izvješćuje se nadležna odvjjetnička komora.

Чланак 165.

Obveza sastavljanja zapisnika

- (1) O svakoj radnji poduzetoj tijekom kaznenog postupka sastavit će se zapisnik istodobno s obavljanjem radnje, a ako to nije moguće, onda neposredno nakon.
- (2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kada se obavlja pretraga stana ili osobe ili se radnja poduzima izvan službenih prostorija tijela, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja poduzima radnju.
- (3) Kada zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja tako što osoba koja poduzima radnju kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik.
- (4) Osobi koja se ispituje dopustit će se da sama kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo joj se može uskratiti u slučaju zloporabe.

Чланак 166.

Sadržaj zapisnika

- (1) Zapisnik sadrži: naziv tijela pred kojim se obavlja radnja, mjesto obavljanja radnje, dan i sat kada je radnja započeta i završena, imena i prezimena nazočnih osoba i u kojem svojstvu nazoče radnji, te naznaku kaznenog predmeta po kojem se radnja poduzima.
- (2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o tijeku i sadržaju poduzete radnje. U zapisnik se doslovice unose postavljena pitanja i dani odgovori. Ako su pri poduzimanju radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gdje se čuvaju.
- (3) Pri poduzimanju radnji poput očevida, pretrage stana ili osoba ili prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovjetnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su izrađene skice, crteži, planovi, fotografije, filmske snimke i slično, to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Чланак 167.

Vodenje zapisnika

- (1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Prekrižena mjesta moraju ostati čitljiva.
- (2) Sve preinake, ispravke i dodaci unose se na koncu zapisnika i moraju ih ovjerovati osobe koje zapisnik potpisuju.

Чланак 168.

Čitanje i potpisivanje zapisnika

- (1) Osobe koje se ispituju, te osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj i oštećenik imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita. Na to ih je dužna upozoriti osoba koja poduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti je li upozorenje dano i je li zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.
- (2) Zapisnik potpisuje ispitana osoba. Ako se zapisnik sastoji od više listova, ispitana osoba potpisuje svaki list.
- (3) Na koncu zapisnika potpisat će se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čija je nazočnost obavezna pri poduzimanju istražnih radnji, a pri pretrazi i osoba koja je pretražena ili čiji je stan pretražen. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju osobe koje su nazočile radnji. Ako takvih osoba nema ili nisu u stanju shvatiti sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće osigurati njihovu nazočnost.

- (4) Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njezino ime i prezime. Ako se uslijed nemogućnosti stavljanja otiska desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti s kojeg je prsta koje ruke uzet otisak.
- (5) Ako ispitana osoba odbije potpisati zapisnik ili staviti otisak prsta, to će se zabilježiti u zapisniku i navesti razlog odbijanja.
- (6) Ako saslušana osoba nema nijednu ruku, zapisnik će pročitati, a ako je nepismena, zapisnik će joj pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.
- (7) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti dan i sat kada je nastao prekid, te dan i sat nastavljanja radnje.
- (8) Ako je bilo prigovora glede sadržaja zapisnika, u zapisniku će se navesti i ti prigovori.
- (9) Zapisnik na koncu potpisuje osoba koja je poduzela radnju i zapisničar.

Чланак 169.

Snimanje uređajima za sliku i zvuk

- (1) Sve poduzete radnje tijekom kaznenog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za zvučno snimanje. Tužitelj ili ovlaštena službena osoba će o tome prethodno obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno saslušava i poučiti ju da ima pravo zatražiti reproduciranje snimke kako bi provjerila svoju izjavu.
- (2) Snimka mora sadržavati podatke iz članka 166. stavka 1. ovoga Zakona, podatke potrebne za utvrđenje istovjetnosti osobe čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu ta osoba daje izjavu. Kada se snimaju izjave više osoba, mora se osigurati da se iz snimke može jasno razaznati tko je izjavu dao.
- (3) Na zahtjev ispitane osobe, snimka će se odmah reproducirati, a ispravke ili objašnjenja te osobe će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijet će se da je obavljeno zvučno snimanje, tko je obavio snimanje, da je osoba koja se ispituje prethodno obaviještena o snimanju, da je snimka reproducirana i gdje se zvučna snimka čuva ako nije priložena spisima predmeta.
- (5) Tužitelj može odrediti da se zvučna snimka u cijelosti ili djelomično prepiše. Tužitelj će prijepis pregledati, ovjerovati i priključiti zapisniku o poduzimanju istražne radnje.
- (6) Zvučna snimka se čuva do vremena do kojega se čuva i kazneni spis.
- (7) Tužitelj može dopustiti da osobe koje imaju opravdan interes snime izvođenje istražne radnje uređajem za zvučno snimanje.
- (8) Odredbe st. 1. do 7. ovoga članka smisljeno se primjenjuju i kada se obavlja filmsko ili drugo snimanje istražne radnje.
- (9) Snimke iz st. 1. do 8. ovoga članka ne mogu se javno prikazivati, bez pisanog odobrenja stranaka i sudionika snimljene radnje.

Чланак 170.

Smisljena primjena drugih odredaba ovoga Zakona

Za zapisnik o glavnoj raspravi važe i odredbe čl. 268. i 269. ovoga Zakona.

Чланак 171.

Zapisnik o vijećanju i glasovanju

- (1) O vijećanju i glasovanju sastavit će se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasovanju sudskog vijeća sadrži tijek glasovanja i donesenu odluku.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasovanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključit će se tom zapisniku, ako nisu unesena u zapisnik.
- (4) Zapisnik o vijećanju i glasovanju zatvorit će se u posebni omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće žalbenog odjeljenja kada rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je zapisnik ponovno zatvoriti u posebni omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledalo.

Glava XII - ROKOVI

Članak 172.

Rokovi predaje podnesaka

- (1) Rokovi predviđeni ovim Zakonom ne mogu se produljivati, osim kada to ovaj Zakon izričito dopušta. Ako je u pitanju rok koji je ovim Zakonom određen radi zaštite prava obrane i drugih postupovnih prava osumnjičenika odnosno optuženika taj se rok može skratiti ako to zahtijeva osumnjičenik odnosno optuženik pisano ili usmeno na zapisnik pred sudom.
- (2) Kada je izjava vezana za rok, smatra se da je dana u roku ako je prije nego što rok istekne predana onome tko ju je ovlašten primiti.
- (3) Kada je izjava upućena putem pošte preporučenom pošiljkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja ili predaje pošti smatra se danom predaje onome komu je upućena.
- (4) Osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik sudu ili ju predati upravi zatvora, a osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi u nekoj ustanovi radi primjene mjere sigurnosti ili odgojne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kada je sastavljen takav zapisnik, odnosno kada je izjava predana upravi ustanove smatra se danom predaje tijelu koje je nadležno za njezin primitak.
- (5) Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili bjelodane omaške podnositelja predan ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa sudu stigne nakon isteka roka, smatrać će se da je podnesen na vrijeme.

Članak 173.

Računanje rokova

- (1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.
- (2) Sat ili dan kada je dostava ili priopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kojega treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni sat odnosno dan. U jedan dan računa se 24 sata, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.
- (3) Rokovi određeni po mjesecima odnosno godinama završavaju se protekom onoga dana posljednjeg mjeseca odnosno godine koji po svojem broju odgovara danu kada je rok otpočeo. Ako toga dana u posljednjem mjesecu nema, rok završava posljednjeg dana toga mjeseca.
- (4) Ako posljednji dan roka pada na državni blagdan ili u subotu ili u nedjelju ili u koji drugi dan kada državno tijelo ne radi, rok istječe protekom prvog narednog radnog dana.

Članak 174.

Uvjeti za povrat u prijašnje stanje

- (1) Optuženiku koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rješenje o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dopustiti povrat u prijašnje stanje radi podnošenja žalbe ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojega je propustio rok podnese molbu za povrat u prijašnje stanje i ako istodobno s molbom podnese i žalbu.
- (2) Nakon proteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja, povrat u prijašnje stanje se ne može tražiti.

Članak 175.

Odlučivanje o povratu u prijašnje stanje

- (1) O povratu u prijašnje stanje odlučuje sudac odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.
- (2) Protiv rješenja kojim se dopušta povrat u prijašnje stanje nije dopuštena žalba.

Članak 176.

Posljedice podnošenja molbe za povrat u prijašnje stanje

Molba za povrat u prijašnje stanje ne zadržava, u pravilu, izvršenje presude odnosno rješenja o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud može

odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

Glava XIII - DONOŠENJE I PRIOPĆAVANJE ODLUKA

Članak 177.

Vrste odluka

- (1) U kaznenom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naloga.
- (2) Presudu donosi samo sud, a rješenje i nalog donose i druga tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku.

Članak 178.

Odlučivanje u sjednici o vijećanju i glasovanju

- (1) Odluke vijeća donose se nakon usmenog vijećanja i glasovanja. Odluka je donesena kada je za nju glasovala većina članova vijeća.
- (2) Predsjednik vijeća upravlja vijećanjem i glasovanjem i glasuje posljednji. On je dužan brinuti se da se sva pitanja svestrano i u cijelosti razmotre.
- (3) Ako se glede pojedinih pitanja o kojima se glasuje glasovi razdijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasovanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način većina ne postigne, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su za optuženika najnepovoljniji pribrojati glasovima koji su manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.
- (4) Članovi vijeća ne mogu odbiti glasovati o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član vijeća koji je glasovao da se optuženik oslobodi ili se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasovati o sankciji. Ako ne glasuje, uzet će se da je pristao na glas koji je za optuženika najpovoljniji.

Članak 179.

Način glasovanja

- (1) Pri odlučivanju prvo se glasuje je li sud nadležan, je li potrebno dopuniti postupak, te o drugim prethodnim pitanjima. Kada se donese odluka o prethodnim pitanjima, odlučuje se o glavnoj stvari.
- (2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari prvo će se glasovati je li optuženik počinio kazneno djelo i je li kazneno odgovoran, a potom će se glasovati o kazni, drugim kaznenopravnim sankcijama, troškovima kaznenog postupka, imovinskopравnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.
- (3) Ako je ista osoba optužena za više kaznenih djela, glasovat će se o kaznenoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a potom o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Članak 180.

Tajno zasjedanje

- (1) Vijećanje i glasovanje obavlja se u tajnom zasjedanju.
- (2) U prostoriji u kojoj se obavlja vijećanje i glasovanje mogu biti nazočni samo članovi vijeća i zapisničar.

Članak 181.

Priopćavanje odluka

- (1) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, odluke se priopćavaju osobama usmenim proglašavanjem, ako su nazočne, a dostavom ovjerovljenog prijepisa odluke, ako nisu nazočne.
- (2) Ako je odluka usmeno priopćena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a osoba kojoj je priopćenje učinjeno - potvrdit će to svojim potpisom. Ako osoba izjavi da se neće žaliti, ovjerovljeni prijepis usmeno priopćene odluke neće joj se dostaviti, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Prijepisi odluka protiv kojih je dopuštena žalba dostavljaju se s uputom o pravu na žalbu.

Глава XIV - DOSTAVA DOPISA

Чланак 182.

Наћин доставе

- (1) Dopisi se dostavljaju, u pravilu, poštom. Dostava se može obavljati i putem službene osobe tijela koje je odluku donijelo ili neposredno kod toga tijela.
- (2) Poziv za glavnu raspravu ili druge pozive sud može i usmeno priopćiti osobi koja se nalazi pred sudom, uz pouku o posljedicama nedolaska. Usmeni poziv zabilježiti će se u zapisniku koji će pozvana osoba potpisati, osim ako je taj poziv zabilježen u zapisniku o glavnoj raspravi. Time se smatra kako je obavljena pravovaljana dostava.

Чланак 183.

Osobna dostava

Dopis za koji je ovim Zakonom propisano da se osobno dostavlja uručuje se neposredno osobi kojoj je upućen. Ako se osoba kojoj se dopis mora osobno dostaviti ne zatekne na mjestu gdje se dostava treba obaviti, dostavljać će se obavijestiti kada i na kojem mjestu može tu osobu zateći te će joj kod jedne od osoba iz članka 184. ovoga Zakona ostaviti pisanu obavijest da radi primanja dopisa bude u određeni dan i sat u svojem stanu ili na svojem radnom mjestu. Ako i nakon toga dostavljać ne zatekne osobu kojoj se dopis dostavlja, postupit će po odredbi članka 184. stavka 1. ovoga Zakona. Time se smatra da je dostava obavljena.

Чланак 184.

Posredna dostava

- (1) Dopisi za koje ovim Zakonom nije propisano da se moraju osobno dostaviti, također se dostavljaju osobno, ali takvi se dopisi u slučaju da se primatelj ne zatekne u stanu ili na radnom mjestu mogu predati kojem od njegovih odraslih članova kućanstva, koji je dužan dopis primiti. Ako se oni ne zateknu u stanu, dopis se predaje susjedu, ako on na to pristane. Ako se dostava obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se dopis treba dostaviti, a ta se osoba tamo ne zatekne, dopis se može uručiti osobi ovlaštenoj za prijam pošte koja je dopis dužna primiti ili osobi koja je zaposlena na istom mjestu, ako ona pristane primiti dopis.
- (2) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se dopis dostavlja odsutna i da joj osoba iz stavka 1. ovoga članka zbog toga ne može dopis na vrijeme predati, dopis će se vratiti uz naznaku gdje se odsutna osoba nalazi.

Чланак 185.

Sadržaj osobne dostave

- (1) Osumnjičeniku odnosno optuženiku će se osobno dostaviti poziv za prvo ispitivanje u istrazi, poziv za glavnu raspravu i poziv za raspravu za određivanje sankcije.
- (2) Optuženiku koji nema branitelja osobno će se dostaviti optužnica, presuda i druge odluke od čije dostave teče žalbeni rok, te žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora. Na zahtjev optuženika presuda i druge odluke dostavit će se osobi koju on odredi.
- (3) Ako optuženiku koji nema branitelja treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostava se ne može obaviti na njegovu dosadašnju adresu, sud će optuženiku postaviti branitelja po službenoj dužnosti, koji će tu dužnost obavljati dok se ne sazna nova adresa optuženika. Postavljenom branitelju će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisom, a nakon toga presuda dostaviti postavljenom branitelju i postupak nastaviti. Ako je u pitanju koja druga odluka od čije dostave teče žalbeni rok ili žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, ta će se odluka odnosno žalba istaknuti na oglasnoj ploči suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je obavljena pravovaljana dostava.
- (4) Ako optuženik ima branitelja, optužnica i sve odluke od čije dostave teče žalbeni rok, te žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, dostavit će se branitelju i optuženiku po odredbama članka 184. ovoga Zakona. U tom slučaju, rok za podnošenje pravnog lijeka odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostave dopisa optuženiku ili branitelju. Ako se optuženiku ne može

dostaviti odluka odnosno žalba jer nije prijavio promjenu adrese, ta će se odluka odnosno žalba istaknuti na oglasnoj ploči suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je obavljena pravovaljana dostava.

- (5) Ako se dopis dostavlja branitelju optuženika, a on ima više branitelja, dovoljno je dopis dostaviti jednom od njih.

Чланак 186.

Dostavnica

- (1) Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljać. Primatelj će na dostavnici sam naznačiti dan primitka.
- (2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju potpisati se, dostavljać će ga potpisati, naznačiti dan primitka i staviti napomenu zašto je potpisao primatelja.
- (3) Ako primatelj odbije potpisati dostavnicu, dostavljać će to zabilježiti na dostavnici i naznačiti dan predaje. Time je dostava obavljena.

Чланак 187.

Odbijanje primitka dopisa

Kada primatelj ili odrasli član njegovoga kućanstva odbije primiti dopis, dostavljać će zabilježiti na dostavnici dan, sat i razlog odbijanja primitka, a dopis će ostaviti u stanu primatelja ili u prostoriji gdje je on zaposlen. Time je dostava obavljena.

Чланак 188.

Posebni slučajevi dostave

- (1) Osobama lišenim slobode dostava se obavlja u sudu ili putem uprave ustanove u kojoj su smještene.
- (2) Osobama koje uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, ako međunarodni ugovori što drugo ne određuju, dostava se obavlja putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.
- (3) Državljanima Bosne i Hercegovine koji se nalaze u inozemstvu, dostava se obavlja preko diplomatskog ili konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine u stranoj državi, pod uvjetom da se strana država ne protivi takvom načinu dostave i da osoba kojoj se dostava obavlja dragovoljno pristane primiti dopis. Ovlašteni djelatnik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavljać ako je dopis uručen u samom predstavništvu, a ako je dopis dostavljen poštom - to potvrđuje na dostavnici.

Чланак 189.

Dostava tužitelju

- (1) Tužitelju se odluke i drugi dopisi ili obavijesti dostavljaju predajom pisarnici tužiteljstva.
- (2) Kada se obavlja dostava odluka od kojeg dana dostave teče rok, danom dostave smatra se dan predaje dopisa pisarnici tužiteljstva.

Чланак 190.

Smislena primjena odredaba drugog zakona

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim Zakonom dostava se obavlja po odredbama koje važe za parnični postupak pred sudom.

Чланак 191.

Obavješćavanje brzojavom ili telefonom

- (1) Osobe koje sudjeluju u postupku, osim optuženika, mogu se o pozivu za glavnu raspravu ili drugom pozivu, te o odluci o odgodi glavne rasprave ili drugih zakazanih radnji, obavijestiti brzojavom ili telefonom, ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će tako obavljenu obavijest primiti osoba kojoj je upućena.
- (2) O pozivanju ili obavješćavanju o odlukama koje je obavljeno na način iz stavka 1. ovoga članka, sastavit će se na spisu službena zabilješka.
- (3) Prema osobi koja je obaviještena odnosno kojoj je odluka upućena na način iz stavka 1. ovoga članka, mogu nastupiti štetne posljedice propuštanja samo ako se utvrdi da je poziv odnosno odluku primila pravodobno i da je bila poučena o posljedicama propuštanja.

Glava XV - IZVRŠENJE ODLUKA

Članak 192.

Pravomoćnost odluka

- (1) Presuda postaje pravomoćna kada se više ne može pobijati žalбом ili kada žalba nije dopuštena.
- (2) Pravomoćna presuda izvršava se kada je izvršena njezina dostava i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako žalba nije podnesena ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna protekom žalbenog roka, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.
- (3) Za izvršenje pravomoćnih presuda nadležan je sud.
- (4) Ako je na kaznu osuđen vojni starješina, sud će ovjerovljeni prijepis pravomoćne presude dostaviti tijelu nadležnom za poslove obrane u čijoj se evidenciji osuđenik vodi.

Članak 193.

Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana ovim Zakonom ne može naplatiti, sud će postupiti na način propisan u KZ FBiH.

Članak 194.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

- (1) Izvršenje presude glede troškova kaznenog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva sud obavlja po odredbama koje važe za ovršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka treba izvršiti.
- (2) Prisilna naplata troškova kaznenog postupka u korist Proračuna Federacije obavlja se po službenoj dužnosti. Troškovi prisilne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava suda.
- (3) Ako je u presudi izrečena sigurnosna mjera oduzimanja predmeta, sud će odlučiti hoće li se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za ovršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobiven prodajom predmeta prihod je Proračuna Federacije.
- (4) Odredba stavka 3. ovoga članka smisleno se primjenjuje i kada se odluka o oduzimanju predmeta donese na temelju članka 412. ovoga Zakona.
- (5) Pravomoćna odluka o oduzimanju predmeta može se izvan slučaja obnove kaznenog postupka izmijeniti u parničnom postupku, ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Članak 195.

Izvršnost odluka

- (1) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, rješenje se izvršava kada postane pravomoćno. Nalog se izvršava odmah, ako tijelo koje je nalog izdalo ne naloži drugačije.
- (2) Pravomoćnost rješenja nastupa kada se ono ne može pobijati žalбом ili kada žalba nije dopuštena.
- (3) Rješenje i nalog, ako nije drugačije određeno, objavljuje tijelo koje je tu odluku donijelo. Ako je sud rješenjem odlučio o troškovima kaznenog postupka, naplata tih troškova obavlja se po odredbama članka 194. st. 1. i 2. ovoga Zakona.

Članak 196.

Sumnja u dopuštenost izvršenja

- (1) Ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će posebnim rješenjem odlučiti sudac odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stupnju. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud ne odredi drugačije.
- (2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudac odnosno vijeće koje je donijelo pravomoćnu odluku.

Članak 197.

Pravomoćnost odluke o imovinskopравnom zahtjevu

Kada je odluka kojom je odlučeno o imovinskopравnom zahtjevu postala pravomoćnom, oštećeniku će se na njegov zahtjev izdati ovjerovljeni prijepis odluke s naznakom da je odluka izvršna.

Članak 198.

Propisi o kaznenoj evidenciji

Propise o kaznenoj evidenciji donosi federalni ministar unutar njih poslova u suglasnosti s federalnim ministrom pravde.

Glava XVI - TROŠKOVI KAZNENOG POSTUPKA

Članak 199.

Vrste troškova

- (1) Troškovi kaznenog postupka su izdaci učinjeni povodom kaznenog postupka od njegovog pokretanja do njegovog okončanja.
- (2) Troškovi kaznenog postupka obuhvaćaju:
 - a) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe i troškove očevida,
 - b) podvozne troškove osumnjičenika odnosno optuženika,
 - c) izdatke za dovođenje osumnjičenika odnosno optuženika ili osobe lišene slobode,
 - d) podvozne i putne troškove službenih osoba,
 - e) troškove liječenja osumnjičenika odnosno optuženika dok se nalazi u pritvoru, te troškove poroda, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,
 - f) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prijevoza tijela do mjesta obdukcije,
 - g) paušalnu svotu,
 - h) nagradu i nužne izdatke branitelja,
 - i) nužne izdatke oštećenika i njegovog zakonskog zastupnika.
- (3) Paušalna svota utvrđuje se u okviru svota određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovno stanje osobe obvezne na plaćanje te svote.
- (4) Troškovi iz stavka 2. toč. a) do f) ovoga članka, i nužni izdaci postavljenog branitelja isplaćuju se unaprijed iz sredstava tužiteljstva odnosno suda, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su ih dužne naknaditi po odredbama ovoga Zakona. Tijelo koji vodi kazneni postupak dužno je sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unijeti u popis koji se prilaže spisu.
- (5) Troškovi prevodenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih osoba koje sudjeluju u kaznenom postupku a koji nastaju primjenom odredaba ovoga Zakona neće se naplaćivati od osoba koje su po odredbama ovoga Zakona dužne naknaditi troškove kaznenog postupka.

Članak 200.

Odluka o troškovima

- (1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja kazneni postupak odlučit će se tko snosi troškove postupka i koliki su.
- (2) Ako podaci o visini troškova nedostaju, sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova kada se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave pravomoćne presude ili rješenja o obustavi kaznenog postupka osobi koja ima pravo postaviti takav zahtjev.
- (3) Kada je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju, o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja.

Članak 201.

Ostali troškovi

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevoditelj i stručna osoba, bez obzira na ishod kaznenog postupka, podmiruju

troškove svojeg dovođenja, odgode istražne radnje ili glavne rasprave i ostale troškove postupka koje su prouzročili svojom krivnjom, te odgovarajući dio paušalne svote.

- (2) O troškovima iz stavka 1. ovoga članka donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje podmiruje optuženik rješava u odluci o glavnoj stvari.

Članak 202.

Troškovi postupka kada je optuženik proglašen krivim

- (1) Kada sud optuženika proglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan naknaditi troškove kaznenog postupka.
- (2) Osoba koja je optužena za više kaznenih djela neće se osuditi na naknadu troškova glede djela za koja je oslobođena optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.
- (3) U presudi kojom je više optuženika proglašeno krivima, sud će odrediti koliki će dio troškova podmiriti svaki od njih, a ako to nije moguće osudit će sve optuženike na solidarno podmirjenje troškova. Plaćanje paušalne svote odredit će se za svakog optuženika zasebno.
- (4) U odluci kojom rješava o troškovima, sud može osloboditi optuženika dužnosti da naknadi u cijelosti ili djelomično troškove kaznenog postupka iz članka 199. stavka 2. toč. a) do h) ovoga Zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje uzdržavanje optuženika ili osobe koju je on dužan uzdržavati. Ako se te okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudac može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženika dužnosti naknade troškova kaznenog postupka.

Članak 203.

Troškovi postupka u slučaju obustave postupka, oslobađajuće ili odbijajuće presude

- (1) Kada se kazneni postupak obustavi ili kada se donese presuda kojom se optuženik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju odnosno presudi da troškovi kaznenog postupka iz članka 185. stavka 2. toč. a) do f) ovoga Zakona, te nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava, osim u slučajevima određenim u stavku 2. ovoga članka.
- (2) Osoba koja je svjesno podnijela lažnu prijavu, podmirit će troškove kaznenog postupka.
- (3) Kada sud odbije optužbu zbog nenadležnosti, odluku o troškovima donijet će nadležni sud.
- (4) Ako zahtjev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stavka 1. ovoga članka ne bude usvojen ili sud o njemu ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, optuženik i branitelj imaju pravo tražbine ostvarivati u pamičnom postupku protiv Federacije.

Članak 204.

Nagrada i nužni izdaci branitelja

Nagradu i nužne izdatke branitelja dužna je platiti zastupana osoba, bez obzira na to tko je po odluci suda dužan podmiriti troškove kaznenog postupka, osim ako po odredbama ovoga Zakona nagrada i nužni izdaci branitelja padaju na teret sredstava suda. Ako je osumnjičeniku odnosno optuženiku bio postavljen branitelj, a plaćanjem bi nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje njegovo uzdržavanje ili uzdržavanje osoba koje je obavezan uzdržavati, nagrada i nužni izdaci branitelja isplatit će se iz sredstava suda.

Članak 205.

Troškovi postupka po pravnim lijekovima

O dužnosti plaćanja troškova u postupku po pravnim lijekovima odlučuje se sukladno odredbama čl. 199. do 204. ovoga Zakona.

Članak 206.

Posebni propisi o naknadi troškova

Potanje propise o naknadi troškova kaznenog postupka i visini paušalne svote donosi federalni ministar pravde.

Glava XVII - IMOVINSKOPRAVNI ZAHTEJEVI

Članak 207.

Predmet imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspraviti će se na prijedlog ovlaštene osobe u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno oduljivao ovaj postupak.
- (2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništenje određenog pravnog posla.

Članak 208.

Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena takav zahtjev ostvarivati u pamičnom postupku.
- (2) Ako je zbog kaznenog djela oštećena imovina Federacije, tijelo zakonom ovlašteno skrbiti se o zaštiti te imovine može u kaznenom postupku sudjelovati sukladno ovlastima koja ima na temelju toga zakona.

Članak 209.

Postupak za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku se podnosi sudu.
- (2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do okončanja glavne rasprave odnosno rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije pred sudom.
- (3) Osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga dužna je određeno označiti svoj zahtjev i podnijeti dokaze.
- (4) Ako ovlaštena osoba nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku do potvrđivanja optužnice, bit će obaviještena da taj prijedlog može podnijeti do okončanja glavne rasprave odnosno pretresa za izricanje kaznenopravne sankcije. Ako su zbog kaznenog djela oštećena sredstva Federacije, a prijedlog nije podnesen, sud će o tome obavijestiti tijelo iz članka 208. stavka 2. ovoga Zakona.
- (5) Ako ovlaštena osoba ne podnese imovinskopravni zahtjev do okončanja glavne rasprave ili ako predloži upućivanje na pamični postupak, a podaci kaznenog postupka pružaju pouzdan temelj za cjelovito ili djelomično rješenje imovinskopravnog zahtjeva, sud će u osuđujućoj presudi odlučiti da se optuženiku izrekne mjera oduzimanja imovinske koristi.

Članak 210.

Odustanak od prijedloga

- (1) Ovlaštena osoba može do okončanja glavne rasprave odnosno rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku i ostvarivati ga u pamičnom postupku. U slučaju odustanka od prijedloga, takav se prijedlog ne može ponovno podnijeti, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Ako je imovinskopravni zahtjev nakon podnesenog prijedloga a prije okončanja rasprave za određivanje sankcije prešao na drugu osobu po pravilima imovinskog prava, ta će se osoba pozvati da se očituje ostaje li pri prijedlogu. Ako se uredno pozvana osoba ne odazove, smatra se da je odustala od prijedloga.

Članak 211.

Obveze tužitelja i suda u svezi utvrđivanja činjenica

- (1) Tužitelj je dužan prikupiti dokaze i izvidjeti sve što je potrebno za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu u svezi kaznenoga djela.
- (2) Sud će ispitati optuženika o činjenicama u svezi prijedloga ovlaštene osobe.

Članak 212.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu

- (1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje sud.

- (2) Суд може predložiti oštećeniku i optuženiku odnosno branitelju provedbu postupka medijacije putem medijatora sukladno zakonu, ako ocijeni kako je imovinskopравни zahtjev takav da ga je svrsishodno uputiti na medijaciju. Prijedlog za upućivanje na medijaciju mogu dati i oštećenik i optuženik odnosno branitelj do okončanja glavne rasprave.
- (3) U presudi kojom optuženika proglašava krivim sud može oštećeniku dosuditi imovinskopравни zahtjev u cijelosti ili mu može dosuditi imovinskopравни zahtjev djelomično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci kaznenog postupka ne pružaju pouzdan temelj ni za cjelovito ni za djelomično presuđenje, sud će oštećenika uputiti da imovinskopравни zahtjev u cijelosti može ostvarivati u parničnom postupku.
- (4) Kada sud donese presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kada rješenjem obustavi kazneni postupak, uputit će oštećenika da imovinskopравни zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Članak 213.

Odluka o predaji stvari oštećeniku

Ako se imovinskopравни zahtjev odnosi na povrat stvari, a sud utvrdi kako stvar pripada oštećeniku i da se nalazi kod optuženika ili kod nekoga od sudionika na glavnoj raspravi ili kod osobe kojoj su oni dali stvar na čuvanje, odredit će u presudi da se stvar preda oštećeniku.

Članak 214.

Odlučivanje o poništenju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopравни zahtjev odnosi na poništenje određenog pravnog posla, a sud utvrdi da je zahtjev utemeljen, izreći će u presudi cjelovito ili djelomično poništenje toga pravnog posla, s posljedicama koje otuda proistječu, ne dotičući prava trećih osoba.

Članak 215.

Izmjena odluke o imovinskopravnom zahtjevu

- (1) Суд може izmijeniti pravomoćnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu samo povodom obnove kaznenog postupka.
- (2) Izvan slučaja iz stavka 1. ovoga članka, osuđenik odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parničnom postupku zahtijevati da se pravomoćna presuda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu izmijeni i to ako postoje uvjeti za obnovu postupka po odredbama parničnog postupka.

Članak 216.

Privremene mjere osiguranja

- (1) Privremene mjere osiguranja imovinskopavnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela mogu se odrediti u kaznenom postupku po odredbama ovršnog postupka.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi sud. Dopusštena je žalba protiv ovoga rješenja o kojoj odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 217.

Vraćanje stvari tijekom postupka

- (1) Ako je riječ o stvarima koje nedvojbeno pripadaju oštećeniku, a ne služe kao dokaz u kaznenom postupku, te će se stvari predati oštećeniku i prije okončanja postupka.
- (2) Ako se više oštećenika spori o vlasništvu nad stvari, uputit će se na parnični postupak, a sud će u kaznenom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru osiguranja.
- (3) Stvari koje služe kao dokaz privremeno će se oduzeti i po okončanju postupka vratiti vlasniku. Ako je takva stvar neophodno potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije okončanja postupka, uz obvezu da ju na zahtjev donese.

Članak 218.

Mjere osiguranja prema trećim osobama

- (1) Ako oštećenik ima zahtjev prema trećoj osobi zbog toga što se kod nje nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili zbog toga što je ona zbog kaznenog djela ostvarila imovinsku korist, sud može u kaznenom postupku na prijedlog ovlaštene osobe (članak 208.) i po odredbama ovršnog postupka, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. Odredbe članka 216. stavka 2. ovoga Zakona primjenjuju se i u tom slučaju.
- (2) U presudi kojom se optuženik proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stavka 1. ovoga članka, ako već ranije nisu ukinute ili će oštećenika uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mjere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi sud.

Glava XVIII - OSTALE ODREDBE

Članak 219.

Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenika odnosno optuženika

Kada se tijekom kaznenog postupka ustanovi da je nastupila smrt osumnjičenika odnosno optuženika, postupak će se obustaviti.

Članak 220.

Postupak u slučaju neubrojivosti osumnjičenika odnosno optuženika

Ako se tijekom postupka utvrdi da je osumnjičenik odnosno optuženik u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio neubrojiv, sud donosi odgovarajuću odluku sukladno članku 410. ovoga Zakona. Ako se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru ili u psihijatrijskoj ustanovi, neće biti pušten na slobodu, već će sud donijeti rješenje o njegovom privremenom zadržavanju u trajanju do 30 dana od dana donošenja rješenja.

Članak 221.

Duševno oboljenje osumnjičenika odnosno optuženika tijekom postupka

Kada se tijekom kaznenog postupka utvrdi da je osumnjičenik odnosno optuženik nakon počinjenja kaznenog djela obolio od kakve duševne bolesti, kazneni postupak će se prekinuti rješenjem (članak 409.).

Članak 222.

Primjena pravila međunarodnog prava

- (1) Glede isključenja kaznenog progona za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, primjenjuju se pravila međunarodnog prava.
- (2) U slučaju sumnje radi li se o osobama iz stavka 1. ovoga članka, sud će se radi objašnjenja obratiti Federalnom ministarstvu pravde.

Članak 223.

Odobrenje za kazneni progon

Kada je zakonom propisano da je za kazneni progon pojedinih osoba potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela, tužitelj ne može istragu provesti niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dano.

Članak 224.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

- (1) Ako se postupak vodi zbog kaznenog djela ugrožavanja javnog prometa sud može osumnjičeniku odnosno optuženiku oduzeti vozačku dozvolu za vrijeme trajanja postupka.
- (2) U žurnim slučajevima tužitelj može odrediti mjeru iz stavka 1. ovoga članka, o čemu odmah obavještava suca za pretodni postupak koji može u roku od 72 sata donijeti rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole. U slučaju da sudac za prijašnji postupak ne donese rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole, tužitelj će vratiti vozačku dozvolu osumnjičeniku.
- (3) Vozačka dozvola bit će vraćena osumnjičeniku odnosno optuženiku i prije okončanja kaznenog postupka ako se

може оправдано закључити да су престали разлози за одузимање воzaчке дозволе.

- (4) Против рјешенја донесеног у смислу ст. 1. и 2. овога чланка допуштена је жалба која не задржава извршење рјешенја.
- (5) Вријеме за које је воzaчка дозвола одузета, оптуженику који је на слободи, урачунат ће се у изрећену мјеру сигурности забране управљања моторним возилом.

Чланак 225.

Посебни увјети за казни прогон

- (1) У случају када је казнино djelo počinjeno izvan područja Federacije, tužitelj može poduzeti kazneni progon ako je to kazneno djelo propisano у закону Federacije.
- (2) У случају из ставка 1. овога чланка tužitelj će poduzeti kazneni progon samo у случају ако је počinjeno djelo propisano као казнино djelo и законом државе на чијем је територију казнино djelo počinjeno. Ни у томе случају казни прогон се неће подузети ако се по закону те државе казни прогон подузима по захтјеву оштећеника, а такав захтјев није поднесен.
- (3) Tužitelj može poduzeti kazneni progon bez obzira на закон државе на чијем је територију казнино djelo počinjeno, ако се то djelo сматра казним djelom према правилима међународног права.

Чланак 226.

Кањжаванје за одуљивање поступка

- (1) Суд може тјеклом поступка казнити новчаном казном до 5.000 KM tužitelja, branitelja, opunomoćenika, zakonskog zastupnika или оштећеника, ако су њихови поступци бјелодано управљени на одуљивање казног поступка.
- (2) О кањжаванју tužitelja обавијестити ће се Високо судачко и туžiteljsко вјеће Федерације Босне и Херцеговине, а о кањжаванју branitelja обавијестити ће се Федерална одвјетничка комора.

Чланак 227.

Даванје података из казне евиденције

- (1) Подаци из казне евиденције могу се дати судовима, туžitelјствима и тијелима унутарњих послова у свежи с казним поступком који се води против особе која је раније била осуђивана, као и надлежним тијелима за извршење казноправних санкција и надлежним тијелима који судјелују у поступку давања амнестије, помиловања или брисања осуде.
- (2) Подаци из казне евиденције могу се, на образложени захтјев, дати и државним тијелима ако још трају одређене мјере сигурности или правне последице осуде.
- (3) Грађанима се, на њихов захтјев, могу давати подаци о њиховој осуђиваности или неосуђиваности ако су им ти подаци потребни ради остваривања њихових права.
- (4) Нитко нема право тражити од грађана да подносе доказе о својој осуђиваности односно неосуђиваности.
- (5) Одредбе ст. 1. до 4. овога чланка су посебне одредбе које се односе и на Закон о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине.

DIO DRUGI - TIJEK POSTUPKA

Глава XIX - ISTRAGA

Чланак 228.

Обвеа пријављивања казног djela

- (1) Службене и одговорне особе у свим тијелима власти у Федерацији, јавним предузећима и установама и другим правним особама дуžне су пријавити казна djela о којима су обавијештене или за која сазнају на који други наћин. У таквим ће околностима службена или одговорна особа подузети мјере ради очувања трагова казног djela, предмета на којима је или помоћу којих је počinjeno казнино djelo и других доказа о њима и обавијестити ће без одгоде овлашћену службену особу или туžitelјство.
- (2) Здравствени дјелатници, наставници, одгајатељи, родитељи, скрбници, посвојитељи и друге особе овлашћене или дуžне пружати заштиту и помоћ малолетним особама, надзирати их

и одгајати, а који сазнају или оцијене да постоји сумња да је малолетна особа жртва сполног, тјелесог или којег другог злостављања, дуžне су о тој сумњи одмах обавијестити овлашћену службену особу или туžitelja.

Чланак 229.

Пријављивање казног djela од грађана

- (1) Грађанин има право пријавити počinjenje казног djela.
- (2) Свако је дуžан пријавити počinjenje казног djela када непријављивање казног djela представља казнино djelo.

Чланак 230.

Подношење пријаве

- (1) Пријава се подноси туžitelју, писано или усмено.
- (2) Ако се пријава подноси усмено, особу која подноси пријаву упозорит ће на последице лажног пријављивања. О усменој пријави саставити ће се записник, а ако је пријава приопћена телефоном, саћинити ће се службена записница.
- (3) Ако је пријава поднесена суду, овлашћеној службеној особи или неком другом суду или туžitelју у Федерацији, они ће ту пријаву primitи и одмах је доставити туžitelју.

Чланак 231.

Налог о провођењу истраге

- (1) Туžitelj налаже провођење истраге ако постоје оснoве сумње да је počinjeno казнино djelo.
- (2) О провођењу истраге доноси се налог који садржи: податке о poћинителју казног djela уколико су познати, опис djela из којег произилазе законска обилежја казног djela, законски назив казног djela, околности које потврђују оснoве сумње за спровођење истраге и постојеће доказе. У налогу туžitelj ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба подузети.
- (3) Туžitelj неће наложити провођење истраге ако је из пријаве и пратећих списа бјелодано да пријављено djelo није казнино djelo, ако не постоје оснoве сумње да је пријављена особа poћинила казнино djelo, ако је наступила застара или је djelo обухваћено амнестијом или помиловањем или ако постоје друге околности које искључују казни прогон.
- (4) О непровођењу истраге, те о разлозима напровођења, туžitelj ће обавијестити оштећеника и подносиоца пријаве у року од три дана. Оштећеник и подносиоц пријаве имају право поднјети притузбу уреду туžitelja у року од осам дана.

Чланак 232.

Провођење истраге

- (1) Тјеклом провођења истраге туžitelj може подузети све истражне радње, укључујући испитивање оsumњиченика и испитивање оштећеника и свједока, обављање оћевида и реконструкције догађаја, подузимање посебних мјера које осигуравају сигурност свједока и података и налагање потребних вјестаћења.
- (2) О подузетим истражним радњама саставља се записник сукладно овом Закону.

Чланак 233.

Надзор туžitelja над радом овлашћених службених особа

- (1) Ако постоје оснoве сумње да је počinjeno казнино djelo с propisаном казном затвора преко пет година, овлашћена службена особа дуžна је одмах обавијестити туžitelja и под његовим надзором подузети потребне мјере на проналажењу poћинителja казног djela, спречавању скривања или бијега оsumњиченика или судионика, откривању и очувању трагова казног djela и предмета који могу послужити као докази, те прикупљању свих података који могу бити корисни у казном поступку.
- (2) Ако постоје оснoве сумње да је počinjeno казнино djelo из ставка 1. овога чланка, овлашћена службена особа дуžна је у случају опасности од одгоде подузети пријеко потребне радње ради обављања задатака из ставка 1. овога чланка. При подузимању ових радњи, овлашћена службена особа дуžна је поступати по овом Закону. О свему што је предузето овлашћена службена особа дуžна је одмах обавијестити туžitelja и доставити прикупљене предмете који могу послужити као доказ.

- (3) Ако postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti tužitelja o svim raspoloživim podacima, radnjama i mjerama koje je poduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je kazneno djelo počinjeno.
- (4) U slučajevima iz st. 1. do 3. ovoga članka, tužitelj će donijeti nalog o provođenju istrage, ako to ocijeni potrebnim.

Članak 234.

Uzimanje izjava i prikupljanje drugih dokaza

- (1) Radi obavljanja zadataka iz članka 233. ovoga Zakona, ovlaštena službena osoba može: prikupljati potrebne izjave od osoba; obaviti potreban pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage; ograničiti kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja; poduzeti potrebne mjere u svezi s utvrđivanjem istovjetnosti osoba i predmeta; raspisati potragu za osobom i stvarima za kojima se traži; u prisustvu odgovorne osobe pretražiti određene objekte i prostorije državnih tijela, javnih poduzeća i ustanova, obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju, kao i poduzeti druge potrebne mjere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri poduzimanju pojedinih radnji, te o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastavit će se zapisnik ili službena zabilješka.
- (2) Pri prikupljanju izjava od osoba, ovlaštena službena osoba može uputiti pismeni poziv osobi da dođe u službene prostorije, pod uvjetom da se u pozivu naznače razlozi pozivanja. Osoba ne mora dati nikakvu izjavu ni odgovarati na pitanja koja joj ovlaštena službena osoba postavlja, osim davanja osobnih podataka, o čemu će je ovlaštena službena osoba poučiti.
- (3) Pri prikupljanju izjava osoba, ovlaštena službena osoba će postupiti sukladno članku 92. ovoga Zakona, odnosno sukladno članku 100. ovoga Zakona. U tom se slučaju zapisnici o prikupljenim izjavama mogu uporabiti kao dokazi u kaznenom postupku.
- (4) Osoba prema kojoj je poduzeta neka od radnji ili mjera iz ovoga članka ima pravo podnijeti pritužbu tužitelju u roku od tri dana. Tužitelj će provjeriti utemeljenost pritužbe i ako utvrdi da su se u poduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja kaznenog djela ili povreda radne obveze, postupit će prema pritužbi sukladno zakonu.
- (5) Na temelju prikupljenih izjava i otkrivenih dokaza, ovlaštena službena osoba sastavlja izvješće. Uz izvješće se dostavljaju i predmeti, skice, fotografije, pribavljena izvješća, spisi o poduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke, izjave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičeniku. Ako ovlaštena službena osoba nakon podnošenja izvješća sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove kaznenog djela, dužna je prikupljati potrebna obavještenja i izvješće o tome kao dopunu ranijeg izvješća odmah predati tužitelju.
- (6) Tužitelj može prikupljati izjave i osoba koje se nalaze u pritvoru, ako je to potrebno radi otkrivanja drugih kaznenih djela iste osobe, njezinih sudionika ili kaznenih djela drugih počinitelja.

Članak 235.

Zadržavanje na mjestu počinjenja kaznenog djela

- (1) Ovlaštena službena osoba ima pravo osobe zatečene na mjestu počinjenja kaznenog djela zadržati radi prikupljanja izjava, ako te osobe mogu dati obavještenja važna za kazneni postupak i o tome je dužna obavijestiti tužitelja. Zadržavanje tih osoba na mjestu počinjenja kaznenog djela ne može trajati dulje od šest sati.
- (2) Ovlaštena službena osoba, može fotografirati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo. Kada to doprinosi učinkovitosti postupka, ovlaštena službena osoba može javno objaviti fotografiju te osobe, ali samo po odobrenju tužitelja.
- (3) Ako je potrebno utvrditi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, ovlaštena službena osoba može

uzimati otiske prstiju osoba za koje postoji vjerojatnoća da su mogle doći u dodir s tim predmetima.

- (4) Osoba prema kojoj je poduzeta koja radnja iz ovoga članka ima pravo podnijeti pritužbu tužitelju.

Članak 236.

Očevid i vještačenje

Ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja tužitelja, dužna je obaviti očevid i odrediti potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije tijela. Ako je tužitelj nazočan na mjestu i tijekom obavljanja očevida od ovlaštenih službenih osoba, može tražiti da ovlaštena službena osoba poduzme određene radnje koje on smatra potrebnim. Sve radnje poduzete tijekom očevida moraju se zabilježiti i potanje obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvješću.

Članak 237.

Obdukcija i ekshumacija

Ukoliko postoji sumnja ili je bjelodano da je smrt prouzročena kaznenim djelom ili je u svezi s počinjenjem kaznenog djela, tužitelj će naložiti izvođenje obdukcije. Ako je tijelo već pokopano, odredit će se ekshumacija s ciljem pregleda i obdukcije, o čemu će tužitelj zatražiti nalog od suda.

Članak 238.

Sudsko osiguranje dokaza

- (1) Kada je u interesu pravde da se svjedok ispita kako bi se njegov iskaz koristio na glavnoj raspravi uslijed postojanja mogućnosti da neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja, sudac za prijašnji postupak može, na prijedlog stranaka ili branitelja, naložiti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom ispitivanju. Ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stavka 1. ovoga članka, stranka odnosno branitelj koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnoj raspravi mora dokazati da je, i pored svih uložених napora da se osigura nazočnost svjedoka na glavnoj raspravi, svjedok ostao nedostupan. Ta se izjava ne može koristiti ako je svjedok nazočan na glavnoj raspravi.
- (3) Ukoliko stranke ili branitelj smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnoj raspravi, predložiti će sucu za prijašnji postupak poduzimanje neophodne radnje s ciljem osiguranja dokaza. Ako sudac za prijašnji postupak prihvati prijedlog o poduzimanju radnje dokazivanja, obavijestit će o tome stranke i branitelja.
- (4) Ako sudac za prijašnji postupak odbije prijedlog iz st.1. i 3. ovoga članka, donijet će rješenje protiv kojeg se može podnijeti žalba vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona.

Članak 239.

Obustava istrage

- (1) Tužitelj će nalogom obustaviti istragu ukoliko se utvrdi da:
 - a) djelo koje je počinio osumnjičenik nije kazneno djelo,
 - b) nema dovoljno dokaza da je osumnjičenik počinio kazneno djelo,
 - c) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju kazneni progon.
- (2) O obustavi istrage tužitelj će obavijestiti oštećenika koji ima prava iz članka 231. ovoga Zakona.
- (3) Tužitelj, u slučajevima iz stavka 1. točke b. ovoga članka, može ponovno otvoriti istragu ako se dobiju dodani podaci koji pružaju dovoljno razloga za vjerovanje da je osumnjičenik počinio kazneno djelo.

Članak 240.

Okončanje istrage

- (1) Tužitelj okončava istragu kada smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

- (2) Прије окончања истраге туžilac ће испитати оsumнјиченика, уколико раније није био испитан.
- (3) Ако се истрага не оконча у року од шест мјесеци од доношења налога о provoђењу истраге, потребне мјере за њезино окончавање подузет ће колегиј туžilacтва.

Глава XX - ПОСТУПАК ОПУЏИВАЊА

Чланак 241.

Подизање оптужнице

- (1) Када током истраге туžilac сматра да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је оsumнјиченик починио казнено djело, припремит ће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање.
- (2) Након подизања оптужнице, оsumнјиченик односно оптуженик и бранитељ, имају право увида у све списе и доказе.
- (3) Након подизања оптужнице странке или бранитељ могу предлагати суду за претходно саслушање подузимање радниј сукладно чланку 238. овога Закона.

Чланак 242.

Садржај оптужнице

- (1) Оптужница садржи:
 - a) назив суда,
 - b) име и презиме оsumнјиченика, с особним подацима,
 - c) опис djела из којег произлазе законска обилежја казног djела, вријеме и мјесто почињења казног djела, предмет на којем је и средство којим је извршено казнено djело, те остале околности потребне за потање одређивање казног djела,
 - d) законски назив казног djела, с навођењем одребе казног закона,
 - e) приједлог о доказима које треба извести, уз назаку имена свједока и вјештака, списа које треба прочитати и предмета који служе као доказ,
 - f) шод истраге,
 - g) материјал који поткријељује наводе оптужнице.
- (2) Једном оптужницом може се обухватити више казних djела или више оsumнјиченика.
- (3) Ако се оsumнјиченик налази на слободи, у оптужници се може предложити да се одреди притвор, а ако се налази у притвору може се предложити продужење притвора или пуштање на слободу.

Чланак 243.

Одлучивање о оптужници

- (1) Суд за претходно саслушање може потврдити или одбити све или поједине токе оптужнице у року од осам дана од дана примитка оптужнице. Уколико одбије све или поједине токе оптужнице, суд за претходно саслушање доноси рјешење које се доставља туžilцу. Против овога рјешења жалба није допуштена.
- (2) Приликом потврђивања оптужнице, суд за претходно саслушање проучава сваку току оптужнице и материјале које му је доставио туžilac како би утврдио постојање основане сумње.
- (3) Након потврде појединих или свих тоака оптужнице, оsumнјиченик добија положај оптуженика. Суд за претходно саслушање доставља оптужницу оптуженику и његовом бранитељу.
- (4) Суд за претходно саслушање доставиће оптужницу оптуженику који је на слободи без одгоде, а ако се налази у притвору у року од 24 сата по потврђивању оптужнице. Суд за претходно саслушање обавијестити ће оптуженика да ће у року од 15 дана од дана доставе оптужнице бити позван да се очитује признаје ли или пориче кривњу за сваку току оптужнице, намјерава ли поднјети претходне приговоре, те наведе приједлоге доказа које треба извести на главној расправи.
- (5) Након одбијања свих или појединих тоака у оптужници, туžilac може поднјети нову или измјенјену оптужницу која може бити утемелјена на новим доказима. Нова односно измјенјена оптужница подноси се на потврђивање.

Чланак 244.

Изјава о кривњи

- (1) Изјаву о кривњи оптуженик даје суду за претходно саслушање у назоности туžilца и бранитеља. Изјава о кривњи уноси се у записник. Уколико се оптуженик не очитује о кривњи, суд за претходно саслушање ће по службеној дужности унијети у записник да оптуженик пориче кривњу.
- (2) Ако се оптуженик очитује да је крив, суд за претходно саслушање ће упутити предмет суду односно вијећу ради закључивања ројшта на којем ће се утврдити постојање увјета из чланка 245. овога Закона.
- (3) Уколико се оптуженик прогласи кривим након окончања главне расправе или промјени своју првотну изјаву о порицању кривње и накнадно призна кривњу, његова изјава о порицању кривње неће бити узета у обзир при одмјеравању санкције.
- (4) Након уношења изјаве о порицању кривње у записник, суд за претходно саслушање ће прослједити предмет суду односно вијећу којем је предмет додјелен у сврху закључивања главне расправе и то најкасније у року од 60 дана од дана очитовања о кривњи. Тај се рок може изнимно продужити за још 30 дана.

Чланак 245.

Разматрање изјаве о признању кривње

- (1) Приликом разматрања изјаве о признању кривње, суд провјерава:
 - a) да се до изјаве о признању кривње дошло драговољно, свјесно и с разумијевањем, након упознавања о могућим послједicama, укључујући и послједice у свежи имовинскоправног захтјева и трошкова казног поступка,
 - b) да постоји довољно доказа о кривњи оптуженика.
- (2) Ако суд прихвати изјаву о признању кривње, изјава оптуженика ће се унијети у записник. Истодобно одредити ће се дан одржавања расправе за изрицање казноправне санкције и то у року од најкасније три дана.
- (3) Ако суд одбаје изјаву о признању кривње, о тому ће обавијестити странке и бранитеља и то констатирати у записнику. Изјава о признању кривње не може се користити као доказ у казном поступку.

Чланак 246.

Преговарање о кривњи

- (1) Оsumнјиченик односно оптуженик и његов бранитељ могу преговарати с туžilцем у увјетима признавања кривње за djело за које се оsumнјиченик односно оптуженик терети.
- (2) Приликом преговора са оsumнјичеником односно оптужеником и бранитељем о признању кривње сукладно ставку 1. овога чланка, туžilac може предложити изрицање казне испод законом прописане најмање казне затвора за то казнено djело, односно блажу санкцију за оsumнјиченика односно оптуженика.
- (3) Нагодба о признању кривње сајинјава се у писаном облику и суд за претходно саслушање, суд односно вијеће га може усвојити или одбацити.
- (4) Приликом разматрања споразума о признању кривње, суд провјерава:
 - a) да је нагодба о признању кривње постигнута драговољно, свјесно и с разумијевањем, након упознавања о могућим послједicama, укључујући и послједice у свежи имовинскоправног захтјева и трошкова казног поступка,
 - b) да постоји довољно доказа о кривњи оsumнјиченика односно оптуженика,
 - c) да оsumнјиченик односно оптуженик разумије да се нагодбом о признању кривње одриче права на суђење и да не може поднјети жалбу на казноправну санкцију која ће му бити изречена.
- (5) Ако суд прихвати споразум о признању кривње, изјава оsumнјиченика односно оптуженика ће се унијети у записник. Истодобно ће се одредити дан одржавања расправе за изрицање казноправне санкције предвидене нагодбом из ставка 3. овога чланка, и то у року од најкасније три дана.

- (6) Ако суд odbaci nagodbu o priznanju krivnje, o tomu će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatirati u zapisniku. Priznanje dano pred sucem za prijašnji postupak, sucem za prethodno saslušanje, sucem odnosno vijećem ne može se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (7) O ishodima pregovora o krivnji, sud će obavijestiti oštećenika.

Članak 247.

Povlačenje optužnice

- (1) Tužitelj može povući optužnicu, bez prethodnog odobrenja, do njezinog potvrđivanja, a nakon toga, pa do početka glavne rasprave - samo uz odobrenje suca za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, postupak se obustavlja rješenjem, o čemu se odmah obavještavaju osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj, te oštećenik.

Članak 248.

Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

- (1) Prethodnim prigovorima se:
 - a) osporava nadležnost,
 - b) ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,
 - c) osporava zakonitost dokaza ili izjavljenog priznanja,
 - d) zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,
 - e) osporava odluku o odbijanju zahtjeva za postavljanje branitelja na temelju članka 46. stavak 1. ovoga Zakona.
- (2) Prethodni prigovori se podnose sudu pisano u roku od 15 dana od dana uručivanja optužnice, a o njima će se odlučiti do dostave predmeta sucu odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavne rasprave.
- (3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudac za prethodno saslušanje koji ne može sudjelovati u suđenju. Protiv rješenja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dopuštena.

Glava XXI - GLAVNA RASPRAVA

Odjeljak 1. Javnost glavne rasprave

Članak 249.

Opća javnost

- (1) Glavna rasprava je javna.
- (2) Glavnoj raspravi mogu nazočiti samo punoljetne osobe.
- (3) Osobe koje nazoče glavnoj raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženika i osoba kojima to dopusti sudac odnosno predsjednik vijeća.

Članak 250.

Isključenje javnosti

Od otvaranja zasjedanja pa do okončanja glavne rasprave sudac odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka i branitelja, ali uvijek po njihovom ispitivanju, isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njezin dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite čudoređa u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženika ili oštećenika ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

Članak 251.

Na koga se isključenje javnosti ne odnosi

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branitelja, oštećenika, zakonskog zastupnika i opunomoćenika.
- (2) Sudac odnosno vijeće može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena nazoče službene osobe, znanstveni i javni djelatnici, a na zahtjev optuženika može to dopustiti i njegovom bračnom odnosno izvanbračnom drugu i bliskim radacima.
- (3) Sudac odnosno vijeće će upozoriti osobe koje su nazoče glavnoj raspravi s koje je javnost isključena da su dužne kao tajnu čuvati sve ono što su na raspravi saznale i da neovlašteno otkrivanje tajne predstavlja kazneno djelo.

Članak 252.

Odluka o isključenju javnosti

- (1) Odluku o isključenju javnosti donosi sudac odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.
- (2) Rješenje o isključenju javnosti može se pobijati samo žalbom na presudu.

Odjeljak 2. Upravljanje glavnom raspravom

Članak 253.

Obvezna nazočnost na glavnoj raspravi

- (1) Sudac odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno nazočni na glavnoj raspravi.
- (2) Ako je očito da će glavna rasprava trajati dulje vremena, predsjednik vijeća može zatražiti od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudaca da nazoče glavnoj raspravi, kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti.

Članak 254.

Obveze suca odnosno predsjednika vijeća

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća upravlja glavnom raspravom.
- (2) Dužnost je suca odnosno predsjednika vijeća brinuti se za svestrano raspravljanje predmeta, utvrđivanja istine i otklanjanje svega što oduljuje postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.
- (3) Ukoliko ovim Zakonom nije drugačije propisano, o prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudac odnosno predsjednik vijeća.
- (4) Odluke suca odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i, s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, unose u zapisnik o glavnoj raspravi.

Članak 255.

Redoslijed radnji glavne rasprave

Glavna rasprava teče redom koji je propisan ovim Zakonom, ali sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti odstupanje od redovitog tijeka raspravljanja uslijed posebnih okolnosti, a osobito zbog broja optuženika, broja kaznenih djela i obujma dokaznog materijala. U zapisnik o glavnoj raspravi unijet će se razlozi zašto se glavna rasprava ne održava prema zakonom propisanom redoslijedu.

Članak 256.

Dužnost suca odnosno predsjednika vijeća

- (1) Dužnost je suca odnosno predsjednika vijeća brinuti se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odmah nakon otvaranja zasjedanja upozoriti osobe koje nazočne glavnoj raspravi da se pristojno vladaju i ne ometaju rad suda. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretragu osoba koje nazoče glavnoj raspravi.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji nazoče glavnoj raspravi, ako su se mjere za održavanje reda propisane ovim Zakonom pokazale neučinkovitim za osiguranje neometanog održavanja glavne rasprave.
- (3) U sudnici je zabranjeno filmsko ili televizijsko snimanje. Iznimno, predsjednik suda može odobriti takvo snimanje na glavnoj raspravi. Ako je snimanje odobreno, sudac odnosno predsjednik vijeća može na glavnoj raspravi, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavne rasprave ne snimaju.

Članak 257.

Kažnjavanje zbog narušavanja reda i stegovne discipline

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice kako bi se zaštitilo pravo na pravično i javno suđenje odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se optuženik udalji iz sudnice za određeno vrijeme ukoliko, optuženik i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim vladanjem zbog kojega je opravdano njegovo udaljenje iz

sudnice. Za to vrijeme sudac odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženik ima branitelja.

- (3) Ako tužitelj, branitelj, oštećenik, zakonski zastupnik, opunomoćenik oštećenika, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja nazoči glavnoj raspravi ometa red ili se ne pokorava nalogu suca odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudac odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako tužitelj ili branitelj budu udaljeni iz sudnice, sudac odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu odvjetničku komoru čiji je branitelj član, radi poduzimanja daljih mjera.
- (4) Branitelju ili opunomoćeniku oštećenika koji, nakon što je kažnjen, produlji narušavanje reda, sudac odnosno predsjednik vijeća može uskratiti dalje zastupanje na glavnoj raspravi i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, s obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi. Protiv ovoga rješenja dopuštena je posebna žalba. Glavna rasprava će se prekinuti ili odgoditi dok optuženik ne uzme drugog branitelja i ne pripremi obranu.

Članak 258.

Davanje lažnog iskaza svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnoj raspravi dao lažni iskaz, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se sačini poseban prijepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužitelju.

Odjeljak 3. Pretpostavke za održavanje glavne rasprave

Članak 259.

Otvaranje zasjedanja

Sudac odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavne rasprave. Potom će sudac odnosno predsjednik vijeća utvrditi jesu li nazočne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjerit će jesu li su im pozivi dostavljeni i jesu li svoje izbjivanje opravdale.

Članak 260.

Nedolazak tužitelja odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavnu raspravu

- (1) Ako tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana na glavnu raspravu ne dođe, glavna rasprava će se odgoditi. Sudac odnosno predsjednik vijeća pozvat će tužitelja odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svojeg nedolaska. Na temelju izjave, sudac će utvrditi treba li biti kažnjen kaznom iz stavka 2. ovoga članka. Ako se tužitelj odnosno osoba koja ga zamjenjuje kašnjava, o tome obavještava Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja odnosno osobu koja ga zamjenjuje i koja se na uredan poziv suda za glavnu raspravu nije odazvala i nije opravdala svoje izbjivanje.

Članak 261.

Nedolazak optuženika na glavnu raspravu

- (1) Ako je optuženik uredno pozvan, a na glavnu raspravu ne dođe niti svoje izbjivanje opravda, sudac odnosno predsjednik vijeća će odgoditi glavnu raspravu i naložiti da se optuženik na iduću glavnu raspravu prisilno dovede. Ako do privođenja optuženik opravda izbjivanje, sudac odnosno predsjednik vijeća će opozvati nalog o prisilnom dovođenju.
- (2) Ako optuženik koji je uredno pozvan bijelodano izbjegava doći na glavnu raspravu i ako prisilno dovođenje nije uspjelo, sudac odnosno predsjednik vijeća može optuženiku odrediti pritvor.
- (3) Protiv rješenja o određivanju pritvora, dopuštena je žalba koja ne zadržava njegovo izvršenje.

- (4) Ako ne bude ukinut ranije, pritvor traje do objave presude, a najdulje 30 dana.

Članak 262.

Zabrana suđenja u odsutnosti

Optuženiku se ne može suditi u odsutnosti.

Članak 263.

Nedolazak branitelja na glavnu raspravu

- (1) Ako branitelj koji je uredno pozvan na glavnu raspravu ne dođe, glavna rasprava će se odgoditi. Sudac odnosno predsjednik vijeća pozvat će branitelja da objasni razloge svojeg nedolaska. Na temelju izjave branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća utvrdit će treba li branitelj biti kažnjen. Kada se branitelj u ovakvim slučajevima kašnjava, obavještava se odvjetnička komora čiji je član.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM branitelja koji se nije odazvao urednom pozivu suda za glavnu raspravu i nije opravdao svoje izbjivanje.
- (3) Ako je optuženiku određen novi branitelj, glavna rasprava će biti odgođena. Sudac odnosno predsjednik vijeća će dati novom branitelju dovoljno vremena za pripremu obrane, a to vrijeme ne može biti kraće od 15 dana ako se radi o kaznenom djelu s propisanim kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženik ne odrekne toga prava a sudac odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu obrane neće utjecati na pravo optuženika na pravično suđenje.

Članak 264.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavnu raspravu

- (1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavnu raspravu ne dođe niti svoj izbjivanje opravda, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti prisilno dovođenje svjedoka ili vještaka.
- (2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izbjivanje nije opravdao, sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM.
- (3) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sudac odnosno predsjednik vijeća će odlučiti treba li odgoditi glavnu raspravu.

Odjeljak 4. Odgoda i prekid glavne rasprave

Članak 265.

Razlozi za odgodu glavne rasprave

- (1) Na zahtjev stranaka ili branitelja glavna rasprava se može odgoditi rješenjem suca odnosno predsjednika vijeća, ako treba pribaviti nove dokaze ili ako je optuženik nakon počinjenog kaznenog djela nesposoban nazočiti glavnoj raspravi ili ako postoje druge smetnje da se glavna rasprava uspješno provede.
- (2) Rješenje kojim se glavna rasprava odgađa unijet će se u zapisnik i, po mogućnosti, odrediti dan i sat nastavka glavne rasprave. Sudac odnosno predsjednik vijeća će također naložiti osiguranje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odgode glavne rasprave.
- (3) Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka žalba nije dopuštena.

Članak 266.

Nastavak odgođene glavne rasprave

- (1) Ako se odgođena glavna rasprava održava pred istim sucem odnosno vijećem, rasprava će se nastaviti, a sudac odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tijek ranije glavne rasprave. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavna rasprava iznova započne.
- (2) Odgođena glavna rasprava mora iznova započeti ako se izmijenio sastav vijeća, ali po ispitivanju stranaka i branitelja, vijeće može odlučiti da se u tom slučaju svjedoci i vještaci ne ispituju ponovno i ne obavlja novi očevid, nego se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dani na ranijoj glavnoj raspravi odnosno da se pročita zapisnik o očevidu.
- (3) Ako je odgađanje trajalo dulje od 30 dana ili ako se glavna rasprava održava pred drugim sucem odnosno

predsjednikom vijeća - glavna rasprava mora iznova započeti i svi se dokazi moraju ponovno izvesti.

Članak 267.

Prekid glavne rasprave

- (1) Osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom, sudac odnosno predsjednik vijeća može prekinuti glavnu raspravu zbog odmora ili zbog proteka radnog vremena ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili obrane.
- (2) Prekinuta glavna rasprava nastavlja se uvijek pred istim sucem odnosno vijećem.
- (3) Ako se glavna rasprava ne može nastaviti pred istim sucem odnosno vijećem ili ako je prekid glavne rasprave trajao dulje od osam dana, postupit će se po odredbama članka 266. ovoga Zakona.

Odjeljak 5. Zapisnik o glavnoj raspravi

Članak 268.

Način vođenja zapisnika

- (1) O radu na glavnoj raspravi vodi se zapisnik u koji se doslovce mora unijeti cijeli tijek glavne rasprave.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se određeni dio zapisnika pročita ili reproducira, a pročitati će ga ili reproducirati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.

Članak 269.

Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnoj raspravi unosi se cjelovita izreka presude, uz naznaku je li presuda javno objavljena. Izreka presude unesena u zapisnik o glavnoj raspravi jest izvornik.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru, i ono se unosi u zapisnik o glavnoj raspravi.

Članak 270.

Čuvanje materijalnih dokaza

- (1) U posebnoj se prostoriji suda pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni tijekom kaznenog postupka. Sudac odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati nalog koji se odnosi na nadzor i raspolaganje materijalnim dokazima.
- (2) Federalni ministar pravde donijet će propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stavka 1. ovoga članka.

Odjeljak 6. Početak glavne rasprave

Članak 271.

Ulazak suca odnosno vijeća u sudnicu

- (1) Prilikom ulaska suca ili vijeća u sudnicu i prilikom njihova izlaska iz sudnice, svi nazočni na poziv ovlaštene osobe trebaju ustati.
- (2) Stranke i drugi sudionici postupka dužni su ustati kada se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Članak 272.

Uvjeti za održavanje glavne rasprave

Kada sudac odnosno predsjednik vijeća utvrdi nazočnost svih pozvanih osoba na glavnoj raspravi ili kada odluči da se glavna rasprava održi bez nazočnosti određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odgođeno, pozvat će optuženika i uzeti od njega osobne podatke radi utvrđivanja istovjetnosti.

Članak 273.

Utvrđivanje istovjetnosti optuženika i davanje uputa

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženika osobne podatke (članak 92.) da bi utvrdio njegovu istovjetnost. Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, sudac odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja imaju li primjedaba na sastav vijeća i nadležnost suda.

- (2) Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, sudac odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještake u prostoriju za njih određenu izvan sudnice, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke, dok čekaju, o svojim iskazima da ne govore s drugim svjedocima. Na prijedlog tužitelja, optuženika ili branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da nazoče tijeku rasprave u sudnici.
- (3) Ukoliko je oštećenik nazočan, ali još nije podnio imovinskopравни zahtjev, sudac odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavne rasprave.
- (4) Sudac odnosno predsjednik vijeća može poduzeti neophodne mjere radi sprječavanja međusobnog suobraćanja svjedoka, vještaka i stranaka.

Članak 274.

Pouke optuženiku

Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženika na potrebu pažljivog praćenja tijeka pretresa i poučiti ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja suoptuženiku, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u svezi s njihovim iskazima.

Članak 275.

Čitanje optužnice i dokazi optužbe i obrane

- (1) Glavna rasprava počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužitelj.
- (2) Nakon toga tužitelj će ukratko iznijeti dokaze na kojima temelji optužnicu. Nakon čitanja optužnice, sudac odnosno predsjednik vijeća upitat će optuženika je li razumio njezine navode. Ako sudac odnosno predsjednik vijeća ustanovi da optuženik nije razumio optužnicu, ukratko će ju izložiti optuženiku na način koji mu je razumljiv.
- (3) Optuženik ili njegov branitelj mogu nakon toga izložiti obranu i ukratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svojoj obrani.

Odjeljak 7. Dokazni postupak

Članak 276.

Izvođenje dokaza

- (1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.
- (2) Osim ako sudac odnosno vijeće u interesu pravičnosti ne odredi drugačije, dokazi se na glavnoj raspravi izvođe sljedećim redom:
 - a) dokazi optužbe,
 - b) dokazi obrane,
 - c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi obrane (replika),
 - d) dokazi obrane kao odgovor na pobijanje (duplika),
 - e) dokazi čije je izvođenje naložio sudac odnosno vijeće,
 - f) sve odlučni podaci koji mogu pomoći sucu odnosno vijeću pri odmjeravanju odgovarajuće kaznenopravne sankcije, ako optuženik bude proglašen krivim po jednoj ili više točaka optužnice.
- (3) Prilikom izvođenja dokaza dopušteno je izravno, unakrsno i dodano ispitivanje. Izravno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudac odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Članak 277.

Izravno, unakrsno i dodano ispitivanje svjedoka

- (1) Dopušteno je ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji je pozvao svjedoka (izravno ispitivanje), potom ispitivanje toga svjedoka od suprotne stranke, odnosno branitelja (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudac odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakom dijelu ispitivanja postaviti svjedoku odgovara-

juće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke ograničavaju se na pitanja koja su prethodno postavljena tijekom ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka i pitanja u korist vlastitih tvrdnji. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena tijekom ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitan, sudac, odnosno predsjednik i članovi vijeća mu mogu postavljati pitanja.

- (2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati pri izravnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. U pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi surađivati, sudac odnosno predsjednik vijeća može dopustiti uporabu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.
- (3) Sudac odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri nadzirati način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude učinkovito za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotreban gubitak vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.
- (4) Prilikom izvođenja dokaza iz članka 276. stavak 2. točka e) ovoga Zakona sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dopustiti će strankama i branitelju da postavljaju pitanja.

Članak 278.

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno, ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.
- (2) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj žele dokazati nemaju značenja za predmet ili je ponuđeni dokaz nepotreban, odbit će izvođenje takvog dokaza.

Članak 279.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima spolnih kažnjivih djela

- (1) U postupku se ne mogu koristiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije spolno ponašanje oštećenika i njegove spolne sklonosti.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, u postupku se može koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o ozljedama ili drugi materijalni dokazi potječu od druge osobe, a ne od optuženika.
- (3) U slučajevima počinjenja kaznenih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može uporabiti u prilog obrane optuženika.
- (4) Prije prihvatanja dokaza sukladno ovom članku, obaviti će se odgovarajuće ispitivanje, s kojega je javnost isključena.
- (5) Zahtjev, prateća dokumentacija, i zapisnik s ispitivanja čuvaju se zapečaćeni u posebnom omotu, osim ako sud ne odredi drugačije.

Članak 280.

Posljedice optuženikova priznanja

Ako je optuženikovo priznanje na glavnoj raspravi cjelovito i sukladno prije izvedenim dokazima, u dokaznom će se postupku izvesti samo oni dokazi koji se odnose na odluku o kaznenopravnoj sankciji.

Članak 281.

Polaganje prisega odnosno davanje izjave

- (1) Svi svjedoci polažu prisegu ili daju izjavu prije svjedočenja, koja zamjenjuje prisegu.
- (2) Tekst prisega odnosno izjave glasi: "Prisežem čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti išta meni poznato o ovom predmetu."
- (3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati prisegu odnosno izjavu daju potpisivanjem teksta prisega odnosno izjave, a

gluhi svjedoci čitaju tekst prisega odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati ni pisati, prisega odnosno izjava se daje uz pomoć tumača.

Članak 282.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća dužan je zaštititi svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti sudionika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost sigurnost svjedoka pred sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja, primijenjuje se odredba članka 257. ovoga Zakona.
- (3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku, sudac odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti tužitelja radi poduzimanja kaznenog progona.
- (4) Na prijedlog stranke ili branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća naložit će tijelima policije poduzimanje prijeko potrebnih mjera za zaštitu svjedoka.

Članak 283.

Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

- (1) Ako svjedok odbije svjedočiti bez opravdanog razloga i nakon upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. dopuštena je žalba, koja ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 284.

Uzimanje vještaka

- (1) Vještaka mogu uzeti stranke, branitelj i sud.
- (2) Troškove vještaka iz stavka 1. ovoga članka podmiruje onaj tko ga je uzeo.

Članak 285.

Ispitivanje vještaka

- (1) Prije ispitivanja vještaka, sudac odnosno predsjednik vijeća opomenut će ga i na njegovu dužnost da iznese nalaz i mišljenje na najbolji mogući način i sukladno vještinama i pravilima struke i upozoriti ga da je davanje lažnog iskaza o nalazu i mišljenju kazneno djelo.
- (2) Vještak će položiti prisegu odnosno dati izjavu prije svjedočenja.
- (3) Prisega odnosno izjava se daje usmeno.
- (4) Tekst prisega odnosno izjave glasi: "Prisežem čašću - izjavljujem da ću govoriti istinu i da ću točno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišljenje."
- (5) Vještak iznosi svoj nalaz i mišljenje usmeno na glavnoj raspravi. U tom slučaju vještak će biti izravno, unakrsno odnosno dodano ispitan od obje stranke i branitelja odnosno suda.
- (6) Pisani nalaz i mišljenje vještaka bit će prihvaćen kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na raspravi.

Članak 286.

Otpuštanje svjedoka i vještaka

- (1) Ispitani svjedoci i vještaci ostat će ispred sudnice ukoliko ih sudac odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivanja od stranaka i branitelja.
- (2) Na prijedlog stranke ili branitelja ili po službenoj dužnosti, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i budu naknadno pozvani i ponovno ispitani u nazočnosti ili odsutnosti ostalih svjedoka i vještaka.

Članak 287.

Ispitivanje izvan sudnice

- (1) Ako se tijekom suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti doći pred sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti ispitivanje svjedoka odnosno vještaka izvan sudnice, ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudac odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će nazočiti ispitivanju, a ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.

- (2) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća smatra prijeko potrebnim, ispitivanje svjedoka se može obaviti prilikom rekonstrukcije događaja izvan sudnice. Sudac odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će nazočiti rekonstrukciju, a ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (3) Stranke, branitelj i oštećenik uvijek se obavještavaju o vremenu i mjestu ispitivanja svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije, s uputom da stranke, branitelj i svjedoci moraju nazočiti ovim radnjama. Ispitivanje će se provesti kao da se izvodi na glavnoj raspravi, sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (4) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća smatra prijeko potrebnim, na ispitivanje maloljetnika kao svjedoka smisleno se primjenjuju odredbe članka 100. stavka 6. i članka 104. ovoga Zakona.

Članak 288.

Iznimke od neposrednog izvođenja dokaza

- (1) Iskazi dani u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnoj raspravi i mogu biti korišteni prilikom izravnog i unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje ili za dodano ispitivanje. U ovom slučaju, osobi se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, zapisnici o iskazima danim u istrazi mogu se po odluci suca odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnoj raspravi samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan uslijed važnih uzroka.

Članak 289.

Zapisnici o dokaznom materijalu

- (1) Zapisnik o očevidu, o pretrazi stana ili osoba, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza iznijet će se na glavnoj raspravi da bi se utvrdio njihov sadržaj, a po ocjeni suca odnosno predsjednika vijeća njihov se sadržaj može ukratko unijeti u zapisnik o glavnoj raspravi.
- (2) Za provjeru vjerodostojnosti dopisa, zapisa ili fotografije, potrebni su izvorni dopis, zapis ili fotografija, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, može se koristiti kao dokaz i ovjerena peslika izvornika, te peslika koja je potvrđena kao neizmijenjena u odnosu na izvornik.
- (4) Dokazni materijal iz stavka 1. ovoga članka se čita, ukoliko se stranke i branitelj drugačije ne dogovore.

Članak 290.

Izmjena optužbe

Ako tužitelj ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se činjenično stanje izneseno u optužnici izmijenilo, on može na glavnoj raspravi izmijeniti optužnicu. Radi pripremanja obrane, glavna se rasprava može odgoditi. U ovom se slučaju optužnica ne potvrđuje.

Članak 291.

Dopuna dokaznog postupka

- (1) Nakon izvođenja dokaza sudac odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja imaju li još koji dokazni prijedlog.
- (2) Ukoliko stranke i branitelj nemaju nove dokazne prijedloge ili prijedlozi budu odbijeni, sudac odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak okončan.

Članak 292.

Završni govor

- (1) Nakon okončanja dokaznog postupka sudac odnosno predsjednik vijeća će pozvati tužitelja, oštećenika, branitelja i optuženika radi davanja završnog govora. Posljednju riječ uvijek ima optuženik.
- (2) Ako optužnicu zastupa više tužitelja ili optuženik ima više od jednog branitelja, završni govor mogu dati svi, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati i mogu biti vremenski ograničena.

Članak 293.

Okončanje glavne rasprave

Nakon završnih govora, sudac odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavna rasprava okončana, a sud se povlači na vijećanje i glasovanje radi donošenja presude.

Glava XXII - PRESUDA

Odjeljak 1. Izricanje presude

Članak 294.

Izricanje i objava presude

Presuda se izriče i objavljuje u ime Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 295.

Vezanost presude za optužbu

- (1) Presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmetom optužbe sadržane u potvrđenoj odnosno na glavnoj raspravi izmijenjenoj optužnici.
- (2) Sud nije vezan za prijedloge glede pravne ocjene djela.

Članak 296.

Dokazi na kojima se temelji presuda

- (1) Sud temelji presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnoj raspravi.
- (2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima te na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Odjeljak 2. Vrste presuda

Članak 297.

Meritorne i postupovne presude

- (1) Presudom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim.
- (2) Ako optužba obuhvaća više kaznenih dijela, u presudi će se izreći odbija li se optužba i za koje djelo ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim.

Članak 298.

Presuda kojom se optužba odbija

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

- a) ako sud nije nadležan za suđenje,
- b) ako je postupak vođen bez zahtjeva tužitelja,
- c) ako je tužitelj od započinjanja pa do okončanja glavne rasprave odustao od optužnice,
- d) ako nije bilo potrebnog odobrenja ili ako je nadležno državno tijelo odustalo od odobrenja,
- e) ako je optuženik za isto djelo već pravomoćno osuđen, oslobođen optužbe ili je postupak protiv njega rješenjem pravomoćno obustavljen, a ne radi se o rješenju o obustavi postupka iz članka 342. ovoga Zakona,
- f) ako je optuženik amnestijom ili pomilovanjem oslobođen progona ili se kazneni progon ne može poduzeti zbog zastare ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.

Članak 299.

Presuda kojom se optuženik oslobađa optužbe

Presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe sud će izreći:

- a) ako djelo za koje se optuženik optužuje nije zakonom propisano kao kazneno djelo,
- b) ako postoje okolnosti koje isključuju kaznenu odgovornost optuženika,
- c) ako nije dokazano da je optuženik počinio kazneno djelo za koje se optužuje.

Чланак 300.

Presuda kojom se optuženik proglašava krivim

- (1) U presudi kojom se optuženik proglašava krivim sud će izreći:
 - a) za koje se kazneno djelo optuženik proglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja kaznenog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Kaznenog zakona,
 - b) zakonski naziv kaznenog djela i koje su odredbe Kaznenog zakona primijenjene,
 - c) kakva se kazna izriče optuženiku ili se po odredbama Kaznenog zakona oslobađa kazne,
 - d) odluku o uvjetnoj osudi,
 - e) odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (članak 88.), ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku odnosno držatelju,
 - f) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne,
 - g) odluku o troškovima kaznenog postupka, o imovinsko-pravnom zahtjevu, te o objavi pravomoćne presude ima putem sredstava javnog priopćavanja.
- (2) Ako je optuženiku izrečena novčana kazna, u presudi će se odrediti rok plaćanja novčane kazne i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti.

Odjeljak 3. Objava presude

Чланак 301.

Vrijeme i mjesto objave presude

- (1) Nakon izricanja presude, sud će ju odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti istoga dana po okončanju glavne rasprave izreknuti presudu, odgodit će objavu presude najviše za tri dana i odrediti vrijeme i mjesto objave presude.
- (2) Sud će u nazočnosti stranaka i branitelja, njihovih zakonskih zastupnika i opunomoćenika javno pročitati izreku presude i priopćiti ukoliko razloge presude.
- (3) Objavit će presudu i kada stranka, branitelj, zakonski zastupnik ili opunomoćenik nije nazočan. Sud može odlučiti da optuženiku koji nije nazočan presudu usmeno priopći sudac odnosno predsjednik vijeća ili mu se presuda samo dostavi.
- (4) Ako je javnost na glavnoj raspravi bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objave razloga presude.
- (5) Svi nazočni saslušat će čitanje izreke presude stojeći.

Чланак 302.

Pritvor nakon izricanja presude

Za određivanje, produljenje ili ukidanje pritvora nakon objave presude do njezine pravomoćnosti primjenjivat će se odredba članka 152. ovoga Zakona.

Чланак 303.

Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

- (1) Nakon objave presude, sudac odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženika i oštećenika o pravu na žalbu, te o pravu na odgovor na žalbu.
- (2) Ako je optuženiku izrečena uvjetna osuda, upozorit će ga sudac odnosno predsjednik vijeća na značenje uvjetne osude i uvjete kojih se mora pridržavati.
- (3) Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženika da do pravomoćnog okončanja postupka obavijesti sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4. Pisana izrada i dostava presude

Чланак 304.

Pisana izrada presude

- (1) Objavljena se presuda mora pisano izraditi u roku od 15 dana po objavi, a u složenim stvarima, iznimno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudac

odnosno predsjednik vijeća je dužan obavijestiti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se presuda što prije izradi.

- (2) Presudu potpisuju sudac odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.
- (3) Ovjerovljeni prijepis presude dostavit će se tužitelju i oštećeniku, a optuženiku i branitelju suglasno članku 185. ovoga Zakona. Ako se optuženik nalazi u pritvoru, ovjerovljeni prijepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stavka 1. ovoga članka.
- (4) Optuženiku i oštećeniku dostavit će se i pouka o pravu na žalbu.
- (5) Ovjerovljeni prijepis presude sud će s poukom o pravu na žalbu dostaviti osobi čiji je predmet tom presudom oduzet, te pravnoj osobi kojoj je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravomoćna će se presuda dostaviti oštećeniku.

Чланак 305.

Sadržaj presude

- (1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
- (2) Uvod presude sadrži: naznaku da se presuda izriče u ime Federacije Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženika, kazneno djelo za koje je optužen i je li nazočio na glavnoj raspravi, dan glavne rasprave i je li glavna rasprava bila javna, ime i prezime tužitelja, branitelja, zakonskog zastupnika i opunomoćenika koji su bili nazočni na glavnoj raspravi i dan objave izrečene presude.
- (3) Izreka presude sadrži osobne podatke o optuženiku i odluku kojom se optuženik proglašava krivim za kazneno djelo za koje je optužen ili kojom se oslobađa optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.
- (4) Ako je optuženik proglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz članka 300. ovoga Zakona, a ako je oslobođen optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima kaznenog postupka i imovinsko-pravnom zahtjevu, ako je bio postavljen.
- (5) U slučaju stjecaja kaznenih djela sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno kazneno djelo, a potom jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u stjecaju.
- (6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku točku presude.
- (7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanim ili nedokazanim, dajući osobito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih je razloga odlučio ne ispitati izravno svjedoka ili vještaka čiji je iskaz pročitao, kojim se razlozima upravljao pri rješavanju pravnih pitanja, a osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženika i pri primjeni određenih odredaba Kaznenog zakona na optuženika i njegovo djelo.
- (8) Ako je optuženiku izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir pri odmičavanju kazne. Sud će posebice obrazložiti kojim se razlozima upravljao pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženika osloboditi kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.
- (9) Ako se optuženik oslobađa optužbe, u obrazloženju će se osobito navesti iz kojih se razloga iz članka 299. ovoga Zakona to čini.
- (10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Чланак 306.

Ispravke u presudi

- (1) Pogreške u imenima i brojevima te druge bjelodane pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i

nesuglasju pisano izrađene presude s izvornikom ispraviti će, posebnim rješenjem, sudac odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.

- (2) Ako postoji nesuglasnost između pisano izrađene presude i njezinog izvornika glede podataka iz članka 300. stavka 1. toč. a) do e) i točke g) ovoga Zakona, rješenje o ispravci dostavit će se osobama iz članka 303. ovoga Zakona. U tom slučaju rok za žalbu protiv presude teče od dana dostave toga rješenja, protiv kojega posebna žalba nije dopuštena.

Glava XXIII - REDOVITI PRAVNI LIJEKOVI

Odjeljak 1. Žalba na prvostupanjsku presudu

Članak 307.

Pravo žalbe i žalbeni rok

- (1) Protiv presude donesene u prvom stupnju može se podnijeti žalba drugostupanjskom sudu u roku od 15 dana od dana dostave prijepisa presude.
- (2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branitelja, sud može žalbeni rok produljiti najdulje za 15 dana.
- (3) Do odluke suda o zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka, ne teče rok za žalbu.
- (4) Pravodobno podnesena žalba zadržava izvršenje presude.

Članak 308.

Subjekti žalbe

- (1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećenik.
- (2) U korist optuženika žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni odnosno izvanbračni drug optuženika, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra i hranitelj. Žalbeni rok i u tom slučaju teče od dana kada jedostavljen prijepis presude optuženiku ili njegovom branitelju.
- (3) Tužitelj može podnijeti žalbu kako na štetu tako i u korist optuženika.
- (4) Oštećenik može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima kaznenog postupka i odluke o imovinskoppravnom zahtjevu.
- (5) Žalbu može podnijeti i osoba čiji je predmet oduzet ili od koje je oduzeta imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (6) Branitelj i osobe iz stavka 2. ovoga članka mogu podnijeti žalbu i bez osobite ovlasti optuženika, ali ne i protiv njegove volje, osim ako je optuženiku izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Članak 309.

Odreknuće i odustanak od žalbe

- (1) Optuženik se može odreći prava na žalbu samo nakon dostave presude. Optuženik se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužitelj odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženik po presudi trebao izdržavati kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća žalbenog odjeljenja, optuženik može odustati od već podnesene žalbe.
- (2) Tužitelj se može odreći prava na žalbu od trenutka objave presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a do donošenja odluke vijeća žalbenog odjeljenja može odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odreknuće i odustanak od žalbe ne može se opozvati.

Članak 310.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

- (1) Žalba treba sadržavati:
 - a) oznaku presude protiv koje se žalba podnosi (naziv suda, broj i datum presude),
 - b) temelj pobijanja presude,
 - c) obrazloženje žalbe,
 - d) prijedlog da se pobijana presuda u cijelosti ili djelomično ukinе ili preinači,
 - e) potpis osobe koja žalbu podnosi.
- (2) Ako je žalbu podnio optuženik ili druga osoba iz članka 308. stavak 2. ovoga Zakona, a optuženik nema branitelja ili ako je žalbu podnio oštećenik koji nema opuno-

moćenika, a žalba nije sastavljena sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka, sud će žalitelja pozvati da u određenome roku žalbu dopuni pisanim podneskom ili usmeno na zapisnik kod suda. Ako žalitelj ne postupi po tom pozivu, sud će žalbu odbaciti ako ne sadrži podatke iz stavka 1. toč. b) c) i e) ovoga članka, a ako žalba ne sadrži podatak iz stavka 1. točke a) ovoga članka - odbacit će ju ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba podnesena u korist optuženika, dostavit će se žalbenom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.

- (3) Ako je žalbu podnio oštećenik koji ima opunomoćenika ili tužitelj, a žalba ne sadrži podatke iz stavka 1. toč. b) c) i e) ovoga članka ili ako žalba ne sadrži podatak iz stavka 1. točke a. ovoga članka, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi, žalba će se odbaciti. Žalba s takvim nedostatcima podnesena u korist optuženika koji ima branitelja dostavit će se žalbenom odjeljenju, ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciti ako se to ne može utvrditi.

- (4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i unatoč dužnoj pažnji i oprezu nisu mogli biti prikazani na glavnoj raspravi. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze - dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Članak 311.

Žalbeni temelji

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka,
- b) zbog povrede Kaznenog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o kaznenopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima kaznenog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, te zbog odluke o objavi presude putem sredstava javnog priopćavanja.

Članak 312.

Bitne povrede odredaba kaznenog postupka

- (1) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji:
 - a) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude sudjelovao sudac koji nije sudjelovao na glavnoj raspravi ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,
 - b) ako je na glavnoj raspravi sudjelovao sudac koji se morao izuzeti,
 - c) ako je glavna rasprava održana bez osobe čija je nazočnost na glavnoj raspravi po zakonu obvezna ili ako je optuženiku, branitelju ili oštećeniku protivno njegovu zahtjevu, uskraćeno na glavnoj raspravi uporabljivati svoj jezik i na svojem jeziku pratiti tijek glavne rasprave,
 - d) ako je povrijeđeno pravo na obranu,
 - e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost s glavne rasprave,
 - f) ako je sud povrijeđio propise kaznenog postupka o postojanju odobrenja nadležnog tijela,
 - g) ako je sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,
 - h) ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
 - i) ako se presuda temelji na dokazu na kojemu se po odredbama ovoga Zakona ne može temeljiti presuda,
 - j) ako je optužba prekoračena,
 - k) ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.
- (2) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji i ako sud za vrijeme pripremanja glavne rasprave ili tijekom

glavne rasprave ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovoga Zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Članak 313.

Povrede Kaznenog zakona

Povreda Kaznenog zakona postoji ako je Kazneni zakon povrijeđen u pitanju:

- a) je li djelo za koje se optuženik progoni kazneno djelo,
- b) postoje li okolnosti koje isključuju kaznenu odgovornost,
- c) postoje li okolnosti koje isključuju kazneni progon, a osobito je li nastupila zastara kaznenog progona ili je progon isključen uslijed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravomoćno presuđena,
- d) je li glede kaznenog djela koje je predmetom optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti,
- e) je li odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu,
- f) jesu li pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Članak 314.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- (1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Članak 315.

Odluke o kaznenopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavi presude

- (1) Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi kada tom odlukom nije prekoračena zakonska ovlast, ali sud kaznu nije pravilno odmjерio s obzirom na okolnosti koje utječu da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uvjetnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uvjeti.
- (2) Odluka o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz članka 313. točke e) ovoga Zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Iz istih se razloga odluka o troškovima kaznenog postupka može pobijati.
- (3) Odluka o imovinskopravnom zahtjevu te odluka o objavi presude putem sredstava javnog priopćavanja može se pobijati kada je sud o tim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Članak 316.

Podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud, za protivnu stranku i branitelja, radi davanja odgovora.
- (2) Nepravodobnu (članak 326.), nedopuštenu (članak 327.) i žalbu podnesenu od neovlaštene osobe (članak 308.) odbacit će rješenjem sudac odnosno predsjednik vijeća.

Članak 317.

Odgovor na žalbu

Primjerak žalbe dostavlja se protivnoj stranci i branitelju (članak 185.) koji mogu u roku od osam dana od dana primitka podnijeti sudu odgovor na žalbu. Žalba i odgovor na žalbu, sa svim spisima, dostavljaju se žalbenom odjeljenju.

Članak 318.

Sudac izvjestitelj

- (1) Kada spis po žalbi stigne žalbenom sudu, predsjednik žalbenog suda dostavlja spis predsjedniku žalbenog vijeća koji određuje suca izvjestitelja.
- (2) Sudac izvjestitelj može, po potrebi, od suca odnosno predsjednika vijeća koje je donijelo pobijenu presudu pribaviti izvješće o povredama odredaba kaznenog postupka, a može i provjeriti navode žalbe glede novih dokaza i novih činjenica ili pribaviti potrebna izvješća ili spise.
- (3) Kada sudac izvjestitelj pripremi spis, predsjednik vijeća će zakazati sjednicu vijeća.

Članak 319.

Sjednica vijeća

- (1) O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, optuženik i njegov branitelj.
- (2) Ako se optuženik nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne, osigurat će se njegova nazočnost.
- (3) Sjednica vijeća počinje izlaganjem podnositelja žalbe, a nakon toga druga stranka izlaže odgovor na žalbu. Vijeće može od stranaka i branitelja koji su nazočni sjednici zatražiti potrebno objašnjenje u svezi sa žalbom i odgovorom na žalbu. Stranke i branitelj mogu predložiti da se pročitaju pojedini spisi i mogu, po dopuštenju predsjednika vijeća, dati potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe odnosno odgovora na žalbu ne ponavljajući ono što je sadržano u objašnjenjima.
- (4) Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni ne sprječava održavanje sjednice vijeća.
- (5) Na sjednici vijeća kojoj nazoče stranke i branitelj, javnost se može isključiti samo pod uvjetima određenim ovim Zakonom (čl. 250. do 252).
- (6) Zapisnik o sjednici vijeća priključuje se spisima.
- (7) Rješenja iz čl. 326. i 327. ovoga Zakona mogu se donijeti i bez obavješćavanja stranaka i branitelja o sjednici vijeća.

Članak 320.

Odlučivanje u sjednici vijeća ili na raspravi

Vijeće žalbenog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave.

Članak 321.

Granice ispitivanja presude

Vijeće žalbenog odjeljenja ispituje presudu u dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Članak 322.

Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženika, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Članak 323.

Prošireno djelovanje žalbe

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede Kaznenog zakona podnesena u korist optuženika u sebi sadrži i žalbu zbog odluke o kaznenopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi (članak 315.).

Članak 324.

Beneficium cohaesionis

Ako vijeće žalbenog odjeljenja povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženika od koristi i za kojega od suoptuženika koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Članak 325.

Odluke po žalbi

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja može u sjednici vijeća odbaciti žalbu kao nepravodobnu, ili nedopuštenu, ili odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu, ili preinačiti prvostupanjsku presudu, ili ukinuti presudu i održati raspravu.

- (2) O svim žalbama protiv iste presude vijeće žalbenog odjeljenja odlučuje jednom odlukom.

Članak 326.

Odbačaj žalbe kao nepravodobne

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nepravodobna ako se utvrdi da je podnijeta nakon proteka zakonskog roka za njezino podnošenje.

Članak 327.

Odbačaj žalbe kao nedopuštene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nedopuštena ako se utvrdi da je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla prava na žalbu, ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je nakon odustanka žalba ponovno podnesena, ili ako žalba po zakonu nije dopuštena.

Članak 328.

Odbijanje žalbe

Vijeće žalbenog odjeljenja će presudom odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu kada utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.

Članak 329.

Preinaka prvostupanjske presude

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja će uvažavajući žalbu presudom preinačiti prvostupanjsku presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostupanjskoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, pravilnom primjenom zakona ima donijeti drugačija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz članka 312. stavka 1. toč. f) i j) ovoga Zakona.
- (2) Ako su se zbog preinake prvostupanjske presude stekli uvjeti za određivanje odnosno ukidanje pritvora na temelju članka 152. st. 1. i 2. ovoga Zakona, vijeće žalbenog odjeljenja će o tome donijeti posebno rješenje protiv kojega žalba nije dopuštena.

Članak 330.

Ukinuće prvostupanjske presude

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja će uvažavajući žalbu rješenjem ukinuti prvostupanjsku presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da:
- postoji bitna povreda odredaba kaznenog postupka, osim slučajeva iz članka 329. stav 1. ovoga Zakona,
 - je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostupanjskom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.
- (2) Vijeće žalbenog odjeljenja može i djelomično ukinuti prvostupanjsku presudu, ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje i u odnosu na taj dio održati raspravu.
- (3) Ako je optuženik u pritvoru, vijeće žalbenog odjeljenja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produljenju ili ukinuću pritvora. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je optuženik u pritvoru, vijeće žalbenog odjeljenja je dužno donijeti odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je spise primilo.

Članak 331.

Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostupanjska presuda

U obrazloženju presude, u dijelu kojim se ukida prvostupanjska presuda ili u rješenju kojim se ukida prvostupanjska presuda, navest će se samo kratki razlozi za ukidanje.

Članak 332.

Rasprava pred vijećem žalbenog odjeljenja

- (1) Odredbe koje se odnose na glavnu raspravu u prvostupanjskom postupku smisljeno se primjenjuju i na raspravu pred vijećem žalbenog odjeljenja.
- (2) Ako vijeće žalbenog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni

nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz članka 276. stav 2. točka e) ovoga Zakona. U tom se slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu čitati.

- (3) Odredbe stavka 2. ovoga članka se ne odnose na osobe koje mogu odbiti svjedočenje iz članka 97. ovoga Zakona.

Odjeljak 2. Žalba protiv drugostupanjske presude

Članak 333.

Uvjeti za podnošenje žalbe i postupak po žalbi

- (1) Protiv presude suda koji rješava u drugom stupnju žalba je dopuštena ako je sud koji rješava u drugom stupnju preinačio prvostupanjsku presudu kojom je optuženik oslobođen optužbe i izrekao presudu kojom se optuženik proglašava krivim.
- (2) O žalbi protiv drugostupanjske presude iz stavka 1. ovoga članka rješava Vrhovni sud Federacije u sjednici vijeća sukladno odredbama koje važe za postupak pred drugostupanjskim sudom.

Odjeljak 3. Žalba protiv rješenja

Članak 334.

Dopuštenost žalbe protiv rješenja

- (1) Protiv rješenja suda donesenog u prvom stupnju, stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu podnijeti žalbu uvijek kada ovim Zakonom nije izričito propisano da žalba nije dopuštena.
- (2) Protiv rješenja vijeća donesenog tijekom istrage žalba nije dopuštena, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Rješenja koja se donose radi pripremanja glavne rasprave i presude mogu se pobijati samo žalbom protiv presude.

Članak 335.

Opći žalbeni rok

- (1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.
- (2) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostave rješenja.

Članak 336.

Zadržavajuće (suspenzivno) djelovanje žalbe

Ako ovim Zakonu nije drugačije propisano, podnošenjem žalbe protiv rješenja zadržava se izvršenje rješenja protiv kojega je žalba podnesena.

Članak 337.

Odlučivanje o žalbi protiv rješenja

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja višeg suda, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju pred Vrhovnim sudom Federacije odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja tog suda.
- (2) O žalbi protiv rješenja suca za prijašnji postupak odnosno suca za prethodno saslušanje odlučuje vijeće toga suda (članak 25. stavak 6.), osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Odlučujući o žalbi sud može rješenjem odbaciti žalbu kao nepravodobnu, ili nedopuštenu, odbiti žalbu kao neutemeljenu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Članak 338.

Smisljena primjena odredaba o žalbi protiv prvostupanjske presude

Na postupak po žalbi protiv rješenja smisljeno se primjenjuju odredbe čl. 308., 310. i članka 316. stavak 2., članka 318. stavak 1. i čl. 322. i 324. ovoga Zakona.

Чланак 339.

Smislena primjena odredaba ovoga Zakona i na druga rješenja

Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, odredbe čl. 334. i 338. ovoga Zakona smisleno se primjenjuju i na sva ostala rješenja koja se donose po ovom Zakonu.

Glava XXIV - IZVANREDNI PRAVNI LIJEK

Obnova kaznenog postupka

Чланак 340.

Opća odredba

Kazneni postupak koji je okončan pravomoćnim rješenjem ili pravomoćnom presudom može se na zahtjev ovlaštene osobe obnoviti samo u slučajevima i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Чланак 341.

Nastavak kaznenog postupka

Ako je kazneni postupak rješenjem pravomoćno obustavljen ili je presudom optužba pravomoćno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužitelja nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su navedene odluke donesene.

Чланак 342.

Obnova postupka okončanog pravomoćnim rješenjem

- (1) Ako je izvan slučajeva iz članka 341. ovoga Zakona kazneni postupak pravomoćno obustavljen prije početka glavne rasprave, na zahtjev se tužitelja može dopustiti obnova kaznenog postupka, ako se podnesu novi dokazi na temelju kojih se sud može uvjeriti kako su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje kaznenog postupka.
- (2) Kazneni postupak pravomoćno obustavljen do početka glavne rasprave može se obnoviti kada je tužitelj odustao od progona, ako se dokaže da je do odustanka došlo zbog kaznenog djela zloporabe službenog položaja tužitelja. Glede dokazivanja kaznenog djela tužitelja primjenjivat će se odredbe članka 343. stavka 2. ovoga Zakona.

Чланак 343.

Obnova postupka u korist osuđenika

- (1) Kazneni postupak okončan pravomoćnom presudom može se obnoviti u korist osuđenika:
 - a) ako se dokaže da je presuda utemeljena na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,
 - b) ako se dokaže da je do presude došlo zbog kaznenog djela suca ili osobe koja je obavljala istražne radnje,
 - c) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji unatoč dužnoj pažnji i oprezu nisu mogli biti prikazani na glavnoj raspravi, a koji su sami za sebe ili u svezi s ranijim dokazima prikladni prouzročiti oslobađanje osuđenika ili njegovu osudu po blažem Kaznenom zakonu,
 - d) ako je neka osoba za isto kazneno djelo više puta osuđena ili je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla počiniti samo jedna osoba ili koja od njih,
 - e) ako se u slučaju osude za produljeno kazneno djelo ili za drugo kazneno djelo koje po zakonu obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđenik nije počinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje tih činjenica bi bitno utjecalo na odmjeravanje kazne,
 - f) ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu ili Europski sud za ljudska prava utvrdi da su tijekom postupka povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode i ako je presudana tome utemeljena i
 - g) ako je odlukom Ustavnog suda Federacije ili Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prestao važiti

zakon ili drugi propis na temelju kojega je bila donesena pravomoćna osuđujuća presuda.

- (2) U slučajevima iz stavka 1. toč. a) i b) ovoga članka mora se pravomoćnom presudom dokazati da su navedene osobe proglašene krivim za odnosna kaznena djela. Ako se postupak protiv ovih osoba ne može provesti jer je nastupila njihova smrt ili postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon, činjenice iz stavka 1. toč. a) i b) ovoga članka mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Чланак 344.

Obnova postupka na štetu optuženika

- (1) Kazneni se postupak može obnoviti na štetu optuženika ako je presuda kojom se optužba odbija donesena uslijed odustanka tužitelja od optužbe, a dokaže se da je do toga odustanka došlo zbog kaznenog djela podmičivanja ili kaznenog djela protiv službene i druge dužnosti tužitelja.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se odredbe članka 343. stav 2. ovoga Zakona.

Чланак 345.

Osobe ovlaštene za podnošenje zahtjeva

- (1) Zahtjev za obnovu kaznenog postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, a po smrti osuđenika zahtjev u njegovu korist mogu podnijeti tužitelj i osobe iz članka 308. stavka 2. ovoga Zakona.
- (2) Zahtjev za obnovu kaznenog postupka u korist osuđenika se može podnijeti i nakon što je osuđenik izdržao kaznu, i bez obzira na zastaru, amnestiju ili pomilovanje.
- (3) Ako sud sazna za postojanje razloga za obnovom kaznenog postupka, obavijestit će o tome osuđenika odnosno osobu ovlaštenu da u korist osuđenika zahtjev podnese.

Чланак 346.

Postupanje po zahtjevu

- (1) O zahtjevu za obnovu kaznenog postupka odlučuje vijeće (članak 25. stavak 6.).
- (2) U zahtjevu se mora navesti po kojem se zakonskom temelju obnova traži i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev temelji. Ako zahtjev ne sadrži te podatke, sud će podnositelja pozvati da u određenom roku zahtjev dopuni.
- (3) Pri odlučivanju o zahtjevu, u vijeću neće sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Чланак 347.

Odlučivanje o zahtjevu

- (1) Sud će rješenjem zahtjev odbaciti ako na temelju samoga zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlaštena osoba ili da nema zakonskih uvjeta za obnovu postupka ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtjev temelji već bili izneseni u ranijem zahtjevu za obnovu postupka koji je odbijen pravomoćnim rješenjem suda ili da činjenice i dokazi bjelodano nisu prikladni da se na temelju njih obnova dopusti ili da podnositelj zahtjeva nije postupio po članku 346. stavak 2. ovoga Zakona.
- (2) Ako sud zahtjev ne odbaci, dostavit će se prijepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo odgovoriti na zahtjev u roku od osam dana. Kada sudu stigne odgovor na zahtjev ili kada rok za davanje odgovora protekne, predsjednik vijeća odredit će da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.
- (3) Nakon provedenih izvida sud će odmah rješenjem odlučiti o zahtjevu za obnovu postupka.

Чланак 348.

Dopuštenje za obnovu postupka

- (1) Kada tužitelj vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izvid dopuni, na temelju ishoda izvida zahtjev uvažiti i dopustiti obnovu kaznenog postupka ili će zahtjev odbiti, ako novi dokazi nisu prikladni da dovedu do obnove kaznenog postupka.
- (2) Ako sud ocijeni da razlozi zbog kojih je dopustio obnovu postupka u korist optuženika postoje i za kojeg od

soptuženika koji zahtjev za obnovu postupka nije podnio, postupit će po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.

- (3) U rješenju kojim se dopušta obnova kaznenog postupka sud će odlučiti da se odmah zakaže nova glavna rasprava ili da se kazneni predmet vrati u stanje istrage.
- (4) Ako je zahtjev za obnovu kaznenog postupka podnesen u korist osuđenika, a sud s obzirom na podnesene dokaze smatra da osuđenik može u obnovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi uračunavanjem već izdržane kazne trebao biti pušten na slobodu, ili da može biti oslobođen optužbe ili da optužba može biti odbijena, odredit će da se izvršenje presude odgodi odnosno prekine.
- (5) Kada rješenje kojim se dopušta obnova kaznenog postupka postane pravomoćno, izvršenje kazne će se obustaviti, ali će sud, na prijedlog tužitelja, odrediti pritvor ako postoje uvjeti iz članka 146. ovoga Zakona.

Članak 349.

Pravila obnovljenog postupka

- (1) Na obnovljeni postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopušteno obnavljanje kaznenog postupka, primjenjuju se iste odredbe kao i na prijašnji postupak. U obnovljenom postupku sud nije vezan za rješenja donesena u prijašnjem postupku.
- (2) Ako se obnovljeni postupak obustavi do početka glavne rasprave, sud će rješenjem o obustavi postupka ukinuti i prijašnju presudu.
- (3) Kada sud u obnovljenom postupku donese presudu, izreći će da se prijašnja presuda djelomično ili u cijelosti stavlja izvan snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženiku uračunati izdržanu kaznu, a ako je obnova određena samo za neko od djela za koje je optuženik bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.
- (4) Sud je u obnovljenom postupku vezan zabranom iz članka 322. ovoga Zakona.

DIO TREĆI - POSEBNI POSTUPCI

Glava XXV - POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA

Članak 350.

Opća odredba

- (1) Za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, a za koje je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju temelj tvrdnji da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, tužitelj može u optužnici zatražiti od suda da izda kazneni nalog u kojemu će optuženiku izreći određenu kaznenopravnu sankciju ili mjeru bez provođenja glavne rasprave.
- (2) Tužitelj može zatražiti izricanje jedne ili više od sljedećih kaznenopravnih sankcija ili mjera: novčane kazne, uvjetne osude i oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom ili oduzimanja predmeta.
- (3) Izricanje se novčane kazne može zatražiti u iznosu koji ne može biti veći od 50.000 KM.

Članak 351.

Neprihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Sudac će odbaciti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako ustanovi postojanje temelja za spajanje postupka iz članka 32. ovoga Zakona, ako se radi o kaznenom djelu za koje se takav zahtjev ne može postaviti ili ako je tužitelj zatražio izricanje kaznenopravne sankcije ili mjere koja po zakonu nije dopuštena.
- (2) O žalbi tužitelja protiv rješenja o odbačaju odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od 48 sati.
- (3) Ako sudac smatra da podaci u optužnici ne pružaju dovoljno temelja za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge kaznene sankcije ili mjere a ne one koju je zatražio tužitelj, s optužnicom će se postupiti kao da je podnesena

na potvrdu i proslijediti je u dalji postupak, sukladno ovom Zakonu.

Članak 352.

Prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako se složi sa zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga, sudac će optužnicu potvrditi i zakazati ispitivanje optuženika.
- (2) Prilikom ispitivanja sudac će:
 - a) utvrditi je li ispoštovano pravo optuženika da ga zastupa branitelj,
 - b) utvrditi je li optuženik razumio optužnicu i zahtjev tužitelja za izricanje kaznenopravne sankcije ili mjere,
 - c) upoznati optuženika s dokazima koje je prikupio tužitelj i pozvati ga na davanje izjave o predloženim dokazima,
 - d) pozvati optuženika da se očituje o krivnji,
 - e) pozvati optuženika da se očituje o predloženoj kaznenopravnoj sankciji ili mjeri.

Članak 353.

Izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako optuženik izjavi da nije kriv ili stavi prigovor na optužnicu, sudac će zakazati glavnu raspravu u roku od 30 dana i proslijediti optužnicu na dalji postupak, sukladno ovom Zakonu.
- (2) Ako optuženik izjavi da je kriv i da prihvata kaznenopravnu sankciju ili mjeru predloženu u optužnici, sudac će prvo utvrditi krivnju i onda presudom izdati kazneni nalog sukladno optužnici.

Članak 354.

Sadržaj presude kojom se izdaje kazneni nalog i pravo žalbe

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog sadrži podatke iz članka 300. ovoga Zakona.
- (2) U obrazloženju presude iz stavka 1. ovoga članka ukratko se navode razlozi koji opravdavaju izricanje presude kojom se izdaje kazneni nalog.
- (3) Protiv presude iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostave presude.

Članak 355.

Dostava presude kojom se izdaje kazneni nalog

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog dostavlja se optuženiku, njegovom branitelju i tužitelju.
- (2) Plaćanje novčane kazne prije isteka roka za podnošenje žalbe ne smatra se odreknućem prava na žalbu.

Glava XXVI - POSEBNE ODREDBE O IZRICANJU SUDSKE OPOMENE

Članak 356.

Izricanje sudske opomene

- (1) Sudska opomena se izriče rješenjem.
- (2) Ukoliko u ovoj Glavi nije što drugo propisano, odredbe ovoga Zakona koje se odnose na presudu kojom se optuženik proglašava krivim sukladno se primjenjuju i na rješenje o sudskoj opomeni.

Članak 357.

Objava i sadržaj rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni objavljuje se odmah po okončanju glavne rasprave s bitnim razlozima. Tom će prilikom predsjednik vijeća upozoriti optuženika da mu se za kazneno djelo koje je počinio ne izriče kazna, jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoljno utjecati da kaznena djela više ne počinjava. Ako se rješenje o sudskoj opomeni objavljuje u odsutnosti optuženika, sud će ovakvo upozorenje unijeti u obrazloženje rješenja.
- (2) U izreci rješenja o sudskoj opomeni, pored osobnih podataka o optuženiku samo će se navesti da se optuženiku izriče sudska opomena za djelo koje je predmet optužbe i zakonski naziv kaznenog djela. Izreka

rješenja o sudskoj opomeni obuhvaća i potrebne podatke iz članka 300. stavka 1. toč. e) i g) ovoga Zakona.

(3) U obrazloženju rješenja sud će iznijeti kojim se razlozima upravljao pri izricanju sudske opomene.

Članak 358.

Pobijanje rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni može se pobijati zbog temelja navedenih u članku 311. toč. a) do c) ovoga Zakona, te zbog toga što nisu postojale okolnosti koje opravdavaju izricanje sudske opomene.
- (2) Ako rješenje o sudskoj opomeni sadrži odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi, o troškovima kaznenog postupka ili o imovinskopравном zahtjevu, ova se odluka može pobijati iz razloga što sud nije pravilno primijenio mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi, odnosno što je odluku o troškovima kaznenog postupka ili imovinskopравном zahtjevu donio protivno zakonskim odredbama.

Članak 359.

Povreda Kaznenog zakona

Povreda Kaznenog zakona u slučaju izricanja sudske opomene postoji, osim po pitanjima navedenim u članku 313. toč. a) do d) ovoga Zakona, i kada je odlukom o sudskoj opomeni, mjeri sigurnosti ili oduzimanju imovinske koristi prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu.

Članak 360.

Odluke povodom žalbe

- (1) Ako je žalbu protiv rješenja o sudskoj opomeni podnio tužitelj na štetu optuženika, drugostupanjski sud može donijeti presudu kojom se optuženik proglašava krivim i osuđuje na kaznu ili kojom se izriče uvjetna osuda, ako ocijeni da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio odlučne činjenice, ali da po pravilnoj primjeni zakona u obzir dolazi izricanje kazne.
- (2) Povodom bilo čije žalbe protiv rješenja o sudskoj opomeni drugostupanjski sud može donijeti presudu kojom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe, ako ocijeni da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio odlučne činjenice i da po pravilnoj primjeni zakona u obzir dolazi izricanje jedne od tih presuda.

Glava XXVII - POSTUPAK PREMA MALOLJETNICIMA

Odjeljak 1. Opće odredbe

Članak 361.

Primjena drugih odredaba ovoga Zakona u postupku prema maloljetnicima

- (1) Odredbe ove Glave primjenjuju se u postupku prema osobama koje su počinile kazneno djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nisu navršile dvadeset i jednu godinu života. Ostale se odredbe ovoga Zakona primjenjuju ukoliko nisu u oprečnosti s odredbama ove Glave.
- (2) Odredbe čl. 363. do 365., čl. 368. do 371., čl. 376., 378., 380. i 387. ovoga Zakona, primjenjuju se u postupku prema mladoj punoljetnoj osobi ako se do početka glavne rasprave ustanovi da dolazi u obzir da se toj osobi izrekne odgojna mjera sukladno odredbama KZ FBiH, a do tog vremena ona nije navršila dvadeset i jednu godinu života.

Članak 362.

Primjena odredaba prema djeci

Kada se tijekom postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršio četrnaest godina života, kazneni će se postupak obustaviti i o tome obavijestiti tijelo skrbi.

Članak 363.

Obazrivo postupanje

- (1) Maloljetniku se ne može suditi u odsutnosti.
- (2) Pri poduzimanju radnji kojima nazoči maloljetnik, a osobito pri njegovom ispitivanju, tijela koja sudjeluju u

postupku dužna su postupati obazrivo, vodeći računa o duševnom razvitku, osjetljivosti i osobnim svojstvima maloljetnika, kako vođenje kaznenog postupka ne bi štetno utjecalo na razvitak maloljetnika.

- (3) Tijela koja sudjeluju u postupku sprječavat će prikladnim mjerama svako nestegovno vladanje maloljetnika.

Članak 364.

Obvezna obrana

- (1) Maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka.
- (2) Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik na kojemu se vodi kazneni postupak, sud će mu odrediti tumača.
- (3) Ako u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili rođaci ne uzmu branitelja, postaviti će ga po službenoj dužnosti sudac za maloljetnike.

Članak 365.

Oslobodenje od dužnosti svjedočenja

Od dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševnog razvitka maloljetnika, upoznavanje njegove osobnosti i prilika u kojima živi (članak 375.), oslobođeni su samo roditelj, skrbnik, posvojitelj, socijalni djelatnik, vjerski ispovjednik odnosno vjerski službenik i branitelj.

Članak 366.

Spajanje i razdvajanje postupka

- (1) Kada je maloljetnik sudjelovao u počinjenju kaznenog djela zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu će se razdvojiti i provesti po odredbama ove Glave.
- (2) Postupak prema maloljetniku može se spojiti s postupkom protiv punoljetne osobe i provesti po općim odredbama ovoga Zakona samo ako je spajanje postupka prijeko potrebno za svestrano razjašnjenje stvari. Rješenje o tome donosi sudac za maloljetnike, na obrazloženi prijedlog tužitelja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (3) Kada se provodi jedinstveni postupak za maloljetnika i punoljetne počinitelje, glede maloljetnika će se uvijek primijeniti odredbe čl. 363. do 365., čl. 368. do 371., čl. 376., 378., 380. i 386. ovoga Zakona, kada se na glavnoj raspravi razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloljetnika, te čl. 386. i 392. ovoga Zakona, a ostale odredbe ove Glave ukoliko njihova primjena nije u oprečnosti s vođenjem spojenog postupka.

Članak 367.

Sprovođenje jedinstvenog postupka

Kada je osoba počinila neko kazneno djelo kao maloljetna, a netko kao punoljetna, sprovest će se jedinstveni postupak po članku 32. ovoga Zakona, pred vijećem koje sudi punoljetnim osobama.

Članak 368.

Uloga tijela skrbi

- (1) U postupku prema maloljetnicima, pored ovlasti koje su izričito predviđene odredbama ove Glave, tijelo skrbi ima se pravo upoznati s tijekom postupka, tijekom postupka postavljati prijedloge i ukazivati na činjenice i dokaze važne za donošenje pravilne odluke.
- (2) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku tužitelj će obavijestiti nadležno tijelo skrbi.

Članak 369.

Pozivanje i dostava dopisa

- (1) Maloljetnik se poziva preko roditelja odnosno zakonskog zastupnika.
- (2) Dostava se odluka i drugih dopisa maloljetniku obavlja smisleno odredbama članka 185. ovoga Zakona, s tim što se maloljetniku dopisi neće dostavljati isticanjem na oglasnoj ploči suda, niti će se primijeniti odredba članka 181. stavak 2. ovoga Zakona.

Чланак 370.

Objava tijeka kaznenog postupka

- (1) Ne smije se objaviti tijek kaznenog postupka prema maloljetniku ni odluka donesena u tom postupku, niti se može snimati slika i zvuk tijeka postupka.
- (2) Pravomoćna se odluka suda može objaviti, ali bez navođenja osobnih podataka maloljetnika iz kojih se može utvrditi njegova istovjetnost.

Чланак 371.

Dužnost žurnog postupanja

Tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetniku, te druga tijela i ustanove od kojih se traže obavijesti, izvješća ili mišljenja, dužni su najžurnije postupiti kako bi se postupak što prije okončao.

Чланак 372.

Sastav suda

- (1) U prvom stupnju sudi sudac za maloljetnike, koji vodi i pripremni postupak i obavlja i druge poslove u postupku prema maloljetnicima, sukladno ovom Zakonu.
- (2) Vijeće za maloljetnike u sastavu od trojice sudaca odlučuje po žalbama protiv odluke suca za maloljetnike, u slučajevima propisanim ovim Zakonom.

Odjeljak 2. Pokretanje postupka

Чланак 373.

Primjena načela svrhovitosti (oportuniteta)

- (1) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka iako postoje dokazi da je maloljetnik počinio kazneno djelo, ako smatra da ne bi bilo svrhovito voditi postupak prema maloljetniku s obzirom na narav kaznenog djela i okolnosti pod kojima je počinjeno, raniji život maloljetnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja tih okolnosti, tužitelj može zatražiti obavijesti od roditelja odnosno skrbnika maloljetnika, drugih osoba i ustanova, a kada je to potrebno može te osobe i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavješćavanja. Tužitelj može zatražiti mišljenje tijela skrbi o svrhovitosti pokretanja postupka prema maloljetniku.
- (2) Ako za donošenje odluke iz stavka 1. ovoga članka treba ispitati osobna svojstva maloljetnika, tužitelj može, u sporazumu s tijelom skrbi, uputiti maloljetnika u prihvatište ili u ustanovu za ispitivanje ili odgoj, ali najdulje na 30 dana.
- (3) Kada je izvršenje kazne ili odgojne mjere u tijeku, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka za drugo kazneno djelo maloljetnika, ako s obzirom na težinu toga kaznenog djela, te na kaznu odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, vođenje postupka i izricanje kaznenopravne sankcije za to djelo ne bi imalo svrhe.
- (4) Kada tužitelj u slučajevima iz st.1. i 3. ovoga članka ocijeni da nije svrhovito pokrenuti postupak prema maloljetniku, obavijestit će o tome tijelo skrbi i oštećenika, uz navođenje razloga.

Чланак 374.

Odgojne preporuke

Prije donošenja odluke hoće li podnijeti zahtjev za pokretanje kaznenog postupka protiv maloljetnika za kazneno djelo iz članka 373. stavak 1. ovoga Zakona, tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke, sukladno KZ FBiH.

Odjeljak 3. Pripremni postupak

Чланак 375.

Odgojne preporuke i zahtjev za pokretanje postupka

- (1) Tužitelj podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sucu za maloljetnike. Prije donošenja odluke o tome hoće li odobriti taj zahtjev koji se odnosi na kaznena djela iz članka 374. ovoga Zakona, sudac za maloljetnike

je dužan razmotriti mogućnosti i opravdanost izricanja odgojne preporuke sukladno odredbama KZ FBiH. Ako odluči izreći odgojnu preporuku, sudac za maloljetnike će odlučiti da se postupak protiv maloljetnika ne pokrene. Protiv rješenja suca za maloljetnike žalba nije dopuštena.

- (2) Izvan slučajeva iz stavka 1. ovoga članka, ako sudac za maloljetnike ne odobri zahtjev za pokretanje pripremnog postupka, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.
- (3) Sudac za maloljetnike može povjeriti tijelima policije izvršenje naloga o pretrazi stana ili o privremenom oduzimanju predmeta, na način propisan ovim Zakonom.

Чланак 376.

Pribavljanje podataka o osobnosti maloljetnika

- (1) U pripremnom postupku prema maloljetniku, pored činjenica koje se odnose na kazneno djelo, posebno će se utvrditi godine života maloljetnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegovog duševnog razvika, ispitat će se sredina u kojoj i prilike u kojima maloljetnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove osobe.
- (2) Radi utvrđivanja okolnosti iz stavka 1. ovoga članka, sudac za maloljetnike će pribaviti izvješće i ispitati osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz članka 365. ovoga Zakona.
- (3) Podatke o osobnosti maloljetnika pribavlja sudac za maloljetnike. Sudac za maloljetnike može zatražiti da te podatke prikupi određena stručna osoba (socijalni djelatnik, defektolog, psiholog i dr.), a njihovo pribavljanje može povjeriti i tijelu skrbi.
- (4) Kada je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloljetnika, njegovog duševnog razvika, psihičkih značajki ili sklonosti potrebno da maloljetnika pregledaju vještaci, za taj će se pregled odrediti liječnici, psiholozi ili pedagozi. Takva se ispitivanja maloljetnika mogu obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Чланак 377.

Osobe koje nazoče radnjama u pripremnom postupku

- (1) Sudac za maloljetnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji, držeći se odredaba ovoga Zakona u mjeri koja osigurava prava maloljetnika na obranu, prava oštećenika i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.
- (2) Radnjama u pripremnom postupku mogu nazočiti tužitelj i branitelj. Ispitivanje maloljetne osobe, kada je to potrebno, obavit će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe. Sudac za maloljetnike može odobriti da radnjama u pripremnom postupku nazoči predstavnik tijela skrbi i roditelj odnosno skrbnik maloljetnika. Kad su navedene osobe nazočne tim radnjama, mogu podnositi prijedloge i upućivati pitanja osobi koja se ispituje.

Чланак 378.

Smještaj maloljetnika

- (1) Sudac za maloljetnike može naložiti da se maloljetnik tijekom pripremnog postupka smjesti u prihvatilište, odgojnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor tijela skrbi ili preda drugoj obitelji, ako je to potrebno radi izdvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika.
- (2) Troškovi smještaja maloljetnika predujmljuju iz proračunskih sredstava i ulaze u troškove kaznenog postupka.

Чланак 379.

Određivanje pritvora

- (1) Iznimno, sudac za maloljetnike može maloljetniku odrediti pritvor kada za to postoje razlozi iz članka 146. stavka 2. toč. a) do c) ovoga Zakona.
- (2) Na temelju rješenja o pritvoru koje je donio sudac za maloljetnike, pritvor može trajati najdulje jedan mjesec. Vijeće za maloljetnike dužno je obaviti nadzor prijeko potrebe pritvora svakih deset dana.
- (3) Vijeće za maloljetnike može u slučaju postojanja zakonskih razloga produljiti pritvor za još dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

- (4) Nakon okončanja pripremnog postupka, pritvor može trajati još najdulje šest mjeseci.

Članak 380.

Postupak prema maloljetniku u pritvoru

- (1) Maloljetnik izdržava pritvor odvojeno od punoljetnih osoba.
- (2) Sudac za maloljetnike ima prema pritvorenim maloljetnicima iste ovlasti koje po ovom Zakonu pripadaju sucu za prijašnji postupak odnosno sucu za prethodno saslušanje glede pritvorenika.

Članak 381.

Образložени приједлог

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na počinjenje kaznenog djela i na osobu maloljetnika, sudac za maloljetnike dostavlja spise tužitelju koji je dužan u roku od osam dana zahtijevati dopunu pripremnog postupka ili podnijeti sucu za maloljetnike obrazloženi prijedlog za izricanje odgojne mjere ili kazne.
- (2) Ako tužitelj ne podnese zahtjev za dopunom pripremnog postupka niti sucu za maloljetnike podnese obrazloženi prijedlog za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ni u roku od dva mjeseca od dostave spisa suca za maloljetnike, smatrat će se da je odustao od kaznenog progona.
- (3) Prijedlog tužitelja sadrži: ime i prezime maloljetnika, njegove godine života, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloljetnik počinio kazneno djelo, obrazloženje koje treba sadržavati ocjenu duševnog razvitka maloljetnika i prijedlog da se maloljetnik kazni odnosno da mu se izrekne odgojna mjera ili kazna.

Članak 382.

Обустава поступка

- (1) Ako tijekom pripremnog postupka tužitelj ocijeni da nema temelja za vođenje postupka prema maloljetniku ili da postoje razlozi iz članka 373. stavak 3. ovoga Zakona, podnijet će sucu za maloljetnike prijedlog da obustavi postupak. O prijedlogu za obustavom postupka tužitelj će obavijestiti i tijelo skrbi.
- (2) Ako se sudac za maloljetnike ne složi s prijedlogom tužitelja, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.

Članak 383.

Надзор поступка

Sudac za maloljetnike obavještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti maloljetnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u tijeku. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se postupak ubrza.

Одјелјак 4. Првоступанјски поступак

Članak 384.

Заказивање роčiшта или главне расправе

- (1) Kada primi prijedlog tužitelja, sudac za maloljetnike zakazuje ročište ili glavnu raspravu.
- (2) Kazna maloljetničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanoj glavnoj raspravi.
- (3) Sudac za maloljetnike priopćit će maloljetniku odgojnu mjeru koja mu je izrečena.

Članak 385.

Одлуčивање на главној расправи

- (1) Kada se odlučuje na temelju glavne rasprave, smisleno će se primjenjivati odredbe ovoga Zakona o pripremama za glavnu raspravu, o upravljanju glavnom raspravom, o odgodi i prekidu glavne rasprave, o zapisniku i o tijeku glavne rasprave, ali sudac za maloljetnike može odstupiti od tih pravila ako smatra da njihova primjena u pojedinom slučaju ne bi bila svrhovita.
- (2) Pored osoba čija je nazočnost obavezna na glavnoj raspravi, na glavnu raspravu će se pozvati i roditelji maloljetnika odnosno skrbnik i tijelo skrbi. Nedolazak

roditelja, skrbnika ili predstavnika tijela skrbi ne sprječava sud da održi glavnu raspravu.

- (3) Osim maloljetnika, glavnoj raspravi mora nazočiti tužitelj, kada je podnio prijedlog iz članka 381. ovoga Zakona i branitelj.
- (4) Odredbe ovoga Zakona o izmjeni i proširenju optužnice primjenjivat će se i u postupku prema maloljetniku, s tim što je sudac za maloljetnike ovlašten i bez prijedloga tužitelja donijeti odluku na temelju činjeničnog stanja koje je na glavnoj raspravi izmijenjeno.

Članak 386.

Искључење јавности

- (1) Kada se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.
- (2) Sudac za maloljetnike može dopustiti da glavnoj raspravi nazoče osobe koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika ili suzbijanjem maloljetničkog kriminaliteta te znanstvenici.
- (3) Tijekom glavne rasprave sudac za maloljetnike može naložiti da se sa zasjedanja udalje sve ili pojedine osobe, osim tužitelja, branitelja i predstavnika tijela skrbi.
- (4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka sudac za maloljetnike može naložiti da se sa zasjedanja udalji maloljetnik.

Članak 387.

Привремени смјештај малолјетника

Tijekom postupka sudac za maloljetnike može donijeti odluku o privremenom smještaju maloljetnika (članak 378.), a može i ukinuti odluku koja je o tome ranije donesena.

Članak 388.

Заказивање главне расправе или одржавање роčiшта и доношење одлуке

- (1) Sudac za maloljetnike dužan je zakazati glavnu raspravu ili održati ročište za izricanje odgojne mjere u roku od osam dana od dana primitka prijedloga tužitelja ili od dana kada je na ročištu odlučeno da se glavna rasprava održi. Za svako produljenje ovoga roka sudac za maloljetnike mora imati odobrenje predsjednika suda.
- (2) Odgoda ili prekid glavne rasprave određuje se samo iznimno. O svakoj odgodi ili prekidu glavne rasprave sudac za maloljetnike obavijestit će predsjednika suda i iznijeti razloge za odgodom odnosno prekidom.
- (3) Sudac za maloljetnike dužan je da pisano izradi presudu odnosno rješenje u roku od osam dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objave presude odnosno rješenja.

Članak 389.

Одлуке суца за малолјетнике

- (1) Sudac za maloljetnike nije vezan za prijedlog tužitelja pri odlučivanju hoće li maloljetniku izreći kaznu ili primijeniti odgojnu mjeru, ali ako je tužitelj odustao od prijedloga, sudac za maloljetnike ne može maloljetniku izreći kaznu, nego samo odgojnu mjeru.
- (2) Sudac za maloljetnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kada sud na temelju članka 298. toč. d) do f) ovoga Zakona donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženik oslobađa optužbe (članak 299.), te kada sudac ocijeni da nije svrhovito maloljetniku izreći ni odgojnu mjeru niti kaznu.
- (3) Sudac za maloljetnike donosi rješenje i kada izriče odgojnu mjeru maloljetniku. U izreci toga rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloljetnik ne proglašava krivim za kazneno djelo za koje se tereti. U obrazloženju rješenja navest će se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.
- (4) Presuda kojom se maloljetniku izriče kazna maloljetničkog zatvora donosi se u obliku iz članka 300. ovoga Zakona.

Članak 390.

Трошкови поступка и имовинскоправни заштјев

- (1) Sudac za maloljetnike može maloljetnika obvezati na plaćanje troškova kaznenog postupka i na ispunjenje

imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.

- (2) Ako je maloljetniku izrečena odgojna mjera, troškovi postupka padaju na teret proračunskih sredstava, a oštećenik se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

Odjeljak 5. Pravni lijekovi

Članak 391.

Žalba protiv presude i rješenja

- (1) Protiv presude kojom je maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, protiv rješenja kojim je maloljetniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavi postupka (članak 283. stavak 2.) žalbu mogu podnijeti sve osobe koje imaju pravo žalbe protiv presude (članak 308.) i to u roku od osam dana od dana primitka presude odnosno rješenja.
- (2) Branitelj, tužitelj, bračni odnosno izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj, skrbnik, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist maloljetnika i protiv njegove volje.
- (3) Žalba protiv rješenja kojim se izriče odgojna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršenje rješenja ako sudac za maloljetnike, u suglasnosti s roditeljima maloljetnika i po ispitivanju maloljetnika, ne odluči drugačije.
- (4) Na sjednicu vijeća za maloljetnika (članak 319.) uvijek će se pozvati maloljetnik i njegov branitelj. Nedolazak maloljetnika i njegovog branitelja koji su uredno obaviješteni o sjednici ne sprječava drugostupanjski sud da sjednicu održi.

Članak 392.

Odluke vijeća za maloljetnike i zabrana *reformatio in peius*

- (1) Vijeće za maloljetnike može prvostupanjsku odluku preinačiti i izreći maloljetniku težu mjeru, samo ako je to predloženo u žalbi tužitelja.
- (2) Ako prvostupanjskom odlukom nije izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zavodska mjera, vijeće za maloljetnike može tu kaznu odnosno mjeru izreći samo ako održi raspravu. Maloljetnički zatvor u duljem trajanju ili teža zavodska mjera od izrečene prvostupanjskom odlukom, može se izreći i u sjednici drugostupanjskog vijeća.

Članak 393.

Obnova kaznenog postupka

Odredbe o obnovi kaznenog postupka okončanog pravomoćnom presudom smisljeno se primjenjuju i na obnovu postupka okončanog pravomoćnim rješenjem o primjeni odgojne mjere ili o obustavi postupka prema maloljetniku.

Odjeljak 6. Nadzor suda nad provođenjem mjera

Članak 394.

Izvjешće o ponašanju maloljetnika

- (1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava odgojna mjera prema maloljetniku dužna je svaka dva mjeseca dostaviti sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvješće o ponašanju maloljetnika. Sudac za maloljetnike može i sam obilaziti maloljetnike smještene u ustanovi.
- (2) Sudac za maloljetnike može preko tijela skrbi pribaviti obavijest o izvršenju ostalih odgojnih mjera, a može odrediti da to učini i određena stručna osoba (socijalni djelatnik, defektolog i dr.).

Odjeljak 7. Izmjena odluke o odgojnoj mjeri i bustava izvršenja

Članak 395.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

- (1) Kada su ispunjeni zakonom propisani uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri, odluku o izmjeni donosi sudac za maloljetnike koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam ocijeni da je to potrebno, ili na

prijedlog tužitelja, upravitelja ustanove ili tijela skrbi kojem je povjeren nadzor nad maloljetnikom.

- (2) Prije donošenja odluke sudac za maloljetnike će ispitati tužitelja, maloljetnika, roditelja ili skrbnika maloljetnika ili druge osobe, a pribavit će i potrebna izvješća ustanove u kojoj maloljetnik izdržava zavodsku mjeru, tijela skrbi ili drugih tijela i ustanova.
- (3) Po odredbama st. 1. i 2. ovoga članka donosi se i odluka o obustavi izvršenja odgojne mjere.
- (4) Odluku o izmjeni odgojne mjere ili o obustavi izvršenja donosi sudac za maloljetnike.

Glava XXVIII - POSTUPAK ZA KAZNENA DJELA PROTIV PRAVNIH OSOBA

Članak 396.

Jedinstvenost postupka

- (1) Zbog istog kaznenog djela, protiv pravne se osobe, u pravilu, pokreće i vodi kazneni postupak zajedno s postupkom protiv počinitelja.
- (2) Postupak samo protiv pravne osobe se može pokrenuti odnosno voditi kada protiv počinitelja kazneni postupak nije moguće pokrenuti odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega kazneni postupak već proveden.
- (3) U jedinstvenom se postupku protiv optužene pravne osobe i optuženika podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Članak 397.

Svrhovitost pokretanja kaznenog postupka

Tužitelj može odlučiti da protiv pravne osobe ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo svrhovito, jer je doprinos pravne osobe počinjenju kaznenog djela bio neznatan ili pravna osoba nema imovine ili ima toliko malo imovine da ona ne bi bila dovoljna ni za pokriće troškova postupka ili ako je protiv pravne osobe započet stečajni postupak ili kada je počinitelj kaznenog djela jedini vlasnik pravne osobe protiv kojeg bi se kazneni postupak inače pokrenuo.

Članak 398.

Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku

- (1) Svaka pravna osoba u kaznenom postupku mora imati svojeg zastupnika, ovlaštenog za preduzimanje svih radnji za koje je po ovom Zakonu ovlašten osumnjičenik odnosno optuženik i osuđenik.
- (2) Pravna osoba u kaznenom postupku može imati samo jednoga zastupnika.
- (3) Sud mora svaki put utvrditi istovjetnost zastupnika pravne osobe i njegovu punomoć za zastupanje.

Članak 399.

Određivanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku jest onaj tko je pravnu osobu ovlašten zastupati po zakonu, aktu nadležnog državnog tijela ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravne osobe.
- (2) Zastupnik može ovlastiti za zastupanje nekog drugoga. Takva punomoć mora biti dana pisano ili usmeno na zapisnik kod suda.
- (3) Kada je prije pravomoćnog okončanja kaznenog postupka pravna osoba prestala postojati, zastupnika će joj odrediti sud.

Članak 400.

Izuzeće zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku ne može biti osoba koja je pozvana kao svjedok.
- (2) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku ne može biti osoba protiv koje je u tijeku postupak zbog istog kaznenog djela, osim ako je jedini član pravne osobe.
- (3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovoga članka, sud će pozvati pravnu osobu da njezino nadležno tijelo u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pisano obavijesti sud. Inače, sud će odrediti zastupnika.

Чланак 401.

Dostava dopisa

Dopisi namijenjeni pravnoj osobi, dostavljaju se i pisarnici pravne osobe i zastupniku.

Чланак 402.

Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravne osobe u kaznenom postupku su troškovi kaznenog postupka. Troškovi zastupnika postavljenog na temelju čl. 399. i 400. ovoga Zakona predujmljuju iz sredstava tijela koje vodi kazneni postupak samo ako pravna osoba nema sredstava.

Чланак 403.

Branitelj pravne osobe u kaznenom postupku

- (1) Pravna osoba može pored zastupnika imati branitelja.
- (2) Pravna i fizička osoba te osumnjičenik odnosno optuženik ne mogu imati istog branitelja.

Чланак 404.

Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravne osobe u kaznenom postupku, pored sadržaja propisanih ovim Zakonom, sadrži naziv pod kojim pravna osoba nastupa u pravnom prometu sukladno propisima, sjedište pravne osobe, opis kaznenog djela i temelj odgovornosti pravne osobe.

Чланак 405.

Ispitivanje i završni govor

- (1) Na glavnoj raspravi se prvo ispituje optuženik, a potom zastupnik pravne osobe.
- (2) Po okončanoj dokazanoj postupku te završnom govoru tužitelja i oštećenika, sudac odnosno predsjednik vijeća daje riječ branitelju, zatim zastupniku pravne osobe, te branitelju optuženika, i konačno optuženiku.

Чланак 406.

Presuda pravnoj osobi

Pored sadržaja propisanog u članku 300. ovoga Zakona, pisana presuda pravnoj osobi mora sadržavati:

- a) u uvodu presude: naziv pod kojim pravna osoba sukladno propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe te ime i prezime zastupnika pravne osobe koji je bio nazočan na glavnoj raspravi,
- b) u izreci presude: naziv pod kojim pravna osoba sukladno propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe te zakonski propis po kojem je optužena, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Чланак 407.

Mjera osiguranja

- (1) Za osiguranje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, sud može na prijedlog tužitelja protiv pravne osobe u kaznenom postupku odrediti privremeno osiguranje. U tom se slučaju smisleno primjenjuju odredbe članka 216. ovoga Zakona.
- (2) Ako postoji opravdana bojazan da će u okviru optužene pravne osobe kazneno djelo biti ponovljeno i da će za njega biti odgovorna pravna osoba ili se prijeti počinjenjem kaznenog djela, sud može u istom postupku, osim mjere iz stavka 1. ovoga članka, pravnoj osobi zabraniti obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.
- (3) Kada je protiv pravne osobe pokrenut kazneni postupak, sud može na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti zabraniti statusne promjene pravne osobe koje bi za posljedicu imale brisanje pravne osobe iz sudskog registra. Odluka se o toj zabrani upisuje u sudski registar.

Чланак 408.

Primjena ostalih odredaba ovoga Zakona

Ako nije drugačije određeno, u kaznenom se postupku protiv pravne osobe smisleno primjenjuju odgovarajuće odredbe ovoga

Zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravne osobe.

Glava XXIX - POSTUPAK ZA PRIMJENU SIGURNOSNIH MJERA, ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KAZNENIM DJELOM I ZA OPOZIV UVJETNE OSUDE

Чланак 409.

Prekid postupka u slučaju duševne bolesti

- (1) Ako je kod optuženika nakon počinjenja kaznenog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban sudjelovati u postupku, sud će nakon psihijatrijskog vještačenja rješenjem prekinuti postupak i optuženika uputiti tijelu nadležnom za pitanja socijalne skrbi.
- (2) Kada se zdravstveno stanje optuženika poboljša u mjeri da može da sudjelovati u postupku, kazneni će se postupak nastaviti.
- (3) Ako tijekom prekida postupka nastupi zastara kaznenog progona, sud će postupiti sukladno članku 298. točki f) ovoga Zakona.

Чланак 410.

Postupak u slučaju neubrojivosti

- (1) Ako je osumnjičenik djelo počinio u stanju neubrojivosti, tužitelj će u optužnici postaviti prijedlog da sud utvrdi je li osumnjičenik počinio kazneno djelo u stanju neubrojivosti te da predmet uputi tijelu nadležnom za pitanja socijalne skrbi radi pokretanja odgovarajućeg postupka.
- (2) Ako tijekom glavne rasprave izvedeni dokazi ukazuju da je optuženik djelo počinio u stanju ubrojivosti, smanjene ubrojivosti ili bitno smanjene ubrojivosti, tužitelj će odustati od podnesenog prijedloga. U slučaju smanjene ubrojivosti ili bitno smanjene ubrojivosti tužitelj će predložiti izricanje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, koja se izriče uz neku drugu kaznenopravnu sankciju.
- (3) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi neće se pustiti na slobodu, već će sud na prijedlog tužitelja donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja toga rješenja. Protiv toga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Nakon podnošenja prijedloga iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja.

Чланак 411.

Postupak u slučaju obveznog liječenja od ovisnosti

- (1) O primjeni sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, sud odlučuje nakon pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka. U svojem nalazu i mišljenju vještak se treba očitovati i o mogućnostima liječenja optuženika.
- (2) Ako je pri izricanju uvjetne osude počinitelju određeno liječenje na slobodi, a on se nije podvrgao liječenju ili ga je samovoljno napustio, sud može po službenoj dužnosti ili na prijedlog ustanove u kojoj se počinitelj liječio ili je se trebao liječiti, a po ispitivanju tužitelja i počinitelja odrediti opoziv uvjetne osude ili prisilno izvršenje sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti. Prije donošenja odluke sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje liječnika.

Чланак 412.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZ FBiH moraju oduzeti, oduzet će se i kada se kazneni postupak ne okonča presudom kojom se osuđenik proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti, o čemu se donosi posebno rješenje.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi sud u trenutku kada je postupak okončan odnosno kada je obustavljen.
- (3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stavka 1. ovoga članka donosi sud i kada je u presudi kojom je optuženik proglašen krivim propušteno donošenje takve odluke.
- (4) Ovjerovljeni prijepis rješenja o oduzimanju predmeta dostavit će se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.

- (5) Protiv rješenja iz st. 1. do 3. ovoga članka vlasnik predmeta ima pravo žalbe zbog nepostojanja zakonskog temelja za oduzimanje predmeta.

Članak 413.

Одузimanje имовинске користи прибављене казним дјелом

- (1) Имовинска корист прибављена казним дјелом утврђује се у казном поступку по службеној дужности.
- (2) Туžilтјел је тјіеком поступка дужан прикупљати доказе и извјидати околности које су битне за утврђивање имовинске користи прибављене казним дјелом.
- (3) Ако је оштећеник поднио имовинскоправни заhtјев гледе поврата предмета прибављених казним дјелом односно гледе новчаног износа који одговара вриједности ствари, имовинска корист ће се утврђивати само у дијелу који није обухваћен имовинскоправним заhtјевом.

Članak 414.

Поступак одузимања имовинске користи прибављене казним дјелом

- (1) Када долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене казним дјелом, особа на коју је имовинска корист пренесена, те представник правне особе, позват ће се на главну расправу ради испитивања. Позивом ће се упозорити да ће се поступак провести и без њихове назоћности.
- (2) Представник правне особе бит ће испитан на главној расправи послје оптуженика. На исти ће се начин поступити у односу на особу на коју је имовинска корист пренесена, ако није позвана као свједок.
- (3) Особа на коју је имовинска корист пренесена те представник правне особе овлашћен је у свеи с утврђивањем имовинске користи предлагати доказе и, по допуштенју суца односно предсједника вјјећа, постављати питања оптуженику, свједоцима и вјјешћацима.
- (4) Искључење јавности с главне расправе се не односи на особу на коју је имовинска корист пренесена нити на представника правне особе.
- (5) Ако суд тјіеком главне расправе утврди да одузимање имовинске користи долази у обзир, прекинут ће главну расправу и позвати особу на коју је имовинска корист пренесена те представника господарског друштва односно друге правне особе.

Članak 415.

Утврђивање имовинске користи прибављене казним дјелом

Суд ће износ имовинске користи прибављене казним дјелом утврдити по слободној оцјени, ако би иначе његово утврђивање било повезано с неразмјерним теškoћама или са знатним одуљењем поступка.

Članak 416.

Привремене мјере осигурања

Када одузимање имовинске користи прибављене казним дјелом долази у обзир, суд ће по службеној дужности одредити привремене мјере осигурања по одредбама овршног поступка. У таквом се случају смислено примјенјују одредбе чланка 216. овoga Закона.

Članak 417.

Садржај одлуке којом се изриче мјера одузимања имовинске користи

- (1) Одузимање имовинске користи прибављене казним дјелом суд моће изрећи у пресуди којом се оптуженик проглашава кривим и у рјешењу о примјени одгојне мјере, те у поступку из чланка 410. овoga Закона.
- (2) У изреци пресуде или рјешења суд ће навести који се предмет односно новчани износ одузима.
- (3) Овјеровљени пријепис пресуде односно рјешења доставља се и особи на коју је имовинска корист пренесена те представнику правне особе, ако је суд изрекао одузимање имовинске користи од те особе.

Članak 418.

Заhtјев за обнову поступка гледе мјере одузимања имовинске користи

Особа из чланка 414. овoga Закона моће поднијети заhtјев за обнову казног поступка гледе одлуке о одузимању имовинске користи прибављене казним дјелом.

Članak 419.

Смислена примјена одредба овoga Закона о жалби

Одредбе чланка 309. ст. 2. и 3. и чл. 317. и 332. овoga Закона смислено се примјенјују на жалбу против одлуке о одузимању имовинске користи.

Članak 420.

Смислена примјена осталих одредба овoga Закона

Ако одредбама ове Главе није што друго прописано гледе поступка за примјену сигурносних мјера или за одузимање имовинске користи прибављене казним дјелом, смислено се примјенјују остале одговарајуће одредбе овoga Закона.

Članak 421.

Поступак опозива увјетне осуде

- (1) Када је у увјетној осуди одређено да ће се казна извршити ако осуђеник не врати имовинску корист прибављену казним дјелом, не накнади штету или не испуни друге обвезе, а осуђеник у одређеном року није те обвезе испунио, суд ће провести поступак опозива увјетне осуде на приједлог туžilтјела или по службеној дужности.
- (2) Суд је обвезан заказати испитивање ради утврђивања чињеница, на које ће позвати туžilтјела, осуђеника и оштећеника.
- (3) Ако суд утврди да осуђеник није испунио обвезу која му је била одређена пресудом, доијети ће пресуду којом ће опозвати увјетну осуду и одредити да се утврђена казна изврши или одредити нови рок за испуњење обвезе или укинати тај увјет. Ако суд оцјени да нема темелја за доношење које од тих одлука, рјешењем ће обуставити поступак опозива увјетне осуде.

Глава XXX - ПОСТУПАК ЗА ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О БРИСАЊУ ОСУДЕ ИЛИ ПРЕСТАЊКУ СИГУРНОСНИХ МЈЕРА И ПРАВНИХ ПОСЛЈЕДИЦА ОСУДЕ

Članak 422.

Рјешење о брисању осуде

- (1) Када по закону брисање осуде наступа протеком одређеног времена и под увјетом да осуђеник у том времену не поћини ново казно дјело, рјешење о брисању осуде доноси по службеној дужности тјіело надлежно за вођење послова казнене евиденције.
- (2) Прије доношења рјешења о брисању осуде обавит ће се потребне провјере, а особито ће се прикупити подаци о томе је ли против осуђеника у тјіеку казни поступак за неко ново казно дјело поћинјено прије истека прописаног рока за брисање осуде.

Članak 423.

Приједлог осуђеника за брисање осуде

- (1) Ако надлежно тјіело не донесе рјешење о брисању осуде, осуђеник моће тражити да се утврди да је брисање осуде наступило по закону.
- (2) Ако надлежно тјіело не поступи по заhtјеву осуђеника у року од 30 дана од дана примитка заhtјева, осуђеник моће тражити да суд донесе рјешење о брисању осуде.

Članak 424.

Судско брисање увјетне осуде

Ако увјетна осуда не буде опозвана ни након једне године од дана протека времена провјеравања, суд ће доијети рјешење којим се утврђује брисање увјетне осуде. То ће се рјешење доставити осуђенику, туžilтјелу и тјіелу надлежном за вођење казнене евиденције.

Članak 425.

Postupak brisanja osude na temelju sudske odluke

- (1) Postupak za brisanje osude se na temelju sudske odluke, smisleno odredbama KZ FBiH, pokreće na molbu osuđenika.
- (2) Molba se podnosi sudu.
- (3) Sudac koji za to bude određen, zakazat će i provesti ispitivanje tužitelja i osuđenika.
- (4) Sudac može zatražiti izvješće o ponašanju osuđenika od tijela policije, a takvo izvješće može tražiti i od uprave ustanove u kojoj je osuđenik izdržavao kaznu.
- (5) Podnositelj molbe i tužitelj mogu podnijeti žalbu protiv odluke suda po molbi za brisanje osude.
- (6) Ako sud odbije molbu zato što osuđenik svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđenik može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju molbe.

Članak 426.

Uvjerenje o kaznenoj evidenciji

U uvjerenju koje se građanima izdaje na temelju podataka iz kaznene evidencije, brisana osuda i brisane pravne posljedice osude ne smiju se spominjati.

Članak 427.

Molba i postupak prestanka sigurnosnih mjera

- (1) Molba za prestanak primjene sigurnosnih mjera propisanih u KZ FBiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se sudu.
- (2) Sudac koji za to bude određen će prethodno ispitati je li proteklo po zakonu potrebno vrijeme, a potom će zakazati i provesti ispitivanja radi utvrđivanja činjenica na koje se podnositelj molbe poziva. Sudac će pozvati tužitelja i podnositelja molbe.
- (3) Sudac iz stavka 2. ovoga članka može zahtijevati izvješće o ponašanju osuđenika od tijela policije odnosno od ustanove u kojoj je osuđenik kaznu izdržao.
- (4) U slučaju odbijanja molbe, nova se molba ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.

Glava XXXI - POSTUPAK ZA PRUŽANJE
MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I IZVRŠENJE
MEĐUNARODNIH UGOVORA U
KAZNENOPRAVNIM STVARIMA

Članak 428.

Opća odredba

Međunarodna kaznenopravna pomoć pruža se po odredbama ovoga Zakona, ukoliko zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno.

Članak 429.

Upućivanje molbe za pravnu pomoć

Molbe suda odnosno tužitelja za pravnu pomoć u kaznenim predmetima dostavljaju se inozemnim tijelima diplomatskim putem, tako što sud odnosno tužitelj molbe dostavlja Federalnom ministarstvu pravde koje ih dostavlja nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

Članak 430.

Postupanje po molbi inozemnih tijela

- (1) Kada Federalno ministarstvo pravde primi, putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine, molbu inozemnog tijela za pravnu pomoć, dužno je molbu dostaviti nadležnom tužitelju.
- (2) O dopuštenosti i načinu izvršenja radnje koja je predmet molbe inozemnog tijela odlučuje sud odnosno tužitelj, po zakonima Bosne i Hercegovine i sukladno svojoj nadležnosti.

Članak 431.

Izvršenje presude inozemnog suda

- (1) Sud neće postupiti po molbi inozemnog tijela kojom se traži izvršenje kaznene presude inozemnog suda.
- (2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, sud će izvršiti inozemnu pravomoćnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inozemni sud ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom, i ako sankciju izrekne i sud po kaznenom zakonodavstvu Federacije.
- (3) Sud donosi presudu u vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona. O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, osuđenik i branitelj.
- (4) U izreku presude iz stavka 3. ovoga članka, sud će unijeti potpunu izreku i naziv suda iz inozemne presude i izreći sankciju. U obrazloženju presude iznijet će razloge kojima se upravljao pri izricanju sankcije.
- (5) Protiv presude iz stavka 4. ovoga članka žalbu mogu podnijeti tužitelj i osuđenik ili njegov branitelj, sukladno odredbama ovoga Zakona.
- (6) Ako strani državljanin osuđen od domaćeg suda ili osoba ovlaštena ugovorom podnese molbu sudu da osuđenik izdržava kaznu u svojoj zemlji, sud će postupiti po međunarodnom ugovoru.

Članak 432.

Objedinjavanje podataka

O kaznenim djelima izrade i stavljanja u optjecaj krivotvorenog novca, neovlaštene proizvodnje, prerade i prodaje opojnih droga i otrova, trgovine bijelim robljem, proizvodnje i raspačavanja pornografskih spisa, te o drugim kaznenim djelima glede kojih se međunarodnim ugovorima predviđa objedinjavanje podataka, sud je dužan nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine putem Federalnog ministarstva pravde bez odgode dostaviti podatke o kaznenom djelu i počinitelju i pravomoćnu presudu. Kada se radi o kaznenom djelu pranja novca ili o kaznenom djelu u svezi s pranjem novca, podaci se moraju bez odgode dostaviti i tijelu Bosne i Hercegovine nadležnom za sprečavanje pranja novca.

Članak 433.

Ustupanje kaznenog progona stranoj državi

- (1) Ako je na teritoriju Federacije kazneno djelo počinio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj se državi mogu, izvan uvjeta za izručenje osumnjičenika odnosno optuženika predviđenih u Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, ustupiti svi kazneni spisi radi kaznenog progona i suđenja, ako se strana država tome ne protivi.
- (2) Ustupanje kaznenog progona i suđenja nije dopušteno ako se njime stranac može izložiti nepravednom postupku, nečovječnom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
- (3) Prije podizanja optužnice, odluku o ustupanju donosi tužitelj. Nakon podizanja optužnice, a do ustupanja predmeta sucu odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave, odluku donosi sudac za prethodno saslušanje, na prijedlog tužitelja.
- (4) Ustupanje se može izvršiti za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do deset godina, te za kaznena djela ugrožavanja javnog prometa.
- (5) Ako je oštećenik državljanin Bosne i Hercegovine, ustupanje nije dopušteno ako se on tomu protivi, osim ako je dano osiguranje za ostvarivanje njegovog imovinsko-pravnog zahtjeva.

Članak 434.

Preuzimanje kaznenog progona od strane države

- (1) Federalno ministarstvo pravde će zahtjev strane države da se u Federaciji poduzme kazneni progon državljanina Bosne i Hercegovine ili osobe koja ima prebivalište u Bosni i Hercegovine za kazneno djelo iz nadležnosti Federacije izvršeno izvan teritorija Bosne i Hercegovine, dostaviti sa spisima nadležnom tužitelju.
- (2) Ako je nadležnom tijelu strane države podnesen imovinsko-pravni zahtjev, postupit će se kao da je taj zahtjev podnesen sudu.

- (3) O odluci kojom se odbija poduzmanje kaznenog progona te o pravomoćnoj odluci donesenoj u kaznenom postupku, obavijestit će se strana država koja je uputila zahtjev diplomatskim putem.

**Glava XXXII - POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE,
REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA
OSOBA KOJE SU NEOPRAVDANO OSUĐENE I
NEUTEMELJENO LIŠENE SLOBODE**

Članak 435.

Naknada štete zbog neopravdane osude

- (1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena kaznenopravna sankcija ili koja je proglašena krivom a oslobođena od kazne, a kasnije je povodom izvanrednog pravnog lijeka obnovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:
- ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo jer je u obnovljenom postupku tužitelj odustao od kaznenog progona, a do toga je odustanka došlo na temelju nagodbe s osumnjičenikom odnosno optuženikom,
 - ako je u obnovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlaštenu tužitelj je poduzeo kazneni progon pred nadležnim sudom.
- (2) Osuđenik nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzročio svoju osudu, osim ako je na to bio prisiljen.
- (3) U slučaju osude za kaznena djela u stjecaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina kaznena djela glede kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.

Članak 436.

Zastara traženja naknade štete

- (1) Pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od dana pravomoćnosti presude kojom je optuženik oslobođen optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti rješenja tužitelja ili suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje izvanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću žalbenog odjeljenja od dana primitka odluke toga vijeća.
- (2) Prije podnošenja sudu tužbe za naknadu štete, oštećenik je dužan svojim se zahtjevom obratiti Federalnom ministarstvu pravde radi postizanja nagodbe o postojanju štete te vrsti i visini naknade.
- (3) U slučaju iz članka 437. stavak 1. ovoga Zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlaštenu tužitelj nije poduzeo progon pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana primitka pravomoćne presude.

Članak 437.

Podnošenje tužbe za naknadu štete nadležnom sudu

- (1) Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu Federalno ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećenik može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete.
- (2) Ako je nagodba postignuta samo u dijelu odštetnoga zahtjeva, oštećenik može podnijeti tužbu glede ostatka zahtjeva.
- (3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Federacije. U slučaju da Federacija naknadi štetu zbog neutemeljenog oduzimanja slobode ili neopravdane osude, ona stiče pravo regresa od kantona čijim je zakonom osnovan sud koji je donio pravomoćnu presudu odnosno rješenje.

Članak 438.

Pravo nasljednika na naknadu štete

- (1) Nasljednici oštećenika nasljeđuju samo pravo oštećenika na naknadu imovinske štete. Ako je oštećenik već podnio zahtjev, nasljednici mogu nastaviti postupak samo u

granicama već postavljenog zahtjeva za naknadu imovinske štete.

- (2) Nasljednici oštećenika mogu poslije njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete odnosno pokrenuti postupak, ako je oštećenik umro prije isteka roka zastare a da se zahtjev nije odrekao.

Članak 439.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

- (1) Pravo na naknadu štete pripada:
- osobi koja je bila u pritvoru, a kazneni postupak nije pokrenut ili je postupak obustavljen ili je pritvorenik oslobođen optužbe pravomoćnom presudom ili je optužba odbijena,
 - osobi koja je izdržavala kaznu oduzimanja slobode, a povodom obnove kaznenog postupka izrečena joj je kazna oduzimanja slobode u trajanju kraćem od kazne koju je izdržala ili joj je izrečena kaznenopravna sankcija koja se sastoji u oduzimanju slobode ili je proglašena krivom a oslobođena od kazne,
 - osobi koja je uslijed pogreške ili nezakonitog rada tijela neutemeljeno lišena slobode ili je u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere dulje zadržana,
 - osobi koja je u pritvoru provela dulje od trajanja kazne zatvora na koju je osuđena.
- (2) Osobi koja je lišena slobode bez zakonskog temelja, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme za koje je lišena slobode uračunato u kaznu izrečenu za kazneno djelo ili za prekršaj.
- (3) Naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzročila oduzimanje slobode. U slučajevima iz stavka 1. točke a) ovoga članka isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz članka 435. stavka 1. ili ako je postupak obustavljen na temelju članka 219. ovoga Zakona.
- (4) U postupku za naknadu štete, u slučajevima iz st. 1. i 2. ovoga članka, smisleno će se primjenjivati odredbe ove Glave.

Članak 440.

Naknada štete prouzročene sredstvima javnog priopćavanja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neutemeljeno oduzimanje slobode neke osobe prikazan u sredstvima javnog priopćavanja i time povrijeđen ugled te osobe, sud će na njezin zahtjev objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog priopćavanja priopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude odnosno neutemeljenost oduzimanja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog priopćavanja, ovakvo će se priopćenje, na zahtjev te osobe, dostaviti tijelu, gospodarskom društvu ili drugoj pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to potrebno za njezinu rehabilitaciju političkoj stranci ili udruzi građana.

Članak 441.

Osobe kojima pripada pravo podnošenja odštetnog zahtjeva

- (1) Poslije smrti osuđenika pravo na podnošenje ovoga zahtjeva pripada njegovom bračnom odnosno izvanbračnom drugu, djeci, roditeljima, braći i sestrama.
- (2) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti i ako nije bio podnesen zahtjev za naknadu štete.
- (3) Neovisno od uvjeta iz članka 435. ovoga Zakona, zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti i kada je povodom izvanrednog pravnog lijeka pravna kvalifikacija djela izmijenjena, ako je u ranijoj presudi bio teže povrijeđen ugled osuđenika zbog pravne kvalifikacije djela.
- (4) Zahtjev iz st. 1. do 3. ovoga članka podnosi se sudu u roku od šest mjeseci. O zahtjevu odlučuje vijeće (članak 25. stavak 6.). Prilikom odlučivanja o zahtjevu smisleno se primjenjuju odredbe članka 435. st. 2. i 3. i članka 439. stavka 3. ovoga Zakona.

Чланак 442.

Rehabilitacija

Sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje kojim se poništava upis neopravdane osude u kaznenoj evidenciji. Rješenje se dostavlja tijelu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smiju se nikomu davati podaci iz kaznene evidencije.

Чланак 443.

Zabrana uporabe podataka

Osoba koja je na bilo koji način došla do podataka koji se odnose na neopravdanu osudu ili na neutemeljeno oduzimanje slobode, ne smije uporabiti te podatke na način koji bi bio štetan za rehabilitaciju osobe protiv koje je kazneni postupak vođen.

Чланак 444.

Pravo na naknadu štete u svezi zaposlenja

- (1) Osobi kojoj je zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode zaposlenje ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja prestalo, priznaje se radni staž odnosno staž osiguranja kao da je radila za vrijeme za koje je zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode staž izgubila. U staž se uračunava i vrijeme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode, a koja nije nastala krivnjom te osobe.
- (2) Prilikom svakog rješavanja o pravu na koje utječe duljina radnog staža odnosno staža osiguranja, nadležno tijelo ili pravna osoba uzet će u obzir staž priznat odredbom stavka 1. ovoga članka.
- (3) Ako tijelo ili pravna osoba iz stavka 2. ovoga članka ne uzme u obzir staž priznat odredbom stavka 1. ovoga članka, oštećena osoba može zahtijevati da sud utvrdi da je priznavanje toga vremena staža nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv tijela ili pravne osobe koja osporava priznati staž i protiv Federacije.
- (4) Na zahtjev tijela ili pravne osobe kod koje se pravo iz stavka 2. ovoga članka ostvaruje, isplatit će se iz sredstava Proračuna Federacije propisani doprinosi za vrijeme za koje je odredbom stavka 1. ovoga članka staž priznat.
- (5) Staž osiguranja priznat odredbom stavka 1. ovoga članka u cijelosti se uračunava u mirovinski staž.

Glava XXXIII - POSTUPAK ZA IZDAVANJE
POTJERNICE I OBJAVE

Чланак 445.

Traženje adrese

Ako se ne zna prebivalište ili boravište osumnjičenika odnosno optuženika, kada je to po odredbama ovoga Zakona prijeko potrebno, tužitelj odnosno sud će zatražiti od tijela policije da osumnjičenika odnosno optuženika potraže i da tužitelja odnosno sud obavijeste o njegovoj adresi.

Чланак 446.

Uvjeti za izdavanje potjernice

- (1) Izdavanje potjernice može se naložiti kada se osumnjičenik odnosno optuženik protiv kojega je pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna nalazi u bijegu, a za njega postoji dovedbeni nalog ili rješenje o određivanju pritvora.
- (2) Izdavanje potjernice nalaže sud.
- (3) Izdavanje potjernice naložit će se i u slučaju bijega osuđenika iz ustanove u kojoj izdržava kaznu, bez obzira na visinu kazne ili bijega iz ustanove u kojoj izdržava zavodsku mjeru svezanu s oduzimanjem slobode. U takvom slučaju nalog izdaje upravitelj ustanove.
- (4) Nalog suda ili upravitelja ustanove za izdavanje potjernice dostavlja se tijelima policije radi izvršenja.

Чланак 447.

Izdavanje objave

- (1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u svezi s kaznenim djelom, ili te predmete treba pronaći, a

osobito ako je to potrebno radi utvrđivanja istovjetnosti pronađenog nepoznata mrtva tijela, naložit će se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obavijesti dostave tijelu koje postupak vodi.

- (2) Tijela policije mogu objavljivati i fotografije mrtvih tijela i nestalih osoba ako postoje osnove sumnje da je do smrti odnosno nestanka tih osoba došlo uslijed kaznenog djela.

Чланак 448.

Povlačenje potjernice ili objave

Tijelo koje je naložilo izdavanje potjernice ili objave dužno ju je odmah povući kada se pronađe tražena osoba ili predmet, ili kada nastupi zastara kaznenog progona ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava više nije potrebna.

Чланак 449.

Tko raspisuje potjernicu ili objavu

- (1) Potjernicu i objavu raspisuje nadležno tijelo policije kojega određuje sud u svakom pojedinom slučaju odnosno ustanova iz koje je pobjegla osoba na izdržavanju kazne ili zavodske mjere.
- (2) Ako je vjerojatno da se osoba za kojom je potjernica izdana nalazi u inozemstvu, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine može raspisati međunarodnu potjernicu.

Glava XXXIV - NEDOVOLJAN BROJ SUDACA

Чланак 450.

Nedovoljan broj sudaca

- (1) Ako se kod suda koji sudi samo u prvom stupnju uslijed nedovoljnog broja sudaca ne može osnovati vijeće predviđeno u članku 25. stavak 6. ovoga Zakona, poslove iz nadležnosti toga vijeća obavljat će vijeće neposredno višega suda, ako odredbama st. 2. i 3. ovoga članka nije drugačije određeno.
- (2) Nakon predaje optužnice pritvor određuje ili ukida, po ispitivanju tužitelja predsjednik vijeća odnosno sudac, a na glavnoj raspravi vijeće.
- (3) Sudac prvostupanjskog suda donosi odluku o zahtjevu za obnovu postupka (članak 346. stavak 1.).

Glava XXXV.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Чланак 451.

Računanje rokova

- (1) Ako je na dan stupanja na snagu ovoga Zakona u tijeku bio neki rok, taj će se rok računati po odredbama ovoga Zakona, osim ako je dotadašnji rok dulji ili je odredbama ovog članka drugačije propisano.
- (2) Odredbe članka 151. st. 2. i 3. ovoga Zakona, o rokovima trajanja pritvora primjenjuju se u predmetima započetim nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Чланак 452.

Rješavanje predmeta primljenih u rad

- (1) Postupci u kaznenim predmetima primljenim u rad kod sudova do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, nastaviti će se po odredbama ovoga Zakona, osim ako odredbama ovoga članka nije drugačije propisano.
- (2) Predmeti istrage iz stavka 1. ovoga članka dostavit će se tužitelju odmah, a ako je u tijeku izvršenje pojedinih istražnih radnji u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (3) Postupci u predmetima iz stavka 1. ovoga članka u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu nastaviti će se po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.
- (4) Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji do stupanja na snagu ovoga Zakona u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu okončat će ti sudovi po dosadašnjim propisima. Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji odnosno tužiteljstava i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu okončat će ti sudovi po odredbama ovoga

Zakona, osim ako Sud Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branitelja, ne odluči preuzeti takav predmet.

- (5) Postupke u predmetima u kojima je podnesen optužni prijedlog okončat će sudovi po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.
- (6) Predmete primljene u rad kod viših sudova do stupanja na snagu ovoga Zakona u kojima će doći do izmjene u pravnoj ocjeni kaznenog djela ili do izmjene stvarne nadležnosti suda okončat će ti sudovi.

Članak 453.

Prihvatanje prikupljenih dokaza

Ako je Sud Bosne i Hercegovine vođenje postupka iz svoje nadležnosti prenio sudu u Federaciji na čijem je području kazneno djelo počinjeno ili pokušano, taj će sud prihvatiti dokaze koji su sukladno zakonu prikupljeni tijekom istrage i sudskog osiguranja.

Članak 454.

Pravo privatnog tužitelja i oštećenika kao tužitelja

- (1) Kazneni postupak za kaznena djela za koja se do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, poduzeo kazneni progon po privatnoj tužbi iz članka 291. KZ BiH ("Službene novine Federacije BiH" br.43/98, 15/99, 29/00) ili po optužnici odnosno optužnom prijedlogu oštećenika kao tužitelja, će se nastaviti po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama čl. 451. do 458. ovoga Zakona nije drugačije propisano.
- (2) Istragu u predmetima iz stavka 1. ovoga članka sud će rješenjem prekinuti i o tome u roku od osam dana obavijestiti oštećenika kao tužitelja. Oštećenik ima pravo u roku od osam dana od kada je primio izvješće podnijeti prijedlog uredu tužitelja radi poduzimanja progona. Ako tužitelj ne poduzme progon u roku od 15 dana od dana podnošenja prijedloga, o tome će obavijestiti sud koji će postupak rješenjem obustaviti.

Članak 455.

Mogućnost suđenja u odsutnosti

- (1) Ako je prije stupanja na snagu ovoga Zakona doneseno rješenje o suđenju u odsutnosti postupak će se rješenjem prekinuti. Kada prestanu smetnje koje su prouzročile prekid postupka, postupak će se nastaviti po ovome Zakonu.
- (2) Ako je prije stupanja na snagu ovoga Zakona optuženiku suđeno u odsutnosti i donesena presuda, postupak će se okončati po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.

Članak 456.

Rješavanje po žalbi protiv drugostupanjske presude i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti

- (1) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovoga Zakona podnesena žalba protiv presude drugostupanjskog suda ili je u tijeku bio rok za žalbu protiv presude drugostupanjskog suda i u njemu podnesena žalba, postupak će se nastaviti i okončati sukladno dosadašnjim propisima.
- (2) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovoga Zakona podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti ili je u tijeku bio rok za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i u tom roku podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti, postupak će se nastaviti i okončati sukladno dosadašnjim propisima.
- (3) Federalni tužitelj može podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti u istom roku koji prema dosadašnjim propisima važi za osuđenika i njegovog branitelja.
- (4) Ako se nakon stupanja na snagu ovoga Zakona povodom žalbe ili izvanrednog pravnog lijeka ukine presuda, postupak će se nastaviti i okončati sukladno odredbama članka 452. st. 3. i 5. ovoga Zakona.

Članak 457.

Donošenje podzakonskih propisa

Podzakonski propisi predviđeni ovim Zakonom donijet će se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 458.

Prestanak primjene propisa

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/98 i 23/99), osim ako odredbama čl. 451. do 457. ovoga Zakona nije drugačije propisano.

Članak 459.

Stupanje na snagu ovoga Zakona

Ovaj Zakon na snagu stupa 1. kolovoza 2003. godine.

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, v. r.

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, v. r.

SADRŽAJ

PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

357 Закон о кривичном поступку Федерације Босне и
Херцеговине (српски језик) 1761

Закон о о кривичном поступку Федерације Босне и
Херцеговине (босански језик) 1808

Закон о казненом поступку Федерације Босне и
Херцеговине (хрватски језик) 1856

Izdavač: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list BiH - Sarajevo, ulica Magribija 3 - Poštanski fah 3 - Direktor i odgovorni urednik Mehmedalija Huremović - Telefon - direktor: 663-470, fax: 663-470 - Redakcija i Pretplata: 663-471 - Računovodstvo: 651-257 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: ZAGREBAČKA BANKA BH d. d. 338 320 22000052 11 - VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160 200 00005746 51 - KRISTAL BANKA Brčko 552-000-00000017-12 - RAIFFEISEN BANK dd BiH Sarajevo 161-000- 00071700-57 - Grafička priprema: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo - Štampa: "OKO" Sarajevo - Za štampariju Bajro Šaban - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska lista. "Službene novine Federacije BiH" su upisane u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 414. Na osnovu odredaba člana 18. stav 1. tačka 10. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 49/02, prečišćeni tekst) i Mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 03-15-2767-2/01 od 01. 06. 2001. godine, "Službene novine Federacije BiH" su proizvod na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda. Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski i porezni broj 4200226120002. Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku. Internet: <http://www.sllist.ba>